

ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΕΞΑΜΗΝΟ ΠΕ'

ΤΙΤΛΟΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

**«Ενδοοικογενειακή βία: Αντιμετώπιση των θυμάτων από τους
αστυνομικούς»**

***«Οριοθέτηση καθηκόντων των αστυνομικών με βάση το νομικό πλαίσιο και
την εκπαίδευσή τους και διερεύνηση τους ως προς την επάρκεια για την
αντιμετώπιση των θυμάτων και του φαινομένου.»***

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ :

**ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ ΕΛΙΣΑΒΕΤ
ΜΑΝΩΛΙΔΑΚΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ
ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΟΥ ΑΛΙΚΗ-ΗΛΙΑΣ**

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Δρ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ

ΗΡΑΚΛΕΙΟ 2006

Πίνακας εξώφυλλου: «Το φίλι» του G. KLIMT

*Σε εκείνες που πληρώνουν
ακριβά τη σιωπή τους...*

Ευχαριστίες...

Ολοκληρώνοντας την παρούσα εργασία κρίναμε σκόπιμο να αναφέρουμε ότι το σημαντικότερο ρόλο για τη διεξαγωγή της είχε ο επιβλέπων καθηγητής, Παπακωνσταντής Γιώργος, τον οποίο η ομάδα συγγραφής, νιώθει την ανάγκη να ευχαριστήσει. Επίσης θερμές ευχαριστίες απευθύνονται προς τους αστυνομικούς, τις γυναίκες που βίωσαν εμπειρίες κακοποίησης και τους κοινωνικούς λειτουργούς που συμμετείχαν στην διεξαγωγή της έρευνας, διότι χωρίς τη συμμετοχή τους η εργασία αυτή δεν θα υφίστατο. Ακόμη σημαντική ήταν η συμβολή της Βιβής Πασχαλίδου, η οποία είναι απόφοιτος της Νομικής Σχολής του Δημοκριτείου Πανεπιστημείου Θράκης, διότι συνέβαλε στην εύρεση και εύστοχη ερμηνεία του νομοθετικού πλαισίου που αφορά την ενδοοικογενειακή βία στην Ελλάδα, το οποίο συμπεριλαμβάνεται αναλυτικά σε κεφάλαιο του θεωρητικού μέρους της εργασίας. Τέλος, πρέπει να αναφερθεί και η Νανά Σδούκου μέλος της ομάδας γυναικών Θεσσαλονίκης, της οποίας η συνεργασία ήταν ουσιαστική.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ	8
2. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	10
3. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ.....	18
4. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	23
4.1 ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	23
4.2 ΣΧΕΔΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ, ΟΡΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΘΩΡΙΑ.....	24
4.3 ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	26
4.4 ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	28
 <i>ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ</i>	
5. ΜΟΡΦΕΣ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ.....	29
5.1 ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΒΙΑ.....	29
5.2 ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΒΙΑ.....	30
5.3 ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ / ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΒΙΑ.....	30
5.4 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΒΙΑ.....	31
6. ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ.....	333
7. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΟ ΠΡΟΦΙΛ ΔΡΑΣΤΗ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ.....	39
8. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΘΥΜΑΤΟΣ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ.....	41
8.1 ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΑ ΘΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΗΣ ΓΝΩΜΗΣ ΚΑΙ Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΤΗΣ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ.....	43
9. Η ΣΥΝΕΙΔΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ – ΑΝΑΣΤΑΛΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΜΠΟΔΙΖΟΥΝ ΤΗΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ.....	46
10. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ.....	51
10.1 ΣΥΝΤΑΓΜΑ.....	52
10.2 ΑΣΤΙΚΟ-ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ.....	54
10.2.1 ΑΣΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ.....	55
10.2.2 ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ.....	60
11. ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ.....	64

<i>11.1 ΑΠΟΣΤΟΛΗ- ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ- ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ</i>	64
<i>11.2 ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ</i>	67
<i>11.3 Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ</i>	70
<i>11.4 ΟΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ ΣΕ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ</i>	72

12. Η ΘΕΣΗ ΚΑΙ Η ΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΥ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ..... 75

<i>12.1 ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΑ ΚΑΙ ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΕΙΣ</i>	75
<i>12.2 ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ</i>	77

13. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ 79

ΕΜΠΕΙΡΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

14. ΠΑΡΑΘΕΣΗ ΥΛΙΚΟΥ ΤΩΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ ΤΩΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ 84

<i>14.1 ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ</i>	92
<i>14.1.2 ΠΑΡΑΘΕΣΗ ΑΠΟΨΕΩΝ</i>	92
<i>14.1.3 ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ</i>	106

15. ΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ..... 109

16. ΠΑΡΑΘΕΣΗ ΥΛΙΚΟΥ ΤΩΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ..... 114

<i>16.1 ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ</i>	118
<i>16.1.2 ΠΑΡΑΘΕΣΗ ΑΠΟΨΕΩΝ</i>	120
<i>16.1.3 ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ</i>	126

17. ΠΑΡΑΘΕΣΗ ΥΛΙΚΟΥ ΤΩΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ 129

<i>17.1 ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ</i>	130
<i>17.1.2 ΠΑΡΑΘΕΣΗ ΑΠΟΨΕΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ</i>	131
<i>17.1.3 ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ</i>	1134

18. ΑΜΟΙΒΑΙΕΣ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ 135

19. ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΥΛΙΚΟΥ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ 1137

<i>19.1 ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΘΕΩΡΗΤΙΚΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΜΕ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ</i>	137
<i>19.2 ΑΝΑΛΥΣΗ ΘΕΩΡΗΤΙΚΩΝ ΣΧΗΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΔΕΝ ΣΥΝΑΝΤΗΘΗΚΑΝ ΣΤΟ ΕΜΠΕΙΡΙΚΟ ΜΕΡΟΣ</i>	140
<i>19.3 ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΙ ΚΑΙ ΘΥΜΑΤΑ. ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ</i>	143

20. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ 146

21. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ..... 151

22. ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	153
23. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	156
<i>23.1 ΚΑΘΟΔΗΓΗΤΙΚΟ ΝΗΜΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ.....</i>	<i>156</i>
<i>23.2 ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΤΟΠΟΙ ΠΟΥ ΕΛΑΒΕ ΧΩΡΑ Η ΕΡΕΥΝΑ ΠΕΔΙΟΥ. ....</i>	<i>160</i>
<i>23.3 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ.....</i>	<i>160</i>
<i>23.4 ΛΙΣΤΑ ΕΡΩΤΩΜΕΝΩΝ.....</i>	<i>161</i>
<i>23.5 ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ.....</i>	<i>163</i>
<i>23.6 ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΘΥΜΑΤΩΝ.....</i>	<i>176</i>
<i>23.7 ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ.....</i>	<i>178</i>
<i>23.8 ΠΟΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΥΠΕΣΔΔΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΣΥΝΟΙΚΟΥΝΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ.....</i>	<i>182</i>
<i>23.9 ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ-ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ.....</i>	<i>196</i>
24. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	208

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η βία συμβολίζει μια απεγνωσμένη προσπάθεια ύπαρξης. Μια προσπάθεια περιχαράκωσης των ασαφών ορίων του εαυτού, που μοιάζει να απειλείται από τον άλλο. Η βία¹ ενδέχεται, να συμβολίζει μια προσπάθεια ανεύρεσης, μιας έστω στιγμιαίας, συμπτκνωμένης όμως, μορφής αυτονομίας. Μια ιδιαίτερη κατηγορία είναι η άσκηση βίας στις συντροφικές σχέσεις, γνωστότερη και ως «ενδοοικογενειακή βία». Ο τύπος της βίας αυτής θα μας απασχολήσει στην παρούσα εργασία.

Η κακοποίηση μεταξύ των συντρόφων και με κύριο αποδέκτη τη γυναίκα είναι πολύμορφη και δεν περιορίζεται στη σωματική βία. Οι υπόλοιπες μορφές δρουν αυτοτελώς, προοικονομούν ή συνοδεύουν τη σωματική βία, με συνέπεια η θυματοποίηση της γυναίκας, να κλιμακώνεται σταδιακά.

Το επεισόδιο κακοποίησης και ο βαθμός έντασης του δεν προϋποθέτουν, ότι το θύμα είναι αποφασισμένο να καταγγείλει το δράστη τιμώντας τον για τη συμπεριφορά του. Το θύμα πιθανόν να διαπραγματευτεί μέσα του πολλές φορές, αν είναι πιο συμφέρουσα για το ίδιο και για τους οικείους του η απόκρυψη ή η αποκάλυψη. Οι συνθήκες και οι παράγοντες που επηρεάζουν την απόφαση του θύματος να καταγγείλει τη βία που υφίσταται, είναι πολλοί. Οι περισσότεροι ερευνητές θεωρούν ότι το σημαντικότερο βήμα για την απαλλαγή μιας γυναίκας από τη βίαιη συμπεριφορά που δέχεται, είναι να συνειδητοποιήσει ότι είναι θύμα βίαιης συμπεριφοράς και ότι δικαιούται να καταγγείλει το δράστη, απαιτώντας ταυτόχρονα την προστασία των αρχών. Όμως με το δεδομένο ότι οι αρμόδιες υπηρεσίες συγκροτούνται και αυτές από μέλη της κοινωνίας, είναι ενδεχόμενο να αναπτύσσονται και σ' αυτές οι αρνητικοί εκείνοι παράγοντες που αποθαρρύνουν τις γυναίκες - θύματα να καταγγέλλουν τη βία που ασκείται σε βάρος τους. Η Αστυνομία είναι μια κρατική υπηρεσία που κατά κανόνα δέχεται αναφορές από θύματα ενδοοικογενειακής βίας. Συχνά μάλιστα η πρώτη κρατική υπηρεσία που λαμβάνει γνώση τέτοιων περιστατικών είναι η Αστυνομία. Με το δεδομένο αυτό, στην αναζήτηση του θέματος της πτυχιακής μας εργασίας θεωρήσαμε ότι θα είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον να ασχοληθούμε με τον εντοπισμό των ενδεχόμενων επιδράσεων των αστυνομικών, οι οποίοι στο πλαίσιο των καθηκόντων τους έρχονται σε επαφή με θύματα, ως προς την απόφαση των τελευταίων να προχωρήσουν μέχρι τέλους την επίσημη καταγγελία, της σε

---

¹ Τσαλίκου Φ., Μυθολογίες βίας και καταστολής, β' έκδοση, Παπαζήσης, Αθήνα, 1998, σελ.74

βάρος τους βίαιης συμπεριφοράς και να διεκδικήσουν έτσι την απάλειψή της. Η επίγνωση σχέσεων και συμπεριφορών, επιδράσεων και συσχετίσεων στην επαφή αστυνομικών και θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας, είναι κατά τη γνώμη μας ένα ιδιαίτερα σημαντικό κεφάλαιο για την κοινωνική εργασία, ειδικά σε ότι αφορά την πλήρη οριοθέτηση του πλαισίου των προβλημάτων που ενδέχεται να αντιμετωπίσουν τα θύματα.

Στην εργασία μας αυτή προτιμήσαμε την ποιοτική έρευνα, παρόλο που δεν μας δίνει ίσως τη δυνατότητα γενίκευσης, επειδή θεωρούμε ότι έτσι θα μπορούσαμε να δούμε σε βάθος στερεότυπα και νοοτροπίες. Όπως θα δούμε, τα αποτελέσματα της προσπάθειάς μας είναι αρκετά ενδιαφέροντα στο βαθμό που αυτή η εργασία θα μπορούσε να αξιολογηθεί ότι αγγίζει το πρόβλημα.

Η εργασία αποτελείται από δύο βασικά μέρη.

α) το θεωρητικό, στο οποίο αναπτύσσονται όσα είναι γνωστά από τη βιβλιογραφία για την ενδοοικογενειακή βία και εντοπίζονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του φαινομένου στην Ελλάδα, ενώ γίνονται ιδιαίτερες αναφορές στη νομοθεσία και στο δεοντολογικό πλαίσιο λειτουργίας των αστυνομικών αρχών και

β) το εμπειρικό, στο οποίο παρατίθενται τα στοιχεία από την ποιοτική έρευνα τα οποία αναλύονται και αξιολογούνται με βάση το περιεχόμενο των συνεντεύξεων στο πλαίσιο της γνωστής θεωρίας.

2. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί σημαντικό κοινωνικό φαινόμενο² του ανθρώπινου πολιτισμού. Υφίσταται από αρχής κόσμου, για την ακρίβεια συναντάται σε κάθε υπάρχουσα ανθρώπινη κοινωνία, ανεξαρτήτως χρονολογίας, γεωγραφικής τοποθεσίας ή θρησκείας και υιοθετείται ως τρόπος συμπεριφοράς σε ζευγάρια κάθε φυλής, κοινωνικής τάξης ή μορφωτικού επιπέδου. Η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί ένα κοινωνικό γεγονός, με σημαντικές κοινωνικές, ιατρικές, οικονομικές και πολιτικές συνέπειες.

Για πολλά χρόνια ως φαινόμενο βρισκόταν στην αφάνεια διότι αντιμετωπιζόταν ως ιδιωτική υπόθεση³ και εξακολουθεί να παραμένει για το μεγαλύτερο ποσοστό του κοινωνικού συνόλου ένα ζήτημα «ταμπού». Θεωρείται δηλαδή προσωπικό, ιδιωτικό ζήτημα κάθε οικογένειας και συνεπώς κάθε θύματος ή θύτη ξεχωριστά. Όμως για την άμβλυνση έως την εξάλειψη κάθε κοινωνικού φαινομένου, είναι αυτονόητο ότι χρειάζεται η θέσπιση κοινωνικών μέτρων και γενικότερα προσπάθεια κοινωνικής αντιμετώπισης του.

Η συζυγική κακοποίηση αποτελεί κοινωνικό πρόβλημα, όμως συνήθως, ορίζεται ως προσωπικό, με συνέπεια να εσωκλείεται στους κόλπους της οικογένειας και να μην είναι δυνατή η δημόσια αποκάλυψή της. Αυτό σημαίνει ότι το θύμα δεν κοινοποιεί την κακοποίηση που υπόκειται παρά μόνο όταν αισθάνεται ότι δεν μπορεί να αντέξει περισσότερο τη συγκεκριμένη κατάσταση. Υπάρχουν βέβαια και γυναίκες που υπομένουν το πρόβλημα χωρίς να το μοιραστούν με κανένα. Σύμφωνα με άρθρο που δημοσίευσε η εφημερίδα το Βήμα⁴, μία γυναίκα πριν καταγγείλει για πρώτη φορά περιστατικό βίας στην αστυνομία, έχει υποστεί ήδη περίπου 35 επεισόδια. Αυτό υποδηλώνει ότι η πραγματική διάσταση της ενδοοικογενειακής βίας μένει άγνωστη.

Στη σύγχρονη εποχή άρχισαν να διεξάγονται επιστημονικές μελέτες, τα αποτελέσματα των οποίων αποδεικνύουν την καθολικότητα του φαινομένου και συνεπώς την κοινωνική του διάσταση. Σύμφωνα με στοιχεία⁵ του Ο.Η.Ε. υποστηρίζεται ότι η συζυγική βία προκαλεί περισσότερους θανάτους γυναικών παρά ο καρκίνος. Το

---

² Πρακτικά του συνεδρίου «Σπάζοντας την σιωπή, Βία στην οικογένεια- ένα έγκλημα πίσω από κλειστά παράθυρα», ΚΕΘΙ, 2000

³ Επιστημονικό Περιοδικό Κοινωνικών Λειτουργιών Ελλάδος, Τεύχος:49, «Κακοποίηση στην Ελλάδα και κοινωνική υποστήριξη: μια πιλοτική έρευνα», Αθήνα, 1998, σελ:8.

⁴ Το Βήμα, 3/3/2002, Copyright © 2002, Τι γίνεται σήμερα στην Ελλάδα

⁵ www.amnesty.org.gr

Ευρωπαϊκό συμβούλιο⁶ έχει δημοσιοποιήσει στοιχεία , σύμφωνα με τα οποία στην Ευρωπαϊκή Ένωση τουλάχιστον μία στις πέντε γυναίκες έχει εμπειρία βίαιης συμπεριφοράς από το σύντροφο της, ενώ το 95% όλων των περιστατικών βίας λαμβάνει χώρα μέσα στο σπίτι. Η σωματική βία φτάνει -όχι σπάνια- μέχρι το βιασμό και τη σεξουαλική κακοποίηση και σε ορισμένες περιπτώσεις και το φόνο. Μία στις δύο γυναίκες που δολοφονούνται κάθε χρόνο είναι θύματα τωρινού ή πρώην συντρόφου τους. Τα στοιχεία είναι συγκλονιστικά και αποδεικνύουν τη σοβαρότητα και την κοινωνική έκταση του φαινομένου.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η ενδοοικογενειακή βία καθορίστηκε με σαφήνεια από τον ορισμό⁷ που έχει προταθεί από τη Δανία και έγινε αποδεκτός από τα υπόλοιπα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης: «Κάθε σωματική, σεξουαλική, ή ψυχολογική βία που ασκείται σε βάρος του θύματος από τον τωρινό ή πρώην σύζυγο ή από το σύντροφο ή άλλα μέλη της οικογένειας».

Προκειμένου να οριστεί εννοιολογικά η ενδοοικογενειακή βία, θα πρέπει να προσδιοριστούν οι όροι από τους οποίους η έννοια συντίθεται. Ως βία νοείται, κάθε σωματική, λεκτική, ψυχολογική ή συναισθηματική βία, ο εξαναγκασμός και η παραμέληση, ανεξάρτητα από το αν η χρήση της βίας είναι επαναλαμβανόμενη ή συμβαίνει ως μεμονωμένο περιστατικό. Ο όρος «οικογένεια» αναφέρεται όχι μόνο στην πυρηνική οικογένεια, αλλά σε μία διευρυμένη μορφή οικογένειας ή σε μία σχέση συμβίωσης.

Η ετυμολογία του όρου «ενδοοικογενειακή βία», ένδον(επίρρημα που σημαίνει “μέσα”)+ οικογενειακός+ βία είναι χαρακτηριστική και εύστοχη. Αναφέρεται στη βίαιη συμπεριφορά που εκφράζεται και εκτονώνεται στο πλαίσιο των οικογενειακών σχέσεων ή στο πλαίσιο των σχέσεων της συνοίκησης.

Η ενδοοικογενειακή βία έχει πολλές μορφές έκφρασης (σωματική, ψυχολογική, οικονομική, κ.α) οι περισσότερες των οποίων δεν αναγνωρίζονται κοινωνικά ως βίαιες συμπεριφορές⁸, ενώ στη πραγματικότητα είναι εξίσου επικίνδυνες ή και περισσότερο από τη σωματική βία. Η σωματική βία προσδιορίζεται από τις διακυμάνσεις μεταξύ ενός χαστουκιού στο πρόσωπο έως τη σοβαρή σωματική βλάβη, η οποία καταλήγει ακόμα και σε εκ προθέσεως ανθρωποκτονία. Η ψυχολογική βία κυμαίνεται από ταπείνωση έως σοβαρή ψυχολογική βλάβη και έκπτωση του θύματος από την κοινωνική του

---

⁶ ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ - 31/08/2003, Copyright © 2006, Καμία ανοχή στη βία κατά των γυναικών, Χ. Κ. Τεγόπουλος Εκδόσεις Α.Ε.

⁷ ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ - 06/11/2004, Copyright © 2004, Ντάνη Βέρου, Πώς έγινε η έρευνα, Χ. Κ. Τεγόπουλος Εκδόσεις Α.Ε.

⁸ ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ - 27/03/2004, Copyright © 2006, Ιωάννας Σωτηρίου – Μαίρης Πίνη, Γυναίκες Θύματα Αυτοενοχοποιούνται, Χ. Κ. Τεγόπουλος Εκδόσεις Α.Ε.

λειτουργικότητα. Η λεκτική βία, η οποία είναι άμεσα συνδεδεμένη με την ψυχολογική, εμπεριέχει ένα ευρύ φάσμα συμπεριφορών που κινούνται από φωνές και εξυβρίσεις έως λεκτικό εξευτελισμό, απειλές και λεκτική τρομοκράτηση του θύματος, ενώ η παραμέληση αφορά τη στέρηση βασικών και θεμελιωδών δικαιωμάτων του θύματος (στέρηση ελευθερίας, οικονομική στέρηση και εξάρτηση, έλλειψη φροντίδας για τις συναισθηματικές ανάγκες του θύματος, αποστέρηση της ιατρικής φροντίδας αναφορικά με τη σωματική και ψυχική υγεία, της αποστέρησης της εκπαίδευσης κ.τ.λ.).

Η οικογενειακή βία αποτελεί, πρώτιστα, καταστρατήγηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αποτελεί φαινόμενο⁹, το οποίο έχει προεκτάσεις και επιπτώσεις σε ατομικό, πολιτικό, κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο:

α) επηρεάζει και άλλα μέλη της οικογένειας, πλην του θύματος (σωματικά και ψυχικά). Για παράδειγμα το στενό συγγενικό περιβάλλον γνωρίζοντας το αδιέξοδο, στο οποίο βρίσκεται το θύμα αισθάνεται πίεση, άγχος, φόβο με αποτέλεσμα να μειώνεται η κοινωνική του λειτουργικότητα.

β) επιφέρει αρνητικές συνέπειες στην υγεία (σωματική και ψυχική) του θύματος.

γ) προκαλεί τον κοινωνικό αποκλεισμό του. Το θύμα αισθάνεται ντροπή και απειλή με άμεση συνέπεια την εσωστρέφεια. Συχνά, απομακρύνεται από την επαγγελματική του δραστηριότητα καθώς και από το κοινωνικό του περιβάλλον.

δ) ευνοεί την αναπαραγωγή διαστρεβλωμένων κοινωνικών ρόλων. Οι απόγονοι, που βιώνουν το «καθεστώς» βίας μέσα στους κόλπους της οικογένειας, βρίσκονται σε σύγχυση. Το πρότυπο του πατέρα –ηγέτη και της μητέρας - υποταγμένου, καθορίζει την στάση και τη συμπεριφορά των παιδιών στις διαπροσωπικές τους σχέσεις. Σε περίπτωση που τα παιδιά υιοθετήσουν τους αντίστοιχους ρόλους των γονέων τους, θα οδηγηθούν σε προβληματικές σχέσεις.

ε) μεταφράζεται σε τεράστιο κόστος στον κρατικό προϋπολογισμό, καθώς ενεργοποιούνται στρατηγικές πρόληψης και αντιμετώπισης του φαινομένου (ξενώνες κακοποιημένων γυναικών, κέντρα υποδοχής, καμπάνιες ενημέρωσης κ.τ.λ.).

Ευτυχώς ο σύγχρονος δυτικός κόσμος αποδεικνύει ότι βρίσκεται σε ένα βρεφικό έστω, σημείο συνειδητοποίησης και ευαισθητοποίησης, όσον αφορά τη καταστρατήγηση θεμελιωδών δικαιωμάτων της γυναίκας και στον ιδιωτικό της χώρο, συγκεκριμένα μέσα στο γάμο. Είναι σχεδόν καθολικά αποδεκτό από την κοινωνία του δυτικού κόσμου, έστω και θεωρητικά, ότι η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί κοινωνικό πρόβλημα και αφορά όχι μόνο όσα άτομα πλήττονται από αυτή αλλά και όλους όσους συναινούν ηθελημένα ή όχι στη διατήρηση αυτής ως λογικό και αποδεκτό γεγονός. Απόδειξη αυτού, είναι η

προσπάθεια ανάθεσης της αντιμετώπισης της σε κρατικούς και κοινωνικούς θεσμούς, παρ' όλο που αποδεικνύεται καθημερινά η ανεπάρκεια των μέτρων των παραπάνω θεσμών. Πάρα ταύτα, η καθιέρωση αυτών, όπως π.χ. οι τηλεφωνικές γραμμές SOS, η δημιουργία υπηρεσιών ψυχικής στήριξης ή η καθιέρωση της ημέρας της γυναίκας, αποτελούν τη μελλοντική πηγή ελπίδας για την εξάλειψη του φαινομένου, προσβλέποντας βέβαια, στην εξέλιξη και συνεχή αναθεώρηση κι αναδιοργάνωση των μέτρων που υιοθετούνται από τους θεσμούς αυτούς.

Η βασική προϋπόθεση όμως για να βοηθηθεί το θύμα είναι να ανακοινώσει, να καταγγείλει ή γενικά να γνωστοποιήσει το πρόβλημά του σε εκείνους που μπορούν να βοηθήσουν στην επίλυσή του. Από τη στιγμή, όμως που το θύμα συνειδητοποιήσει την κακοποίηση και αποφασίσει, να προχωρήσει σε καταγγελία, θα πρέπει για να οριστικοποιήσει την απόφαση του, να τύχει της κατάλληλης αντιμετώπισης από εκείνη τη δημόσια αρχή, η οποία θα δεχθεί πρώτη την καταγγελία ή την αναφορά τους. Σε αρκετές περιπτώσεις η αρχή αυτή είναι η Αστυνομία και συχνά, οι πρώτοι επαγγελματίες του κοινωνικού χώρου που λαμβάνουν γνώση περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας είναι οι αστυνομικοί. Αυτοί όπως είναι φυσικό οφείλουν να υποστηρίζουν συναισθηματικά το θύμα και να το παροτρύνουν να προχωρήσει στην προκαθορισμένη διαδικασία που απαιτείται (μήνυση, ιατροδικαστική εξέταση-αν κρίνεται απαραίτητο). Παράλληλα, θα πρέπει να απομακρύνουν το θύτη, για να αποφευχθεί η ακολουθία ενός δεύτερου κύκλου βίας, που μπορεί να αποβεί μοιραίος για το θύμα.

Τα καθήκοντα των αστυνομικών, σε ανάλογες περιπτώσεις, υπαγορεύονται από τη δεοντολογία του επαγγέλματος τους, αλλά και από το θεσμικό πλαίσιο, το οποίο οριοθετεί τις αρμοδιότητές τους και προσδιορίζει τον ακριβή τους ρόλο. Αυτό, όμως, που κατά κόρον χαρακτηρίζει τον τρόπο αντιμετώπισης τέτοιου είδους περιστατικών (οικογενειακά επεισόδια) είναι το προσωπικό στοιχείο, η ιδιόχειρη γραμμή πλεύσης, σε συνάρτηση με τη διαδικασία, που υπογραμμίζεται από το νομικό πλαίσιο. Με την παρούσα εργασία θα γίνει προσπάθεια προσέγγισης των παραγόντων εκείνων, που λειτουργούν ανασταλτικά στο θύμα, εμποδίζοντας το να προχωρήσει σε καταγγελία της κακοποίησης, που υπέστη.

Επίσης, θα γίνει προσπάθεια συσχέτισης των διαδικασιών αντιμετώπισης περιπτώσεων ενδοοικογενειακής βίας με το ισχύον νομικό πλαίσιο, σε συνάρτηση με την εκπαίδευση των αστυνομικών, όσον αφορά την τήρηση της δεοντολογίας του επαγγέλματος τους ή την απόκλιση από τον κανονισμό στο χειρισμό οικογενειακών επεισοδίων, που αυτά υπαγορεύουν.

---

⁹ Το ΒΗΜΑ, 03/03/2002, www.tovima.gr, «Πολιτικό πρόβλημα, διαρκές έγκλημα», Άννα Διαμαντοπούλου

Στην εργασία αυτή θα εξεταστεί συγκεκριμένα ο θεσμός της Ελληνικής Αστυνομίας σε σχέση με το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας και την αντιμετώπισή του. Η Αστυνομία αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους σχετικούς θεσμούς, διότι αυτή συνήθως αποτελεί το πρώτο σημείο αναφοράς των γυναικών που ζουν υπό το καθεστώς βίας, αποζητώντας μια άμεση και αποτελεσματική λύση για το πρόβλημά τους. Συνεπάγεται, λοιπόν άμεσα ότι η συμπεριφορά και ο τρόπος αντιμετώπισης των γυναικών αυτών, από τους υπεύθυνους κάθε φορά αστυνομικούς είναι καταλυτικός στη δημιουργία της μετέπειτα στάσης τους απέναντι στη συγκεκριμένη κατάσταση που αντιμετωπίζουν.

Με την παρούσα εργασία έγινε προσπάθεια να διερευνηθεί ο ρόλος των Αστυνομικών και η επίδραση της συμπεριφοράς τους στα θύματα ενδοοικογενειακής βίας, τα οποία έρχονται σε επαφή μαζί τους, στην προσπάθεια αναζήτησης άμεσης λύσης στο πρόβλημά τους. Ιδιαίτερα διερευνάται η επίδραση που έχει η συμπεριφορά των αστυνομικών στην ενθάρρυνση ή την αποθάρρυνση των θυμάτων να προχωρήσουν σε καταγγελία της βίας που υφίστανται. Οποσδήποτε ένα σημαντικό θέμα στο πλαίσιο αυτό, το οποίο συσχετίζεται με την αποκάλυψη της ενδοοικογενειακής βίας, είναι η στάση που έχουν τα θύματα απέναντι στη βία που υφίστανται αλλά και στο δράστη, σε συνδυασμό με τον εντοπισμό των συνθηκών κάτω από τις οποίες λαμβάνουν αποφάσεις προκειμένου να αντιμετωπίσουν το γεγονός και να προχωρήσουν είτε στη διάλυση της σχέσης ή στη καταγγελία του δράστη.

Για να επιτευχθούν οι στόχοι αυτοί παραθέτουμε με όσο το δυνατό μεγαλύτερη ευκρίνεια και εγκυρότητα την οριοθέτηση των καθηκόντων των αστυνομικών, μέσω της συγκέντρωσης και καταγραφής του νομοθετικού πλαισίου που την καθορίζει, και καταγράφουμε στοιχεία που αφορούν την εκπαίδευση των αστυνομικών σχετικά με το κοινωνικό αυτό ζήτημα. Επίσης παραθέτουμε τα σημαντικότερα στοιχεία της βιβλιογραφικής έρευνας σε σχέση με τα χαρακτηριστικά και την ψυχική κατάσταση θύματος - θύτη αλλά και του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας.

Επιπρόσθετα διεξάχθηκε ποιοτική έρευνα, κατά την οποία τα μέλη της ομάδας ήρθαν σε επαφή με θύματα ενδοοικογενειακής βίας, με κοινωνικούς λειτουργούς που εργάζονται σε υπηρεσίες σχετικές με το πρόβλημα και με αστυνομικούς (οι οποίοι έρχονται σε επαφή με τέτοια περιστατικά), με στόχο τη βαθύτερη ανάλυση των εκμυστηρεύσεων κάθε συνεντευξιαζόμενου, ώστε να διερευνηθούν και να κατανοηθούν οι παρουσιαζόμενες καταστάσεις και συμπεριφορές.

Αφιέρωθηκε ένα κεφάλαιο για την καταγραφή και ανάλυση της νομοθεσίας που πλαισιώνει το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας, όπως και άλλων συγκεκριμένων

στοιχείων που οδηγούν στη δημιουργία εικόνας – αντίληψης της πολιτικής στάσης της Ελλάδας απέναντι στο κοινωνικό αυτό φαινόμενο. Εντοπίζεται η ταυτότητα, η δομή και η λειτουργία της ελληνικής αστυνομίας και γίνεται αναφορά στην ιδεολογία και την εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού της σε σχέση με το ζήτημα της ενδοοικογενειακής βίας.

Στο πλαίσιο αυτό αναζητήσαμε την επίσημη διαδικασία- δεοντολογία των αστυνομικών για το χειρισμό προβλημάτων ενδοοικογενειακής βίας. Η δεοντολογία προσδιορίζει τον τυπικό χαρακτήρα και τους ουσιαστικούς στόχους της υπηρεσίας. Τοποθετεί τις αξίες της και οριοθετεί τις υποχρεώσεις της. Συνεπώς θεωρήθηκε σκόπιμο να συμπεριληφθεί αναλυτικά το μέρος του κώδικα δεοντολογίας της αστυνομικής υπηρεσίας, που αφορά την ενδοοικογενειακή βία, με τελικό στόχο να διασαφηνιστεί η υπόδειξη ιδεώδους συμπεριφοράς στα θύματα και τους θύτες αυτής της κατάστασης αλλά και να προσπαθήσαμε να διακρίνουμε διαφορές σε σχέση με το τι συμβαίνει στην πραγματικότητα.

Στην Ελλάδα δεν αναγνωρίζεται επίσημα η ενδοοικογενειακή βία ως ξεχωριστό έγκλημα ή παράβαση, εφ' όσον οι πράξεις ενδοοικογενειακής βίας εντάσσονται στις γενικές ποινικές διατάξεις περί βίας και σωματικών βλαβών. Συγκεκριμένα, δεν αναφέρεται με κανένα τρόπο, ορισμό ή ορολογία στο νομοθετικό πλαίσιο, όπως επίσης δεν χαράσσεται κάποια πολιτική γραμμή σε σχέση με το φαινόμενο αυτό. Πρέπει να σημειωθεί ότι στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια δημιουργήθηκαν υποτυπώδεις κοινωνικές υπηρεσίες (στέγες, ΚΕΘΙ,¹⁰ κ.α.) που αφορούν το συγκεκριμένο κοινωνικό φαινόμενο και από το 2002 ξεκίνησε ένας πολιτικός προβληματισμός για κάποια χάραξη πολιτικής προς αντιμετώπιση του φαινομένου. Ακόμη αυτή η κατεύθυνση είναι θεωρητική και δεν έχουν ληφθεί ουσιαστικά βήματα, εφ' όσον δεν έχουν ψηφιστεί συγκεκριμένες προτάσεις. Πάντως είναι γεγονός ότι από το 2000 υπάρχει κινητικότητα και κάποιο ενδιαφέρον στον Ελλαδικό χώρο για το κοινωνικό αυτό φαινόμενο, το οποίο αποτελούσε απροσπέλαστο ταμπού για την Ελληνική κοινωνία.

Στο πλαίσιο αυτής της κινητικότητας, τον Απρίλιο- Μάιο του 2005 συντάχθηκε και στάλθηκε σε όλα τα Αστυνομικά τμήματα της χώρας ένα ενημερωτικό κείμενο, από την Διεύθυνση Οργάνωσης Νομοθεσίας του Αρχηγείου Αστυνομίας για το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας. Το κείμενο περιλαμβάνει την ευθύνη της αστυνομίας, όπως επίσης και την ενδεικτική συμπεριφορά που κάθε αστυνομικός οφείλει να έχει απέναντι στα θύματα.

---

¹⁰ Κέντρο για Θέματα Ισότητας

Πρέπει να σημειωθεί ότι τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας, μέχρι και σήμερα, παρά τις προσπάθειες που πρόσφατα ξεκίνησαν, συμπεριλαμβάνονται στα γενικότερα καθήκοντα της αστυνομικής υπηρεσίας. Αυτό σημαίνει ότι αντιμετωπίζονται ως ένα ακόμα παραβατικό γεγονός, το οποίο δεν χρειάζεται ιδιαίτερη μεταχείριση.

Θεωρούμε ότι η εργασία επιτρέπει στον αναγνώστη να προβληματιστεί σχετικά με την επάρκεια των πραγματικών δυνατοτήτων που έχει ο σύγχρονος αστυνομικός, να βοηθήσει ένα θύμα ενδοοικογενειακής βίας καθώς και να εντοπίσει και να κατανοήσει τις αλληλεπιδράσεις που δημιουργούνται ανάμεσα στα θύματα και τους υπεύθυνους αστυνομικούς.

Η συγκεκριμένη εργασία επιδιώκει να δώσει το στίγμα της σημερινής πραγματικότητας στις σχέσεις αστυνομικών και θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας και να κατανοήσει την επίδραση που έχουν οι αστυνομικοί στα θύματα. Ειδικότερα, μέσω των συγκεκριμένων περιπτώσεων που αναλύονται στο κομμάτι της έρευνας προσφέρεται η δυνατότητα κατανόησης σε βάθος των συμπεριφορών αστυνομικών και θυμάτων, των αλληλεπιδράσεών τους, τα διάφορα ζητήματα που παρουσιάζονται και τέλος τις συνέπειες που είχαν στις συγκεκριμένες υποθέσεις. Επιθυμητή είναι η ανάλυση αυτή να αποτελέσει έναυσμα για περαιτέρω έρευνες που θα μπορούσαν να οδηγήσουν στη συνολική έρευνα και εικόνα του φαινομένου.

Για τη πληρέστερη προσέγγιση του θέματος έγινε βιβλιογραφική έρευνα, η οποία πλαισιώθηκε από αρθρογραφία και έρευνα του διαδικτύου, προκειμένου να καταγραφεί μία σφαιρική εικόνα για το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας στη Ελλάδα αλλά και στον κόσμο. Επίσης μελετήθηκε η σχετική με το θέμα, ελληνική νομοθεσία και οι κανονισμοί που ισχύουν και οριοθετούν τις υποχρεώσεις και τον ρόλο των αστυνομικών υπηρεσιών. Στη συνέχεια η ομάδα συγγραφής αποτύπωσε τις εγκυρότερες, σημαντικότερες και περισσότερο προσανατολισμένες πληροφορίες, όπως επίσης τους προβληματισμούς και τα συμπεράσματα τα οποία προέκυψαν από τη μελέτη του ζητήματος στη πορεία.

Επιπροσθέτως για την ολοκλήρωση της εργασίας διεξήχθη ποιοτική έρευνα, η οποία συμπεριλαμβάνει την καταγραφή και ανάλυση συνεντεύξεων, προσανατολισμένων στο θέμα της ενδοοικογενειακής βίας και το ρόλο της αστυνομίας. Οι συνεντεύξεις λήφθηκαν από κακοποιημένες γυναίκες, αστυνομικούς και κοινωνικούς λειτουργούς, οι οποίοι επαγγελματικά έρχονται σε επαφή με θύματα ενδοοικογενειακής βίας. Η συνεντεύξεις στηρίχθηκαν στις απόψεις και σκέψεις των συνεντευξιαζόμενων και όχι σε αντικειμενικά δεδομένα και σταθερές. Στόχος της ποιοτικής αυτής έρευνας ήταν να γίνουν κατανοητά σε βάθος τα διάφορα ζητήματα που παρουσιάζονται, στις

συγκεκριμένες συμπεριφορές αστυνομικών και θυμάτων, οι αλληλεπιδράσεις τους και οι συνέπειες που είχαν στις συγκεκριμένες υποθέσεις. Επιθυμητό είναι, η ανάλυση αυτή να δώσει χρήσιμα στοιχεία για περαιτέρω έρευνες από άλλους ερευνητές που θα μπορούσαν να οδηγήσουν στην συνολική έρευνα του φαινομένου.

3. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ

Είναι κοινή αντίληψη πως η οικογένεια αποτελεί τον πρωταρχικό σταθμό αγωγής, όπου το άτομο θα αναπτυχθεί πνευματικά, ψυχικά και ηθικά, αποκτώντας συνεπώς, τα πρώτα εφόδια για την κοινωνικοποίησή του. Η οικογένεια αποτέλεσε τον πρώτο σταθμό της ιστορίας της ανθρωπότητας, διότι υπήρξε η απαρχή της ζωής του ανθρώπου στην κοινότητα. Στην αρχαία Ελλάδα, κύτταρο της οικογένειας – κοινότητας ήταν το γένος (οικογένεια με την δεύτερη σημασία της) με κοινοκτημοσύνη των αγαθών και καταμερισμό της εργασίας σε όλα τα μέλη του. Από την οικογένεια προέκυψαν κατόπιν εξελικτικά, οι άλλοι κοινοτικοί θεσμοί και η μετέπειτα κοινωνία, μέχρι την σημερινή της μορφή.¹¹ Η οικογένεια έχει δύο μορφές α) τη δημοκρατική και β) την αυταρχική.

Στη δημοκρατική οικογένεια όλα τα μέλη είναι ισότιμα και έχουν την ευθύνη των πράξεων τους. Κυρίαρχα στοιχεία είναι η αλληλοεκτίμηση, ο αλληλοσεβασμός και η αγάπη χωρίς εξάρτηση. Είναι μια σύγχρονη αντίληψη της οικογένειας. Πολλές ελληνικές οικογένειες προσπαθούν να ακολουθήσουν αυτό το μοντέλο, όμως οι κοινωνικές καταβολές και τα στερεότυπα αποτελούν τροχοπέδη στην υιοθέτηση μιας ανάλογης / ιδανικής συμπεριφοράς.

Στην αυταρχική (κλειστή) οικογένεια κυρίαρχα στοιχεία είναι η άσκηση πίεσης, η έλλειψη αμοιβαίου σεβασμού, στοργής, διαλόγου και η μη συμμόρφωση σε δημοκρατικούς και φιλελεύθερους κανόνες. Η ελληνική οικογένεια θεωρείται παραδοσιακή από τη στιγμή που υπερισχύουν τα παραδοσιακά χαρακτηριστικά της: η άκαμπτη κατανομή των ρόλων σύμφωνα με το φύλο και την ηλικία, ο περιορισμός των γυναικείων και παιδικών δραστηριοτήτων στον ιδιωτικό χώρο.

Το παραδοσιακό¹² αυτό σχήμα χαρακτηρίζεται από ρόλους απόλυτους και μη διαπραγματεύσιμους. Ακόμη, εκφράζει την έννοια της εξουσίας, δηλαδή του άνδρα πάνω στη γυναίκα, του ενήλικα πάνω στο παιδί, εφόσον οι αποφάσεις λαμβάνονται από ένα μέλος της οικογένειας. Το συγκεκριμένο αυτό μέλος (πατέρας) αποτελεί το κοινωνικό και οικονομικό στήριγμα της οικογένειας. Από τα προαναφερθέντα είναι ευδιάκριτη η εξάρτηση της γυναίκας και του παιδιού από τον άνδρα. Οι περισσότερες οικογένειες

---

¹¹ Michel A, Μουσούρου Λ, «Κοινωνιολογία της οικογένειας και του γάμου, βασικά στοιχεία για την ελληνική οικογένεια», Αθήνα, 1993

¹² Μουσούρου Λ, «Η ελληνική οικογένεια», Αθήνα, 1984, σελ 83

υιοθετούν τους κοινωνικούς ρόλους του αυταρχικού μοντέλου και ειδικότερα στην επαρχία συναντάται συχνά η παραδοσιακή – αυταρχική οικογένεια. Στο μοντέλο αυτό ευνοείται η εκδήλωση βίαιων συμπεριφορών, καθώς υπάρχουν ισχυρά και αδύναμα μέλη.

Κύριο χαρακτηριστικό της ενδοοικογενειακής βίας είναι η επιβολή της δύναμης του δράστη στο θύμα με τρόπο συστηματικό και επαναλαμβανόμενο. Ο θύτης προσπαθεί να αποδυναμώσει και να αποσυνδέσει το θύμα από το ευρύτερο κοινωνικό του περιβάλλον (οικογένεια, φίλοι, συγγενείς). Τα κύρια θύματα του φαινομένου ενδοοικογενειακής βίας είναι οι γυναίκες και τα παιδιά, ομάδες που χαρακτηρίζονται κοινωνικά και βιολογικά αδύναμες.¹³ Η βία αυτή και κυρίως κατά των γυναικών, έχει τις βάσεις της, στην ιστορικά άνιση κατανομή εξουσίας μεταξύ των φύλων. Από την αρχή της σύστασης των οργανωμένων κοινωνιών, παρατηρείται η ανδροκρατία. Γεγονός αυταπόδεικτο από τον αποκλεισμό του θηλυκού γένους, μέχρι σχεδόν τις αρχές του εικοστού αιώνα, από την εκπαίδευση, τις επιστήμες, τις τέχνες, καθώς και από την οικονομική και πολιτική ζωή. Αυτό είχε ως συνέπεια τη διαχρονική υποτίμηση των γυναικών αλλά και την άμεση εξάρτησή τους από την αντρική εξουσία. Τα πρώτα χρόνια της ζωής της η γυναίκα ήταν απόλυτα εξαρτημένη βιολογικά και κοινωνικά από τον πατέρα της, και ακολούθως από το σύζυγο της. Δεν υπήρχε χρονική περίοδος ή οποιοδήποτε κοινωνικό περιθώριο για την διεκδίκηση της αυτονομίας της.

Η βία κατά των γυναικών αποτελεί επίσης το αποτέλεσμα της ταύτισης της αρρενωπότητας με τη δύναμη, την επιβολή, τη σκληρότητα, την άρνηση των συναισθημάτων. Χαρακτηριστικά που αποδίδονται στο αντρικό φύλο από την κοινωνία, χωρίς περιθώρια αποφυγής τους, καθώς όπως προαναφέρθηκε, ο άντρας έχει την εξουσία αλλά και την τεράστια ευθύνη για την επιβίωση και την κοινωνική καταξίωση της οικογένειάς του.¹⁴ Διαχρονικά έχει καθιερωθεί το κοινωνικό στερεότυπο ότι η βία είναι συχνά χρήσιμη και αποτελεσματική (π.χ. εδώ και χρόνια, έχει καθιερωθεί η έκφραση: το ξύλο βγήκε από το παράδεισο). Γενικότερα, η βία μέσα στην οικογένεια συνδέεται άμεσα με την απόκτηση και τη διατήρηση της άσκησης ελέγχου και αποτελεί ένα από τα χρησιμοποιούμενα μέσα επίτευξής αυτού, καθώς η διατήρηση των ρόλων¹⁵ στους κόλπους της οικογένειας θεωρείται τόσο σημαντική όσο σε οποιαδήποτε άλλη κοινωνική δομή της.

Από την πλευρά ειδικών που ασχολούνται ερευνητικά με την ενδοοικογενειακή βία φαίνεται να υπάρχει η βεβαιότητα ότι αποτελεί φαινόμενο διαχρονικό. Ένα

---

¹³ [www. Kethi. gr](http://www.Kethi.gr)

¹⁴ Walker L., «Η κακοποιημένη γυναίκα», Αθήνα, 1989, σελ 58

¹⁵ Μουσούρου Λ, «Η ελληνική οικογένεια», Αθήνα, 1984, σελ 82

φαινόμενο που πιθανότατα έχει τις ρίζες του πολύ βαθιά στο παρελθόν και κυρίως από την εποχή που η γυναίκα αποτελούσε «μέρος του σπιτιού» με μόνες αρμοδιότητες την τεκνοποίηση, την ανατροφή των παιδιών και τις οικιακές εργασίες.

Η βία εκείνη την εποχή οφειλόταν κατά κύριο λόγο στη νοοτροπία μέσα στην οποία κοινωνικοποιήθηκαν άνδρες και γυναίκες. Για παράδειγμα, η θέση της γυναίκας είναι στο σπίτι και του άνδρα στις εξωτερικές εργασίες και στα καφενεία. Αποτέλεσμα αυτής της διαπαιδαγώγησης ήταν η οικονομική εξάρτηση της γυναίκας από το σύζυγο και σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες όπως η ύπαρξη ψυχιατρικής διαταραχής ή το – προβληματικό- οικογενειακό πλαίσιο στο οποίο είχε γαλουχηθεί ο άνδρας, οδηγούσαν στην άσκηση βίας από την πλευρά του.

Με το πέρασμα όμως των χρόνων, η έξοδος της συζύγου από τον μη εμπορευματικό ιδιωτικό χώρο, στην επαγγελματική της απασχόληση στο δημόσιο χώρο, είχε σοβαρές επιπτώσεις στη «παραδοσιακή» δομή της οικογένειας. Βασικός λόγος είναι η διχοτόμηση των ρόλων ανάλογα με το φύλο: άνδρας - προμηθευτής, γυναίκα - νοικοκυρά. Εφόσον η γυναίκα μετατράπηκε σε προμηθευτή, η παραδοσιακή ισορροπία της δομής της οικογένειας διαταράχθηκε.¹⁶

Η ανεξαρτησία και η απελευθέρωση αποτελούν βασικές αξίες της γυναίκας έχοντας μειώσει την σημασία της στενής σχέσης που αναζητά στο σύντροφο της και αναπόφευκτα ωθείται σε μια ατομικιστική πορεία. Η σχέση με τον άλλο θεωρείται αναγκαία για την επιβίωση αλλά και στοιχείο προς αποφυγή. Στους προσωπικούς της στόχους κυρίαρχη θέση έχουν οι επαγγελματικές της επιδιώξεις.

Πολλοί άνδρες πιστεύουν πως έχουν δικαίωμα να εξουσιάζουν και να κακοποιούν τις γυναίκες. Από τα πολύ παλιά χρόνια ο άνδρας είχε το δικαίωμα να διαπράξει κάθε είδους βιαιότητα στη γυναίκα, χωρίς να διατρέχει τον κίνδυνο να κατηγορηθεί και να διωχθεί νομικά και ποινικά. Την ίδια περίπου εποχή, γύρω στο 1824, το ανώτατο δικαστήριο του Μισσισιπί εκχωρούσε στον άνδρα το δικαίωμα να κακοποιεί¹⁷ την γυναίκα του, εφόσον τηρούσε ορισμένες προδιαγραφές συμπεριφοράς. Για παράδειγμα, μπορούσε να της τραβήξει τα μαλλιά, να την φτύσει, να την κλοτσήσει ή να την πετάξει στο έδαφος, αλλά δεν είχε το δικαίωμα να την σκοτώσει. Παράλληλα, στο Αγγλικό δίκαιο της ίδιας περιόδου, δινότανε στον άνδρα το δικαίωμα να κακοποιεί τη γυναίκα του, με την προϋπόθεση ότι η βέργα του ξυλοδαρμού¹⁸ δεν θα ξεπερνούσε σε πάχος την διάμετρο του αντίχειρα του άνδρα. Αυτός ο νόμος έμεινε γνωστός σαν ο «νόμος του

¹⁶ Μουσούρου Λ, οπ.π., σελ 84

¹⁷ Walker L , «Η κακοποιημένη γυναίκα», Αθήνα, 1989, σελ 9.

¹⁸ Walker L, οπ. π.

αντίχειρα». Στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, Αγγλικά και Αμερικάνικα Δικαστήρια παραδέχονταν το δικαίωμα που είχε ο άνδρας να δέρνει τη γυναίκα του. Αυτός ο κανόνας αργότερα τροποποιήθηκε προτείνοντας τη μη ανάμειξη στο συζυγικό καννά, εκτός αν η βία είναι υπερβολική. Αν και αυτοί οι νόμοι δεν εφαρμόζονται από καιρό, εξακολουθούν να υπάρχουν οι αντιλήψεις που δημιούργησαν αυτές τις νομοθετικές ρυθμίσεις.¹⁹

Το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας παρ' όλο που συναντάται από τις πρώτες ακόμα κοινωνίες του ανθρώπου μέχρι και τις σύγχρονες, άρχισε να γνωστοποιείται και να αντιμετωπίζεται ως κοινωνικό θέμα τις τελευταίες δεκαετίες του εικοστού αιώνα. Το θέμα της βίας κατά των γυναικών μέσα στην οικογένεια, τέθηκε από το Γυναικείο Κίνημα στις αρχές της δεκαετίας του 70' στην Ευρώπη και την Αμερική και μετά την μεταπολίτευση στην Ελλάδα, όταν οργανώθηκαν αυτόνομες γυναικείες ομάδες με φεμινιστικά αιτήματα. Η ενδοοικογενειακή βία, γνωστοποιήθηκε μέσω μιας φεμινιστικής έρευνας το 1970. Η έρευνα ξεκίνησε από το κίνημα για τη γυναικεία απελευθέρωση, που έδωσε έμφαση στις εμπειρίες κακοποίησης των γυναικών, τη συχνότητα της βίας, τη δυσκολία των γυναικών στην αναζήτηση βοήθειας από διάφορες πηγές και σε θέματα κοινωνικής πολιτικής γενικότερα. Η φεμινιστική προσέγγιση αναπτύσσει τη θεωρία της βασίζοντας το πρόβλημα στην καταπίεση και εκμετάλλευση της γυναίκας στην κοινωνία και τοποθετώντας την ανδρική βία μέσα στο σύνολο της ανδρικής δύναμης και υπεροχής που δομείται και αναπτύσσεται μέσα στο ιστορικά διαμορφωμένο καθεστώς της πατριαρχίας.²⁰ Το 1976 οργανώθηκε στις Βρυξέλλες²¹ το πρώτο συνέδριο με θέμα «Εγκλήματα κατά των γυναικών». Εκεί για πρώτη φορά η ανδρική βία καταγγέλθηκε επίσημα προς τα έξω.

Το 1986 η Γενική Γραμματεία Ισότητας έθιξε για πρώτη φορά σε κυβερνητικό επίπεδο το θέμα αυτό και ζήτησε από ομάδα γυναικών επιστημόνων, μια μελέτη προσέγγισης του προβλήματος από γυναικεία σκοπιά και προτάσεις για κρατική παρέμβαση. Το 1988 η Γενική Γραμματεία Ισότητας δημιούργησε το Κέντρο Υποδοχής Κακοποιημένων Γυναικών στην Αθήνα και το 1993 σε συνεργασία με το Δήμο Αθηναίων, δημιουργήθηκε Ξενώνας για τις κακοποιημένες γυναίκες και τα παιδιά τους. Από τις αρχές της δεκαετίας του 70 πολλά αιτήματα του γυναικείου κινήματος έχουν κατακτηθεί και μέσω πολυποίικλων κινητοποιήσεων έχει αρχίσει το φαινόμενο της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας να βγαίνει στην επιφάνεια. Σκοπός

---

¹⁹ Walker L, οπ. π. σελ 35.

²⁰ Επιστημονικό Περιοδικό Κοινωνικών Λειτουργιών Ελλάδος, Τεύχος:49, Αθήνα, 1998, «Κακοποίηση στην Ελλάδα και κοινωνική υποστήριξη: μια πιλοτική έρευνα», σελ:8.

²¹ Walker L, οπ. π. σελ 10.

είναι σταδιακά να αρχίσει να δημιουργείται μια κοινή κοινωνική συνείδηση απέναντι στο συγκεκριμένο θέμα, ώστε η διαλλακτική σχέση ατόμου -κοινωνίας -θεσμών -νόμων, να ωριμάσει και να οδηγήσει σε μία θεσμική- νομική και πρακτική αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού που μαστίζει τις ανθρώπινες κοινωνίες αδιάλειπτα. Οι συνέπειες των εξελίξεων αυτών φέρνουν στις μέρες μας στο επίκεντρο των κοινωνικών αλλά και πολιτικών διεργασιών, το πρόβλημα της ενδοοικογενειακής βίας. Ωστόσο φαίνεται ότι ακόμη δεν έχει ωριμάσει η πλήρης θεσμική αντιμετώπιση του ζητήματος η οποία θα ήταν ικανή να ξεπεράσει ταμπού και κατεστημένες νοοτροπίες.

4. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

4.1 ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η έρευνα διενεργήθηκε σε τρία πεδία. Σε αστυνομικούς, Κοινωνικούς λειτουργούς και θύματα ενδοοικογενειακής βίας. Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν στο Ηράκλειο, στο Ρέθυμνο και στη Θεσσαλονίκη.

Για λόγους προστασίας της ανωνυμίας δεν αναφέρονται τα ονόματα των προσώπων αυτών. Τα τρία αυτά πεδία μελέτης αποτέλεσαν την πηγή της βασικής γνώσης για τη διερεύνηση των επιδράσεων που έχει στα θύματα η συμπεριφορά των αστυνομικών προς αυτά, όταν τους γνωστοποιούν τις περιπτώσεις βίας που υφίστανται.

Η έρευνα των πεδίων ξεκίνησε τον Σεπτέμβριο του 2004 και ολοκληρώθηκε τον Σεπτέμβριο του 2005. Προηγήθηκε η μελέτη της βιβλιογραφίας, η εκπόνηση του ερευνητικού σχεδίου η επιλογή του τόπου μελέτης και η αναμονή της έγκρισης της ερευνητικής πρότασης από την επιτροπή της Σχολής Κοινωνικής Εργασίας.

Κατά την διεξαγωγή της έρευνας παρουσιάστηκαν μερικές δυσκολίες, που δεν ήταν ικανές να εμποδίσουν την ολοκλήρωσή της, όπως η άρνηση κάποιων αστυνομικών για συνεργασία. Η παρέμβαση του επιβλέποντα καθηγητή ήταν ουσιαστική, με αποτέλεσμα την εύρεση αστυνομικών που είχαν διάθεση να συνεργαστούν και να μας αφιερώσουν το χρόνο τους.

Οι Κοινωνικοί Λειτουργοί των Ξενώνων Κακοποιημένων γυναικών δεν μπορούσαν να μας φέρουν σε άμεση επαφή με θύματα ενδοοικογενειακής βίας και για αυτό επιδιώξαμε να τα εντοπίσουμε από τον κοινωνικό μας περίγυρο. Η άρνηση αυτή από τους ειδικούς μας έδειξε τη τακτική που ακολουθούν για να προστατεύσουν τις κακοποιημένες γυναίκες τηρώντας το απόρρητο και από την άλλη μεριά μας βοήθησε να κατανοήσουμε την οπτική των επαγγελματιών απέναντι στα θύματα. Οι Κοινωνικοί Λειτουργοί ήταν πρόθυμοι να απαντήσουν σε όλα τα ερωτήματα μας και να μας δώσουν μια σφαιρική εικόνα του προβλήματος.

Υπήρχε διάθεση από τους περισσότερους που επιλέχθηκαν να συμμετάσχουν στη διεξαγωγή της έρευνας (αστυνομικοί, κακοποιημένες γυναίκες, κοινωνικοί λειτουργοί), για συνεργασία και παροχή εμπειρικού υλικού. Ωστόσο αρκετοί ήταν διστακτικοί και επιφυλακτικοί σε ορισμένα σημεία των συνεντεύξεων. Είναι γεγονός ότι αρκετοί προέβαλλαν τη θέση εξουσίας τους στις συνεντεύξεις – συζητήσεις.

4.2 ΣΧΕΔΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ, ΟΡΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΘΩΡΙΑ

Η φιλοσοφία της ποιοτικής έρευνας αναφέρεται στην «ερμηνεία»²², με την έννοια ότι την απασχολεί ο τρόπος με τον οποίο ερμηνεύεται και γίνεται κατανοητός ο κοινωνικός κόσμος από τα ίδια τα υποκείμενα. Τα στοιχεία αυτά της ποιοτικής έρευνας μπορεί να προσεγγίζονται με διαφορετικούς τρόπους, όμως όλες οι εκδοχές αναγνωρίζουν τα παραπάνω στοιχεία ως σημαντικά ενός σύνθετου κόσμου.

Η συγκεκριμένη ποιοτική έρευνα θα προσεγγίσει τη διερεύνηση σε βάθος, των συγκεκριμένων περιπτώσεων αστυνομικών, θυμάτων και κοινωνικών λειτουργών που συνδιαλέχθηκαν με την ομάδα εργασίας. Στόχος της ομάδας είναι ανάλυση των απόψεων- σκέψεων και αναπαραστάσεων των παραπάνω ατόμων, όπως επίσης η κατανόηση των αλληλεπιδράσεων αστυνομικών- θυμάτων, ώστε να προκύψουν κάποια ερευνητικά συμπεράσματα που να οδηγήσουν τον αναγνώστη στη γενική κατανόηση του προβλήματος της ενδοοικογενειακής βίας. Στην κατανόηση των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν τα θύματα στην αποκάλυψή της αλλά και στον προβληματισμό του για τον ιδεατό και πραγματικό ρόλο της αστυνομίας σε σχέση με την αντιμετώπιση του φαινόμενου αυτού.

Βασικό στοιχείο της ποιοτικής έρευνας είναι η συλλογή και η ανάλυση των στοιχείων. Δεν στοχεύει στην επαλήθευση ή διάψευση διατυπωμένων εκ των προτέρων θεωρητικών υποθέσεων αλλά στη διατύπωση ερευνητικών προτάσεων επί των εξεταζομένων ζητημάτων που θεμελιώνονται στο εμπειρικό υλικό. Αυτό που δεν αποκλείει την τοποθέτηση ερευνητικών υποθέσεων εξ' αρχής, αλλά αφήνει ανοιχτό το ενδεχόμενο επαλήθευσης ή ακύρωσης τους, καθώς η έκβαση της ποιοτικής έρευνας δεν είναι εύκολο να προβλεφθεί ή και να γενικευτεί. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την ανοιχτή πιθανότητα συνάντησης ή όχι τοποθετήσεων των ατόμων που συμπεριλαμβάνονται στην διεξαγωγή της έρευνας, σχετικά με τις ερευνητικές υποθέσεις που τέθηκαν²³. Οπότε κατά την έκβαση της έρευνας και μετά την ολοκλήρωση της προκύπτουν θεωρητικές προτάσεις η οποίες ταυτίζονται ή αποκλίνουν, κατά την αξιολόγηση τους με το εμπειρικό υλικό.

Οι θέσεις που έχουν εκφραστεί από προηγούμενες έρευνες σε κάθε θέμα, λειτουργούν ως ένα πλαίσιο που ευαισθητοποιεί τον ερευνητή θεωρητικά, χωρίς ωστόσο να τον δεσμεύει στη διατύπωση των θεωρητικών υποθέσεων και ερμηνευτικών πλαισίων που προκύπτουν από το διαθέσιμο εμπειρικό υλικό. Όσον αφορά τη συγκεκριμένη έρευνα, η ομάδα εργασίας έκανε μία προσπάθεια να εντοπίσει ποιοτικές έρευνες που

²² Mason J, Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, , 2003, σελ 20

²³ Javeau C, “ Η έρευνα με ερωτηματολόγιο , το εγχειρίδιο του καλού ερευνητή”, Αθήνα, 2000, σελ 59

προσεγγίζουν το αντικείμενο της ενδοοικογενειακής βίας, αλλά βρέθηκαν μόνο ποσοτικές προσεγγίσεις.

Στη ποιοτική έρευνα το στοιχείο της σύγκρισης είναι καθοριστικό. Από την ανάλυση του εμπειρικού υλικού προκύπτουν κατηγορίες, στις οποίες υπόκεινται συνολικά τα άτομα που συμμετέχουν στην έρευνα. Σύμφωνα με τις κατηγορίες που καταγράφονται, γίνεται η ανάλυση, εμβάθυνση και σύγκριση των απόψεων και αναπαραστάσεων που κατατέθηκαν. Στη συνέχεια αυτές συγκρίνονται με τις θεωρητικές αναφορές που καταγράφονται αναλυτικά στο Θεωρητικό μέρος της εργασίας. Η γνώση της θεωρίας συμβάλλει στην κωδικοποίηση, η οποία είναι η σημαντικότερη διεργασία στην ποιοτική έρευνα με ερμηνευτικό προσανατολισμό. Ακόμη, η μετάβαση από περιγραφικές σε περισσότερο θεωρητικές κωδικοποιήσεις, οδηγεί στον συνεχή επαναπροσδιορισμό των ερευνητικών στόχων του δείγματος και στη χρήση των κατάλληλων τεχνικών.

Για τους παραπάνω λόγους, θεωρήσαμε ότι αυτή η μέθοδος είναι η καταλληλότερη για τη διεξαγωγή της δικής μας έρευνας, καθώς βασίζεται στην μελέτη σε βάθος και ανάλυση των δεδομένων που συγκεντρώνονται από την φάση της συλλογής στοιχείων. Παρόλο που τα στοιχεία που προκύπτουν δεν έχουν τη δυνατότητα να παρουσιάσουν μία γενική εικόνα για τη συμπεριφορά των αστυνομικών και τη συνολική συμμετοχή τους στην αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας, διατηρούν ένα πολύ σημαντικό ποιοτικό χαρακτηριστικό που αφορά στην κατανόηση και ερμηνεία συγκεκριμένων συμπεριφορών.

Η ποιοτική έρευνα προσφέρει στον ερευνητή τη δυνατότητα να προσεγγίσει το θέμα που επέλεξε σε βάθος. Δηλαδή, να κατανοήσει τους ουσιαστικούς και επιφανειακούς λόγους που δημιουργούν ένα κοινωνικό φαινόμενο, ένα κατεστημένο. Η αντιδιαστολή ουσιαστικών – επιφανειακών, προσωπικών- κοινωνιολογικών αιτιών, έστω και συγκεκριμένων περιπτώσεων προσφέρουν μία καινούρια οπτική στο φαινόμενο που μελετάται²⁴. Αυτή αν αποβεί ενδιαφέρουσα μπορεί να αποτελέσει το έναυσμα για περαιτέρω έρευνες ποιοτικού αλλά και ποσοτικού περιεχομένου, με στόχο την συνολική εικόνα αλλά και κατανόηση της σύστασης του φαινόμενου.

---

²⁴ Κοινωνική Εργασία, έτος 12, τεύχος 47,. «Η έρευνα στην κοινωνική εργασία: ποιοτική συλλογή και ανάλυση δεδομένων: μια σύντομη προσέγγιση», Αθήνα, 1997, σελ 154

4.3 ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Στην έρευνα μας χρησιμοποιήσαμε μια σειρά από ερευνητικές τεχνικές. Κύρια τεχνική που είχαμε ήταν η συνέντευξη. Άλλες ήταν η συμμετοχική παρατήρηση και η συλλογή γραπτών τεκμηρίων.

Μέσω της συνέντευξης αντλούνται στοιχεία σχετικά με τον τρόπο που τα άτομα αντιλαμβάνονται τον κόσμο και για το πώς δρουν ή αντιδρούν μέσα σε αυτόν. Εκφράζονται συναισθήματα, εμπειρίες, γνώμες, αντιλήψεις κ.τ.λ. Έτσι, έχουμε την υποκειμενική θεώρηση των ατόμων για τη ζωή. Η συλλογή των στοιχείων πραγματοποιείται μόνο με την προσωπική μας επικοινωνία με τους ερωτώμενους.

Στην έρευνα μας χρησιμοποιήσαμε την «ημιδομημένη» συνέντευξη με τους ερωτηθέντες. Σύμφωνα με την ημιδομημένη συνέντευξη, καθορίσαμε γενικές θεματικές ενότητες με σκοπό την ελεύθερη έκφραση των ερωτώμενων²⁵. Απαντούσαν στις ερωτήσεις μας, δίνοντας έμφαση εκεί που αυτοί πίστευαν ότι έπρεπε να δώσουν. Επιδίωξή μας ήταν η καλλιέργεια θετικού και φιλικού κλίματος συζήτησης, προσπαθώντας να καλύψουμε όλες τις θεματικές ενότητες. Είχαμε τη δυνατότητα να συλλέξουμε πολλές πληροφορίες και να κάνουμε διευκρινιστικές ερωτήσεις.

Λαμβάνοντας υπόψη την σημαντικότητα της ύπαρξης μιας άνετης και ασφαλούς ατμόσφαιρας για τους ερωτώμενους, τους αφήσαμε το περιθώριο να επιλέξουν τη χρήση ή όχι μαγνητοφώνου. Μας προβληματίσε η άρνηση και η ενόχλησή τους, όμως από τη στιγμή που δεν επιθυμούσαν την χρησιμοποίησή του, δεν ακυρώναμε τη συνέντευξη αλλά καταγράφαμε τις πληροφορίες.

Μια άλλη ερευνητική τεχνική που χρησιμοποιήσαμε ήταν η συμμετοχική παρατήρηση στο χώρο του Κέντρου Κοινωνικής Υποστήριξης Γυναικών στη Θεσσαλονίκη και στην Ομάδα Γυναικών Θεσσαλονίκης με θέματα συζήτησης Πολιτική και Γυναίκες καθώς και Γυναίκα και Ενδοοικογενειακή βία αντίστοιχα.

Μέσω της συμμετοχικής παρατήρησης²⁶, είχαμε τη δυνατότητα να παρακολουθήσουμε από κοντά τους κοινωνικούς χώρους και να κατανοήσουμε το στόχο και τον τρόπο διεξαγωγής των συναντήσεων. Άλλοτε συμμετείχαμε ενεργά στις συζητήσεις και άλλοτε είχαμε το ρόλο του παρατηρητή.

Τα αποτελέσματα της συμμετοχικής παρατήρησης δεν καταγράφονται στην εργασία αναλυτικά, καθώς δεν κρίθηκε απαραίτητο από την ομάδα εργασίας. Οι

---

²⁵ Κοινωνική Εργασία, έτος 12, τεύχος 47,. «Η έρευνα στην κοινωνική εργασία ποιοτική συλλογή και ανάλυση δεδομένων: μια σύντομη προσέγγιση», Αθήνα, 1997, σελ 155

²⁶ Κοινωνική Εργασία, έτος 12, τεύχος 47,. «Η έρευνα στην κοινωνική εργασία ποιοτική συλλογή και ανάλυση δεδομένων: μια σύντομη προσέγγιση», Αθήνα, 1997, σελ 156

συζητήσεις ήταν ανοιχτές και συχνά ξέφευγαν από το συγκεκριμένο θέμα που διαπραγματεύεται η εργασία. Κύριος στόχος ήταν να δημιουργηθεί κάποια σχέση με τις οργανώσεις αυτές, ώστε να γίνουν συνδυετικός κρίκος για την επαφή της ομάδας με θύματα και η ενημέρωση για τον τρόπο και τη φιλοσοφία λειτουργίας τους. Ο πρώτος στόχος δεν επιτεύχθηκε, καθώς στη πρώτη περίπτωση (Κ.Κ.Υ.Γ.)²⁷ κρίθηκε από τους υπεύθυνους αντιδεοντολογικό και ίσως επικίνδυνο και στη δεύτερη (ομάδα γυναικών Θεσσαλονίκης²⁸) δεν υπήρχε τέτοια δυνατότητα. Η συναναστροφή με τα ενεργοποιημένα και ευαισθητοποιημένα άτομα των οργανώσεων αυτών, έδωσε στην εργασία μία συνολικότερη, περισσότερο ολοκληρωμένη οπτική για την ενδοοικογενειακή βία άλλα και για τους κρατικούς και μη, φορείς αντιμετώπισης της.

Μια άλλη τεχνική ήταν η συλλογή γραπτών τεκμηρίων. Στην παρούσα έρευνα χρησιμοποιήθηκε ως εμπειρικό υλικό προς ανάλυση: φυλλάδια, νόμοι, δημοσιεύματα εφημερίδων, άρθρα από internet κ.τ.λ. Το υλικό αναλύθηκε με βάση την ανάλυση περιεχομένου και στη συνέχεια εξήχθησαν τα γενικότερα συμπεράσματα ανάλογα με τα ερωτήματα που προέκυπταν κατά τη διάρκεια της έρευνας²⁹.

---

²⁷ Κέντρο Κοινωνικής Υποστήριξης Γυναικών στη Θεσσαλονίκη

²⁸ αποτελεί ομάδα πίεσης (κρατικών και μη φορέων) - ευαισθητοποίησης και όχι υποστήριξης θυμάτων.

²⁹ Λαμπίρη Ι.-Δημάκη, «Η κοινωνιολογία και η μεθοδολογία της έρευνας, παραδείγματα μεθοδολογίας της έρευνας, επιστημονικός προβληματισμός, Αθήνα- Κομοτηνή, 1990, σελ 76

4.4 ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Κατά τη διάρκεια της λήψης των συνεντεύξεων υπήρξαν αρκετές δυσκολίες, στην συνεργασία με τους αστυνομικούς. Έγιναν απόπειρες προσέγγισης των αστυνομικών στη πόλη του Ηρακλείου, όπως και του Ρεθύμνου με στόχο τη διεξαγωγή συνεντεύξεων, πολλές από τις οποίες δεν τελεσφόρησαν, λόγω της πιθανής γνωστικής ανεπάρκειας τους ή του φόβου παράθεσης του τρόπου με τον οποίο χειρίζονται αυτά τα περιστατικά. Υπήρξε και η περίπτωση ενός αστυνομικού που αρνήθηκε τη συνεργασία, παρόλο που αρχικά έδειξε ενδιαφέρον. Η παρέμβαση του επιβλέποντα καθηγητή στη χρονική αυτή περίοδο ήταν καθοριστική, λόγω της επαγγελματικής του θέσης στην Αστυνομική Διεύθυνση Ρεθύμνου. Έτσι, συνέβαλε στον εντοπισμό των αστυνομικών, οι οποίοι έδειξαν ενδιαφέρον για συνεργασία. Αντίθετα, στη Θεσσαλονίκη (συγκεκριμένα στο κέντρο της πόλης) τα αστυνομικά τμήματα και οι αξιωματικοί υπηρεσίας φάνηκαν ιδιαίτερα συνεργάσιμοι. Σε λίγες μόνο περιπτώσεις εμφανίστηκαν σκεπτικιστές και καχύποπτοι.

Σε κάποιες περιπτώσεις παρουσιάστηκαν προβλήματα χώρου, για την διαδικασία της συνέντευξης, καθώς κάποιοι από τους συνεντευξιζόμενους επιθυμούσαν να αποφευχθεί ο χώρος εργασίας τους. Σε αυτές τις περιπτώσεις κανονίστηκαν συναντήσεις σε δημόσιους χώρους (καφετέριες), με στοιχειώδη ησυχία, κατά τις οποίες τα μέλη ήταν ιδιαίτερα τυπικά και οριοθέτησαν εξ αρχής τη θέση και τον ρόλο τους.

Τέλος πρέπει να τονιστεί ότι οι περισσότεροι από τους αστυνομικούς, οι οποίοι συμμετείχαν στην έρευνα, όταν ρωτήθηκαν αν θα ήταν σύμφωνοι να καταγράφεται η συνέντευξη από δημοσιογραφικό κασετόφωνο, φάνηκαν απόλυτα αντίθετοι. Με αποτέλεσμα καμία από τις συνεντεύξεις να μην έχει μαγνητοφωνηθεί. Όμως, οι αστυνομικοί φάνηκαν δεκτικοί στη λήψη σημειώσεων κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων.

Σε γενικές γραμμές, οι προαναφερθείσες δυσκολίες που παρουσιάστηκαν δεν ήταν ουσιαστικές και γρήγορα ξεπεράστηκαν, όμως είχαν ως επίπτωση τη καθυστέρηση της ολοκλήρωσης της έρευνας κατά το χρονοδιάγραμμα της ομάδας.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

5. ΜΟΡΦΕΣ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ

Η βία εντός του οικογενειακού πλαισίου είναι « πολυπρόσωπη » και η άσκηση της αποβλέπει στην επίδειξη δύναμης (ελέγχου ισχύος) από τον ισχυρότερο προς τον πιο αδύναμο. Η συνηθέστερη εικόνα είναι εκείνη του άνδρα – θύτη και, κατά συνέπεια, της γυναίκας – θύματος.

Μια πράξη βίας εκδηλώνεται κάθε φορά με διαφορετική βαρύτητα, η οποία μπορεί να αποβεί καθοριστική για τη ζωή του θύματος. Στην περίπτωση αυτή, η συζυγική συμβίωση μορφοποιείται σε μια καθημερινή αγωνία, αναμένοντας τον επόμενο κύκλο βίας.

Η βίαη πράξη αποτελεί συνήθως συζυγικό ή οικογενειακό μυστικό. Η γνωστοποίηση της επισύρει κυρώσεις και κοινωνική καταδίκη.

Κυριαρχούν τέσσερις βασικές μορφές ενδοοικογενειακής βίας: α) η σωματική βία β) η σεξουαλική βία γ) η ψυχολογική / πνευματική βία δ) η οικονομική βία.

5.1 ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΒΙΑ

Η σωματική βία είναι η πιο φανερή και η πιο επικίνδυνη, όχι μόνο για τη σωματική ακεραιότητα των γυναικών αλλά και για την ίδια τους τη ζωή. Η σωματική κακοποίηση ενδεικτικά περιλαμβάνει:

1. Χαστούκια και γροθιές στο πρόσωπο και στο κεφάλι.
2. Κλωτσιές και γροθιές σε όλο το σώμα.
3. Φράξιμο της αναπνοής μέχρι λιποθυμίας.
4. Σπρώξιμο και πέταγμα μέσα στο δωμάτιο, στη σκάλα ή πάνω σε αντικείμενα.
5. Στραμπούληγμα ή σπάσιμο των χεριών.
6. Καψίματα από σίδερο, τσιγάρο ή καντά υγρά.
7. Τραύματα από πέταγμα αντικειμένων.
8. Βίαιο ξύρισμα του ηβικού τριχώματος.
9. Βίαιες σεξουαλικές επιθέσεις.
10. Ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη.
11. Σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα.

12. Μαχαιρώματα και ακρωτηριασμοί (με τη χρήση διαφόρων αντικειμένων, όπως μαχαιριών, τσεκουριών κ.λ.π.).

13. Τραύματα από πυροβόλα όπλα.³⁰

5.2 ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΒΙΑ

Υπάρχουν πολλές ομοιότητες της σεξουαλικής κακοποίησης με το βιασμό, όμως η διαφοροποίηση έγκειται στο ότι η σεξουαλική πράξη γίνεται μεταξύ των συζύγων και κατ' επανάληψη. Η γυναίκα που έχει υποστεί σεξουαλική κακοποίηση την περιγράφει σαν μια πράξη βιασμού και νιώθει ότι ο σύζυγος της είναι ένας βιαστής.

Όπως είναι λογικό, οι κακοποιημένες γυναίκες αδυνατούν να προβλέψουν, τότε η σεξουαλική επαφή θα τους προσφέρει ευχαρίστηση. Ο δράστης είναι απρόβλεπτος, γεγονός που διαιωνίζει την ελπίδα, του ότι η επόμενη φορά θα είναι ευχάριστη.

Ένα κοινό χαρακτηριστικό στις σεξουαλικές σχέσεις των κακοποιημένων γυναικών είναι το είδος της συμπεριφοράς που δέχονται, η οποία μπορεί να είναι από ασυνήθιστη έως και διεστραμμένη.³¹ Επίσης, λόγω της έλλειψης κοινωνικών συναναστροφών και της κοινωνικής απομόνωσης, που τους έχει επιβάλλει ο σύζυγος τους, αποκομμένες καθώς είναι από συναθροίσεις γυναικών, δεν έχουν πάντα συνείδηση των περιεργών σεξουαλικών τους σχέσεων.

5.3 ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ / ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΒΙΑ

Η ψυχολογική ή πνευματική βία έχει σκοπό να προκαλέσει ψυχικό πόνο στο θύμα μέσα από τον υποβιβασμό, τον εξευτελισμό και την καταστροφή της αυτοεκτίμησής του. Αν και θεωρείται μια από τις πιο «λεπτές» μορφές βίας είναι εξίσου αποτελεσματική στην επιβολή του θύματος απέναντι στο θύτη. Πολλές φορές η ψυχολογική / πνευματική βία δρώντας υπόγεια και εσωτερικά, χωρίς να τη διακρίνει η εκρηκτική εξωστρέφεια και η βαρβαρότητα της σωματικής ή σεξουαλικής βίας, πλήττει σε μεγαλύτερο βαθμό το θύμα³². Η ψυχολογική ή πνευματική βία μπορεί να πάρει τις παρακάτω μορφές:

1. Στέρηση ύπνου.
2. Στέρηση τροφής.
3. Επιβολή ύπνου.
4. Επιβολή τροφής.

---

³⁰Walker L, οπ. π., σελ: 100.

³¹Walker L, οπ.π., σελ: 127

5. Επιβολή μέθης.
6. Κλείδωμα στο σπίτι για μέρες.
7. Έλεγχος των σχέσεων με άλλους ανθρώπους.
8. Στέρηση προσωπικής ελευθερίας.
9. Κοινωνική απομόνωση από φίλους και συγγενείς.
10. Απειλές και εκβιασμοί πως θα λάβει την επιμέλεια των παιδιών.
11. Συστηματική ταπείνωση.
12. Εξευτελισμός.³³

5.4 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΒΙΑ

Ένα άλλο είδος βίας στο πλαίσιο των σχέσεων συνοίκησης είναι και η οικονομική βία, η οποία συνεπάγεται ψυχική πίεση. Η κακοποιημένη γυναίκα αδυνατεί να αντιμετωπίσει τη συμπεριφορά του δράστη, διότι δεν μπορεί να αξιολογήσει αντικειμενικά την σοβαρότητα της κατάστασης και είναι συναισθηματικά ιδιαίτερα φορτισμένη. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την αδράνεια του θύματος και την παράλληλη καταχρηστική στάση του θύτη. Η κακοποίηση είναι οικονομική όταν:

1. Ο θύτης απαιτεί τον απόλυτο έλεγχο των εσόδων και των εξόδων του θύματος .
2. Ο σύζυγος αναγκάζει τη σύντροφό του να του « ζητά χρήματα » για τις προσωπικές της ανάγκες ή ακόμη και για τις οικογενειακές.
3. Ο δράστης θέλει να εγκρίνει ο ίδιος τα έξοδα.
4. Ο θύτης αφαιρεί το δικαίωμα από τη σύζυγό του να διαχειρίζεται μόνη το μισθό της ή το μέρος που της αναλογεί από τα έσοδα του νοικοκυριού.
5. Ο δράστης προσπαθεί να έχει το θύμα οικονομικά εξαρτημένο.³⁴

Η ψυχολογική, πνευματική ή οικονομική βία δεν καταλήγουν πάντα και σε σωματική. Όμως μια σωματικά κακοποιημένη γυναίκα έχει σίγουρα κακοποιηθεί και ψυχολογικά / πνευματικά. Κατά τους Straus, Gelles & Steinmetz³⁵ (Pagelow D.M., Family Violence, New York, Praeger Pub, 1984.)

---

³² Παπαμιχαήλ Σ, «Σημειώσεις Εγκληματολογίας, *Ενδοοικογενειακή Βία*», Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, σελ 4.

³³ Επιστημονικό Περιοδικό Κοινωνικών Λειτουργιών Ελλάδος, Τεύχος:4, Έτος:1^ο, «Κακοποιημένες γυναίκες μια σύγχρονη αντιμετώπιση», Αθήνα, 1986, σελ:245.

³⁴ Χατζηφωτίου Σ.: Σημειώσεις από το μάθημα «Ενδοοικογενειακή βία», ΑΤΕΙ Κρήτης

³⁵ www.kethi.gr

Η βία διαχωρίζεται σε δύο τύπους:

α) στη «φυσιολογική βία», όπου η βίαιη πράξη πραγματοποιείται με την πρόθεση πρόκλησης σωματικού πόνου ή τραύματος σε κάποιο άτομο

β) στην «καταχρηστική βία», η οποία ορίζεται ως πράξη που ενέχει τη σοβαρή πιθανότητα τραυματισμού του ατόμου που πλήττεται.

Γενικότερα, η ψυχική κατάσταση του θύματος, όταν υφίσταται οποιαδήποτε μορφή βίας, έχει κοινά χαρακτηριστικά και παρουσιάζει έντονες εναλλαγές στο συναίσθημα. Υπάρχει καθεστώς φόβου, άγχους κατά την διάρκεια των επαναλαμβανόμενων βίαιων επεισοδίων αλλά εναλλάσσονται και με περιόδους ηρεμίας και αισιοδοξίας καθώς η κακοποιημένη γυναίκα διατηρεί φρούδες ελπίδες για την παύση της καταχρηστικής συμπεριφοράς του συζύγου της.

Η σωματική βία είναι εμφανής και συχνά προκαλεί σοβαρές σωματικές βλάβες έως και το θάνατο. Η σεξουαλική κακοποίηση ανήκει αφενός στη σωματική μορφή βίας, όμως τα αποτελέσματα αυτής (σεξουαλικής κακοποίησης) προσβάλλουν την ψυχική ακεραιότητα του θύματος. Η σεξουαλική βία, όπως και η ψυχική / πνευματική, δεν γίνονται εύκολα αισθητές σε τρίτα πρόσωπα παρόλο που ευθύνονται για σωματικές δυσλειτουργίες (ψυχοσωματικά συμπτώματα). Επιπλέον, θύμα και θύτης, όπως επίσης κοινωνικός και οικογενειακός περίγυρος αδυνατούν να διακρίνουν την διαχωριστική γραμμή μεταξύ φυσιολογικής και παθολογικής συμπεριφοράς. Άμεση συνέπεια αυτού, είναι η δυσκολία συνειδητοποίησης του θύματος αναφορικά με το πρόβλημα που αντιμετωπίζει, ώστε να ενεργοποιηθεί για την βελτίωση της ποιότητας ζωής του. Τέλος, η έκφανση οικονομικής βίας αποτελεί μέρος της ψυχικής / πνευματικής βίας. Αποτελεί μια προσπάθεια του θύτη για άσκηση απόλυτου ελέγχου και ανάδειξη της υπεροχής του.

6. ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ

Η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί ένα παγκόσμιο κοινωνικό φαινόμενο, το οποίο πρόσφατα, με την αλλαγή της θέσης της γυναίκας στη κοινωνία, άρχισε να αναδεικνύεται και να είναι αντικείμενο επιστημονικής συζήτησης σε ολόκληρη την υφήλιο. Αποτελεί ένα νέο κοινωνικό φαινόμενο, μέσα από την οπτική της επιστημονικής εξέτασης του ζητήματος και την προσπάθεια εύρεσης κοινωνικών τρόπων-μέσων για την αντιμετώπιση του.

Η ενδοοικογενειακή βία έχει πολυδιάστατο χαρακτήρα και δέχεται πολυπληθείς και ετερόκλητες ερμηνείες και χαρακτηριστικά. Η έκφανση της ενδοοικογενειακής βίας παρουσιάζεται σε πολλές μορφές, όπως προαναφέρθηκε εκτενέστερα στο προηγούμενο κεφάλαιο. Επιπροσθέτως πρόσφατα αναγνωρίστηκε η σοβαρότητα του φαινομένου. Όπως είναι λογικό το πλήθος των παραγόντων που συμβάλουν στην δημιουργία και διαίωνη της ενδοοικογενειακής βίας, σε συνδυασμό με την πρόσφατη επιστημονική προσέγγιση της, έχουν ως αποτέλεσμα την επικράτηση της σύγχυσης και των στερεοτύπων σχετικά με τη φύση και τα χαρακτηριστικά της ενδοοικογενειακής κακοποίησης. Στη συνέχεια παραθέτουμε τα σημαντικότερα από τα χαρακτηριστικά του κοινωνικού αυτού προβλήματος.

Αποτελεί γεγονός ότι **η κακοποιητική συμπεριφορά δεν αποτελεί χαρακτηριστικό³⁶ μόνο του αντρικού φύλου, αλλά και του γυναικείου.** Ίσως η κακοποίηση που ασκούν οι γυναίκες είναι στη πλειοψηφία της ψυχολογική, η οποία είναι φυσικά εξίσου κατακριτέα και ιδιαίτερα επικίνδυνη εφ' όσον απειλεί την ψυχική υγεία και ισορροπία του θύματος. Η ψυχολογική βία έχει δύο ανασταλτικά χαρακτηριστικά, που εμποδίζουν το θύμα να προσφύγει σε καταγγελία: α) Δύσκολα αποδεικνύεται νομικά-ποινικά β) το ίδιο το θύμα και οι άνθρωποι που βρίσκονται κοντά του, συνήθως δεν είναι σε θέση να αναγνωρίσουν αυτού του είδους την κακοποίηση, ώστε να γίνει σύσταση ή να ζητηθεί βοήθεια. Αυτό έχει σαν συνέπεια, όπως έχει προαναφερθεί με εκτενή ανάλυση στο κεφάλαιο Μορφές Ενδοοικογενειακής Βίας, ουσιαστικά να μην τιμωρείται ως ποινική πράξη.

Έχουν καταγραφεί επίσημα περιπτώσεις σωματικής κακοποίησης του συντρόφου/ συζύγου από τη σύντροφο/ σύζυγο. Αναμφισβήτητα αριθμητικά είναι πολύ λιγότερες

---

³⁶ Ελευθεροτυπία - 19/11/2005, , Copyright © 2005 X. K. Τεγόπουλος Εκδόσεις Α.Ε., Πλανήτης γη, Άνδρες θύματα κακοποίησης, επιμέλεια Λήδα Παπαδοπούλου

αυτές, καθώς σε γενικές γραμμές ισχύει η πλεονεκτικότερη σωματική διάπλαση του άντρα, όπως επίσης το γεγονός ότι ο κοινωνικός του ρόλος ενέχει ή διαθέτει ανοχή για την επιθετική συμπεριφορά. Η επιθετικότητα στους άντρες αποτελεί διαπίστευμα του ανδρισμού τους. Εξαιτίας αυτού και ολόκληρης της κοινωνικής φιλοσοφίας και στάσης που διέπει την υφήλιο για το μεγαλύτερο χρονικό διάστημα της ζωής της, όσο αφορά τη κοινωνική θέση και τους ρόλους άντρα –γυναίκα, καθίσταται ιδιαίτερα επιλήψιμο και σε κάθε περίπτωση ακόμη πιο δύσκολο για έναν άντρα, να παραδεχθεί την οποιαδήποτε είδους κακοποίηση του από γυναίκα. Αυτό έχει ως συνέπεια να είναι ελάχιστα τα άτομα αυτά που ζητάνε επίσημα ή όχι βοήθεια. Έτσι η κοινή γνώμη, ίσως κάποιες φορές και η επιστημονική κοινότητα καταλήγουν στο αναγκαστικό συμπέρασμα ότι μόνο οι άντρες κακοποιούν.

Οι δράστες κακοποίησης στις περισσότερες περιπτώσεις δεν έχουν κοινά χαρακτηριστικά³⁷. Αποτελεί κοινό τόπο, μετά από αρκετές έρευνες και μελέτες των προσωπικοτήτων, των οικογενειακών ιστορικών, της επαγγελματικής επιλογής και συμπεριφοράς και πολλών άλλων χαρακτηριστικών, των δραστών επεισοδίων ενδοοικογενειακής βίας, ότι δεν υπάρχει κάποια κοινή βάση ή διακριτικό χαρακτηριστικό στο σύνολο των ανθρώπων αυτών που παρουσιάζουν τη συγκεκριμένη, καταχρηστική συμπεριφορά.

Η ενδοοικογενειακή κακοποίηση θεωρείται ιδιωτική υπόθεση κάθε νοικοκυριού³⁸, και εμποδίζεται από τη κοινοποίηση με κάθε τρόπο. Ιδιαίτερα στη Ελλάδα συχνά θεωρείται πολιτισμικά αποδεκτή η βία συμπεριφορά των συζύγων, εφ' όσον κυριαρχούν ισχυρές παραδοσιακές αξίες αναφορικά με τη διαφοροποίηση των ρόλων των δύο φύλων και τον καταμερισμό της εξουσίας. Υπό αυτή την έννοια, οι κοινωνικές αξίες και στάσεις υποστηρίζουν τον άνδρα ως αναντίρρητο αρχηγό της οικογένειας, του οποίου η απόλυτη εξουσία δεν μπορεί να αμφισβητηθεί από κανέναν. Παράλληλα οι κοινωνικές και νομικές υπηρεσίες έχουν αποφύγει να εμπλακούν συστηματικά σε ένα ζήτημα που το θεωρούν κατεξοχήν ιδιωτικό, ενώ κύριο μέλημά τους είναι η διατήρηση του θεσμού της οικογένειας. Όσα προηγήθηκαν συχνά έχουν ως αποτέλεσμα πολλά θύματα αυτής της κατάστασης να θεωρούν, είτε ότι είναι οι μοναδικοί που αντιμετωπίζουν τέτοιο πρόβλημα, είτε ότι είναι κάτι συνηθισμένο που πρέπει να το

---

³⁷ www.femnetsalonica.gr/endooikogeneiaki-avap.htm, Ενδοοικογενειακή βία, ένα μείζον πολιτικό πρόβλημα, Νίκη Γιάνναρη

³⁸ Επιστημονικό Περιοδικό Κοινωνικών Λειτουργιών Ελλάδος, Τεύχος:49, Αθήνα, 1998, «Κακοποίηση στην Ελλάδα και κοινωνική υποστήριξη: μια πιλοτική έρευνα», σελ:8.

υποστούν. Σε κάθε περίπτωση οφείλουν να το κρατήσουν μυστικό από το υπόλοιπο κόσμο.

Η ενδοοικογενειακή βία δεν αναγνωρίζει³⁹ κοινωνικές ή οικονομικές τάξεις, φυλή, εθνικότητα, θρησκεία, επίπεδο μόρφωσης ή οποιαδήποτε άλλη σταθερά. Δεν υπόκειται σε κανενός είδους κατηγοριοποίηση. Αυτό είναι ξεκάθαρο από τα στατιστικά στοιχεία που δημοσιεύουν η Διεθνής Αμνηστία, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας και οι ανακοινώσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης. Παρ' όλα αυτά οι περισσότερες στατιστικές για την κακοποίηση προέρχονται από οικογένειες κατώτερων τάξεων. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι γυναίκες των φτωχότερων τάξεων έρχονται πιο συχνά σε επαφή με τις κοινωνικές υπηρεσίες και έτσι τα προβλήματα τους γίνονται πιο φανερά. Οι γυναίκες των μεσαίων και ανώτερων τάξεων δεν θέλουν να κοινοποιήσουν την κακοποίηση τους, καθώς φοβούνται την κοινωνική απομόνωση και τις βλαβερές συνέπειες στη καριέρα του άντρα τους. Πολλές φορές η καριέρα αυτή και το αξιοσέβαστο όνομα του συζύγου στον κοινωνικό τους κύκλο αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα καταγγελίας του, διότι θα μπορούσε να γίνει αιτία αμφισβήτησης των ισχυρισμών του θύματος περί βίαιων περιστατικών. Παραδειγματικά καταγράφονται συγκεκριμένα στατιστικά στοιχεία:

Παγκοσμίως⁴⁰:

❖ *Τουλάχιστον μία στις τρεις γυναίκες, ή μέχρι και ένα δισεκατομμύριο γυναίκες, έχουν ξυλοκοπηθεί, έχουν εξαναγκαστεί να κάνουν σεξ, ή έχουν κακοποιηθεί κατά τη διάρκεια της ζωής τους. Συνήθως, αυτός που τις κακοποιεί είναι συγγενής ή γνωστός τους (L Heise, M Ellsberg, M Gottemoeller, 1999)*

❖ *Το 47% των γυναικών δηλώνουν ότι εξαναγκάστηκαν για την πρώτη σεξουαλική επαφή τους (WHO⁴¹ 2002).*

❖ *Μέχρι και το 70% της γυναικών θυμάτων δολοφονίας δολοφονούνται από τους άντρες συντρόφους τους (WHO 2002). Στην Κέννα περισσότερες από μια γυναίκα την εβδομάδα αναφέρεται ότι δολοφονούνται από τον σύντροφό τους (Joni Seager, 2003).*

❖ *Στη Ζάμπια πέντε γυναίκες την εβδομάδα δολοφονούνται από τον σύντροφό τους ή από άρρενα συγγενή τους (Joni Seager, 2003).*

❖ *Στην Αίγυπτο το 35% των γυναικών αναφέρουν ότι χτυπήθηκαν από τον σύζυγό τους μέσα στο γάμο τους (UNICEF 2000).*

---

³⁹ Πρακτικά του συνεδρίου «Σπάζοντας την σιωπή, Βία στην οικογένεια- ένα έγκλημα πίσω από κλειστά παράθυρα», ΚΕΘΙ, 2000

⁴⁰ www.epohi.gr/amnesty-violence-social-21/11/2004. Htm, Κοινωνία, Διεθνής Αμνηστία, Γεγονότα και αριθμοί για τη βία των γυναικών σε όλο τον κόσμο

⁴¹ World Health Organization

❖ Στη Βολιβία το 17% όλων των γυναικών ηλικίας πάνω από 20 ετών έχουν υποστεί σωματική βία τους τελευταίους 12 μήνες (WHO 2002).

❖ Στον Καναδά το κόστος της ενδοοικογενειακής βίας ανέρχεται στο ποσό των 1,6 δισεκατομμυρίων δολαρίων το χρόνο, συμπεριλαμβανομένης της ιατρικής περίθαλψης και της χαμένης παραγωγικότητας (UNICEF 2000).

❖ Στις ΗΠΑ μια γυναίκα ξυλοκοπείται, συνήθως από τον σύζυγο ή τον σύντροφό της, κάθε 15 δευτερόλεπτα (Μελέτη των Η.Ε. για τις Γυναίκες του Κόσμου, 2000).

❖ Στο Μπαγκλαντές το 50% όλων των δολοφονιών είναι γυναίκες που δολοφονήθηκαν από τους συντρόφους τους (Joni Seager, 2003).

❖ Στη Νέα Ζηλανδία το 20% των γυναικών ανέφεραν ότι έχουν χτυπηθεί ή κακοποιηθεί σωματικά από τον σύντροφό τους (UNICEF 2000).

❖ Στο Πακιστάν το 42% των γυναικών δέχονται τη βία ως μέρος της μοίρας τους, το 33% αισθάνονται υπερβολικά ανίσχυρες για να αντιδράσουν, το 19% διαμαρτυρήθηκαν και το 4% έκαναν κάτι εναντίον της (Κυβερνητική Μελέτη στο Παντζάμπ 2001).

❖ Στη Ρωσική Ομοσπονδία 36.000 γυναίκες ξυλοκοπούνται σε καθημερινή βάση από τον σύζυγο ή τον σύντροφό τους, σύμφωνα με ρωσικές μη κυβερνητικές οργανώσεις (OMCT 2003).

❖ Στην Ισπανία, το 2000, κάθε πέντε ημέρες μια γυναίκα δολοφονούνταν από τον σύντροφό της (Joni Seager, Ο Άτλας των Γυναικών).

❖ Περίπου δύο γυναίκας την εβδομάδα δολοφονούνται από τους συντρόφους τους στη Βρετανία (Joni Seager, 2003).

Συχνά ενοχοποιείται⁴² η κατάχρηση αλκοόλ και ψυχοτρόπων ουσιών για την εμφάνιση καταχρηστικής συμπεριφοράς, όμως ερευνητικά δεν έχει διαπιστωθεί άμεση συσχέτισή της, παρ' όλο που τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας συσχετίζουν άμεσα την κακοποίηση τους με τη κατάχρηση αλκοόλ του συντρόφου τους. Αυτό ίσως υποστηρίζεται διότι είναι ψυχολογικά ευκολότερο για τα θύματα να κατηγορούν το ποτό για τη βία. Έτσι μπορούν να ελπίζουν για αλλαγή της συμπεριφοράς του συντρόφου τους και επίσης να αποποιούνται και της δικής τους ευθύνης (για ανοχή /επιλογή συγκεκριμένου συντρόφου) αλλά και του συντρόφου τους για τα περιστατικά των ξυλοδαρμών. Αναμφισβήτητα σε πολλές περιπτώσεις το αλκοόλ μπορεί να χαρακτηριστεί ως παράγοντας ενίσχυσης των βίαιων σχέσεων και ως βασικός δείκτης επιθετικής συμπεριφοράς. Ωστόσο δεν έχει αποδειχθεί επιστημονικά η άμεση σχέση

αυτών, η απόρροια δηλαδή της βίας από τη χρήση. Ούτως ή άλλως αποδεδειγμένα, δεν είναι όλοι οι χρήστες επιθετικοί και βίαιοι, ούτε όσοι χρήστες παρουσιάζουν επιθετικότητα γίνονται βίαιοι μόνο υπό την επήρεια της ουσίας την οποία περνούν. Συνήθως θα μπορούσε κανείς να υποθέσει ότι η ουσία γίνεται μία καλή και αποδεκτή δικαιολογία για τις ανεπιθύμητες βιαιοπραγίες, ως η αιτία που τις προκάλεσε.

Η καταχρηστική συμπεριφορά παρατηρείται σε άτομα που δεν χαρακτηρίζονται ως ψυχικά⁴³ ασθενή (δράστης-θύμα ή και οι δύο). Παρουσιάζεται λογικό σε μία παθολογική κατάσταση όπως η ενδοοικογενειακή βία να συμμετέχουν άτομα με κάποια μορφής ψυχική επιβάρυνση, όμως πρέπει να σημειωθεί ότι οι προσωπικές διαταραχές δεν συνεπάγονται ψυχοπαθολογία. Το σίγουρο είναι ότι μετά από επανειλημμένα βίαια περιστατικά αρχίζουν να δημιουργούνται ψυχικές ασθένειες, ως μηχανισμοί άμυνας στο θύμα, ίσως και στο θύτη. Το γεγονός αυτό έχει παρεξηγηθεί στο παρελθόν από το κοινωνικό σύνολο με αποτέλεσμα να προκύψουν κάποια στερεότυπα άδικα για το θύμα και το θύτη που εμπλέκονται σε αυτή τη κατάσταση, μη εστιάζοντας στην ουσία του προβλήματος αλλά προβαίνοντας σε άμεσα και εύκολα συμπεράσματα. Τα στατιστικά στοιχεία που έχουν βγει στην επιφάνεια είναι συντριπτικά, οπότε είναι λογικό να υποθέσει κανείς ότι δεν είναι δυνατόν όλοι όσοι εμπλέκονται σε αυτή τη κατάσταση να είναι ψυχικά ασθενείς.

Η καταχρηστική συμπεριφορά δεν εμφανίζεται μόνο⁴⁴ σε δυσλειτουργικές οικογένειες. Δηλαδή η καταχρηστική συμπεριφορά αποτελεί αιτιατό της ήδη

---

⁴² www.isotita.gr

⁴³ Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, Γενεύη, 1992, ICD-10, Ταξινόμηση Ψυχικών Διαταραχών και Διαταραχών της Συμπεριφοράς, Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής, εκδ. ΒΗΤΑ, 1993

Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, Γενεύη, 1996, ICD-10, Οι ψυχικές διαταραχές στη πρωτοβάθμια φροντίδα, οδηγίες για τη διάγνωση και αντιμετώπιση, Ψυχιατρική Κλινική Παν/μιου Αθηνών, εκδ. ΒΗΤΑ, 1999

⁴⁴ Παρατίθεται απόσπασμα από τη στήλη «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ ΘΡΙΛΕΡ», το άρθρο «Η βία του διπλανού διαμερίσματος» Λένα Παπαδημητρίου, το Άλλο Βήμα, **ΤΟ ΒΗΜΑ 28-05-2000**.

Αληθινή μαρτυρία ....«Από την πρώτη στιγμή που μας σύστησε ένας κοινός γνωστός έκανε τα πάντα για να με κατακτήσει. Με φλέρταρε ασύστολα. Ήταν υπέροχος μαζί μου, περιποιητικός, τρυφερός, υπομονετικός. Του έλεγα ότι μου άρεσε ένα βιβλίο ή ένα CD και την άλλη ημέρα μου το είχε αγοράσει. Αποφασίσαμε να παντρευτούμε. Για μένα δεν ήταν ο μεγάλος έρωτας αλλά ήταν τόσο καλός μαζί μου! Σίγουρα με επηρέασαν και οι γονείς μου που τον συμπαθούσαν πολύ». Τα πρώτα προειδοποιητικά σημάδια έκαναν την εμφάνισή τους κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης της και λίγο μετά τη γέννηση της κόρης της. «Άρχισε να γίνεται νευρικός, εκνευριζόταν πολύ εύκολα ενώ στην αρχή έδειχνε πολύ πράος... Δεν έδωσα σημασία. Είπα στον εαυτό μου: "Είναι καλό παιδί, τα μικροπροβλήματα θα τα διορθώσουμε μαζί!". Η εγκυμοσύνη και μετά η ολική απασχόληση της φροντίδας του μωρού περιόρισαν χωρίς καλά καλά και η ίδια να το καταλάβει τις κοινωνικές επαφές της. Στο μεταξύ εγκαινιάστηκε ο δεύτερος γύρος των ανησυχητικών συμπτωμάτων. «Ήθελε

υπάρχουσας δυσλειτουργίας της οικογενειακής ζωής. Δεν είναι αποδεδειγμένη αυτή η σχέση, καθώς δεν συνεπάγεται βίαιη –καταχρηστική συμπεριφορά σε κάθε προβληματική οικογένεια, έτσι όπως δεν συνδέεται με προϋπάρχουσα δυσλειτουργία της οικογενειακής ζωής, κάθε περιστατικό ενδοοικογενειακής βίας. Υπάρχουν μαρτυρίες θυμάτων που υποστηρίζουν ακριβώς το αντίθετο. Δηλαδή περιγράφουν τον σύντροφο και την καθημερινότητα της έγγαμης ζωής τους ιδανικά, πριν από την εκδήλωση της πρώτης καταχρηστικής συμπεριφοράς.

Η καταχρηστική συμπεριφορά ποτέ δεν σταματά από μόνη της⁴⁵, παρ' όλο που αποτελεί τον ευσεβή πόθο των ατόμων που εμπλέκονται άμεσα ή έμμεσα σε καταστάσεις ενδοοικογενειακής βίας. Η καταχρηστική συμπεριφορά δεν συμβαίνει εξαιτίας κάποιου συγκεκριμένου λόγου. Ο θύτης είτε λόγω ψυχικής διαταραχής, είτε λόγω συνειδητής επιβολής της δύναμης και ισχύος του, θα επαναλάβει τη καταχρηστική συμπεριφορά του και θα «εφεύρει» κάποιο λόγο για να την αιτιολογήσει.

Η ιδιομορφία του υπό εξέταση ζητήματος, καθώς και η συναισθηματική και ιδεολογική φόρτιση που το συνοδεύουν, καθιστούν αρκετά δύσκολη την περιγραφή του σε ρεαλιστική βάση, παρά ταύτα σε αυτό το κεφάλαιο έγινε προσπάθεια αναφοράς και ανάλυσης των βασικότερων χαρακτηριστικών της ενδοοικογενειακής βίας. Η αναφορά και ανάλυση που προηγήθηκαν στηρίχθηκαν στη λογική σκέψη, με βάση επιστημονικά δεδομένα πια, από σωρεία ερευνών. Φυσικά τα δεδομένα αυτά είναι λίγα και συγκεκριμένα, εφ' όσον το χρονικό διάστημα που μελετάται επίσημα το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας είναι πολύ μικρό.

να ελέγχει με ποιους ανθρώπους κάνω παρέα. Μου έλεγε, π.χ., "με αυτή τη φίλη σου δεν θα ξαναβγείς". Αρχισα να ανέχομαι όλο και πιο πολλά. Μόνη στο σπίτι, χωρίς δουλειά, με το μωρό, βρέθηκα να "κλείνομαι" όλο και περισσότερο». Ο τρίτος γύρος ήταν σχεδόν αναπόφευκτος. «Αρχισε να μου μιλάει πολύ άσχημα...Μια ημέρα σήκωσε το χέρι του και μετά το σήκωσε και το ξανασήκωσε. Τον πρώτο καιρό μετά από κάθε επεισόδιο μου ζητούσε συγγνώμη, μου έλεγε "μη με αφήσεις, αν με αφήσεις θα πεθάνω". Προσπαθούσα να τον δικαιολογήσω· έλεγα ότι ήταν πιεσμένος στη δουλειά...Είχε και τις καλές του στιγμές, όταν ήθελε. Πίστενα ότι θα κατάφερνα να τον αλλάξω. Δεν μπορούσα να αποδεχθώ ότι ο άνθρωπος που είχα γνωρίσει ήταν ένας "άλλος"».

⁴⁵ Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το απόσπασμα που ακολουθεί, από την εφημερίδα ΤΟ ΆΛΛΟ ΒΗΜΑ, στο άρθρο «η βία του διπλανού διαμερίσματος», 28/5/2000, της Λένας Παπαδημητρίου, στο οποίο συμπεριλαμβάνονται αποσπάσματα από συνεντεύξεις θυμάτων, ένα εκ των οποίων: «Τα επεισόδια γίνονταν όλο και πιο συχνά με εντελώς ασήμαντες αφορμές. Για παράδειγμα, επέστρεφε από τη δουλειά ρωτώντας με γιατί είχα "κατεβασμένα" τα μούτρα. Ακολουθούσαν φοβερές σκηνές.

7. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΟ ΠΡΟΦΙΛ ΔΡΑΣΤΗ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ

Αφού αναλύθηκαν τα βασικά χαρακτηριστικά της ενδοοικογενειακής βίας, κρίθηκε απαραίτητο να συμπεριληφθούν στην εργασία τα χαρακτηριστικά και το ψυχολογικό προφίλ του δράστη, ώστε να παρουσιαστεί η γενική εικόνα του. Η κακοποιητική σχέση θύτη- θύματος δημιουργείται και επηρεάζεται από την συμπεριφορά, την σκέψη και την ψυχική κατάσταση και των δύο μερών. Με τη καταγραφή των χαρακτηριστικών που τους διακρίνουν ψυχικά, συναισθηματικά θα γίνει κατανοητός στον αναγνώστη, ο τρόπος επίδρασης του θύτη πάνω στο θύμα και συνεπώς η δυσκολία αναζήτησης άμεσων λύσεων στο πρόβλημα που αντιμετωπίζει.

Ο δράστης πάντοτε διακατέχεται από έντονη άρνηση ενώ αμφισβητεί και θυμώνει με τη γυναίκα, όταν του αναφέρει ότι η βίαιη συμπεριφορά του δεν είναι φυσιολογική αλλά προβληματική. Υπάρχει πάντα ένα στοιχείο υπερβολής στη συμπεριφορά⁴⁶ του. Για παράδειγμα, συνηθίζει να λέει ότι σκοπός του δεν είναι να κάνει κακό στη γυναίκα του αλλά να της δώσει ένα «καλό μάθημα». Ακόμα και όταν είναι σοβαρά τραυματισμένη ο θύτης συνεχίζει την επίθεση του. Η ίδια υπερβολή είναι φανερή και στη γενναιοδωρία του. Σε περιόδους ηρεμίας και αγάπης, εκδηλώνει έντονα το ενδιαφέρον του και προσφέρει συνεχώς δώρα στο θύμα.

Ο δεσποτισμός, η ζήλια και η αδιακρισία είναι και αυτά ουσιαστικά γνωρίσματα του δράστη. Πιστεύει στην παραδοσιακή υπεροχή των ανδρών και τα στερεότυπα που συνδέονται με τον κυρίαρχο ρόλο του άνδρα μέσα στην οικογένεια. Θεωρεί ότι πρέπει να είναι γνώστης όλων όσων αφορούν τη ζωή της γυναίκας του, προκειμένου να αισθάνεται ασφάλεια. Η γυναίκα δεν έχει το δικαίωμα να «κρατά πράγματα» για τον εαυτό της και είναι απαραίτητο να τον ενημερώνει για οποιαδήποτε κατάσταση προκύψει. Για παράδειγμα, πρέπει να του τηλεφωνεί συχνά όταν βρίσκεται στο χώρο εργασίας της και σε περίπτωση που τελειώσει την εργασία της νωρίτερα, να τον ειδοποιήσει. Ο άνδρας που χρησιμοποιεί τη βία, επικεντρώνεται στη σύζυγο για την κάλυψη οποιασδήποτε συναισθηματικής του ανάγκης. Παράλληλα, η ζήλια και η χαμηλή αυτοεκτίμηση του άνδρα, πυροδοτεί τη βίαιη συμπεριφορά του⁴⁷. Η αυταρχική και πειστική συμπεριφορά του συζύγου ελαττώνει και εξαλείφει την αυτονομία της συντρόφου του, περιορίζοντας και αποκόβοντας εντελώς τα κοινωνικά υποστηρικτικά δίκτυα (φίλοι, συνεργάτες, συγγενείς) περιστέλλοντας τις δραστηριότητές της εντός του σπιτιού και ελέγχοντας την

⁴⁶ Walker L, οπ.π., σελ: 59.

⁴⁷ Putton P, The Domestic Assault of Women, Boston, Allyn & Bacon, 1988: βλ. στο www.enow.gr

πρόσβαση της στα οικονομικά, στη μόρφωση και την εργασία.⁴⁸ Ο δράστης συνήθως είναι μοναχικός τύπος και οι κοινωνικές του σχέσεις έχουν επιφανειακό χαρακτήρα.

Η άσκηση βίας του δυνατού (άνδρα) προς την αδύναμη (γυναίκα), παρέχει ικανοποίηση στον πρώτο, μέσω της αντικατάστασης και αναπλήρωσης για οποιοδήποτε αίσθημα άσκησης ελέγχου που βιώνει σε άλλους τομείς της ζωής του. Αρκετοί άνδρες χρησιμοποιούν τη κακοποίηση κατά της συζύγου ως μέσο αντισταθμιστικό για τα αισθήματα αποστέρησης, θυμού ή ακόμα και τις ψυχοπιεστικές καταστάσεις που βιώνουν στο χώρο εργασίας τους. Με αυτό τον τρόπο, επανακτούν την αυτοεκτίμησή τους και την αίσθηση σημαντικότητας που προσβάλλεται στο επαγγελματικό τους περιβάλλον, χρησιμοποιώντας ουσιαστικά τη βία ως μηχανισμό άμυνας εναντίον των καταστροφικών συνεπειών του τελευταίου στους ίδιους⁴⁹.

Στην υιοθέτηση της βίαιης συμπεριφοράς, ιδιαίτερη σημασία έχει ο ρόλος της οικογένειας που αναλαμβάνει να διδάξει τα νέα μέλη της, τις κοινωνικές αξίες, τους κοινωνικούς κανόνες και ρόλους. Ακόμη, παρέχει στα πρότυπα συμπεριφοράς, τους τρόπους αντιμετώπισης των προβλημάτων και της επίλυσης των διαφορών και συγκρούσεων. Μέσα στην οικογένεια το άτομο μπορεί να βιώσει για πρώτη φορά τη βία, είτε ως θύμα είτε ως μάρτυρας σκηνών βίας ανάμεσα στα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας του. Εδώ στηρίζεται η μεταφορά της βίας μέσα από τις γενιές. Δεν πρέπει να παραλειφθεί το γεγονός ότι τα άτομα που ανατράφηκαν σε οικογένειες με κακοποιητική συμπεριφορά, δεν θα εκδηλώσουν απαραίτητα βίαιη συμπεριφορά, αλλά σίγουρα η εμπειρία τους αυτή θα στιγματίσει τη ζωή και τις επιλογές τους.

---

⁴⁸ www.enow.gr

⁴⁹ Tiftt, L.L., *Battering of Women and the Case of Prevention and the Case of Prevention*, Westview Press, 1993: βλ. στο: www.enow.gr

8. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΘΥΜΑΤΟΣ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ

Τα άτομα που υφίστανται βίαη συμπεριφορά στην οικογενειακή τους δομή, χαρακτηρίζονται από ελλιπή αυτοεκτίμηση και έχουν μειωμένη την ικανότητα να ασκήσουν έλεγχο στη ζωή τους και να πάρουν δραστικά μέτρα για να τη βελτιώσουν. Η αυτοεκτίμηση μειώνεται, οι εκδηλώσεις επιθετικής συμπεριφοράς προς τα παιδιά, η αϋπνία, η μελαγχολία και τα ξαφνικά κλάματα, εμφανίζονται συχνά. Θυμός, μίσος και σκέψεις εκδίκησης που όμως δεν πραγματοποιούνται αλλά και απόπειρες δικαιολόγησης του άνδρα «λόγω των δυσκολιών της ζωής» είναι εναλλασσόμενες αντιδράσεις.⁵⁰ Μεταξύ των άλλων έχουν ανεπτυγμένο το αίσθημα της ντροπής, με αποτέλεσμα να αποκρύπτουν τόσο τα σωματικά, όσο και τα ψυχολογικά τους τραύματα και να αποκλείονται κοινωνικά ή και να αποσύρονται συναισθηματικά⁵¹. Κοινό χαρακτηριστικό είναι ότι πιστεύουν ότι θα μπορούσαν να «αλλάξουν» τη βίαη συμπεριφορά του συζύγου τους.

Τα κυριότερα συναισθήματα που βιώνουν οι γυναίκες που κακοποιούνται είναι ο φόβος, η ανασφάλεια, η ντροπή, η απόγνωση, ο θυμός και η ενοχή. Τα θύματα- γυναίκες φοβούνται συνέχεια, ξέροντας πως κάποια απρόβλεπτη στιγμή θα βρεθούν στην κατάσταση αδυναμίας που βιώνουν όταν χάνουν τον έλεγχο του σώματος τους απέναντι στο πόνο και στη βία. Φοβούνται, για τη ζωή και την υγεία τους γιατί την επόμενη φορά μπορεί να είναι χειρότερα, καθώς οι άνδρες απειλούν λέγοντας «την επόμενη φορά θα σε σκοτώσω». Αισθάνονται ανασφάλεια για το μέλλον τόσο στη σκέψη να μείνουν όσο και να φύγουν από τη συγκεκριμένη κατάσταση. Συνήθως, όταν απευθύνονται για βοήθεια σε γονείς ή φίλους αντιμετωπίζουν επιφυλακτικότητα, έλλειψη κατανόησης και αποθάρρυνση⁵². Ενοχή νιώθουν όταν δεν μπορούν να λειτουργήσουν καλά στο ρόλο τους σαν μητέρες μια που η συμπεριφορά τους επηρεάζεται ή γιατί πιστεύουν ότι ευθύνονται αυτές για ότι συμβαίνει. Ντρέπονται γιατί πιστεύουν πως μόνο σε αυτές συμβαίνουν παρόμοιες καταστάσεις, ότι δεν αξίζουν αγάπη, ότι δεν αρέσουν, γενικά ότι απέτυχαν στο ρόλο της συζύγου. Ντρέπονται και που ανέχονται την κατάσταση για αυτό και συχνά απομονώνονται και την κρατούν μυστική.

---

⁵⁰ Επιστημονικό Περιοδικό Κοινωνικών Λειτουργιών Ελλάδος, Τεύχος: 4, «Κακοποιημένες γυναίκες μια σύγχρονη αντιμετώπιση, Αθήνα, 1986, σελ: 248.

⁵¹ [www. Kethi.gr](http://www.Kethi.gr)

⁵² Επιστημονικό Περιοδικό Κοινωνικών Λειτουργιών Ελλάδος, Τεύχος: 4, «Κακοποιημένες γυναίκες μια σύγχρονη αντιμετώπιση, Αθήνα, 1986, σελ: 245

Επίσης, σε αρκετές περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας, τα άτομα έχουν υποστεί κακοποίηση ή έχουν υπάρξει μάρτυρες κακοποίησης του γονιού τους κατά την παιδική τους ηλικία, γεγονός που τα οδηγεί στην αποδοχή του ρόλου του θύματος. Παράλληλα, συχνά δεν έχουν στη διάθεσή τους τα κατάλληλα εκπαιδευτικά, οικονομικά ή και ψυχολογικά εφόδια που θα τους επέτρεπαν να ξεφύγουν από αυτή τη κατάσταση, στην οποία βρίσκονται. Συνήθως, είναι εξαρτημένα από το σύζυγό τους και παρουσιάζονται πρόθυμα να υποστούν οποιαδήποτε προσβολή ή βλάβη, προκειμένου να ικανοποιήσουν τις υπάρχουσες ανάγκες τους. Υπό αυτές τις συνθήκες, έχουν μειωμένη επικοινωνιακή ικανότητα, ώστε να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους, ή και να εξωτερικεύσουν τα συναισθήματά τους.

Πολλές γυναίκες αντιμετωπίζουν το γάμο με παραδοσιακό τρόπο, πιστεύοντας στην ενότητα της οικογένειας και στα προκαθορισμένα στερεότυπα του γυναικείου ρόλου. Με βάση την πατριαρχική δομή της οικογένειας, οι γυναίκες οφείλουν να «υπηρετούν» τους άνδρες, να καλύπτουν τις ανάγκες τους και να εκτελούν τις δουλειές του σπιτιού, ενώ οι άνδρες έχουν ως καθήκον να είναι «εργατικοί» και να προσκομίζουν στην οικογένεια τα απαραίτητα προς το ζην. Έτσι, αν δεν ανταποκριθούν αποτελεσματικά στα κοινωνικά στερεοτυπικά πρότυπα, οι ίδιες αισθάνονται ενοχές και σε ένα μεγάλο ποσοστό υπεύθυνες για τις βίαιες αντιδράσεις του συζύγου τους, από τον οποίο δεν προσδοκούν πλέον την επιβράβευση, αλλά την τιμωρία, εφόσον δεν εκτέλεσαν ορθά το καθήκον τους⁵³.

Η αποτυχία της γυναίκας να καλύψει τις ανάγκες του συζύγου της, χρησιμοποιείται αρκετές φορές και από τον ίδιο τον άνδρα, ως εξήγηση της βίαιης συμπεριφοράς του. Η αδυναμία πραγματοποίησης των επιθυμιών του άνδρα, κατά κάποιο τρόπο βιώνεται από τον ίδιο ως απειλή της εικόνας του εαυτού του ως αρχηγού της οικογένειας.

Συν τοις άλλοις, κάποιες από τις γυναίκες δείχνουν παθητικότητα προς το κοινωνικό περιβάλλον αλλά μπορούν να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά το προσωπικό τους περιβάλλον, προκειμένου να αποφεύγουν μεγαλύτερη κακοποίηση. Αναπτύσσουν δηλαδή διάφορες τεχνικές για να μπορέσουν να επιβιώσουν μέσα σε καταστάσεις κακοποίησης. Συχνά π.χ., προσπαθούν να μην προκαλούν το θυμό του άνδρα, γιατί ο θυμός έχει ως συνέπεια τη βίαιη συμπεριφορά.

Μερικά από τα θύματα ζουν παγιδευμένα ανάμεσα στην ενοχή και στη βία και προσπαθούν να επιβιώσουν αρνούμενα τους φόβους και την οργή τους. Μερικές φορές

---

⁵³ Tiffit L.L, Battering of Women: The failure Intervention and the Case of Prevention, Westiew Press, 1993: βλ. στο [www. Kethi.gr](http://www.Kethi.gr)

φαίνονται παθητικά, στην πραγματικότητα όμως μέσα από αυτή τη στάση τους προσπαθούν να αποφύγουν την κλιμάκωση της βίας του συντρόφου τους, που πολλές φορές αποβαίνει μοιραία ακόμα και για την ίδια τους τη ζωή⁵⁴. Συνήθως οι γυναίκες έχουν έντονες αντιδράσεις λόγω στρες, με ψυχοσωματικά συμπτώματα. Λόγου χάρι αισθάνονται κόπωση, οσφυαλγίες, πονοκεφάλους, γενική δυσφορία, ανησυχία και γενικά καχυποψία, έχουν κατάθλιψη, αϋπνίες και βίαιους εφιάλτες. Τέλος, συχνά χρησιμοποιούν τη σεξουαλική επαφή ως μέσο για τη διατήρηση των σχέσεων με τους συζύγους τους και πιστεύουν πως δεν υπάρχει κανείς που να μπορεί να τις βοηθήσει να «απελευθερωθούν» από τη συγκεκριμένη κατάσταση.

8.1 ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΑ ΘΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΗΣ ΓΝΩΜΗΣ ΚΑΙ Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΤΗΣ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ

Το «στερεότυπο» εκφράζει το αίσθημα της αποδοχής ή απόρριψης μιας ομάδας, το οποίο περιλαμβάνει γνωστικές διεργασίες, όπως είναι η αυθαίρετη κατηγοριοποίηση, δηλαδή γενικεύσεις που προξενούνται από παρατηρήσεις τρίτων προσώπων ή από προσωπικές εμπειρίες. Είναι γενικά παραδεκτό ότι τα στερεότυπα παγιώνονται στο χρόνο και δύσκολα καταρρίπτονται. Η κοινή γνώμη διατηρεί και ενισχύει την ύπαρξή τους. Τα στερεότυπα και η κοινή γνώμη επηρεάζουν τον τρόπο σκέψης και την κατεύθυνση των επιλογών των ατόμων κάθε κοινωνίας⁵⁵.

Σύμφωνα με τα στερεότυπα, οι γυναίκες συνήθως, αντιλαμβάνονται τον ρόλο τους στην οικογένεια με βάση τον παραδοσιακό τρόπο ζωής και εξαρτώνται συναισθηματικά από τον σύντροφο τους. Πιστεύουν ότι ολοκληρώνονται μόνο αν είναι καλές στο ρόλο της μητέρας και συζύγου και για αυτό αν προκύψει κάποιο πρόβλημα θεωρούν ότι έχουν μεγάλο μερίδιο ευθύνης στην εξομάλυνση της κατάστασης και στη διατήρηση της συγκρότησης της οικογένειας τους⁵⁶. Η αφομοίωση αυτών των στερεοτύπων συναντάται συχνά και σε γυναίκες που υφίστανται ενδοοικογενειακή βία. Έτσι, παρουσιάζουν δυσκολίες στην αντιμετώπιση της κατάστασης τους και στην αναζήτηση λύσεων.

Ομοίως και οι άνδρες επηρεάζονται από τα στερεότυπα και αποδέχονται την παραδοσιακή – πατριαρχική δομή της οικογένειας. Έχουν το ρόλο του κυρίαρχου - εξουσιαστή και θεωρούν ότι αποτελούν την «κεφαλή» της οικογένειας. Στις

⁵⁴ Παπαμιχαήλ Σ, «Σημειώσεις Εγκληματολογίας, *Ενδοοικογενειακή Βία*», Υπουργείο Δημόσιας Τάξης.

⁵⁵ Βασιλειάδου Μ, Μάρκου Γ, «Στερεότυπα και προκαταλήψεις, δημιουργία και αντιμετώπιση», Γενική Γραμματεία Λαϊκής Επιμόρφωσης, Αθήνα, 1996

⁵⁶ Walker L, οπ. π., σελ 54

περισσότερες περιπτώσεις οι σύζυγοι- σύντροφοι που υιοθετούν κακοποιητική συμπεριφορά έχουν αφομοιώσει το παραπάνω πρότυπο και σύμφωνα με αυτό διαμορφώνουν τη στάση ζωής και σκέψης τους⁵⁷. Μέσω αυτού, δικαιολογούν τη συγκεκριμένη συμπεριφορά και την άσκηση βίας- εξουσίας στον εαυτό τους αλλά και στη σύζυγο- σύντροφο, η οποία συχνά πείθεται για την ορθότητα των πράξεων τους. Αυτό έχει ως απότοκο την απομάκρυνση του θύματος από συγγενείς και φίλους, καθώς και τη συναισθηματική σύγχυση και ψυχική διάλυση του. Τελικά έρχεται αντιμέτωπο με τον εαυτό του και διατηρεί ενδοιασμούς για την εξεύρεση λύσης ή την αποδοχή του προβλήματος του.

Τα άτομα μαθαίνουν να ζουν σε μια κοινωνία στην οποία διαμορφώνουν τη στάση τους γύρω από τα θέματα, που τα απασχολούν. Η προσήλωσή των ατόμων σε κρίση της κοινής γνώμης φανερώνει ότι δεν έχουν πρωτοβουλίες και δικές τους υπεύθυνες εκτιμήσεις. Η κοινή γνώμη αποπροσανατολίζει τα άτομα από τις ανάγκες τους και επηρεάζει άμεσα πολλές αποφάσεις τους⁵⁸. Μια από τις καθόλου ευνοϊκές λειτουργίες της, είναι η περιθωριοποίηση και η απομόνωση των κακοποιημένων γυναικών, οι οποίες διαφέρουν από το σύνολο διότι συνεχίζουν να υπομένουν τη βία μέσα στην οικογένεια. Κατηγορεί τις κακοποιημένες γυναίκες για τις επιλογές τους και δεν τις ενσωματώνει στους κόλπους της κοινωνίας. Παρόλο που η κοινή γνώμη είναι εύπλαστη, παρατηρείται ότι υποστηρίζει παγιωμένες στάσεις ζωής (οπισθοδρομικές όσον αφορά τον σύγχρονο τρόπο ζωής). Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το γεγονός ότι η κοινή γνώμη αποδέχεται και ενθαρρύνει τα στερεότυπα της παραδοσιακής οικογένειας, με συνέπεια το θύμα ενδοοικογενειακής βίας να δυσκολεύεται να αναγνωρίσει την καταχρηστική συμπεριφορά του θύτη και να προβεί σε καταγγελία.

Γενικότερα, η χαμηλή αυτοεκτίμηση, η κοινωνική απομόνωση, η οικονομική ανεπάρκεια των θυμάτων, όπως επίσης ο φόβος και η άγνοια είναι παράγοντες που επηρεάζουν την απόφαση τους για να δώσουν ένα τέλος στο προσωπικό τους αδιέξοδο. Η ντροπή και το στίγμα της κακοποίησης, ωθεί τη γυναίκα στην άρνηση της κοινοποίησης του προβλήματος ή της καταγγελίας του θύτη. Ακόμη όμως και αν το κάνει βρίσκεται μπροστά σε ένα οργανωμένο σύστημα, που αρνείται να αποδοκιμάσει την πράξη του δράστη και να αποδεχθεί την εγκληματική⁵⁹ φύση της. Επιπλέον, είναι ανίκανο να προστατέψει το θύμα και να του παρέχει ικανοποιητική ιατρική, ψυχική και οικονομική

---

⁵⁷ Pittman F., *Ο άνδρας σε κρίση*, Αθήνα, 1995, σελ 127

⁵⁸ Sauvy A, «Η κοινή γνώμη», εκδ: Ζαχαρόπουλος Ι. Ν., Αθήνα, 1966.

⁵⁹ Παπαμιχαήλ Σ, «Σημειώσεις Εγκληματολογίας, *Ενδοοικογενειακή Βία*», Υπουργείο Δημόσιας Τάξης

βοήθεια. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η έλλειψη δομών υποστήριξης και προστασίας του θύματος (ξενώνες και κέντρα υποδοχής κακοποιημένων γυναικών) στην Ελλάδα.

Αναπόσπαστο μέρος της θεσμικής αντιμετώπισης του προβλήματος της ενδοοικογενειακής βίας είναι η αστυνομική υπηρεσία, η οποία αποτελεί καταλυτικό παράγοντα για την απόφαση καταγγελίας ή όχι της βίας που υφίστανται. Μερικές κακοποιημένες γυναίκες ασκούν αρνητική κριτική σχετικά με την προσέγγιση της αστυνομίας στα θέματα της ενδοοικογενειακής βίας είτε λόγω προσωπικών βιωμάτων είτε λόγω παρατηρήσεων από τρίτα πρόσωπα είτε επηρεασμένες από παγιωμένα στερεότυπα (π.χ. οι περισσότεροι αστυνομικοί είναι άνδρες, άρα θα πάρουν το μέρος του δράστη). Άλλες πάλι συνοδεύουν την αρνητική κριτική τους με στοιχεία θετικής αντιπροσφοράς. Αυτό σημαίνει ότι δεν παραβλέπουν τα θετικά στοιχεία των αστυνομικών και δεν τους κατηγορούν χωρίς να αναζητήσουν και τυχόν ελαφρυντικά. Με βάση τα δεδομένα αυτά, η κριτική τους είναι χωρίς δογματισμούς και προκαταλήψεις, ειλικρινής, ξεκάθαρη και κατανοητή. Έτσι οι γυναίκες που ανήκουν στην πρώτη περίπτωση κωλύονται στην κατάθεση καταγγελίας ενώ οι υπόλοιπες έχουν περισσότερο θετική στάση για μια ενδεχόμενη καταγγελία του προβλήματος.

Εν κατακλείδι, τα στερεότυπα και η κοινή γνώμη αποτελούν καθοριστικό παράγοντα στη συνειδητοποίηση θύματος και θύτη του προβλήματος της ενδοοικογενειακής βίας, όπως θα αναλυθεί στο επόμενο κεφάλαιο, και κατά συνέπεια του τρόπου αντιμετώπισης του. Συγκεκριμένα, τα θύματα δεν καταφεύγουν εύκολα στη καταγγελία ή στην αναζήτηση βοήθειας από την αστυνομία.

9. Η ΣΥΝΕΙΔΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ – ΑΝΑΣΤΑΛΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΜΠΟΔΙΖΟΥΝ ΤΗΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ

Όταν το πραγματικό γεγονός μοιάζει με «νοσηρή» φαντασία, ξεκινά μια διαδικασία ακύρωσης του «πεπραγμένου» ή εκλογίκευσης του. Το συναισθηματικό-νοητικό κομμάτι δεν παραδέχεται το μέγεθος της κατάστασης και προχωρεί σε μια διαδικασία εξαύλωσης της πράξης, για να μπορέσει να διατηρήσει την ισορροπία του. Όμως οι πράξεις μιλούν από μόνες τους, ανεξάρτητα από τη μορφή και το μέγεθος, που τους δίνεται από το θύμα, για να ελαχιστοποιηθεί η ισχύς τους. Οι συναισθηματικές ανάγκες του θύματος, υποχωρούν μπροστά στην μικροσκοπική εξέταση του συμβάντος, όπου κατά την Τσαλίκογλου⁶⁰ «ενεδρεύει η ματαιώση και η διάψευση μιας ζωτικής για το άτομο ανάγκης» και τη θέση της συναισθηματικής κάλυψης παίρνει η ανάγκη για αυτοπροστασία.

Λίγες είναι οι περιπτώσεις, που η θυματοποίηση γίνεται αντιληπτή και κοινοποιείται, μέσω κάποιας καταγγελίας, ενώ σ' αυτό το στάδιο η ανάγκη για αυτοπροστασία συναγωνίζεται την επιθυμία για καταδίκη του δράστη. «Δε χρειάζεται πολύ, για να μάθει η γυναίκα, πως η κλήση της αστυνομίας, θα προκαλέσει άλλο ένα επεισόδιο κακοποίησης. Γι' αυτό δεν καλεί την αστυνομία, η αν έρθουν οι αστυνομικοί, παίρνει το μέρος του δράστη, για να ελαχιστοποιήσει το θυμό του, όταν αυτοί θα φύγουν⁶¹ ».

Ο παραλογισμός της θυματοποίησης δε σταματά την ώρα του οικογενειακού επεισοδίου. Ακόμα και την ώρα που η αστυνομική αρχή, αναλαμβάνει δράση, το θύμα «συμμαχεί» με το θύτη, για να προστατεύσει τον εαυτό του, υπό το φόβο ενός δεύτερου κύκλου βίας. Ο Finn (1985) αναφέρει, ότι «σε πολλές περιπτώσεις κακοποίησης συζύγου το θύμα αποκτά εξάρτηση από το θύτη. Η στάση αυτή προέρχεται από την προσπάθεια και αποτυχία του θύματος να ξεχωρίσει τον εαυτό της από το θύτη⁶²». Η αίσθηση παντοδυναμίας του δράστη και η γνώση του ενδεχόμενου θανάτου σε συνδυασμό με την υπερβολική ευαισθησία, που μπορεί να αποπνέει (γεγονός, που κάνει το θύμα να οικειοποιείται την υπαιτιότητα του δράστη) δημιουργούν σύγχυση στο θύμα. Η συγχώρεση και η καταδίκη είναι οι συναισθηματικές διακυμάνσεις του θύματος. Τα προηγούμενα συναισθήματα έχουν ισχυροποιηθεί με τέτοιο τρόπο, ώστε να

⁶⁰ Τσαλίκογλου Φ., «Μυθολογίες βίας και καταστολής», β' έκδοση, Παπαζήση, Αθήνα, 1988

⁶¹ Walker L., οπ. π.

⁶² Αγάθωνος- Γεωργοπούλου Ε, Οικογένεια, Παιδική Προστασία και Κοινωνική Πολιτική. Αθήνα, 1993
Ινστιτούτο Υγείας παιδιού

μετουσιώνουν σε κίνητρα τα οποία θα βοηθήσουν τη γυναίκα να κάνει την υπέρβαση, που δεν τολμούσε. Μεταξύ, όμως, της απόφασης της να προχωρήσει σε καταγγελία και της πραγματοποίησης αυτής μεσολαβεί η προσέγγιση του αστυνομικού, η οποία μπορεί να λειτουργήσει είτε ενθαρρυντικά, είτε αποτρεπτικά, ενοχοποιώντας εκείνη και απενοχοποιώντας το δράστη.

Οι αστυνομικοί θα έπρεπε να γνωρίζουν ότι : «Όταν μια γυναίκα έχει λόγο να αισθάνεται κακοποιημένη , είναι βέβαιο πως αυτό συμβαίνει. Αν κάνει λάθος στην κρίση της, είναι στην άρνηση ή στην ελαχιστοποίηση της κακοποίησης της. Οι κακοποιημένες γυναίκες, σπάνια υπερβάλλουν»⁶³.

Από τη στιγμή που μια γυναίκα θα αποφασίσει να καταγγείλει τον δράστη, δεδομένου ότι έχει υποστεί κάποιας μορφής κακοποίηση, επενεργούν μια σειρά παράγοντες, που μπορεί να λειτουργήσουν ανασταλτικά:

1) Οι προσδοκίες της οικογένειας καταγωγής της : «Θα υποφέρω σιωπηλά»

Η οικογένεια καταγωγής του θύματος, πολλές φορές το επιβαρύνει συναισθηματικά. Η διαλυμένη σχέση της κόρης, βιώνεται σαν οικογενειακή υπόθεση. Αν θεωρηθεί, ότι ο γάμος αποκαθιστά κοινωνικά ένα άτομο και είναι δείγμα ευτυχίας, η διάλυση του -στα μάτια των γονιών- ταυτίζεται με «κακοτυχία» και επιφέρει κοινωνικό σχολιασμό.

Αν η οικογένεια έχει παραδοσιακή δομή, η απομάκρυνση της συζύγου από το σπίτι και την οικογενειακή ζωή -οικειοθελής η ακούσια απομάκρυνση- φαντάζει πράξη επιπόλαιη, αδικαιολόγητη και επαναστατική, δεδομένου ότι, η στάση που επικρατεί σ' αυτής της μορφής τις οικογένειες είναι η εξής: «Την έδιωξε, γιατί δεν την άντεχε» και όχι «Έφυγε γιατί δεν άντεχε».

Το θύμα, πέρα από την προσωπική ανισορροπία και το συναισθηματικό κατακερματισμό που βιώνει, λόγω της κακοποίησης που υπέστη, πρέπει να αντιμετωπίσει και την «Ιερά εξέταση» της οικογένειας. Αυτή πιθανόν να δικαιολογήσει τη συμπεριφορά του θύτη.

2) Η κοινωνική ή/και η επαγγελματική ισχύς του συζύγου : Η ματαιότητα της αποκάλυψης της βίας

Όταν ο δράστης ανήκει σε μια κοινωνικά ή επαγγελματικά καταξιωμένη ομάδα, που συνιστά ελίτ ή σε μια ομάδα που θεωρείται αξιοσέβαστη (γιατροί, δικηγόροι,

---

⁶³Walker L, οπ.π.

πολιτικοί, αλλά και ιερείς, κ.λ.π) το θύμα διατηρεί μια συστολή στο να κοινοποιήσει την κακοποίηση.

Το κύρος και η υπεροχή, που συγκεντρώνουν αντιστρατεύεται το βίαιο χαρακτήρα τους, με αποτέλεσμα, η αναφερόμενη κακοποίηση να ακούγεται σαν φανταστικό σενάριο. Οι δράστες των παραπάνω ομάδων αποκλίνουν από το προφίλ του δράστη, που κατά κανόνα ανήκει στα χαμηλά κοινωνικοοικονομικά στρώματα, στερείται στοιχειώδους εκπαίδευσης και είναι αλκοολικός. Επίσης τα θύματα φοβούνται την κοινωνική απομόνωση και ότι θα βλάψουν τις καριέρες των συζύγων τους. Πολλές φορές πιστεύουν, πως η εκτίμηση, που έχει η κοινωνία για τους άνδρες τους θα οδηγήσει στην αμφισβήτηση της αλήθειας των δικών τους ισχυρισμών⁶⁴.

3) Η ασφάλεια της «φυλακής»

Η συναισθηματική εξάρτηση, η οποία συνδέει θύμα και θύτη υπενθυμίζεται συχνά στο θύμα. Ο εκμηδενισμός της γυναίκας, που συνεπάγεται πτώση η εξαφάνιση της αυτοεκτίμησης της, αν και φαίνεται εξωφρενικό, είναι το συναίσθημα που τη δένει με το δράστη. Συνεπώς δημιουργείται μια ανασφάλεια, που καταλήγει σε φόβο, στην περίπτωση, που διανοηθεί, να απομακρυνθεί από το δράστη και να ξεκινήσει τη δική της ζωή.

Ο δεσμοφύλακας της είναι ο άνθρωπος, που της δημιουργεί το αίσθημα ασφάλειας, αφού της έχει αφαιρεθεί η αυτοκυριαρχία της. Φοβάται, ότι αν βγει στον έξω κόσμο, δε θα μπορέσει, να ανταποκριθεί στις κοινωνικές αξιώσεις. Στην περίπτωση της ο δήμιος φορά το προσωπίο του πατέρα. Η μοναξιά, που νιώθει κανείς μέσα σε μια σχέση κακοποίησης, είναι μεγαλύτερη από αυτή που μπορεί να νιώσει όταν ζει μόνος⁶⁵.

4) Η αυτό-ενοχοποίηση – Η υποψία της ικανοποίησης

Η πράξη κακοποίησης, μια ενέργεια ακυρωτική για το θύμα, εκλαμβάνεται και εντέλει δικαιολογείται ως μια φυσιολογική συναισθηματική έξαρση, εφ' όσον το θύμα έχει πείσει τον εαυτό του, για το ότι το ίδιο έχει υποκινήσει –με κάποιον τρόπο – τη συγκεκριμένη συμπεριφορά . Συνεπώς ενοχοποιεί τον ίδιο του τον εαυτό, απενοχοποιώντας το θύτη.

Επειδή για το ίδιο το θύμα είναι αδύνατο πολλές φορές, να εφεύρει πιθανά κίνητρα, που ώθησαν το δράστη στη συγκεκριμένη ενέργεια, καταλήγει να αυτο-

---

⁶⁴ Walker L, οπ. π.

⁶⁵ Walker L, οπ. π.

καταδικαστεί (πολλές φορές και προκαταβολικά) για να μπορέσει, να δικαιολογήσει τη βίαιη συμπεριφορά, αλλά και όσες θα ακολουθήσουν .

Οι περιπτώσεις θυμάτων, που θεωρούν ότι το κέντρο βάρους και η ευθύνη της βιαιότητας δεν εστιάζει στις ίδιες, αλλά στο δράστη είναι μεμονωμένες. Παράλληλα, πολλές γυναίκες ομολογούν ότι δυσκολεύονται, να διακρίνουν τη διαστροφή από τη ‘σεξουαλική ποικιλία’, κατά τη διάρκεια της ερωτικής πράξης, υποταγμένες στο πρόσωπο του εξουσιαστή-συντρόφου. Αδυνατούν να αναπτύξουν πρωτοβουλία, όσον αφορά το τι τις ικανοποιεί σεξουαλικά και τι τους προκαλεί δυσφορία και αποστροφή. Ιδιαίτερα εκείνες που δεν είχαν προηγούμενη εμπειρία ερωτικής διαπροσωπικής συναναστροφής, λόγω διαβίωσης σε κλειστές κοινωνικές δομές σε συνάρτηση με την πατριαρχική οικογενειακή δομή ή λόγω του ότι υπέστησαν και κοινωνική καταπίεση στο πλαίσιο του έγγαμου βίου τους, δεν είχαν την πολυτέλεια να συζητήσουν αυτή τους τη δυσαρέσκεια με κανέναν. Πολλές γυναίκες, κατά τη διάρκεια της σεξουαλικής πράξης, πιθανόν να ένιωθαν κάποια ευχαρίστηση, η οποία δεν εκφραζόταν σε τρίτους (π.χ. φιλικός κύκλος) γιατί θα φάνταζε παράλογη, καθώς θα υπήρχε η υποψία, ότι ήταν ακραία μορφή σεξουαλικής συναλλαγής .

Από τη στιγμή, που υπάρχει έστω και μια υποψία ότι αυτό που συμβαίνει ξεπερνά τα όρια της ‘φυσιολογικής’ σεξουαλικής επαφής – έστω και της πιο απελευθερωμένης – η γυναίκα έχει κάθε λόγο, να το θεωρεί διαστροφή.

5) Άγνοια ή μη παραδοχή των μορφών κακοποίησης – Η έμφαση στη σωματική κακοποίηση

Όταν μια γυναίκα θεωρεί, ότι η μόνη μορφή κακοποίησης είναι η σωματική, αδυνατεί να συνειδητοποιήσει, ότι η βία έχει πολλά πρόσωπα τα οποία μπορεί να είναι επίσης καταστροφικά για την ίδια. Δίνει έμφαση στη σωματική κακοποίηση, γιατί τα σημάδια που αφήνει είναι φανερά – όταν δεν καλύπτονται σε τρίτους- ενώ συνεπάγεται και σωματικό πόνο. Τη σωματική κακοποίηση, μπορεί να προαναγγέλλει ή και να συνοδεύει η ψυχολογική κακοποίηση, όμως πολλές γυναίκες εστιάζουν στη σωματική βία, γιατί θεωρείται η πιο ακραία μορφή κακοποίησης. Οι υπόλοιπες μορφές κακοποίησης δεν είναι εύκολο, να αποδειχθούν αντικειμενικά, ούτε να εξεταστεί ο βαθμός της συναισθηματικής αποδιοργάνωσης, που προκαλούν στο θύμα.

6) Ο επικείμενος φόβος του θανάτου

Το απόγειο της ψυχολογικής βίας είναι ο φόβος, που έχει ενσταλλαχθεί στο θύμα, ο οποίος ενεργοποιείται μέσω της απειλής του θανάτου. Το θύμα έχοντας βιώσει ακραίες

συμπεριφορές από την πλευρά του θύτη, δεν αμφισβητεί, ούτε παραβλέπει το ενδεχόμενο να δολοφονηθεί. Έχει συνειδητοποιήσει την ακρότητα του χαρακτήρα του και νιώθει, πως δε θα διστάσει να διαπράξει ακόμα και έγκλημα, προκείμενου να αποτελειώσει το θύμα.

Το επόμενο βήμα μετά τη συνειδητοποίηση του θύματος της κατάστασης που βιώνει, είναι η αναζήτηση και η διεκδίκηση των δικαιωμάτων του, τα οποία μπορεί να γνωρίσει μέσα από την επαφή του με την Αστυνομία ή κάποιο δικηγόρο. Ακολουθεί η ανάλυση του νομοθετικού πλαισίου που αφορά τον τρόπο διεκδίκησης των δικαιωμάτων του θύματος ενδοοικογενειακής βίας και που πλαισιώνει τις υποχρεώσεις και τα καθήκοντα των αστυνομικών σε σχέση με την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βία.

10. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ

ΓΕΝΙΚΑ:

Η νομοθεσία κάθε κράτους και γενικότερα κάθε κοινωνίας αντανακλά το επίπεδο του πολιτισμού της. Το Σύνταγμα και οι Νόμοι προσδιορίζουν και αντίστοιχα κατοχυρώνουν τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των εκάστοτε πολιτών. Φυσικά, νομοθετικό πλαίσιο και πολίτης βρίσκονται σε συνεχή συνδιαλλαγή⁶⁶, εφ' όσον για την κατοχύρωση οποιουδήποτε δικαιώματος (και συνάμα δημιουργίας νομοθετικού πλαισίου γύρω από αυτό) κρίνεται απαραίτητη η σχεδόν απόλυτη αποδοχή του από τη συντριπτική πλειοψηφία της εκάστοτε κοινωνίας. Συνήθως, προϋπάρχει η κοινωνική σκέψη, αποδοχή και συχνά διεκδίκηση στο παρασκήνιο κάθε νομοθετικής κίνησης. Όμως το γεγονός ότι κάθε κοινωνία πολιτών είναι ένας ζωντανός οργανισμός, ο οποίος συνεχώς αλλάζει και εξελίσσεται, έχει ως αποτέλεσμα την αντίστοιχη μεταβολή του θεσμικού πλαισίου, το οποίο τελικά καταγράφει παράλληλα και την ιστορία κάθε τόπου. Η συνεπαγωγή αυτού, καταλήγει στο αυτονόητο συμπέρασμα ότι είναι σύνηθες να υπάρχουν καταγεγραμμένοι νόμοι, οι οποίοι τελικά δεν εκφράζουν ή δεν καλύπτουν πια τους πολίτες μιας κοινωνίας, οπότε χρήζουν αλλαγής. Ευθύνη κάθε πολίτη και συγκεκριμένα κάθε νομοθέτη είναι η διασφάλιση μίας νομοθεσίας η οποία να υποδηλώνει ουσιαστικά την ποιότητα κάθε κοινωνίας, καθώς θα αντανακλά τον τρόπο ζωής και σκέψης των πολιτών που την απαρτίζουν.

Ένας σημαντικός θεσμός σε κάθε κράτος, ο οποίος μάλιστα ανήκει στον πυρήνα των λειτουργιών του είναι ο θεσμός της Αστυνομίας. Τα καθήκοντα και οι υποχρεώσεις των αστυνομικών λειτουργών, όπως επίσης και τα δικαιώματα τους, οριοθετούνται αποκλειστικά από τη νομοθεσία μιας χώρας. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα ο τρόπος λειτουργίας του θεσμού της αστυνόμευσης να προσδίδει μία διαυγή εικόνα της φιλοσοφίας της πολιτικής κάθε χώρας και του τρόπου λειτουργίας της. Το θέμα της ενδοοικογενειακής βίας, όσον αφορά την αντιμετώπιση της από την αστυνομία, δεν αποτελεί εξαίρεση. Τα καθήκοντα, οι αρμοδιότητες και η στάση της αστυνομικής υπηρεσίας απέναντι στα θύματα και γενικότερα στο φαινόμενο αυτό, αποτελούν ξεκάθαρη εικόνα για την αντίληψη και στάση της κοινωνίας απέναντι στο συγκεκριμένο ζήτημα. Ιδιαίτερα σημαντικό λοιπόν τμήμα του θεσμικού πλαισίου που σχετίζεται με την

---

⁶⁶ Παπακωνσταντής, Σημειώσεις από το μάθημα «Παραπρωματικότητα, Πρόληψη, Αντιμετώπιση», Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας

ενδοοικογενειακή βία είναι οι νόμοι και οι κανονισμοί που διέπουν τη λειτουργία της Αστυνομίας και τους οποίους θα εξετάσουμε σε επόμενο κεφάλαιο. Πριν όμως από αυτό θα εξεταστεί γενικά το ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία, αφ' ενός ώστε να δοθεί η πληρέστερη δυνατή εικόνα των αντιλήψεων και της γενικότερης κουλτούρας της ελληνικής κοινωνίας σχετικά με το κοινωνικό αυτό φαινόμενο και αφ' ετέρου να διασαφηνιστεί η δυνατότητα ενθάρρυνσης που δίνεται στις κακοποιημένες γυναίκες από το νόμο να αντιδράσουν αλλά και τις δυνατότητες της αστυνομικής υπηρεσίας να τις εξυπηρετήσουν και να τις στηρίξουν.

Η ελληνική νομοθεσία αποτελείται από το Σύνταγμα και τους Νόμους, οι οποίοι κατατάσσονται σε πολλές κατηγορίες, εκ των οποίων το Αστικό Δίκαιο και το Ποινικό Δίκαιο αφορούν το θέμα που μελετάται. Είναι απαραίτητο να αναφερθεί ότι σε κανένα κλάδο Δικαίου δεν υφίσταται ο όρος ενδοοικογενειακή βία. Θεωρητικά, λοιπόν, μέχρι σήμερα δεν έχει τεθεί το συγκεκριμένο κοινωνικό ζήτημα στη νομική κοινότητα, παρ' ότι αποτελεί διαχρονικό φαινόμενο. Το γεγονός αυτό έχει τρεις πιθανές αιτιολογήσεις, α) δεν βγήκε ποτέ στη κοινωνική επιφάνεια, β) αποτελούσε ένα άτυπα κοινωνικά αποδεκτό φαινόμενο, γ) θεωρήθηκε ότι οι ήδη υπάρχουσες διατάξεις, καλύπτουν επαρκώς το ζήτημα.

Έπεται μία όσο το δυνατόν αναλυτικότερη αναφορά στα συναφή με την ενδοοικογενειακή βία άρθρα του Συντάγματος και των διαφόρων κατηγοριών του Δικαίου, ώστε ο αναγνώστης να δημιουργήσει μια σαφέστερη εικόνα περί των σχετικών νόμων και διεξόδων που προσφέρονται στα θύματα ενδοοικογενειακής βίας από τη Δικαιοσύνη. Βεβαίως διαβάζοντας κανείς τα παρακάτω νομικά κείμενα εύκολα συμπεραίνει την κυρίαρχη άποψη που προϋπήρχε ή υπάρχει ακόμα, στην ελληνική κοινωνία όσον αφορά το φαινόμενο αυτό.

10.1 ΣΥΝΤΑΓΜΑ

Το Σύνταγμα της Ελλάδας⁶⁷ παρέχει κατευθυντήριες γραμμές προστασίας κάθε πολίτη, όσον αφορά την ατομικότητα του, μέσω της διασφάλισης θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, με συνέπεια να προβλέπει σε γενικότερες διατάξεις τη προστασία των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας, κυρίως μέσω της διασφάλισης των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων του ατόμου. Συγκεκριμένα:

---

⁶⁷ Σύνταγμα της Ελλάδας, επιμέλεια Δερβιτσιώτη Αλίκη, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα, 2000

Το Άρθρο 4 κατοχυρώνει την ισότητα των Ελλήνων όπως επίσης διευκρινίζει ότι Έλληνες και Ελληνίδες έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις ενώπιον του νόμου. Σύμφωνα με το Άρθρο 5, κάθε Έλληνας πολίτης έχει δικαίωμα στην ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του και στη συμμετοχή στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας, εφ' όσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει το Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη. Επίσης κατοχυρώνεται η απόλυτη προστασία της ζωής, της τιμής και της ελευθερίας κάθε πολίτη, ανεξαρτήτως εθνικότητας, φυλής κ.α. Το Άρθρο 20 υποστηρίζει το δικαίωμα στη παροχή έννομης προστασίας από τα δικαστήρια, στα οποία μπορεί κανείς να αναπτύξει τις απόψεις του για τα δικαιώματα ή συμφέροντά του, με τη συμπαράσταση του νόμου. Το Άρθρο 21 αναγνωρίζει την οικογένεια, ως θεμέλιο της συντήρησης και προαγωγής του έθνους, με συνέπεια ο γάμος, η μητρότητα και η παιδική ηλικία να τελούν υπό τη προστασία του κράτους. Πρέπει να διευκρινιστεί ότι το συνταγματικό αυτό δικαίωμα περιορίζεται σε επιδοματική πολιτική και ακόμα και με αυτή τη μορφή δεν καλύπτει περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, αφού συγκεκριμένα προβλέπει επιδόματα σε περίπτωση πολυτεκνίας, χηρείας, αναπηρίας, πολέμου, ασθένειας και γήρατος. Το Άρθρο 25 διευκρινίζει ότι όλα τα κρατικά όργανα υποχρεούνται να διασφαλίζουν την ανεμπόδιστη άσκηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου, διότι η αναγνώριση και η προστασία των θεμελιωδών και απαράγραπτων δικαιωμάτων του ανθρώπου από την Πολιτεία αποβλέπει στην πραγμάτωση της κοινωνικής προόδου μέσα σε ελευθερία και δικαιοσύνη. Τέλος, το Άρθρο 7 καταγράφει ότι έγκλημα δεν υπάρχει ούτε ποινή επιβάλλεται χωρίς νόμο που να ισχύει πριν από την τέλεση της πράξης και να ορίζει τα στοιχεία της και συμπληρώνει ότι τα βασανιστήρια, οποιαδήποτε σωματική κάκωση, βλάβη υγείας, ή άσκηση ψυχολογικής βίας, καθώς και κάθε άλλη προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας απαγορεύονται και τιμωρούνται, όπως ο νόμος ορίζει.

Το ελληνικό Σύνταγμα υποστηρίζει την προστασία της ατομικότητας κάθε πολίτη και το θεσμό της οικογένειας, ο οποίος θεωρείται ίσως, ο σημαντικότερος θεσμός όλων στην Ελλάδα. Συνεπάγεται έμμεσα ότι καταδικάζει οποιαδήποτε συμπεριφορά καταστρατήγησης θεμελιωδών δικαιωμάτων, όπως συμβαίνει στο κοινωνικό φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας, το οποίο αφορά ακριβώς την καταπάτηση δικαιωμάτων όπως αυτό της επιλογής εργασίας και κοινωνικής ζωής έως και το αναφαίρετο δικαίωμα της ζωής, αλλά και πολλά ακόμη. Επίσης ενισχύει και κατοχυρώνει την ισότητα των δύο φύλων, τουλάχιστον ως προς την ελληνική δικαιοσύνη. Στην περίπτωση της ενδοοικογενειακής βίας όμως, κάθε υπάρχον νομοθετικό πλαίσιο όπως και τα άρθρα του Συντάγματος αποκτούν διαφορετική ερμηνεία και ισχύ, κοινωνική και θεσμική, διότι

αφορούν εσω-οικογενειακά θέματα. Αυτό έχει ως συνέπεια να έρχονται σε σύγκρουση οικογένεια και ατομικότητα. Ο Έλληνας πολίτης όπως και το κράτος βρίσκονται σε αμηχανία, διότι δυσκολεύονται να εντοπίσουν τα όρια ανάμεσα στην προστασία ενός οικογενειακού συστήματος στην ολότητά του και την προστασία των μελών αυτής.

Το άρθρο 7 έχει σημασία για το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας, διότι συνεπάγεται ότι, εφ' όσον δεν προβλέπεται ειδικότερος νόμος για την ενδοοικογενειακή βία, δεν υπάρχει και ειδική ποινή για το δράστη. Το συγκεκριμένο άρθρο προβλέποντας ότι θα υπάρξουν καινούρια κοινωνικά, εγκληματικά φαινόμενα καθορίζει ότι πρέπει να δημιουργείται συγκεκριμένος νόμος πρόβλεψης αυτών, εάν κριθεί σκόπιμο. Μια πρώτη σκέψη λοιπόν, είναι ότι η νομική κοινότητα δεν έχει διαπιστώσει ελλείψεις του νομικού συστήματος όσον αφορά το συγκεκριμένο ζήτημα.

10.2 ΑΣΤΙΚΟ-ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Στη συνέχεια καταγράφονται οι ανάλογες διατάξεις του Αστικού⁶⁸ και Ποινικού⁶⁹ Δικαίου, στις οποίες θα παρατηρήσουμε ότι επίσης δεν αναφέρεται ο όρος «ενδοοικογενειακή βία». Αναγνωρίζεται συνεπώς ότι η ενδοοικογενειακή κακοποίηση, δεν αντιμετωπίζεται από το νόμο ως ένα συγκεκριμένο έγκλημα αλλά μέσω γενικότερων διατάξεων, ως ένα περιστατικό βίαιης συμπεριφοράς σύμφωνα με τον Ποινικό Κώδικα. Αυτό δεν είναι τυχαίο, σύμφωνα με τη πλειοψηφία της νομικής κοινότητας, αλλά απόρροια της φιλοσοφίας που διέπει τη νομοθεσία, σύμφωνα με την οποία όσο γενικότερος είναι ένας νόμος, τόσο περισσότερα περιστατικά περιλαμβάνει και τόσο περισσότερο προσαρμόσιμος γίνεται, ώστε να «αγκαλιάσει» ανάλογα κάθε περιστατικό που υπάγεται σε αυτόν, το οποίο είναι πάντα ιδιαίτερο και ξεχωριστό. Όπως επίσης ένας λιγότερο ειδικός και συγκεκριμένος νόμος αφήνει μικρότερα περιθώρια διαφυγής του δράστη από τη δικαιοσύνη. Συνεπάγεται όμως ότι η ενδοοικογενειακή βία, η οποία αποτελεί ειδική περίπτωση και τα θύματα αυτής παρουσιάζουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, δεν αντιμετωπίζονται ανάλογα από τη σύγχρονη ελληνική νομοθεσία. Τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας έχουν να αντιμετωπίσουν την απειλή της ακεραιότητας και ίσως της ζωής τους από τον σύντροφο τους, και όχι από κάποιον άγνωστο που συνάντησαν σε μία άτυχη στιγμή. Πολλές φορές είναι ο πατέρας των παιδιών τους.

---

⁶⁸ Παναγόπουλος, Οικογενειακό Δίκαιο, εκδ Σάκκουλα, Αθήνα, 1998

⁶⁹ Ποινικός Κώδικας και Ειδικοί Ποινικοί Νόμοι, επιμ. Κωνσταντίδη- Κωσάρα, γ' εκδοση, Σάκκουλας, Αθήνα, 2000

Το θύμα βρίσκεται σε ένα κυκεώνα πρακτικών και συναισθηματικών εμποδίων που το οδηγούν στην ενεργοποίηση ψυχικών μηχανισμών άμυνας⁷⁰, οι οποίες συνήθως αναστέλλουν την ενεργοποίηση του. Επιπλέον οι όροι που τίθενται και τα κεκτημένα που διακυβεύονται σε μία ενδοοικογενειακή διαμάχη διαφέρουν εντελώς από τα αντίστοιχα σε μία αντιδικία αγνώστων. Συμπερασματικά λοιπόν, κρίνεται απαραίτητο στη σύγχρονη κοινωνία του 21^{ου} αιώνα, να διατυπωθούν νέοι νόμοι ή να πραγματοποιηθούν κάποιες σημαντικές αλλαγές στους ήδη υπάρχοντες. Αυτό αποτελεί αίτημα αναπόφευκτο, αν λάβει κανείς υπ' όψη ότι μέσα από εκατοντάδες έρευνες, η επιστημονική κοινότητα έχει φανερώσει τις τεράστιες διαστάσεις⁷¹ του κοινωνικού αυτού φαινομένου. Χαρακτηριστικό παράδειγμα νόμου που χρήζει αναπροσαρμογής, το Άρθρο 336⁷² του Ποινικού Δικαίου, το οποίο χρησιμοποιώντας την έκφραση «εξώγαμη συνουσία», ουσιαστικά καταργεί το δικαίωμα της γενετήσιας ελευθερίας και συνεπώς αυτοδιάθεσης του ατόμου στην έγγαμη ζωή, θεωρώντας ότι δεν τίθεται ζήτημα παραβίασης της μέσα στο γάμο. Στο σύνολο της σύγχρονης κοινωνίας όμως είναι γνωστό ότι δεν αποτελεί καθόλου ασυνήθιστο γεγονός η σεξουαλική βία και κατά τη διάρκεια του έγγαμου βίου.

10.2.1 ΑΣΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Α. ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Αντικείμενο του Οικογενειακού Δικαίου⁷³ είναι η ρύθμιση των έννομων σχέσεων που δημιουργούνται ανάμεσα στο ζεύγος ή στους γονείς και τα παιδιά, αλλά και ανάμεσα σε πρόσωπα που συνδέονται με δεσμούς προπαρασκευαστικούς της οικογένειας(π.χ. μνηστεία) ή αναπληρωματικούς αυτής (π.χ. επιτροπεία). Οι παραπάνω έννομες σχέσεις εκφράζονται ως σύμπλεγμα δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, που αναφέρονται αφενός στις προσωπικές και αφετέρου στις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων . Πρέπει να τονιστεί ότι ο γάμος έχει κατά κύριο λόγο ιδιωτικό χαρακτήρα και το ενδιαφέρον της πολιτείας εξαντλείται στη προστασία του.

---

⁷⁰ Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, Γενεύη, 1992, ICD-10, Ταξινόμηση Ψυχικών Διαταραχών και Διαταραχών της Συμπεριφοράς, Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής, εκδ. ΒΗΤΑ, 1993

Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, Γενεύη, 1996, ICD-10, Οι ψυχικές διαταραχές στη πρωτοβάθμια φροντίδα, οδηγίες για τη διάγνωση και αντιμετώπιση, Ψυχιατρική Κλινική Παν/μιου Αθηνών, εκδ. ΒΗΤΑ, 1999

⁷¹ www.Amnesty.org.gr , www.unicef.org

⁷² Άρθρο 336, όποιος με σωματική βία ή με απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου εξαναγκάζει άλλον σε συνουσία εξώγαμη ή σε ανοχή ή επιχείρηση ασελγούς πράξης, τιμωρείται με κάθειρξη.

⁷³ Παναγόπουλος, Οικογενειακό Δίκαιο, εκδ Σάκκουλα, Αθήνα, 1998

Όσον αφορά τον τρόπο αντιμετώπισης των προσωπικών σχέσεων του ζευγαριού από το νόμο, αυτός εξαντλείται στη κατοχύρωση στοιχειωδών υποχρεώσεων και δικαιωμάτων των συζύγων. Δηλαδή, υποστηρίζει ότι η συμβίωση του ζευγαριού είναι υποχρεωτική (Άρθρο 1386) και θεωρεί ότι οι σύζυγοι πρέπει να αποφασίζουν από κοινού για το συζυγικό τους βίο (Άρθρο 1387). Αναγνωρίζεται η κοινή συμβολή των συζύγων στην ικανοποίηση των οικογενειακών τους αναγκών (Άρθρα 1389 και 1390). Είναι απαραίτητο να σημειωθεί ότι στα περισσότερα άρθρα από αυτά που παρουσιάστηκαν υπήρχε σαφής αναφορά στον περιορισμό κάθε συζύγου, να εμποδίσει με οποιοδήποτε τρόπο την επαγγελματική ή υπόλοιπη δραστηριότητα και γενικότερα να παραβιάσει τη σφαίρα της προσωπικότητας του άλλου συζύγου.

Όπως είναι φανερό, η πολιτεία μέσω των παραπάνω άρθρων προσφέρει την «αναπαράσταση» του κράτους ως προς τον συζυγικό βίο, με πρόθεση να περιφρουρήσει την ουσία του θεσμού του γάμου και να προωθήσει την ελεύθερη και υγιή ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου κατά τον έγγαμο βίο.

Στο Οικογενειακό Δίκαιο μπορεί να καταφύγει το άτομο-θύμα ενδοοικογενειακής βίας, ώστε αφενός να διακόψει τη συμβίωση και τελικά να τερματίσει τον έγγαμο βίο, και αφετέρου να εξασφαλίσει την επιβίωση του ίδιου αλλά και των παιδιών του, μέσω νόμιμων χρηματικών και περιουσιακών απολαβών.

Οι νομοθετικές ρυθμίσεις όσον αφορά τη διακοπή της συμβιώσεως του ζευγαριού (Άρθρα 1391-1395) προβλέπουν σε γενικές γραμμές ότι στη περίπτωση που ο σύζυγος που απομακρύνθηκε από τη συζυγική εστία, είχε εύλογη αιτία, δικαιούται ένα χρηματικό ποσό, το οποίο θα καταβάλλεται κάθε μήνα και θα κυμαίνεται ανάλογα με τις περιστάσεις, όπως επίσης πιθανώς να δικαιούται και την μέχρι πρότινος οικογενειακή εστία. Γενικότερα σε περίπτωση διακοπής της συμβίωσης, οι σύζυγοι κατανέμουν τη χρήση των κινητών που ανήκουν και στους δύο, σύμφωνα με τις προσωπικές τους ανάγκες. Αν διαφωνούν, η κατανομή γίνεται από το δικαστήριο που μπορεί να επιδικάσει εύλογη αποζημίωση για τη χρήση που παραχωρεί. Οι ρυθμίσεις αυτές είναι προσωρινές έως την έκδοση διαζυγίου και κατόπιν είτε λαμβάνουν μόνιμο χαρακτήρα είτε όχι, ανάλογα με τα αποδειχθέντα. Στη περίπτωση του θύματος ενδοοικογενειακής βίας, το οποίο συνήθως αποτελεί άτομο αποκομμένο από την επαγγελματική και κοινωνική ζωή, προσφέρει την ανωτέρω δυνατότητα οικονομικής κάλυψης, αρκεί βέβαια όπως έχει ήδη ειπωθεί να μπορέσει το θύμα να αποδείξει έμπρακτα την εύλογη απομάκρυνσή του .

Τέλος, παρατίθενται οι νομοθετικές ρυθμίσεις που αφορούν τη λύση του γάμου και προβλέπουν σύμφωνα με τα Άρθρα 1438-1446 ότι ο γάμος μπορεί να λυθεί με διαζύγιο, το οποίο απαγγέλλεται με αμετάκλητη δικαστική απόφαση. Το Δίκαιο

προβλέπει δύο τρόπους διαζυγίου, το συναινετικό και με αντιδικία. Η έκδοση του πρώτου στηρίζεται απλά στη συμφωνία των συζύγων να λύσουν το γάμο τους (ανεξάρτητα από την ύπαρξη κάποιου λόγου) ενώ για την έκδοση του δεύτερου απαιτείται η απόδειξη συνδρομής ενός από τους λόγους διαζυγίου που περιοριστικά απαριθμούνται στον Αστικό Κώδικα. Πάντως και σε αυτή τη περίπτωση δίνεται η δυνατότητα στον εναγόμενο να αποδείξει ότι παρά τη συνδρομή ενός (ή περισσότερων) από αυτά τα τέσσερα περιστατικά, ότι ο γάμος δεν κλονίστηκε τόσο ισχυρά ώστε να θεμελιώνει λόγο διαζυγίου. Φυσικά, στη περίπτωση της ενδοοικογενειακής βίας το συναινετικό διαζύγιο σχεδόν αποκλείεται ως ενδεχόμενο, ενώ η αντιδικία είναι ο κανόνας. Κατά την έκδοση του διαζυγίου ρυθμίζονται οι υποχρεώσεις που έχουν οι σύζυγοι μεταξύ τους. Εφ' όσον ο ένας από τους πρώην συζύγους δεν μπορεί να εξασφαλίσει τη διατροφή του από τα εισοδήματά του ή από την περιουσία του, δικαιούται να ζητήσει διατροφή από τον άλλον. Η διατροφή μπορεί να αποκλειστεί ή να περιοριστεί, αν αυτό επιβάλλεται από σπουδαίους λόγους, ιδίως αν ο γάμος είχε μικρή χρονική διάρκεια ή αν ο δικαιούχος είναι ο υπαίτιος του διαζυγίου του ή προκάλεσε εκούσια την απόρροια του.

Το επόμενο βήμα είναι η ρύθμιση της διατροφής και της επιμέλειας των παιδιών, τα οποία ρυθμίζονται από το Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας⁷⁴, βιβλίο Δ, ειδικές διατάξεις. Το άρθρο 592, κεφάλαιο Β, γαμικές διαφορές, ορίζει διαφορές που σχετίζονται με α) το διαζύγιο, β) την ακύρωση, γ) την αναγνώριση της ύπαρξης ή της ανυπαρξίας γάμου, δ) τις σχέσεις των συζύγων κατά τη διάρκεια του γάμου, οι οποίες πηγάζουν από αυτόν, εκτός των αναφερόμενων στο άρθρο 681B, το οποίο αναφέρεται στη συνέχεια. Επίσης στην παράγραφο δύο, συνδικάζονται διαφορές για τη παροχή διατροφής του ενός συζύγου προς τον άλλο ή σε περίπτωση διαζυγίου, απαίτηση του αναίτιου συζύγου για ηθική βλάβη⁷⁵. Παρατηρείται ότι στο άρθρο 592 επιδιώκεται κάποια ενδοοικογενειακή ρύθμιση στην παρ. 1δ. όπως επίσης προβλέπεται και μία έστω στοιχειώδης ηθική προστασία στην παρ. 2, καθώς προβλέπεται η πιθανότητα να έχει θιγεί με οποιοδήποτε τρόπο η προσωπικότητα ή ο βίος ενός συζύγου από τον άλλο. Βεβαίως το δικαστήριο ανάλογα με τα πειστήρια θα αποφασίσει αν όντως ισχύει αυτή η κατηγορία ή αν είναι ανυπόστατη.

Το άρθρο 681B, Γ' κεφάλαιο καθορίζει τις διαφορές διατροφής και επιμέλειας τέκνων. Συγκεκριμένα : τον καθορισμό, τη μείωση ή την αύξηση της συνεισφοράς του

---

⁷⁴ Βαθρακοκοίλης Β.Α., Κώδικας πολιτικής δικονομίας. Ερμηνευτική-Νομολογιακή ανάλυση Άρθρον: Τόμος Α', αρθ. 1-220 & Τόμος Ε', αρθ.904-981

⁷⁵ ηθική βλάβη, ορίζεται οποιαδήποτε βλάβη εκτός της σωματικής και ο μοναδικός δικαιούχος να την διεκδικήσει είναι ο ίδιος ο παθών.

καθενός από τους συζύγους για τις ανάγκες της οικογένειας, της διατροφής, που οφείλεται λόγω γάμου, διαζυγίου ή συγγένειας, των δαπανών τοκετού και της διατροφής της άγαμης μητέρας, αλλά και την άσκηση γονικής μέριμνας αναφορικά με το τέκνο κατά τη διάρκεια του γάμου και σε περίπτωση διαζυγίου ή ακύρωσης του γάμου ή όταν πρόκειται για τέκνο χωρίς γάμο των γονέων του, τη διαφωνία των γονέων κατά τη κοινή άσκηση από αυτούς της γονικής τους μέριμνας, καθώς και την επικοινωνία των γονέων και των υπόλοιπων ανιόντων(συγγενών) με το τέκνο γ) τη ρύθμιση της χρήσης της οικογενειακής στέγης και της κατανομής των κινητών μεταξύ συζύγων.

Συμπεραίνεται από το άρθρο 681B, ότι προστατεύονται και οικογένειες - ουσιαστικά τα τέκνα- , οι οποίες δεν έχουν επισημοποιηθεί νομικά με τη γαμήλια τελετή, ακόμη και οι άγαμες μητέρες. Γεγονός αρκετά πρωτοποριακό στη Ελλάδα, καθώς αποτελεί γεγονός ότι είναι μικρός ο αριθμός των άρθρων που προβλέπονται για τη προστασία των συμφερόντων των ατόμων που συνάπτουν ελεύθερες σχέσεις και των τέκνων τους, συνεπώς της προστασίας που παρέχεται στις συντροφικές σχέσεις, στις οποίες δεν υπάρχει διάκριση όσον αφορά την βία.

Σύμφωνα με το Α 681Γ, το δικαστήριο πριν από την έκδοση της απόφασης του, ανάλογα με την ωριμότητα του τέκνου, λαμβάνει υπ' όψιν τη γνώμη του, σε αντίθεση με τους περιορισμούς που θέτονται κατά την επιδίκαση των διαφορών μέσω του Α592. Επίσης το δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει τη διενέργεια πραγματογνωμοσύνης.

Τέλος όσον αφορά τα ασφαλιστικά μέτρα (βιβλίο Ε' ασφαλιστικά μέτρα⁷⁶, κεφάλαιο Ζ' προσωρινή ρύθμιση κατάστασης), τα οποία ισχύουν ως προσωρινή επιδίκαση απαιτήσεων και ως προσωρινή ρύθμιση κατάστασης, στην πρώτη περίπτωση μπορεί το δικαστήριο σύμφωνα με το άρθρο 728, υπαγόμενες απαιτήσεις, να επιδικάσει εν όλω ή εν μέρει απαιτήσεις α) συνεισφοράς για τις ανάγκες της οικογένειας ή διατροφής οφειλόμενης από το νόμο από σύμβαση ή από διάταξη τελευταίας βούλησης. Στη δεύτερη περίπτωση, το δικαστήριο δικαιούται να διατάξει ως ασφαλιστικό μέτρο την ενέργεια, παράληψη ή ανοχή ορισμένης πράξης από εκείνον κατά του οποίου στρέφεται η αίτηση, σύμφωνα με το άρθρο 731. Σύμφωνα με το άρθρο 735 το δικαστήριο έχει το δικαίωμα να διατάξει κάθε πρόσφορο ασφαλιστικό μέτρο που υπαγορεύεται από τις περιστάσεις, για τη ρύθμιση των σχέσεων των συζύγων από το γάμο και των σχέσεων γονέων-τέκνων. Ιδίως να διατάξει τη μετοίκηση ενός από τους συζύγους, να ορίσει ποια πράγματα δικαιούται αυτός να παραλάβει για τη χωριστή του εγκατάσταση, να καθορίσει τον τρόπο με τον οποίο ο σύζυγος θα χρησιμοποιεί το ακίνητο όπου διαμένουν ή τα

---

⁷⁶Μπρακατσούλιας Β.Ν., Ασφαλιστικά μέτρα, γ' έκδοση Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2002

έπιπλα και σκεύη που χρησιμοποιούσαν από κοινού, να ορίσει το γονέα στον οποίο ανήκει προσωρινά η άσκηση της γονικής μέριμνας, να αφαιρέσει από τους γονείς τη γονική μέριμνα εν όλω ή εν μέρει και να ρυθμίσει τα σχετικά με την επικοινωνία με το τέκνο.

Πρέπει να σημειωθεί ότι τα ασφαλιστικά μέτρα ισχύουν προσωρινά έως την τελική απόφαση του δικαστηρίου, που θα είναι η καθοριστική, ενώ προστατεύουν τους ενάγοντες καθ' όλη τη διάρκεια της δίκης, από την ημέρα που ορίζεται η δικάσιμος έως ότου να ανακοινωθεί η αμετάκλητη απόφαση.

Οι παραπάνω διατάξεις αφορούν το θύμα ενδοοικογενειακής βίας εφ' όσον αποφασίσει να τερματίσει την έγγαμη ζωή του. Σε αυτή και μόνο τη περίπτωση, προσκομίζοντας ακλόνητα στοιχεία της κακοποίησης του ή εναλλακτικά, στοιχεία ισχυρού κλονισμού του γάμου του, το Οικογενειακό Δίκαιο προσφέρει ως λύση την αμετάκλητη δικαστική απόφαση της λύσης του γάμου, υπέρ του ενάγοντος, δηλαδή θέτοντας ευνοϊκούς όρους διατροφής και επιμέλειας των παιδιών υπέρ του θύματος.

B. ΕΝΟΧΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Το Ενοχικό Δίκαιο προσφέρει οικονομική και ηθική ικανοποίηση⁷⁷ στο θύμα ενδοοικογενειακής βίας, που θα χρησιμοποιήσει τις παρακάτω διατάξεις και θα δικαιωθεί. Σύμφωνα με το άρθρο 914ΑΚ το θύμα στο οποίο θα προκληθεί ηθική ή σωματική βλάβη με αποτέλεσμα την περιουσιακή ζημία του, όπως π.χ. στη περίπτωση σωματικής βλάβης τέτοιας, που να έχει ως συνέπεια την αποχή του ατόμου από την εργασία του ή τη πρόσληψη υπαλλήλου για την ανάληψη ευθυνών που ανήκαν στον ενάγοντα (π.χ. εξαιτίας της επικείμενης σωματικής βλάβης, να μη δύναται ο ενάγων να φροντίσει το μικρό σε ηλικία παιδί του, με συνέπεια να αναγκαστεί να προσλάβει υπάλληλο) δικαιούται αποζημίωση από τον εναγόμενο- υπεύθυνο δράστη.

Επίσης σύμφωνα με τη διάταξη 932ΑΚ ο ενάγοντας ισχυριζόμενος ηθική βλάβη και ιδίως σε περίπτωση προσβολής της υγείας, της τιμής, της αγνείας ή της ελευθερίας του δικαιούται σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία, να διεκδικήσει αποζημίωση από τον εναγόμενο. Σε περίπτωση θανάτωσης προσώπου, η χρηματική αυτή ικανοποίηση μπορεί να επιδικαστεί στην οικογένεια του θύματος λόγω ψυχικής οδύνης.

Οι βασικές διέξοδοι που προσφέρει το Ενοχικό Δίκαιο στη κακοποιημένη γυναίκα από τον σύζυγο ή σύντροφο της, είναι το δικαίωμα απαίτησης αποζημίωσης της

---

⁷⁷ Πατεράκης Σ.Θ., Δίκαιο και οικονομία. Η χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης, β' έκδοση Σάκκουλα, Αθήνα 2002

λόγω ηθικής βλάβης, είτε περιουσιακής ζημίας. Πρέπει να τονιστεί ότι ακριβώς με τον ίδιο τρόπο αντιμετωπίζεται από το νόμο κάθε θύμα ηθικής και σωματικής βλάβης. Δηλαδή ένα τυχαίο περιστατικό βίας με τα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας ακολουθούν τις ίδιες εξελίξεις και απολαμβάνουν κοινά δικαιώματα και υπεράσπιση από το νόμο.

Συμπερασματικά παρατηρείται ότι το Αστικό Δίκαιο δεν αναγνωρίζει τον όρο «ενδοοικογενειακή βία», με φυσικό επακόλουθο να μην αναγνωρίζει τις ιδιαίτερες συνέπειες αυτής σε θύτη-θύμα αλλά και στο κοινωνικό σύνολο, ούτε και να αναλογίζεται τις ιδιαίτερες συνθήκες κατά τις οποίες αυτή διαπράττεται. Επιπροσθέτως δεν έχει τη δυνατότητα να γνωρίζει σε βάθος της συνέπειες της άσκησης βίας στον έγγαμο βίο από τον ένα σύζυγο στο άλλο, ούτε και τις αιτίες αυτής.

10.2.2 ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Το Ποινικό Δίκαιο έχει ως κεντρικό αντικείμενο το φαινόμενο του εγκλήματος. Οι διατάξεις, από τις οποίες αποτελείται, στοχεύουν στην περιστολή αυτού, δηλαδή στην πρόληψη και καταστολή του.

Ποινικό δίκαιο⁷⁸ είναι εκείνο το τμήμα δημοσίου δικαίου, του οποίου οι κανόνες προσδιορίζουν τα γενικά και ειδικά χαρακτηριστικά της ανθρώπινης συμπεριφοράς που εμφανίζει ιδιαίζουσα ηθικοκοινωνική απαξία (έγκλημα), η οποία γι' αυτό το λόγο τιμωρείται από το νομοθέτη με ειδική κύρωση(ποινή).

Όταν ο πολίτης καταφεύγει στην ποινική δικαιοσύνη, ουσιαστικά μετακυλύεται ο ρόλος του ενάγοντα στη πολιτεία και συγκεκριμένα στον εισαγγελέα, ενώ ο ίδιος παίρνει το ρόλο του πολιτικώς ενάγοντα. Αυτό συμβαίνει διότι η ιδεολογία και φύση του ποινικού δικαίου είναι η προστασία του κοινωνικού συνόλου, συνεπώς η προσφυγή στο ποινικό δίκαιο υποχρεούται να ταυτίζεται με την απειλή αυτού.

Η διεξαγωγή μιας ποινικής δίκης με βασικό μάρτυρα κατηγορίας το θύμα ενδοοικογενειακής βίας, έχει στόχο τη προστασία του ίδιου του καταγγέλλοντος- μάρτυρα αλλά κυρίως του κοινωνικού συνόλου, εφ' όσον ο κατηγορούμενος σκιαγραφείται ουσιαστικά ως βίαιο άτομο, με έλλειψη αυτοσυγκράτησης και ίσως κριτικής ικανότητας.

---

⁷⁸ Ποινικός Κώδικας και Ειδικό Ποινικό Νόμοι, επιμ. Κωνσταντίδη- Κωστάρα, γ' εκδοση, Σάκκουλας, Αθήνα, 2000

Για τη διεξαγωγή μιας τέτοιας δίκης, ο εισαγγελέας, ανάλογα με τα δεδομένα που του προσκομίζει το θύμα, έχει τη δυνατότητα να επικαλεστεί άρθρα του Ποινικού Κώδικα⁷⁹ που αφορούν: Α) την πρόκληση σωματικών βλαβών (ΠΚ308-311), οι οποίες διαχωρίζονται σε 1.«απλή σωματική βλάβη», 2.«επικίνδυνη σωματική βλάβη», 3.«βαριά σωματική βλάβη» 4.«θανατηφόρα βλάβη». Β)την προσβολή της γενετήσιας ελευθερίας (ΠΚ337), συγκεκριμένα τη διάταξη περί «προσβολής της γενετήσιας αξιοπρέπειας», δηλαδή ασελγείς χειρονομίες ή προτάσεις, που αφορούν ασελγείς πράξεις, προσβάλλει βάνουσα την αξιοπρέπεια άλλου στο πεδίο της γενετήσιας ζωής του. Γ) τα εγκλήματα κατά της προσωπικής ελευθερίας (ΠΚ325, 330, 333) που συνίστανται στη 1.«παράνομη κατακράτηση», δηλαδή όταν κάποιος με πρόθεση κατακρατεί άλλον χωρίς τη θέληση του ή του στερεί με άλλον τρόπο την ελευθερία της κίνησης του, ακόμα στη 2.«παράνομη βία», δηλαδή σε περίπτωση που κάποιος χρησιμοποιώντας σωματική βία ή απειλή αυτής ή άλλης παράνομης πράξης ή παράλειψης εξαναγκάζει άλλον σε πράξη, παράληψη ή ανοχή για τις οποίες ο παθών δεν έχει υποχρέωση και τέλος στην 3.«απειλή», δηλαδή όταν κάποιος προκαλεί σε άλλον τρόμο ή ανησυχία απειλώντας τον με βία ή άλλη παράνομη πράξη ή παράλειψη. Δ)τα εγκλήματα κατά της τιμής (ΠΚ361), συγκεκριμένα την περίπτωση «εξύβρισης», δηλαδή στη περίπτωση που κάποιος προσβάλλει τη τιμή του άλλου με λόγο ή με έργο ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο. Σύμφωνα με το Άρθρο 344, προσδιορίζεται ότι στις περιπτώσεις των Άρθρων 337,338 για την ποινική δίωξη απαιτείται έγκληση όπως επίσης διευκρινίζεται και από το Άρθρο 333.

Κρίνεται σκόπιμο να επεξηγηθεί ο νομικός όρος «έγκληση» (ΠΚ117,118,119), διότι αποτελεί καθοριστικό παράγοντα καταγγελίας της αξιόποινης πράξης κατά τη διάρκεια του οικογενειακού βίου ή της συμβίωσης και συνεπώς της δικαστικής δίωξης της. Όταν απαιτείται από το νομοθετικό πλαίσιο έγκληση, συνεπάγεται ότι δεν μπορεί να παρέμβει ο εισαγγελέας αυτεπάγγελτα και ότι μοναδικός νομικά, δικαιούχος καταγγελίας της αξιόποινης πράξης είναι ο άμεσα παθών, σε περίπτωση που ο νόμος δεν ορίζει διαφορετικά με ειδική διάταξη. Επίσης σε περίπτωση που δύο ή περισσότεροι έχουν δικαίωμα έγκλησης, το δικαίωμα αυτό είναι αυτοτελές για το καθένα. Ο δικαιούχος έχει το νόμιμο περιθώριο να υποβάλει έγκληση μέσα σε τρεις μήνες από την ημέρα που έλαβε γνώση για την πράξη, που τελέστηκε. Αν περάσει το χρονικό αυτό περιθώριο συνεπάγεται ότι το άτομο παραιτείται του δικαιώματος του.

---

⁷⁹ Ποινικός Κώδικας και Ειδικοί Ποινικοί Νόμοι, επιμ. Κωνσταντίδη- Κωστάρα, γ' έκδοση, Σάκκουλας, Αθήνα, 2000

Συνοπτικά, σε περίπτωση «απλής σωματικής βλάβης», «απειλής» και «προσβολής της γενετήσιας αξιοπρέπειας» απαιτείται έγκληση ενώ σε κάθε άλλη περίπτωση «σωματικής βλάβης», και στην περίπτωση της «παράνομης βίας» μπορεί να παρέμβει εισαγγελέας αυτεπάγγελα. Συνεπάγεται δηλαδή, ότι προσφέρεται η δυνατότητα καταγγελίας από τρίτο πρόσωπο, π.χ. γείτονα, συγγενή, γιατρό, στις αστυνομικές Αρχές και μέσω αυτών στον εισαγγελέα, ο οποίος έχει το περιθώριο ανίχνευσης και έρευνας αυτής(της καταγγελίας). Στη συνέχεια επαφίεται στη κρίση αυτού, αν υφίσταται ή όχι έγκλημα και αναλόγως η δίωξη αυτού.

Να σημειωθεί ότι η ποινή που απαγγέλλεται είναι ανάλογη της κατηγορίας. Δηλαδή, ανάλογα με τα ποινικά άρθρα, τα τεκμήρια και τα δικαιολογητικά-ελαφρυντικά που θα χρησιμοποιηθούν κατά τη διάρκεια της δίκης θα αποδοθεί η αρμόζουσα ποινή. Ο κύριος παράγοντας της ποινής είναι φυσικά ο βαθμός της βλάβης, ενώ στη περίπτωση απόδειξης ενδοοικογενειακής βίας επαφίεται καθαρά στην προσωπική κρίση του δικαστή και των ενόρκων αν θα συγκαταλεχθεί στους παράγοντες επιμέτρησης της ποινής.

Επίσης κρίνεται σκόπιμο, στο κλείσιμο της αναφοράς της εργασίας στις διατάξεις του ποινικού δικαίου, να διασαφηνισθεί ότι όσον αφορά τον ΠΚ 336⁸⁰, περί «βιασμού» και τον ΠΚ338⁸¹ περί «κατάχρησης σε ασέλγεια» θεωρούνται παράνομες ενέργειες και αξιόποινες, μόνο σε περίπτωση εξώγαμης συνουσίας, όπως ορίζουν με ακρίβεια τα ίδια τα άρθρα. Αυτή είναι και η αιτία που αυτά δεν αναφέρθηκαν στην αρχή της παραγράφου, ως «εργαλεία» της εισαγγελίας, στη διεξαγωγή ποινικής δίκης στις περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας, εκτός και αν πρόκειται για κακοποίηση σε ελεύθερη ένωση, δηλαδή σε συμβίωση εκτός γάμου. Αυτά τα δύο άρθρα του ποινικού κώδικα ουσιαστικά καταργούν το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης της γυναίκας κατά τη διάρκεια του έγγαμου βίου και τη γυναίκα συγκεκριμένα, διότι εύκολα αντιλαμβάνεται κανείς, ότι ένας άντρας μπορεί να επιβληθεί με τους παραπάνω τρόπους σε μία γυναίκα, ενώ το αντίστροφο δύσκολα επιτυγχάνεται.

---

⁸⁰ ΠΚ 336, 1. όποιος με σωματική βία ή με απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου εξαναγκάζει άλλον σε συνουσία εξώγαμη ή σε ανοχή ή επιχείρηση ασελγούς πράξης, τιμωρείται με κάθειρξη.

2. αν η πράξη της προηγούμενης παραγράφου έγινε από δύο ή περισσότερους δράστες, που ενεργούσαν από κοινού, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών.

⁸¹ ΠΚ 338, 1. όποιος καταχράται την παραφροσύνη γυναίκας ή την από οποιαδήποτε αιτία προερχόμενη ανικανότητα της να αντισταθεί για να έλθει σε εξώγαμη συνουσία μαζί της, τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών.

2.όποιος καταχράται τις παραπάνω καταστάσεις και ενεργεί άλλη ασελή πράξη σε γυναίκα ή άντρα, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξη μηνών.

Παρενθετικά αναφέρεται, ότι εύκολα μπορεί να διαπιστώσει κανείς τη μη ύπαρξη νομολογίας⁸², που να αναφέρεται ειδικά σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας, καθότι ο όρος δεν υφίσταται ως τέτοιος στο ελληνικό ποινικό δίκαιο. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, στις περιπτώσεις αποφάσεων αναφερόμενων σε σωματική βλάβη, προσβολή της γενετήσιας ελευθερίας ή έγκλημα κατά της προσωπικής ελευθερίας, δύσκολα να ανιχνεύονται καταγγελίες συντρόφου/ συζύγου από σύντροφο/ σύζυγο, και ακολούθως να μην υπάρχει δυνατότητα να ερευνηθεί, τόσο ο αριθμός των προσώπων που υπέστησαν ενδοοικογενειακή κακοποίηση και κατέφυγαν στο νόμο, όσο και τα αποτελέσματα των νομικών αυτών διαδικασιών.

---

⁸² το σύνολο των αποφάσεων που έχουν εκδοθεί από το σύνολο των ελληνικών δικαστηρίων, οι οποίες εκδίδονται, λόγω της αρχής της δημοσιότητας, στην οποία τελεί η ελληνική δικαιοσύνη, έτσι ώστε το κοινό να μπορεί να γνωρίσει τη λειτουργία αυτής.

11. ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ

ΓΕΝΙΚΑ:

Κρίθηκε σκόπιμο να καταγραφεί και να σχολιαστεί πρώτα το νομοθετικό πλαίσιο και στη συνέχεια να καταγραφούν στοιχεία που αφορούν την Αστυνομία, διότι οι αρχές και η ιδεολογική βάση του θεσμού της αστυνομίας εξαρτώνται κυρίως από τη νομοθεσία κάθε κράτους, η οποία 'υπαγορεύει' κανονισμούς, δεοντολογία και την εκπαιδευτική κατεύθυνση του αστυνομικού σώματος, και τέλος οριοθετεί την δυνατότητα επέμβασης του.

Η Αστυνομία, όπως έχει προαναφερθεί στην εργασία, είναι ένας θεσμός που έρχεται σε άμεση επαφή με τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας και μάλιστα σε μία κρίσιμη στιγμή της ζωής τους κατά την οποία βρίσκονται σε θέση, κατά πάσα πιθανότητα για πρώτη φορά, να ζητήσουν βοήθεια και προστασία για τη κακοποίηση που υφίστανται. Αντιλαμβάνεται λοιπόν κανείς, ότι η Αστυνομία αποτελεί ίσως το κρισιμότερο θεσμό ενεργοποίησης για την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού.

Στη συνέχεια καταγράφονται οι επίσημες κατευθύνσεις συμπεριφοράς των αστυνομικών σε τέτοια περιστατικά. Συγκεκριμένα θα αναφερθούν η ταυτότητα της Ελληνικής Αστυνομίας, με σκοπό ο αναγνώστης να κατανοήσει την αποστολή της δημόσιας αυτής υπηρεσίας συνολικά, η δεοντολογία και η εκπαίδευση των στελεχών σε σχέση με την ενδοοικογενειακή βία, με στόχο να παρατεθούν οι πρακτικές και οι δυνατότητες των αστυνομικών σχετικά με την αντιμετώπιση του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας.

11.1 ΑΠΟΣΤΟΛΗ- ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ- ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ

Η Ελληνική Αστυνομία είναι Σώμα Ασφαλείας με τοπική αρμοδιότητα στον ελλαδικό χώρο εκτός των υδάτων. Αποστολή⁸³ της, είναι η εξασφάλιση της δημόσιας ειρήνης και ευταξίας, όπως επίσης η πρόληψη και καταστολή του εγκλήματος, η προστασία του κράτους και του δημοκρατικού πολιτεύματος. Στην αποστολή της περιλαμβάνεται και η συμμετοχή στην αντιμετώπιση κάθε έκτακτης ανάγκης που προκύπτει από θεομηνίες, ατυχήματα κ.α.

---

⁸³ Ν.2800/00 / 29-2-00 (ΦΕΚ 41 Α/00): Αναδιάρθρωση Υπηρεσιών Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, σύσταση Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας και άλλες διατάξεις, τμήμα Β', κεφάλαιο πρώτο

Η Ελληνική Αστυνομία υπάγεται στο Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, το οποίο έχει τον τελευταίο λόγο στις αποφάσεις που κατευθύνουν και προσδιορίζουν την ταυτότητα, δομή και το χαρακτήρα της. Η ανώτατη επιτελική υπηρεσία της, είναι το Αρχηγείο της Ελληνικής Αστυνομίας, με έδρα την πρωτεύουσα του κράτους. Από αυτό ασκείται η διοίκηση του σώματος και επικουρείται ο Υπουργός Δημόσιας Τάξης στην άσκηση των αρμοδιοτήτων του.

Η αστυνόμευση, δηλαδή ο κλάδος της Αστυνομίας Ασφάλειας και Τάξης, που ανήκει στη βασική διάρθρωση του Αρχηγείου, διαιρείται⁸⁴ σε συγκεκριμένες υπηρεσίες:

α) τη γενική αστυνόμευση, η οποία περιλαμβάνει την παροχή έννομης προστασίας στους πολίτες, την προστασία της δημόσιας τάξης και των συλλογικών -ατομικών δικαιωμάτων των πολιτών κατά τη διάρκεια δημόσιων συγκεντρώσεων, τον έλεγχο λειτουργίας δημόσιων κέντρων, θεαμάτων και καταστημάτων

β) την αστυνομία τροχαίας που έχει αρμοδιότητα την οδική ασφάλεια

γ) την αστυνομία δημόσιας ασφάλειας, η οποία ασκεί τη δίωξη εγκλημάτων κατά της ζωής, της προσωπικής ελευθερίας της ιδιοκτησίας, του παράνομου εμπορίου κάθε μορφής, τη μέριμνα για τη προστασία ανηλίκων, την αναζήτηση εξαφανισθέντων προσώπων και απολεσθέντων ή κλεμμένων αντικειμένων και τέλος την αναζήτηση και σύλληψη διωκόμενων προσώπων

δ) την αστυνόμευση κρατικής ασφάλειας, στόχος της οποίας είναι η προστασία του κράτους και του δημοκρατικού πολιτεύματος, η προστασία επισήμων ανθρώπων, τον έλεγχο των αλλοδαπών, τον έλεγχο των όπλων και των εκρηκτικών υλών

Η Ελληνική Αστυνομία για την εκπλήρωση των σκοπών της χρησιμοποιεί επίσης επιστημονικές και τεχνικές μεθόδους και διαθέτει εγκληματολογικά εργαστήρια.

Κατά την υπηρεσία της γενικής αστυνόμευσης είναι πιθανό ο αστυνομικός να συναντήσει ένα θύμα ενδοοικογενειακής βίας ή να γίνει αυτόπτης μάρτυρας ενός τέτοιου συμβάντος, σε δημόσιο χώρο. Η υπηρεσία δημόσιας ασφάλειας αντιμετωπίζει περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, για τα οποία κινείται αυτεπάγγελτα, εφ' όσον αποτελούν επικίνδυνη σωματική βλάβη σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν στο κεφάλαιο για τις διατάξεις ποινικού δικαίου σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία.

Τα περισσότερα περιστατικά⁸⁵ γίνονται γνωστά στην αστυνομία μέσω των άμεσων καταγγελιών ή του αιτήματος των θυμάτων προς το αστυνομικό τμήμα στο οποίο

---

⁸⁴ Ν.2800/00 / 29-2-00 (ΦΕΚ 41 Α/00): Αναδιάρθρωση Υπηρεσιών Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, σύσταση Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας και άλλες διατάξεις

υπάγονται, να γίνουν συστάσεις στον δράστη. Επίσης συχνά περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας γίνονται γνωστά με τηλεφωνική καταγγελία για άμεση επέμβαση στον ιδιωτικό τους χώρο, από το ίδιο το θύμα ή κάποιο γείτονα.

Επίσης ο κλάδος διοικητικού⁸⁶ του Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας, έχει ιδιαίτερη σημαντικότητα και άμεση σύνδεση με την αντιμετώπιση περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας, καθώς στις αρμοδιότητες του έχει την εκπαίδευση και κατάρτιση του αστυνομικού προσωπικού αλλά και την ερμηνεία και παρακολούθηση της νομοθεσίας. Εκπαίδευση και νομοθεσία προσδιορίζουν την υπάρχουσα συμπεριφορά, φιλοσοφία, στρατηγική αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας από το Αστυνομικό Σώμα και συνεπώς αποτελούν τους σημαντικότερους παράγοντες επιτυχούς αντιμετώπισης του φαινομένου. Είναι σημαντικό να διευκρινιστεί ότι τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας έρχονται σε επαφή κυρίως με τους απλούς αστυνομικούς (χωρίς αξίωμα) των περιφερειακών αστυνομικών τμημάτων.

Στο Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας συνίσταται και λειτουργεί Συμβούλιο Επιτελικού Σχεδιασμού και Διαχείρισης Κρίσεων⁸⁷. Στις αρμοδιότητες του Συμβουλίου συμπεριλαμβάνονται, ο καθορισμός μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων στόχων του Σώματος, η ιεράρχηση των υφιστάμενων αναγκών σε προσωπικό, εξοπλισμό και μέσα και η μέριμνα για την αντιμετώπιση τους, και ο σχεδιασμός των συστημάτων διοίκησης και εκπαίδευσης προσωπικού. Η ενδοοικογενειακή βία παρότι είναι ένα διαχρονικό φαινόμενο, πρόσφατα άρχισε να απασχολεί τα κράτη και τις διοικήσεις τους και χαρακτηρίστηκε ως κοινωνικό. Συνεπώς και ο ρόλος της Αστυνομίας σε σχέση με αυτή αρχίζει να κρίνεται διαφορετικός. Καθώς το Συμβούλιο καθορίζει τους στόχους του αστυνομικού Σώματος, συμπεραίνεται αυτόματα η δυναμική του στο να συμπεριληφθούν στις προτεραιότητες του Σώματος η αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας. Επίσης είναι αρμόδιο για θέματα πρόσληψης και προσωπικού, ενώ σχεδιάζει τα συστήματα διοίκησης και εκπαίδευσης του προσωπικού, δηλαδή έχει τη δυνατότητα να κρίνει αν το υπάρχον προσωπικό είναι επαρκές ή αν η γνώσεις και η εκπαίδευση τους είναι επαρκής, ώστε να επιδιώξει τη πρόσληψη μεγαλύτερου και εξειδικευμένου δυναμικού. Επιπλέον έχει λόγο στο σύστημα της εκπαίδευσης των αστυνομικών. Το Συμβούλιο επιτελικού σχεδιασμού και διαχείρισης κρίσεων πιθανότατα αποτελεί το κρισιμότερο όργανο αποφάσεων που αφορούν το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας.

---

⁸⁵ βλέπε ερευνητικό μέρος και συνεντεύξεις αστυνομικών στο παράρτημα της εργασίας

⁸⁶ Ν.2800/00 / 29-2-00 (ΦΕΚ 41 Α/00): Αναδιάρθρωση Υπηρεσιών Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, σύσταση Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας και άλλες διατάξεις

⁸⁷ Ν.2800/00 / 29-2-00, οπ. π.

11.2 ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ

Η δεοντολογία είναι σημαντικό στοιχείο κάθε επαγγέλματος. Αυτή προσδιορίζει τον ιδεατό χαρακτήρα και τους ουσιαστικούς στόχους της Αστυνομίας, τοποθετεί τις αξίες της και οριοθετεί τις υποχρεώσεις της. Συνεπώς θεωρήθηκε σκόπιμο να συμπεριληφθεί στο κεφάλαιο αυτό αναλυτικά το μέρος του κώδικα δεοντολογίας της Αστυνομίας, που αφορά την ενδοοικογενειακή βία, με τελικό στόχο να διασαφηνιστεί η υπόδειξη ιδεώδους συμπεριφοράς στα θύματα και τους θύτες αυτής της κατάστασης.

Παρακάτω περιλαμβάνονται και αναλύονται κάποια από τα επίσημα άρθρα δεοντολογίας, όσα θεωρήθηκαν από την ομάδα συγγραφής της εργασίας, ότι εστιάζουν είτε αφορούν έμμεσα τα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας. Πρέπει να αποσαφηνισθεί ότι ο Κώδικας δεοντολογίας που ακολουθεί, αποτελεί μια κατευθυντήρια γραμμή συμπεριφοράς, στόχων και αξιών. Την ιδεατή. Η πραγματικότητα και η πρακτική συνήθως απέχει ουσιαστικά από την ιδεολογία, η οποία και ερμηνεύεται υποκειμενικά, όπως επίσης μπορεί να παρουσιάζεται διαφορετική στη πράξη.

Ο Κώδικας δεοντολογίας των αστυνομικών σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 254\2004⁸⁸ συγκαταλέγει μέσα στις γενικές υποχρεώσεις των αστυνομικών, το σεβασμό στην αξία του ανθρώπου και τη μέριμνα για τη προστασία των δικαιωμάτων του ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου. Υποχρέωση που συνδέεται άμεσα με το κοινωνικό φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας, η οποία δημιουργεί άτομα που υπόκεινται σε καταστρατήγηση των ανθρωπίνων και κοινωνικών δικαιωμάτων τους και που υποδεικνύει την ευθύνη για τη προστασία των θυμάτων αυτών από τους ανθρώπους της αστυνομίας.

Όσον αφορά την συμπεριφορά κατά την αστυνομική δράση, υποδεικνύει το σεβασμό στο δικαίωμα της ζωής και την προσωπική ασφάλεια κάθε ατόμου. Ο αστυνομικός οφείλει να προστατεύει την οικογενειακή και ιδιωτική ζωή του ατόμου και να τηρεί απόλυτη εχεμύθεια για τα γεγονότα ή τις πληροφορίες των οποίων έλαβε γνώση κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του ή της ιδιότητας του. Πάντα σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας, ο φόβος για τη διάδοση αυτού του γεγονότος στο κοινωνικό και οικογενειακό κύκλο του ζεύγους, αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για την ενεργοποίηση του θύματος. Η δημιουργία σχέσης εμπιστοσύνης με τον αστυνομικό που θα αναλάβει την υπόθεση αυτή είναι καθοριστική.

Ιδιαίτερα, ο αστυνομικός οφείλει να προσπαθεί για την ταχεία, ακώλυτη και χωρίς ταλαιπωρία εξυπηρέτηση των πολιτών και για τη βελτίωση σχέσης αστυνομίας-

---

⁸⁸ ΠΔ 254/2004 (ΦΕΚ Α 238/3.12.2004) Κώδικας Δεοντολογίας αστυνομικών, Επιθεώρηση «Ποινική Δικονομία», Επίκαιρα Νομοθετήματα, 12/2004, έτος 7^ο

πολιτών. Επίσης πρέπει να τηρεί στάση ανθρωπιάς, σεμνότητας, κοινωνικής ευαισθησίας και ευελιξίας, με στόχο την πρόληψη αδικιών, τη δημιουργία σχέσης αμοιβαίας εμπιστοσύνης για την αποτελεσματική εξυπηρέτηση του πολίτη και της κοινωνίας. Υποχρέωση του αστυνομικού είναι η αποφυγή οποιασδήποτε φύσεως προκατάληψης όπως επίσης οφείλει να επιδεικνύει ιδιαίτερη φροντίδα για τη προστασία μελών ευπαθών κοινωνικών ομάδων, μέσα στις οποίες συγκαταλέγονται και οι γυναίκες (ιδίως πρόσφυγες και θύματα σωματικής, ψυχολογικής ή σεξουαλικής βίας ή εκμετάλλευσης).

Επίσης υπάρχει και ο Ευρωπαϊκός Κώδικας αστυνομικής δεοντολογίας, ο οποίος συστήθηκε το 2001 από τη 10μελή επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, ο οποίος υπαγορεύει:

Το αστυνομικό προσωπικό πρέπει να είναι ικανό να διαμορφώνει σωστή κρίση, να έχει ειλικρινή διάθεση, ωριμότητα, εντιμότητα και ικανότητες επικοινωνίας. Επίσης οφείλει να κατανοεί σωστά τα κοινωνικά, πολιτιστικά και κοινοτικά ζητήματα. Υπόδειξη, η οποία πιθανώς να σημαίνει ότι κάθε αστυνομικός οφείλει να ενημερώνεται συνεχώς για τα ζητήματα που αφορούν τους πολίτες που υπάγονται στην υπηρεσία για την οποία εργάζεται, καθώς και να καλλιεργεί τη διάθεση για επικοινωνία και κατανόηση για τη κατάσταση που αντιμετωπίζει ο εξυπηρετούμενος. Ένα σημαντικό κοινωνικό ζήτημα που αφορά κάθε πολίτη είναι το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας, το οποίο επιβάλλει το ενδιαφέρον, την ευαισθησία και την ενασχόληση του αστυνομικού προσωπικού, ώστε να καταφέρει να ανταπεξέλθει με το καλύτερο δυνατό τρόπο στις ανάγκες των εμπλεκόμενων σε αυτή την κατάσταση εγκλωβισμού.

Ο Ευρωπαϊκός Κώδικας αστυνομικής δεοντολογίας προτείνει εύλογες κατευθυντήριες γραμμές για την αστυνομική δράση-παρέμβαση, οι οποίοι ταυτίζονται με αυτούς του ελληνικού Προεδρικού Διατάγματος 254/2004, οι οποίες αναφέρονται : α) στο σεβασμό του δικαιώματος στη ζωή για κάθε άτομο, β) στη μη ανοχή της επιφοράς ή πρόκλησης πράξεων βασανιστηρίων, απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας, υπό οποιεσδήποτε συνθήκες, γ) στο σεβασμό του δικαιώματος της ιδιωτικής ζωής του ατόμου, ώστε να παρεμβαίνει όταν αυτό είναι απόλυτα αναγκαίο και μόνο για την επίτευξη νόμιμου σκοπού δ) στην αντιμετώπιση με αξιοπρέπεια και σεβασμό του κοινού, λαμβάνοντας ιδιαίτερα υπόψη την κατάσταση των ατόμων που ανήκουν ιδιαίτερος σε ευάλωτες ομάδες.

Τέλος, συγκεκριμένα στις έρευνες ειδικών περιπτώσεων, οι αστυνομικοί πρέπει να βασίζονται σε τουλάχιστον εύλογες υποψίες, για πραγματική ή πιθανή διάπραξη εγκλήματος ή αδικήματος. Οι έρευνες αυτές, οι οποίες πιθανόν να αφορούν και περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας πρέπει να είναι αντικειμενικές και δίκαιες και να

προσαρμόζονται ανάλογα με τις ειδικές ανάγκες των ατόμων, όπως αυτές των παιδιών, των ανήλικων, των γυναικών, των μειονοτήτων και των ευάλωτων ατόμων- ομάδων γενικότερα. Π.χ. αν είναι δυνατόν θα πρέπει να αποφεύγεται η εμπλοκή των παιδιών σε κάθε περίπτωση, όταν υπάρχει αυτή η δυνατότητα. Οι αστυνομικοί πρέπει να αναγνωρίζουν τις ειδικές ανάγκες των μαρτύρων και να κατευθύνονται από κανόνες προστασίας και υποστήριξης τους, κατά τη διάρκεια των ερευνών και συγκεκριμένα όταν υπάρχει φόβος για εκφοβισμό μαρτύρων. Ειδικά το θύμα ενδοοικογενειακής βίας αποτελεί μάρτυρα με ειδικές ανάγκες, όταν πρόκειται να διεξαχθεί ποινική δίκη, μέσω της εισαγγελίας. Τέλος αστυνομικό καθήκον αποτελεί η παροχή -χωρίς διακρίσεις- της αναγκαίας υποστήριξης, βοήθειας και πληροφόρησης σε θύματα εγκλημάτων. Τέτοιο αποτελεί και το θύμα ενδοοικογενειακής βίας, σε κάποιες περιπτώσεις, συνεπώς η έγκυρη και ολοκληρωμένη ενημέρωση των δικαιωμάτων του είναι αναγκαία και επείγουσα.

Συνοπτικά, κάθε αστυνομικός που αναλαμβάνει υπόθεση ενδοοικογενειακή βίας απαιτείται να επιδεικνύει: α)σοβαρότητα, β)υπομονή, γ)ευαισθησία, δ)αμεροληψία, ε)αντικειμενικότητα, στ)διακριτικότητα και ζ)εχεμύθεια.

Είναι απαραίτητο να σημειωθεί το γεγονός ότι ο κώδικας δεοντολογίας αποτελεί ιδεώδη κατεύθυνση αξιών, σκέψης και συμπεριφοράς. Φυσικά κάθε επαγγελματίας δεν είναι δυνατό να ελέγχεται και να τιμωρείται για κάθε παράβαση του, παρά μόνο όταν διαπράττει σοβαρή και εμφανή σε συνέπειες παρατυπία. Επιπλέον ο κώδικας δεοντολογίας ερμηνεύεται από κάθε προσωπικότητα με διαφορετικό και μοναδικό τρόπο, γεγονός που οδηγεί σε καθαρά προσωπικό θέμα τον επαγγελματικό χειρισμό οποιουδήποτε περιστατικού και πόσο μάλλον κάποιου ενδοοικογενειακής βίας. Η αυθόρμητη αντιμετώπιση όπως και η ερμηνεία της κατάθεσης του καταγγέλλοντος έχει ως αποτέλεσμα την αναμφισβήτητη εμπλοκή των προσωπικών εμπειριών και σκέψεων του αστυνομικού. Σε επόμενο κεφάλαιο θα αναλυθεί η θέση και η ευθύνη των αστυνομικών στις περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας, όπως επίσης τα στερεότυπα και οι κοινωνικές αναπαραστάσεις τους, τα οποία ασκούν επίδραση, ως ένα βαθμό, στο τρόπο διαχείρισης ανάλογων περιστατικών.

11.3 Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ

Το προσωπικό που στελεχώνει την Ελληνική αστυνομία, ουσιαστικά αποτελεί δυναμικό του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης. Για την αποτελεσματική εκτέλεση της αποστολής του συγκεκριμένου δυναμικού, είναι υποχρεωτική η εκπαίδευση του στην αστυνομική ακαδημία⁸⁹, η οποία αποτελεί υπηρεσία της διεύθυνσης εκπαίδευσης του κλάδου διοικητικής υποστήριξης του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και αποτελείται από τις ακόλουθες σχολές: α) Σχολή Αστυφυλάκων, για την εκπαίδευση, μετεκπαίδευση και επιμόρφωση των αστυφυλάκων, που θεωρείται ότι ανήκει στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Σε ειδικά τμήματα της σχολής αυτής μετεκπαιδούνται και επιμορφώνονται οι αρχιφύλακες και οι ανθυπαστυνόμοι β) Σχολή Αξιωματικών της Ελληνικής Αστυνομίας, που απαρτίζεται από το τμήμα υπαστυνόμων για την εκπαίδευση και επιμόρφωση αυτών και το τμήμα μετεκπαίδευσης αξιωματικών, για τη μετεκπαίδευση και επιμόρφωση των αξιωματικών όλων των βαθμών γ) Σχολή ξένων γλωσσών, για τη διαρκή εκπαίδευση, επιμόρφωση και εξάσκηση του προσωπικού του Υπουργείου στις ξένες γλώσσες δ) Σχολή εκπαιδευτών Ελληνικής Αστυνομίας για την ειδική εκπαίδευση και επιμόρφωση των αξιωματικών, υπαξιωματικών και ιδιωτών που εργάζονται ως διδακτικό προσωπικό ή εκπαιδευτές στην Ελληνική Ακαδημία.

Τα άτομα που θα έρθουν σε επαφή κατά τα εργασιακά τους καθήκοντα με καταστάσεις ενδοοικογενειακής βίας είναι συνήθως αυτά που παρακολουθούν τη βασική εκπαίδευση στην σχολή αστυφυλάκων και στη σχολή αξιωματικών. Οπότε μελετώντας το πρόγραμμα σπουδών των παραπάνω σχολών, άμεσα εξάγεται ένα συμπέρασμα για την ετοιμότητα, προετοιμασία και γνώση που έχουν οι αστυνομικοί για τα θέματα ενδοοικογενειακής βίας, καθώς η εκπαίδευση κάθε επαγγελματία αντανακλά τις δυνατότητες και την ευαισθητοποίηση του.

Με βάση τα παραπάνω προγράμματα σπουδών είναι ξεκάθαρο ότι υπάρχει η ελάχιστη προετοιμασία για περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, τουλάχιστον ως προς τα προγράμματα σπουδών του έτους 2000-2001. Δηλαδή, και οι δύο σχολές εμπεριέχουν ένα κύκλο «κοινωνικών επιστημών», με στόχο να εκπαιδεύουν τους μαθητευόμενους να ερμηνεύουν τα κοινωνικά φαινόμενα και την εγκληματικότητα αντικειμενικά αλλά και με στόχο να τους εφοδιάσουν με τις βασικές γνώσεις ψυχολογίας, ώστε να είναι σε θέση να φέρονται επαγγελματικά και ανάλογα σε κάθε περιστατικό που αυτοί αντιμετωπίζουν. Παρ' όλα αυτά τα μαθήματα είναι ελάχιστα και αγγίζουν τα παραπάνω ζητήματα εντελώς

---

⁸⁹ www.mopo.gr, N 1484/84 (ΦΕΚ Α' 152). Αποστολή- Διάρθρωση- Φύση- Λειτουργία Υπηρεσιών

επιφανειακά. Βεβαίως πρέπει να σημειωθεί το γεγονός ότι η προετοιμασία που αφορά την ελληνική νομοθεσία παρουσιάζεται πλήρης και έτσι ο αστυνομικός καθίσταται ένα κατεξοχήν πρόσωπο για την ενημέρωση των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας, όσον αφορά την καταστρατήγηση των δικαιωμάτων τους και τα περιθώρια αντίδρασης που τους δίνονται από το ελληνικό κράτος. Όμως η εκμάθηση των νομικών κειμένων με αρκετές ώρες μαθημάτων αφήνει την εντύπωση ότι γίνεται σε βάρος των μαθημάτων των κοινωνικών επιστημών.

Πρέπει να σχολιαστεί το γεγονός ότι με την υπάρχουσα εκπαίδευση των αστυνομικών, που επανδρώνουν τα Γενικά Τμήματα, η αντιμετώπιση των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας ουσιαστικά επαφίεται στην προσωπική ευαισθησία και κοσμοθεωρία κάθε επαγγελματία. Κατά την εκπαίδευση⁹⁰ τους οι αστυνομικοί δέχονται κάποιες βασικές γνώσεις, τις οποίες μπορούν να έχουν υπ' όψιν τους, αλλά δεν δίνεται αρκετός χρόνος στην εκπαιδευτική διαδικασία ώστε να καλλιεργηθεί στο σπουδαστή κάποια συγκεκριμένη επαγγελματική στάση που θα έπρεπε να τηρεί ανεξαρτήτως προσωπικών δεδομένων και ερμηνειών.

Το παραπάνω δεδομένο συνδυάζεται με το γεγονός ότι οι σπουδαστές της αστυνομικής ακαδημίας υφίστανται «επαγγελματική κοινωνικοποίηση»⁹¹. Αυτό σημαίνει ότι οι νέοι αστυνομικοί κατά την εκπαίδευσή τους, συνεργάζονται με έμπειρους επαγγελματίες του χώρου προκειμένου να κατανοήσουν τον τρόπο εργασίας, ενώ έρχονται σε επαφή με κάθε είδους περιστατικά και γραφειοκρατική εργασία. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να αφομοιώνουν τις πρακτικές, τις ιδεολογίες και την επαγγελματική κουλτούρα από τους «παλιούς» αστυνομικούς.

---

⁹⁰ Η εκπαίδευση των αστυνομικών στη σύγχρονη κοινωνία, πρακτικά συνεδρίου που πραγματοποίησε η σχολή αστυφυλάκων, το τμήμα δοκίμων αστυφυλάκων Ρεθύμνου, στο Ρέθυμνο 26-27 Σεπτεμβρίου 1998, επιμέλεια Αστυν. Α Ιωσήφ Καμπανάκης, 2001

⁹¹ Η εκπαίδευση των αστυνομικών στη σύγχρονη κοινωνία, πρακτικά συνεδρίου, οπ.π.

11.4 ΟΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ ΣΕ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ

Τον Απρίλιο- Μάιο του 2005 συντάχθηκε και στάλθηκε σε όλα τα Αστυνομικά τμήματα της χώρας ένα ενημερωτικό κείμενο⁹², από τη Διεύθυνση Οργάνωσης – Νομοθεσίας για το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας και την ευθύνη της αστυνομίας, το οποίο εμπεριείχε την ενδεικτική συμπεριφορά που οφείλει κάθε αστυνομικός να έχει απέναντι στα θύματα. Αυτή είναι η πρώτη επίσημη και εστιασμένη κίνηση που διεκπεραιώνεται όσο αφορά την αντιμετώπιση του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας και το θεσμό της Αστυνομίας. Συνεπώς αποτελεί καινούριο βήμα, το οποίο θα χρειαστεί ένα απαιτούμενο διάστημα προσαρμογής και ένα χρονικό περιθώριο διάδοσης και αφομοίωσης των πληροφοριών και υποδείξεων που περιέχει το έγγραφο.

Το εγχειρίδιο αυτό περιέχει τον ορισμό της ενδοοικογενειακής βίας και γενικές πληροφορίες για τα χαρακτηριστικά του φαινομένου και τις γραμμές αντιμετώπισης του, ενώ παραθέτει τους κύριους στόχους, τους οποίους οφείλουν να υιοθετήσουν οι επαγγελματίες που συναντούν τέτοια περιστατικά. Αυτοί είναι: α) η προστασία και ασφάλεια του θύματος β) ο σεβασμός του δικαιώματος αυτοδιάθεσης και των επιλογών του θύματος γ) η αντιμετώπιση του προβλήματος με βάση τους δικονομικούς κανόνες, εφ' όσον καταγγέλλονται ή διαπιστώνονται ποινικά αδικήματα.

Επίσης εμπερικλείονται κατευθυντήριες οδηγίες για την δεοντολογική αντιμετώπιση τέτοιων περιστατικών:

- Άμεση ανταπόκριση. Στις υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας πρέπει να δίνεται προτεραιότητα
- Η ασφάλεια και προστασία του θύματος αποτελεί πρώτιστο καθήκον του αστυνομικού
- Εξέταση θύματος και συγκεκριμένες οδηγίες αυτής, διότι πρέπει να διεξαχθεί κατά τέτοιο τρόπο, ώστε το άτομο να αισθανθεί ελεύθερο να μιλήσει
- Ο αστυνομικός που δέχεται την καταγγελία οφείλει να δείχνει αντικειμενικότητα και να αποφεύγει την κριτική και τα σχόλια για τον καταγγέλοντα.
- Επιλογές και όχι λύσεις. Ο αστυνομικός είναι υποχρεωμένος να σεβαστεί τις αποφάσεις του εξυπηρετούμενου και στην περίπτωση που η προσωπική του γνώμη είναι διαφορετική

---

⁹² βλ. παράρτημα

- Προσοχή στα ποινικά αδικήματα. Δηλαδή να εξετάζεται προσεκτικά το θύμα, ώστε σε περίπτωση διαπράξεως ποινικού αδικήματος, ο αστυνομικός να φέρεται ανάλογα.
- Εχεμύθεια, το περιεχόμενο του διαλόγου θύματος – αστυνομικού είναι άκρως εμπιστευτικό
- Παραπομπή στους ειδικούς. Ο αστυνομικός δεν θα πρέπει να ασκεί συμβουλευτική, αλλά να παραπέμπει το θύμα σε ειδικούς και να διευκολύνει την επαφή μαζί τους.
- Ασφαλής διαμονή. Σε περίπτωση που ο εξυπηρετούμενος εκφράσει την επιθυμία να αλλάξει χώρο διαμονής και δεν έχει την δυνατότητα να το κάνει, ο αστυνομικός οφείλει να ενημερώσει τις αρμόδιες κοινωνικές υπηρεσίες. (στοιχεία των οποίων εμπεριέχονται στο τέλος του εγχειριδίου).
- Για την αποτροπή της δευτερογενούς θυματοποίησης, ο αστυνομικός πρέπει να λειτουργήσει με συγκεκριμένο τρόπο, ώστε το θύμα να μην αισθανθεί ότι κρίνεται. Στο εγχειρίδιο υπάρχουν αναλυτικές οδηγίες για την πρέπουσα συμπεριφορά.
- Ο αστυνομικός πρέπει να διερευνά πάντα με κατάλληλες ερωτήσεις την επικινδυνότητα της κακοποίησης και να ενημερώνει το θύμα για τη κατάσταση στην οποία βρίσκεται
- Τέλος πρέπει να δίνει ακριβείς οδηγίες που θα βοηθήσουν στην προστασία του θύματος.

Η έκταση των αρμοδιοτήτων της Ελληνικής Αστυνομίας που προσδιορίζονται από τις ισχύουσες νομοθετικές διατάξεις που ισχύουν σήμερα, προσδίδει περιθώριο παρέμβασης στην περίπτωση καταγγελίας του θύματος αλλά δίνεται και η δυνατότητα στον αστυνομικό να κινηθεί αυτεπάγγελτα σε περίπτωση που κρίνει ότι το θύμα υπέστη σοβαρή ή επικίνδυνη σωματική βλάβη. Όταν η καταγγελία του θύματος γίνει, στόχος του αστυνομικού είναι να πάρει την κατάθεση του και σε περίπτωση που κληθεί από το δικαστήριο να καταθέσει όσα γνωρίζει για την υπόθεση. Μια άλλη περίπτωση εμπλοκής είναι η αυτεπάγγελτη κίνηση του εισαγγελέα, σε περίπτωση που το περιστατικό που δημιουργήθηκε είναι πολύ σοβαρό και προκλήθηκε ισχυρή απειλή κατά της ζωής του θύματος (π.χ. να μεταφερθεί στην εντατική πτέρυγα γενικού νοσοκομείου) ή προκλήθηκε ο θάνατός του. Σε περίπτωση που δεν ισχύει κανένα από τα παραπάνω, το θύμα έχει το περιθώριο να ζητήσει τη καταγραφή του επεισοδίου στο βιβλίο συμβάντων του τμήματος, όπως επίσης μπορεί να ζητήσει ιατροδικαστική εξέταση, ώστε σε περίπτωση που κινηθεί αργότερα δικαστικά να έχει ένα ακλόνητο στοιχείο. Ανεξάρτητα από τα

παραπάνω μπορεί να ζητήσει από τον αστυνομικό υπηρεσίας να κάνει συστάσεις στο βίαιο σύζυγο ή πιο επίσημα να ζητήσει από τον εισαγγελέα να κάνει τη σύσταση. Τέλος σε περίπτωση που γίνει τηλεφωνική καταγγελία, ο αστυνομικός υποχρεούται να παραστεί το συντομότερο δυνατό στη διεύθυνση που δόθηκε. Στη συνέχεια θα κινηθεί ανάλογα με τη κατάσταση που θα αντικρίσει. Συγκεκριμένα, αν υπάρχει ένταση θα προσπαθήσει να επαναφέρει ισορροπία, τάξη και θα ενημερώσει τα άτομα για τα δικαιώματά τους. Με τον ίδιο τρόπο αντιμετωπίζει και ένα παρόμοιο περιστατικό που θα συναντήσει κατά τη διάρκεια περιπολίας.

Οι παραπάνω κινήσεις είναι οι τυπικές που προβλέπονται από το νόμο, όμως μπορούν να υποστηριχθούν σωστά, από ένα ενημερωμένο και ευαισθητοποιημένο προσωπικό ή απλά να διεκπεραιωθούν χωρίς ουσιαστικό αποτέλεσμα. Η απαραίτητη αυτή ευαισθητοποίηση επιδιώκεται μέσω του παραπάνω αστυνομικού εγχειριδίου, το οποίο έχει σταλεί σε όλα τα αστυνομικά τμήματα της χώρας. Η αποστολή δεν συνοδεύεται από άλλες συμπληρωματικές διαδικασίες εκμάθησης του από τους επαγγελματίες όπως επίσης ακόμα δεν έχει γίνει αντικείμενο διδασκαλίας ή κάποιας άλλης αντίστοιχης διαδικασίας. Είναι λογική απόρροια η πιθανή ένταξη του στη συνήθη γραφειοκρατική διαδικασία και είναι γεγονός ότι η αφομοίωση ενός εγχειριδίου, χωρίς τη διεξαγωγή σεμιναρίων ή έστω κάποιων εκπαιδευτικών εργαστηρίων είναι πιθανώς αδύνατη σε έναν επαγγελματία που υπηρετεί χρόνια το Σώμα, οπότε η επαγγελματική του συμπεριφορά και προσωπικότητα είναι πλέον παγιωμένες.

12. Η ΘΕΣΗ ΚΑΙ Η ΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΥ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ

12.1 ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΑ ΚΑΙ ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΕΙΣ

Το αστυνομικό σώμα είναι απαραίτητο να αποτελείται από άτομα υψηλού μορφωτικού επιπέδου, εφόσον διατηρούν μεγάλη ευθύνη απέναντι στο κοινωνικό σύνολο. Το μορφωτικό επίπεδο προσδιορίζει το μέγεθος και τον τρόπο που αφομοιώνει το άτομο προκαταλήψεις⁹³, όπως επίσης και το βαθμό συνειδητοποίησης του, επ' αυτού. Η ελληνική πραγματικότητα όμως αποδεικνύει την έλλειψη αστυνομικού δυναμικού με υψηλό επίπεδο γνώσεων. Είναι γεγονός ότι η γνώση διευρύνει τους πνευματικούς ορίζοντες του αστυνομικού, τον απαλλάσσει από προκαταλήψεις, στερεότυπα και από τον αποπροσανατολισμό. Ο αστυνομικός που διαθέτει υψηλό ή μειωμένο γνωστικό - μορφωτικό επίπεδο έχει την ευθύνη⁹⁴ να το αξιοποιήσει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, όμως εκείνος που έχει περισσότερες γνώσεις του αντικειμένου του, διατηρεί μεγαλύτερη ευθύνη για την αξιοποίησή τους.

Είναι απαραίτητο να διευκρινιστεί η έννοια της ευθύνης⁹⁵, διότι αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της εργασίας των αστυνομικών. Η ευθύνη σφυρηλατεί το χαρακτήρα, καλλιεργεί το σεβασμό και την αξιοπρέπεια, προάγει την ανθρωπιά, ασκεί τη δικαιοσύνη, προστατεύει από την απογοήτευση που προέρχεται από την αποτυχία, ισχυροποιεί τη θέληση, συγκεκριμενοποιεί τους στόχους και προφυλάσσει από την ηθική υποβάθμιση.

Η κύρια διαφορά του υπεύθυνου και ανεύθυνου αστυνομικού έγκειται στον τρόπο αντιμετώπισης των περιστατικών του. Καθένας διατηρεί στερεότυπα, τα οποία επηρεάζουν τη στάση της ζωής του και τις επιλογές του. Ο αστυνομικός που διατηρεί επαγγελματική (υπεύθυνη) στάση, προσπαθεί να μην προβάλλει τα στερεότυπα του στις περιπτώσεις που αναλαμβάνει. Είναι τυπικός, ευγενικός και εκτελεί επακριβώς τα καθήκοντα του, ανεπηρέαστος από τις προσωπικές του σκέψεις. Το χρέος του υπεύθυνου αστυνομικού είναι να χαρακτηρίζεται από κοινωνική προσφορά. Τα κίνητρα του για κάθε

---

⁹³ Βασιλειάδου Μ, Μάρκου Γ, «Στερεότυπα και προκαταλήψεις, δημιουργία και αντιμετώπιση», Γενική Γραμματεία Λαϊκής Επιμόρφωσης, Αθήνα, 1996

⁹⁴ Hazen, Shook B. Bracken, Carolyn, ill, «Είναι δύσκολο να μεγαλώνεις: ένα βιβλίο για την ανεξαρτησία και την υπευθυνότητα», Αθήνα, 1990

⁹⁵ Ευθύνη είναι η πνευματική λειτουργία σύμφωνα με την οποία ο αστυνομικός, πριν προβεί σε μια ενέργεια, αφού κρίνει τα υπέρ και τα κατά, αναλαμβάνει τις συνέπειες και υποχρεώνεται να λογοδοτήσει είτε απέναντι στον εαυτό του, είτε απέναντι στο σύνολο.

επίτευγμα πρέπει να αποβλέπουν στη βελτίωση της ζωής και στην κατάκτηση της γνώσης. Αντίθετα, ο μη επαγγελματίας (ανεύθυνος) αστυνομικός κινείται χωρίς ιδιαίτερη σκέψη, προβάλλοντας τις προσωπικές του αντιλήψεις στα περιστατικά που διεκπεραιώνει και παραβλέποντας ιδεολογικούς περιορισμούς και τυπικά καθήκοντα.

Ο ανεύθυνος αστυνομικός, όταν δεν έχει συγκεκριμένους και συνειδητούς στόχους αποτυγχάνει στο ρόλο του απέναντι στο κοινωνικό σύνολο και αποδίδει την αποτυχία του στους άλλους (συνήθως στους εξυπηρετούμενους). Αυτή η έλλειψη προγραμματισμού και η επιπολαιότητα, του δημιουργεί μια αταξία στις σκέψεις και στις ενέργειες. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να εμφανίζεται θρασύς, παράλογος και αδιάφορος, λόγω της σύγχυσης του και της προσπάθειας του να αντεπεξέλθει στα καθήκοντά του, ενώ σε κάποιες άλλες περιπτώσεις ο αστυνομικός συνειδητά χρησιμοποιεί την εξουσία που του παρέχει το αξίωμα του, προκειμένου να ικανοποιήσει τις ματαιόδοξες φιλοδοξίες του, να αυτοπροβάλλεται και να ικανοποιεί τον εγωισμό του⁹⁶.

Η ευθύνη των αστυνομικών είναι τεράστια απέναντι στο κοινωνικό σύνολο. Το αξίωμα τους δίνει τη δυνατότητα να επέμβουν προκειμένου να αντιμετωπίσουν προβλήματα που δημιουργούνται μέσα στη κοινότητα. Η υιοθέτηση στερεοτύπων από τους αστυνομικούς συμβάλλει μερικές φορές, στην κατάχρηση της εξουσίας που τους έχει δοθεί. Ένα στερεότυπο θεωρείται η άποψη ότι η βία, μερικές φορές είναι απαραίτητη για την νουθεσία που αφορά στην αρμόζουσα συμπεριφορά. Πολλές φορές, εξαιτίας αυτού, οι αστυνομικοί δεν είναι σε θέση να αντιληφθούν την έκταση της ενδοοικογενειακής βίας. Επίσης, η κατάχρηση εξουσίας μπορεί να είναι αποτέλεσμα ενός κοινότοπου στερεοτύπου, το οποίο ισχυρίζεται ότι η δύναμη και η εξουσία προσδίδουν αξία, σεβασμό και κύρος σε ένα άτομο⁹⁷. Έτσι, η πρώτη λειτουργεί ως μέσο προβολής των δευτέρων.

Μερικές από τις στερεοτυπικές αντιλήψεις που επικρατούν στη σύγχρονη κοινωνία και υιοθετούν πολλοί αστυνομικοί απέναντι στην κακοποίηση της γυναίκας είναι οι εξής:

A) Οι γυναίκες – θύματα είναι υπεύθυνες ως ένα βαθμό για την κακοποίησή τους, γιατί μέσα από τις «παράλογες» προκλήσεις τους οδήγησαν το σύντροφό τους στο σημείο έκρηξης.

B) Οι κακοποιημένες γυναίκες απολαμβάνουν ή επιδιώκουν μια σχέση βίας, διαφορετικά θα εγκατέλειπαν το βίαιο σύντροφο τους και θα διέλυναν τη σχέση τους.

⁹⁶ Hazen, Shook B. Bracken, Carolyn ill, οπ. πρ.

⁹⁷ Χορκχάιμερ Μ, «Φιλοσοφία και κοινωνική κριτική, παραδοσιακή και κριτική θεωρία, εξουσία και οικογένεια, η κοινωνική λειτουργία της οικογένειας», Αθήνα, 1984, σελ 122

Γ) Η κυριαρχία των ανδρών μέσα στους κόλπους της οικογένειας και η υποταγή της γυναίκας στην εξουσία του άνδρα⁹⁸.

Είναι ευδιάκριτο ότι στα τρία βασικά στερεότυπα που προαναφέρθηκαν, κοινή βάση αποτελούν τα πρότυπα που τροφοδοτεί το παραδοσιακό μοντέλο της ελληνικής οικογένειας. Βάση αυτού, εφόσον η εξουσία και το «αλάθητο» ανήκει στο ανδρικό φύλο (πατέρα), η βίαιη συμπεριφορά προς την γυναίκα / θύμα είναι αποδεκτή από το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον⁹⁹ και κατά συνέπεια από το μεγαλύτερο μέρος των αστυνομικών.

12.2 ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ

Κοινωνική αναπαράσταση είναι ένας τρόπος ερμηνείας και σκέψης της καθημερινής μας πραγματικότητας, μια μορφή κοινωνικής γνώσης. Τα άτομα και οι ομάδες καθορίζουν τη θέση τους σε σχέση με τις καταστάσεις, τα γεγονότα, τα αντικείμενα, τις επικοινωνίες που τις αφορούν, τις αξίες και τις ιδεολογίες που συνδέονται με διάφορες κοινωνικές θέσεις. Αφορά πρώτα από όλα τον τρόπο με τον οποίο τα άτομα αντιλαμβάνονται τα γεγονότα της καθημερινής ζωής, τα δεδομένα του περιβάλλοντος τους, τις εμπειρίες τους, αλλά και τις γνώσεις και τα διάφορα μοντέλα σκέψεων που δέχονται μέσω της παράδοσης, της εκπαίδευσης, της επικοινωνίας.

Συγκεκριμένα, η έννοια της κοινωνικής αναπαράστασης προσδιορίζει μια μορφή ειδικής γνώσης, τη γνώση της κοινής γνώμης, της οποίας τα περιεχόμενα δηλώνουν το εγχείρημα γεννητικών και λειτουργικών διαδικασιών κοινωνικά σφραγισμένων. Πιο πλατιά, προσδιορίζει μια μορφή της κοινωνικής σκέψης. Οι κοινωνικές αναπαραστάσεις είναι τρόποι της πρακτικής σκέψης που προσανατολίζονται προς την επικοινωνία, την κατανόηση και τον έλεγχο του κοινωνικού, υλικού και ιδεατού περιβάλλοντος¹⁰⁰.

Οι αστυνομικοί αναπτύσσουν ειδικές κοινωνικές αναπαραστάσεις που καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο εκτιμούν τις κακοποιημένες γυναίκες καθώς και τις συμπεριφορές που υιοθετούν απέναντι τους. Οι εκτιμήσεις τους σχετίζονται με τον επαγγελματικό τους ρόλο και όχι με το επίπεδο μόρφωσής τους. Μέρος των αστυνομικών συχνά αντί να καταγράψουν το περιστατικό που τους καταγγέλλεται από τις κακοποιημένες γυναίκες, προβαίνουν σε σημαντικές δηλώσεις πάνω στα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας των θυμάτων – γυναικών, που θεωρείται ότι είναι σημαντικά για τη

⁹⁸ Χορκχάιμερ Μ, οπ.π., σελ 123

⁹⁹ Χορκχάιμερ Μ, οπ.π., σελ 124

¹⁰⁰ Παπαστάμου Σ, «Σύγχρονες Έρευνες στην Κοινωνική Ψυχολογία, η Κοινωνική Επιρροή», Αθήνα, 1989

διατήρηση ή όχι της σχέσης τους με τους δράστες: άρνηση της κατάστασης που βιώνουν, κατανόηση και αποδοχή της κατάστασης, ψυχική καταπίεση, εξωτερική πίεση, ουσιώδες κίνητρο για να απεγκλωβιστούν από το πρόβλημα της βίας.

Οι κοινωνικές αναπαραστάσεις δεν είναι απλές «στιγμιαίες» εικόνες, των κοινωνικών φαινομένων αλλά αντιπροσωπεύουν ένα μέρος μιας ολόκληρης σειράς που συμπεριλαμβάνουν τόσο παρελθόν (αιτίες ενδοοικογενειακής βίας), όσο και το μέλλον (πρόγνωση). Οι προγνώσεις των αστυνομικών είναι προβλέψιμες, από τις ατομικές εκτιμήσεις που κάνουν για την προσωπικότητα και τα δεδομένα που αφορούν την συμπεριφορά των κακοποιημένων γυναικών. Όμως για να κάνουν αυτή τη πρόγνωση, υπολογίζουν τις πλευρές της συμπεριφοράς τους, με υποκειμενικά κριτήρια. Μερικοί αστυνομικοί κάνουν την πρόγνωση τους βασιζόμενοι σε πλευρές της προσωπικότητας, οι οποίες λέγεται ότι είναι σταθερές (ακαμψία, ουσιώδη κίνητρα), αντίθετα άλλοι κάνουν την πρόγνωση στη βάση των γνώσεων που απέκτησαν παρατηρώντας την συμπεριφορά των κακοποιημένων γυναικών.

Όσο η προσέγγιση των αστυνομικών απέναντι στις γυναίκες – θύματα είναι η καλύτερη δυνατή, τόσο περισσότερο αποκτούν γνώσεις πάνω στις τελευταίες, με αποτέλεσμα η ακρίβεια των προγνώσεων τους στην συμπεριφορά των τελευταίων να αυξάνεται¹⁰¹.

---

¹⁰¹ Παπαστάμου Σ, «Σύγχρονες Έρευνες στην Κοινωνική Ψυχολογία, Κοινωνικές Αναπαραστάσεις, Αθήνα, 1995

13. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ενδοοικογενειακή βία είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο που αφορά τη σχέση ενός ζευγαριού μέσα στο γάμο ή σε πλαίσιο συνοίκησης. Αποτελεί ένα πολυπαραγοντικό φαινόμενο, εφ' όσον κάθε τέτοια περίπτωση αποτελεί μοναδικό και ξεχωριστό περιστατικό και το θύμα όπως και ο θύτης αυτής της έκφρασης βίας έχουν επίσης πολυδιάστατη υπόσταση. Ακόμη δεν έχουν διαπιστωθεί συγκεκριμένες αιτίες που οδηγούν στη βίαιη συμπεριφορά του δράστη και στην ανοχή του θύματος. Οι μορφές της ενδοοικογενειακής βίας, διακρίνονται σε τέσσερις κατηγορίες: α) σωματική βία β) σεξουαλική βία γ) ψυχολογική – πνευματική βία δ) οικονομική βία. Η άσκηση οποιασδήποτε μορφής βίας του θύτη απέναντι στο θύμα έχει ως αποτέλεσμα την ανάδειξη υπεροχής του και την άσκηση του απόλυτου ελέγχου. Η σωματική κακοποίηση αποτελεί την μοναδική έκφραση βίας που μπορεί να διακριθεί ξεκάθαρα και να διωχθεί νομικά. Αντίθετα, οι υπόλοιπες μορφές κακοποίησης δύσκολα μπορούν να συνειδητοποιηθούν και να αποδειχθούν καθώς το θύμα βρίσκεται σε έντονη συναισθηματική φόρτιση και αδυνατεί να προβεί σε άμεσες ενέργειες.

Σύμφωνα με τις θεωρητικές αναφορές, τα βασικότερα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του θύτη αναφέρονται συνοπτικά παρακάτω. Το στοιχείο της υπερβολής στη συμπεριφορά του δράστη είναι άμεσα συνδεδεμένο με τις ενέργειες του, τόσο σε περιόδους οικογενειακής έντασης όσο και σε περιόδους ηρεμίας εντός του οικογενειακού πλαισίου. Πιστεύει στην παραδοσιακή υπεροχή των ανδρών και τα στερεότυπα που συνδέονται με τον κυρίαρχο ρόλο του άνδρα μέσα στην οικογένεια. Ακόμη, ο θύτης είναι συχνά αμφιθυμικός και δεν αναζητά την οικειότητα προς τη σύζυγο του, ταυτόχρονα όμως επιθυμεί και φοβάται την συναισθηματική αλληλεγγύη που μπορεί να μοιραστεί μαζί της και επιδιώκει την απομάκρυνση της γυναίκας από το κοινωνικό και οικογενειακό της περίγυρο. Επίσης, βιώνει έντονες ματαιώσεις, και άγχος που σχετίζεται με την αυτονομία του θύματος, ενώ είναι μοναχικός και οι συναναστροφές του με άλλα άτομα δεν έχουν ουσιαστικό χαρακτήρα. Τέλος, οι περισσότεροι δράστες μέσω της κακοποίησης στις γυναίκες προσπαθούν να αντισταθμίσουν τα αρνητικά συναισθήματα (θυμός, άγχος) που βιώνουν στο χώρο της εργασίας τους.

Από το σύνολο των δεδομένων που προαναφέρθηκαν στο θεωρητικό μέρος για τα χαρακτηριστικά που διέπουν το θύμα, προκύπτουν τα παρακάτω συμπεράσματα σχετικά με τα συναισθήματα και τα στερεότυπα που ενστερνίζονται τα θύματα εξαιτίας της ενδοοικογενειακής βίας. Οι περισσότερες γυναίκες που υφίστανται βίαιη συμπεριφορά χαρακτηρίζονται από ελλιπή αυτοεκτίμηση και αδυναμία λήψης δραστηκών μέτρων ώστε

να βελτιώσουν τη ζωή τους. Συχνά εξαρτώνται οικονομικά από το σύζυγο τους και δεν διαθέτουν τα απαραίτητα εφόδια προκειμένου να απαλλαγθούν από την κακοποιητική συμπεριφορά του δράστη. Μια μερίδα γυναικών πιστεύει στη παραδοσιακή δομή της οικογένειας, σύμφωνα με την οποία η θέση της γυναίκας είναι στο χώρο της κατοικίας και που δεν έχει το δικαίωμα της εργασίας. Τα κυριότερα συναισθήματα των κακοποιημένων γυναικών είναι ο φόβος, η ντροπή και η ενοχή. Φοβούνται για την πορεία της ζωής τους και την υγεία τους. Ντρέπονται γιατί πιστεύουν ότι μόνο σε αυτές συμβαίνουν παρόμοιες καταστάσεις. Είναι ενοχικές διότι θεωρούν ότι ευθύνονται ως ένα βαθμό για την κατάσταση.

Πολλές από τις κακοποιημένες γυναίκες δεν προσφεύγουν στις αστυνομικές αρχές για καταγγελία της κακοποίησης όχι μόνο εξαιτίας της έντονης συναισθηματικής τους φόρτισης και των πρακτικών προβλημάτων, αλλά και λόγω των προκαταλήψεων τους απέναντι στους αστυνομικούς. Το γεγονός ότι οι αστυνομικοί είναι άνδρες έχει ως αποτέλεσμα την αμφισβήτηση των θυμάτων απέναντι στην κατάλληλη διαχείριση των θεμάτων ενδοοικογενειακής βίας από αυτούς. Παράλληλα, η ντροπή και ο στιγματισμός της κακοποίησης ωθούν τα θύματα στην άρνηση της καταγγελίας του προβλήματος. Αυτό είναι άμεσα συνυφασμένο και με τον ρόλο της κοινής γνώμης που ενθαρρύνει τα στερεότυπα της παραδοσιακής οικογένειας. Έτσι, οι γυναίκες αντιμετωπίζουν δυσκολίες αναγνώρισης της καταχρηστικής συμπεριφοράς των δραστών καθώς και της πλήρους συνειδητοποίησης της κατάστασης που βιώνουν.

Όσον αφορά την συνειδητοποίηση των θυμάτων, συμπεραίνεται ότι η εκκίνηση της θυματοποίησης πραγματοποιείται μέσω της κακοποίησης, αλλά δεν τερματίζεται μετά το πέρας του επεισοδίου. Το θύμα αφού κακοποιηθεί μπαίνει σε μια διαδικασία αποδιοργάνωσης και προσπάθειας επεξεργασίας του περιστατικού, για να μπορέσει α) να αξιολογήσει τη σπουδαιότητα της κατάστασης και β) να ανακτήσει την αυτοεκτίμηση και την- υπό καταστολή- λειτουργικότητα του. Αφού επεξεργαστεί τα δεδομένα της κατάστασης, πρέπει να αποφασίσει, ποια θα είναι η επόμενη της κίνηση και πόσο δυναμικά θα δράσει, προκειμένου να αποκαταστήσει την απολεσθείσα ισορροπία. Ο προσανατολισμός του θύματος προς τη διαδικασία καταγγελίας είναι αμφιταλαντευόμενος και συνήθως ενέχει μια εσωστρέφεια, μέχρι το θύμα να αποφασίσει για τις σωστές κινήσεις: Η πρώτη ομολογία της κακοποίησης θα γίνει στο αστυνομικό τμήμα ή μήπως είναι καλύτερα, να το γνωστοποιήσει στην οικογένεια καταγωγής της; Ποιοι θα εναντιωθούν στην αποκάλυψη; κ.ά.

Ακόμα και αν το θύμα σκεφτεί να προχωρήσει σε καταγγελία, πρέπει να αξιολογήσει τις συνέπειες της ενέργειας του και κυρίως της εμβέλειας τους σε επίπεδο κοινωνικού περιβάλλοντος και οικογενειακού πλαισίου, στα οποία κινούνται εκείνο και ο θύτης. Οι παράγοντες που αναστέλλουν την καταγγελία φαίνεται, ότι είναι τόσο ισχυροί, ώστε το θύμα είναι διατεθειμένο ακόμα και να απωθήσει την κακοποίηση προκειμένου να αποφύγει την αρνητική αντίδραση, τη δυσπιστία και την ενοχοποίηση, ακόμα και από τους οικείους του.

Στη περίπτωση που το θύμα αποκτήσει συνείδηση της κατάστασης στην οποία βρίσκεται και αποφασίσει να προβεί σε κινήσεις, υποχρεούται να στηριχθεί στη νομοθεσία. Το νομοθετικό πλαίσιο απευθύνεται σε ψύχραιμα και αποφασισμένα πρόσωπα, ενώ η ενδοοικογενειακή βία δημιουργεί άτομα που διέπονται από σύγχυση και φόβο. Γι' αυτό και είναι ελάχιστες οι περιπτώσεις που εμπλέκονται δικαστικά μέσω οικογενειακού ή ποινικού Δικαίου. Βασικό χαρακτηριστικό της σχέσης θύτη - θύματος είναι η εξουσιαστική ανάγκη και η κακή διαχείριση θυμού του ενός συζύγου, σε συνδυασμό με το έντονο αίσθημα εξάρτησης του άλλου, που προκύπτει λόγω οικονομικών, κοινωνικών και κυρίως ψυχολογικών παραγόντων. Αυτό έχει ως αντίκτυπο η κατάληξη θυμάτων και θυτών να μην είναι ορθολογιστική, καθώς όταν εμπλέκονται σε αυτή τη κατάσταση βρίσκονται σε μια ψυχική δύνη και κυριαρχεί το αίσθημα της απειλής, με συνέπεια να δυσκολεύονται να αντικρίσουν και στη συνέχεια να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα τους.

Από όσα έχουν καταγραφεί στο σύνολο της εργασίας, μπορεί να διαπιστώσει κανείς ότι νομοθετικά το κοινωνικό αυτό φαινόμενο μέχρι πρόσφατα δεν αναγνωριζόταν ουσιαστικά, οπότε δεν προβλεπόταν και η αντιμετώπιση του, ούτε δικαστικά ούτε μέσω του θεσμού της αστυνομίας. Πρόσφατα, όμως έγινε ένα πρώτο επίσημο βήμα μέσω εγχειριδίου¹⁰² που στάλθηκε από το Αρχηγείο της Ελληνικής Αστυνομίας για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας σε όλα τα τμήματα της Ελλάδας. Πριν δύο χρόνια ξεκίνησε μια ανεπίσημη προσπάθεια από το κόμμα του ΠΑΣΟΚ για τη συγγραφή ενός νομοσχεδίου¹⁰³ για την αντιμετώπιση του φαινομένου, το οποίο παρόλο που ολοκληρώθηκε δεν δόθηκε ποτέ προς ψηφοφορία, ώστε να αποκτήσει ισχύ. Τέλος, πρόσφατα στις 8/7/2005 συγγράφηκε από ομάδα εργασίας του Υπουργείου Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης πόρισμα¹⁰⁴ για την αντιμετώπιση της

---

¹⁰² το εγχειρίδιο συμπεριλαμβάνεται στο παράρτημα της εργασίας.

¹⁰³ www.femnetsalonica.gr

¹⁰⁴ το πόρισμα συμπεριλαμβάνεται στο παράρτημα της εργασίας.

ενδοοικογενειακής βίας και της βίας των συνοικούντων προσώπων, το οποίο θα αποτελέσει την μελέτη και κατεύθυνση για τη συγγραφή της επίσημης νομοθεσίας.

Ο θεσμός της Αστυνομίας σίγουρα αποτελεί σημαντικό μέσο αντιμετώπισης του προβλήματος της ενδοοικογενειακής βίας. Η αστυνομική εξουσία έχει την αρμοδιότητα να ενημερώνει το θύμα για τα δικαιώματά του και την αυτεπάγγελτη ιδιότητα να επεμβαίνει στη καταστροφική σχέση θύματος – θύτη όταν κρίνει ότι η καταχρηστική πράξη αγγίζει τα όρια εγκλήματος. Ο αστυνομικός οφείλει να φέρεται με επαγγελματισμό, δηλαδή σύμφωνα με τις θεωρητικές γνώσεις που έχει δεχτεί κατά την εκπαίδευσή του και σύμφωνα με τον αστυνομικό δεοντολογικό κώδικα. Συγκεκριμένα, οι αστυνομικοί πρέπει να επιδεικνύουν α) σοβαρότητα, β) υπομονή, γ) ευαισθησία, δ) αμεροληψία, ε) αντικειμενικότητα, στ) διακριτικότητα και ζ) εχεμύθεια, στην αντιμετώπιση κάθε περιστατικού.

Το κρισιμότερο συμπέρασμα που προέκυψε από τη μελέτη της ταυτότητας-δομής- διοίκησης, του δεοντολογικού κώδικα και της εκπαίδευσης- προετοιμασίας της αστυνομικής κοινότητας συνίσταται στο γεγονός ότι η εργασία του αστυνομικού πλαισιώνεται από κατευθυντήριες οδηγίες, ενδεικτικής συμπεριφοράς και στόχων. Επίσης, η εκπαιδευτική διαδικασία εμπεριέχει σε κάποιο βαθμό την κοινωνική ευαισθητοποίηση του επαγγελματία και αναγνωρίζει την αξία βασικών ψυχολογικών γνώσεων. Παρ' όλα αυτά η νομοθεσία και η εκπαίδευση αφήνουν περιθώριο σε κάθε αστυνομικό να κινηθεί επαγγελματικά σύμφωνα με τη προσωπικότητά του. Αυτό συνίσταται στο γεγονός ότι το νομοθετικό πλαίσιο δεν έχει την δυνατότητα να παρέχει σαφείς οδηγίες για την κατάλληλη προσέγγιση των αστυνομικών απέναντι στα θύματα. Οπότε η ευθύνη αυτή μεταφέρεται στην εκπαιδευτική διαδικασία, η οποία εστιάζει στην εκμάθηση νόμων και την χρήση όπλων εις βάρος της εκμάθησης κοινωνικών επιστημών και της καλλιέργειας κριτικής ικανότητας.

Αξίζει όμως να σημειωθεί, ότι μέρος των αστυνομικών, ενδέχεται να υιοθετεί κάποιες από τις τυπικές, διαδεδομένες στερεοτυπικές αντιλήψεις, σε άντρες και γυναίκες αντίστοιχα σχετικά με το θέμα της ενδοοικογενειακής βίας, δηλαδή αρχικά να πιστεύουν ότι οι γυναίκες έχουν μερίδιο ευθύνης για την συμπεριφορά του συζύγου τους, ίσως επειδή τον προκάλεσαν. Ακόμα, να θεωρούν ότι τα θύματα επιδιώκουν ή και απολαμβάνουν την βίαιη σχέση, ειδικά αν θα εγκατέλειπαν την οικογενειακή εστία. Πολλοί άνθρωποι πιστεύουν στην ενίσχυση του παραδοσιακού τρόπου ζωής μέσω της ανδρικής εξουσίας και της γυναικείας υποταγής και υποστηρίζουν ότι η βία είναι απαραίτητη, μερικές φορές, για την νουθεσία που αφορά στην αρμόζουσα συμπεριφορά. Είναι φυσικό μέρος αυτών των ανθρώπων να αποτελούν και επαγγελματίες όπως οι

αστυνομικοί, που έρχονται σε άμεση επαφή με θύματα ενδοοικογενειακής βίας, με συνέπεια να εξαρτάται ίσως και η ζωή τους από την έκβαση αυτής της επαγγελματικής σχέσης. Σε περίπτωση που οι αστυνομικοί παρασυρθούν από τις προσωπικές τους τοποθετήσεις και δεν κινηθούν αυστηρά επαγγελματικά, σίγουρα θα προκαλέσουν πόνο και θα γίνουν εν μέρει η αιτία ανοχής του θύματος, ενός ακόμη επεισοδίου βίας. Συμπερασματικά, λοιπόν, διαφαίνεται η ανάγκη αναπροσαρμογής της εκπαιδευτικής διαδικασίας σε μία κατεύθυνση κριτικής κοινωνικής στάσης, ευαισθητοποίησης και ενεργοποίησης των αστυνομικών σπουδαστών, πέραν της απαραίτητης νομομάθειας και χρήσης του όπλου.

Ουσιαστικά μέχρι σήμερα τα δεδομένα για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας ήταν απογοητευτικά όσον αφορά την αντιμετώπιση της από επίσημους κρατικούς και μη θεσμούς. Όμως η σύγχρονη χρονική περίοδος χαρακτηρίζεται από ευαισθητοποίηση, ενημέρωση και προσπάθεια αλλαγών και αναπροσαρμογών της πολιτικής του κράτους με στόχο την αντιμετώπιση της. Η προσπάθεια που λαμβάνει χώρα είναι τόσο καινούρια και πρωτοποριακή για την Ελλάδα, που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί πειραματική. Είναι σίγουρα απαραίτητο να μεσολαβήσει ένα σοβαρό διάστημα εμπέδωσης των καινούριων ιδεών, κοινωνικών στάσεων και δεδομένων από τους ίδιους του θεσμούς, τους επαγγελματίες που τους επανδρώνουν αλλά και από το ευρύ κοινό, τους απλούς πολίτες, έτσι ώστε να έρθει το σημείο κριτικής και αναπροσαρμογής τους σε ένα μοντέλο δραστικό.

ΕΜΠΕΙΡΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

14. ΠΑΡΑΘΕΣΗ ΥΛΙΚΟΥ ΤΩΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ ΤΩΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ

Σε αυτό το κεφάλαιο παρατιθενται τα σημεία των συνεντεύξεων που θεωρήθηκαν σημαντικά. Αυτά που παρουσίασαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για ανάλυση από την ομάδα συγγραφής. Στη συνέχεια κατηγοριοποιούνται και αναλύονται συνοπτικά οι απόψεις των αστυνομικών, που καταγράφηκαν από τις συνεντεύξεις που λήφθηκαν. Τέλος αναπτύσσονται οι αναπαραστάσεις που προέκυψαν από την ανάλυση των απόψεων των αστυνομικών.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ

«Ειδικά στις γιορτές (τα οικογενειακά επεισόδια)είναι σε έξαρση. Αυτό γίνεται μάλλον, γιατί μέσα στην ατμόσφαιρα της γιορτής συνειδητοποιούν την κατάντια τους η φαίνονται οι ελλείψεις σε είδος (ρούχα, φαγητό) αλλά κυρίως σε συναίσθημα, γιατί όχι μόνο οι αγράμματοι και οι φτωχοί, αλλά και οι πλούσιοι και οι μορφωμένοι στον ίδιο βαθμό κακοποιούν τις γυναίκες τους, απλά οι πλούσιοι τα καλύπτουν...».

(αστυνομικός με εμπειρία 22 χρόνων)

Ο αστυνομικός θεωρεί, ότι η κακοποίηση είναι αποτέλεσμα της ανυπαρξίας συναισθήματος, ενώ τα κίνητρα της δεν περιορίζονται στην οικονομική δυσχέρεια και στο χαμηλό μορφωτικό επίπεδο του θύτη. Αυτό σημαίνει, ότι η κοινωνική μόρφωση και το εκπαιδευτικό υπόβαθρο δεν καθιστούν έναν άνθρωπο ικανό ή ανίκανο να βιαιοπραγήσει ή να επιτεθεί λεκτικά. Υπάρχουν άνθρωποι, που θεωρούνται φιλήσυχοι, ήπιοι και ισορροπημένοι, αλλά η χρόνια ένταση που συσσωρεύουν, για λόγους κοινωνικής συμμόρφωσης, μπορεί κάποια στιγμή να εκτονωθεί υπό τη μορφή βίας. Ανεξάρτητα, λοιπόν από το ανεπτυγμένο η ανεπαρκές μορφωτικό τους επίπεδο και το κοινωνικό τους υπόβαθρο, οι δράστες αν πρόκειται να κακοποιήσουν θα το κάνουν, απλά οι πλούσιοι έχουν τη δυνατότητα να «εξαγοράσουν» το στιγματισμό τους .

«Δε μπορείς να λες στη γυναίκα σου, αλλά ειδικά στα παιδιά σου αυτά που βιώνεις καθημερινά. Άρα για να είσαι ήρεμος τα κρατάς μέσα σου και πνίγεις»

(αστυνομικός με εμπειρία 22 χρόνων)

Ο συγκεκριμένος αστυνομικός αποκαλύπτει μια ανομολόγητη πλευρά των συνάδελφων του, σύμφωνα με την οποία, αν και τα αποθέματα αντοχής και ικανότητας διατήρησης μιας ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικού και οικογενειακού πλαισίου - όσον αφορά την προστασία του δεύτερου από το πρώτο- στερεύουν, εξακολουθούν να συσσωρεύουν μια χρόνια πίεση για να μην εκτονωθεί στο οικογενειακό τους περιβάλλον.

« (Το θύμα) ήρθε λοιπόν στο τμήμα μπαούλο στο ζύλο , όχι για να κάνει μήνυση , αλλά για να κοιμηθεί....Την άφησα να κοιμηθεί στα κρατητήρια, γιατί τη λυπήθηκα ... . Πολλές φορές αναγκαζόμαστε να παραβλέψουμε το νόμο. Τι να έκανα ...? Τη λυπήθηκα ..»
(αστυνομικός με εμπειρία 20 χρόνων)

Πολλές φορές το ηθικό δίλημμα μεταξύ δεοντολογίας και προσωπικής επιθυμίας κλίνει υπέρ του δεύτερου σκέλους . Σε αυτή την περίπτωση ο αστυνομικός αποφάσισε να «υποκλιθεί» στον ανθρώπινο χαρακτήρα του και όχι στις προδιαγραφές του νομικού πλαισίου .

« Στις γυναίκες χρειάζεται να τους ρίχνεις που και που καμία , όταν βλέπεις ότι κάτι δεν πάει καλά . Μη σε λένε και μαλάκα !» (χαριτολογώντας)

(αστυνομικός με εμπειρία 20 χρόνων)

Σε αυτό το σημείο προβάλλεται η εικόνα του άνδρα –εξουσιαστή, ο οποίος διατηρεί με ένα συμβολικό, αλλά επικίνδυνο τρόπο το ρόλο του.

« Κανείς δεν έχει ασχοληθεί με την κακοποίηση των ανδρών από τις γυναίκες .....αλλά κανένας άνδρας δε θα δεχόταν να το καταγγείλει ...Θα ήταν ξεφτίλα γι' αυτόν.»
(αστυνομικός με εμπειρία 18 χρόνων)

Η ανδρική αντοχή και ο δυναμισμός, που το αρσενικό φύλο πρεσβεύει, προκείμενου να μην ακυρωθούν μέσω κάποιας καταγγελίας οδηγούν στην αποσιώπηση ενός επεισοδίου. Η ομολογία ενός τέτοιου επεισοδίου προσβάλλει τα κοινωνικά πρότυπα και επιφέρει διασυρμό.

«Η νέα γενιά αστυνομικών είναι πολλά υποσχόμενη, γιατί έχει ένα επίπεδο. Δεν είναι όπως οι παλιοί –που δυστυχώς ακόμα υπάρχουν- και δεν ξέρουν τι τους γίνεται. Είναι αγράμματοι...»

(αστυνομικός με εμπειρία 20 χρόνων)

Σε αυτό το σημείο αντιπαραβάλλονται η νέα γενιά αστυνομικών με τους βετεράνους αστυνομικούς οι οποίοι έχουν κατά κανόνα ανεπαρκές γνωστικό επίπεδο.

«Πολλοί αστυνομικοί ενδιαφέρονται μόνο για τη μαγκιά , για το πώς θα κάνουν τους καουμπόηδες.... Αυτό τους απασχολεί.... Κάθονται στα καφενεία και λένε πόσες εξυπνάδες έκαναν σήμερα»

(αστυνομικός με εμπειρία 15 χρόνων)

Πολλοί αστυνομικοί, λόγω της εξουσίας που τους παρέχει ο ρόλος τους, εστιάζουν στην ανάδειξη της υπέροχης τους ακόμα και σε επίπεδο επαγγελματικού συγχρωτισμού, αδιαφορώντας για την ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχουν και για τις οποίες είναι προορισμένοι .

«Βασικός μου στόχος είναι η ειρηνική διευθέτηση των διαφορών που έχει το ζευγάρι, πάντα με γνώμονα τους νόμους του Κράτους(...)Σχεδόν πάντα προσπαθώ να πείσω τις πάσχουσες(...)Γιατί δεν είναι θύματα(...)Η λέξη θύμα βγαίνει από το θνήσκω που σημαίνει πεθαίνω(...)Η γυναίκα αυτή μια χαρά ζει, δεν είναι νεκρή, οπότε και την αποκαλώ πάσχουσα(...)Προσπαθώ λοιπόν να πείσω τις πάσχουσες, ότι ζουν μια κατάσταση που λύνεται και δεν θα γίνεται σε μόνιμη βάση(...)Η αστυνομία μπορεί να δώσει λύση μόνο αν οι αστυνομικοί έχουν ανοιχτά μυαλά(...)Γνώσεις και ανάλογα με το πόσες φορές αναλαμβάνουν το ίδιο περιστατικό(...)Γιατί τα περιστατικά είναι επαναλαμβανόμενα(...)».

(αξιωματικός υπηρεσίας με εμπειρία 20 χρόνων).

Ο συγκεκριμένος αστυνομικός έχει χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, όπως φαίνεται από τις ερμηνείες που δίνει στους όρους πάσχουσα, θνήσκω, νεκρή, τις οποίες ερμηνείες χρησιμοποιεί προκειμένου να δείξει ότι το συγκεκριμένο ζήτημα για αυτόν δεν υφίσταται (ότι ζουν μια κατάσταση που λύνεται). Στην ουσία ο αστυνομικός δεν προσεγγίζει το θύμα, (δίνοντας τον χαρακτηρισμό πάσχουσα) αναφέροντας του την αλήθεια για την κατάσταση και αποβαίνει στη δημιουργία ψεύτικων ελπίδων για την αλλαγή της συμπεριφοράς του δράστη, μεταφέροντας την προσωπική του άποψη. Παρατηρούμε επίσης, ότι η συμπεριφορά του είναι αντιφατική. Αναφέρει ότι η κακοποίηση είναι μια κατάσταση προσωρινή και στη συνέχεια ότι τα περιστατικά είναι επαναλαμβανόμενα. Ο

προβληματισμός που προκύπτει είναι κατά πόσο μια γυναίκα που κακοποιείται μπορεί να ωφεληθεί από τον τρόπο προσέγγισης του συγκεκριμένου αστυνομικού, στην περίπτωση που απευθυνθεί σε εκείνον για βοήθεια.

«Η προσέγγιση μου είναι άψογη γιατί δεν μπορώ να στερήσω τα δικαιώματα κανενός. Σου το λέω για να ξέρεις(...)Ο ρόλος μου είναι ο ρόλος του μεγάλου κριτή, όμως πρέπει να έχω μεγάλα προσόντα για να κρίνω(...)Αποδίδω την ευθύνη και τα δικαιώματα και την υποχρέωση καθενός(...)Πάντα κάνω το καθήκον μου και νιώθω επαγγελματίας αστυνομικός(...)Οι κακοποιημένες γυναίκες είναι λίγες έως και μηδαμινές με την έννοια της κακοποίησης(...)Κακοποίηση δεν είναι να τσιμπάς τα βυζιά και τον κόλλο της γυναίκας αλλά να την καρφώνεις(...)».

(αξιωματικός υπηρεσίας με εμπειρία 20 χρόνων).

Στο απόσπασμα αυτό φαίνεται έντονα η υπεροψία, ο εγωκεντρισμός, η διάθεση για αυτοπροβολή και η επίδειξη δύναμης που έχει λόγω του αξιώματος του ο συγκεκριμένος αστυνομικός. Χαρακτηρίζει τον εαυτό του μεγάλο κριτή, που έχει τα απαραίτητα προσόντα για να αντεπεξέλθει στο ρόλο που έχει προσδώσει ο ίδιος στον εαυτό του ως επαγγελματία αστυνομικό. Η προσωπική του άποψη, την οποία γενικεύει, για την κακοποίηση αναφέρεται μόνο στην ύπαρξη σεξουαλικής κακοποίησης αναιρώντας τις υπόλοιπες μορφές βίας (σωματική, ψυχολογική – πνευματική, οικονομική). Φαίνεται ότι έχει άγνοια του αντικειμένου της ενδοοικογενειακής βίας. *(Οι κακοποιημένες γυναίκες είναι λίγες έως και μηδαμινές με την έννοια της κακοποίησης)*. Υποστηρίζει ότι τα θύματα είναι λίγα σε αριθμό, όμως δεν εξηγεί σε ποιες γυναίκες αναφέρεται, σε αυτές που καταγγέλλουν το πρόβλημα ή σε αυτές που σιωπούν ή μήπως στις περιπτώσεις που κρίνει ο ίδιος ότι υπάρχει πρόβλημα. Γενικότερα δεν ήταν συνεργάσιμος και απέφευγε τις ερωτήσεις που ετίθετο.

«Ρόλος μας είναι να προσπαθήσουμε να ηρεμήσουμε τα θύματα, να τις κάνουμε να νιώσουν σιγουριά και να στείλουμε ένα περιπολικό για να δουν οι αξιωματικοί τι γίνεται ακριβώς(...)Δεν συνεργαζόμαστε με ειδικούς, Ψυχολόγους ή Κοινωνικούς Λειτουργούς στο τηλεφωνικό κέντρο και η συμβολή τους θα ήταν απαραίτητη(...)Μέσω της εμπειρίας μας μπορούμε να καθησυχάζουμε τις κακοποιημένες γυναίκες και όχι μέσω των γνώσεων μας(...)Ένας ειδικός θα μπορούσε να μας βοηθήσει να προσεγγίζουμε περισσότερο σωστά τα θύματα, ειδικότερα όταν βρισκόμαστε σε περίοδο στρες».

(αστυνομικοί με χρέη τηλεφωνητών σε Αστυνομική Διεύθυνση με εμπειρία 8 και 15 χρόνων).

Γίνεται αντιληπτό ότι οι ερωτηθέντες διακατέχονται από ειλικρίνεια, μας αναφέρουν δύο βασικά ζητήματα, την έλλειψη ειδικού προσωπικού από το Αστυνομικό Τμήμα και στο τηλεφωνικό κέντρο ιδιαίτερα. Όπως επίσης της ελλιπής εκπαίδευσης που τους παρέχεται, όπως προκύπτει από τα λεγόμενα τους, η οποία συμπληρώνεται από την εργασιακή εμπειρία.

«Τα θύματα υπομένουν τη βία και δεν απευθύνονται εύκολα στην αστυνομία γιατί νοιάζονται για το τι θα πει ο κόσμος(...) αλλά το πιο σημαντικό είναι ότι έχουν χαμηλό πνευματικό επίπεδο(...)».

(αξιωματικός με εμπειρία 25 χρόνων).

Ο αστυνομικός ξεκαθαρίζει ότι θεωρεί κύρια αίτια που τα θύματα δεν καταγγέλλουν το πρόβλημα τους στην αστυνομία είναι η «κοινωνική κατακραυγή» και η ελλιπής μόρφωση.

«Δεν λυπάμαι καθόλου μια γυναίκα που κακοποιείται(...)Θα μπορούσε να πάρει τη ζωή στα χέρια της, αφήνοντας το θύτη(...)Και όλα αυτά τα λέω γιατί περισσότερο εργάζομαι με κακοποιημένα παιδιά, τα οποία πραγματικά δεν μπορούν να βγουν από μια τέτοια κατάσταση. Είναι πολύ οδυνηρό να βλέπεις ένα παιδί αβοήθητο ενώ η γυναίκα μπορεί να βρει τη δύναμη από τον εαυτό της(...)Το μόνο ελαφρυντικό που της δίνω είναι το χαμηλό μορφωτικό της επίπεδο και η οικονομική της εξάρτηση από τον σύζυγο της(...)».

(αξιωματικός με εμπειρία 20 χρόνων).

Παρατηρείται, ότι αντί να καταγραφεί το περιστατικό που καταγγέλλεται από τις κακοποιημένες γυναίκες, η αστυνομικός προβαίνει σε σημαντικές δηλώσεις σχετικά με τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας των θυμάτων – γυναικών, που θεωρείται ότι είναι σημαντικά για τη διατήρηση ή όχι της σχέσης τους με τους δράστες: Άρνηση της κατάστασης που βιώνουν (*Θα μπορούσε να πάρει τη ζωή στα χέρια της, αφήνοντας το θύτη*). Καθώς επίσης, και την αστυνομικό σε ρόλο «κριτή» (*Δεν λυπάμαι καθόλου μια γυναίκα που κακοποιείται*) και (*Το μόνο ελαφρυντικό που της δίνω...*), ο οποίος πιστεύουμε ότι είναι εκτός του ρόλου και της αρμοδιότητάς της.

«είναι σαν να είναι η κοινωνία από τη μία μεριά και η αστυνομία απέναντι και μόνη της»

(αστυνομικός που εργάζεται στην Ασφάλεια με εμπειρία 25 ετών)

Ο συγκεκριμένος αστυνομικός παραθέτει ένα παράπονο ή κάτι που θεωρεί κατεστημένο. Πιστεύει ότι υπάρχει ρατσισμός, αποκλεισμός κατά κάποιο τρόπο από τους πολίτες προς τους αστυνομικούς.

«Φυσικά είναι ιδιωτική υπόθεση, αφού η αστυνομία απαγορεύεται να μπει σε ιδιωτικό χώρο και να επέμβει, παρόλο που έχουν κληθεί από τη ίδια τη γυναίκα ή τους γείτονες. Έτσι ο αστυνομικός πρέπει να σκαρφιστεί ιδέες για να βγάλει τον άντρα έξω από το σπίτι του. Νομίζω ότι είναι κοινωνικό θέμα. Οι κρατικές υπηρεσίες όπως η αστυνομία μπορεί να επέμβει μόνο επιτόπου.»

(αστυνομικός με εμπειρία 12 χρόνων)

«Θεωρώ ότι είναι υπόθεση άλλων, κοινωνικών φορέων, δεν είναι θέμα της αστυνομίας.»

(αστυνομικός με εμπειρία 12 χρόνων)

Η ενδοοικογενειακή βία θεωρείται ιδιωτική υπόθεση, εφ' όσον και ο νόμος προστατεύει την οικογενειακή ζωή και δεν επιτρέπει εύκολα παρέμβαση, ούτε από την αστυνομία σε αυτή την ακραία περίπτωση. Άρα ο αστυνομικός καταλήγει, ότι είναι κοινωνικό θέμα οπότε αφορά άλλες υπηρεσίες και όχι την αστυνομία, που ο νόμος την περιορίζει.

«(...) από την εμπειρία σας σε αυτό το αστυνομικό τμήμα, θεωρείτε ότι στη Θεσ/νίκη συναντώνται συχνά τέτοια περιστατικά ή δεν είναι και τόσο σύνηθες; Όχι. Δεν είναι πολύ συνηθισμένα. Δηλαδή πιστεύετε ότι δεν συμβαίνει ή ότι δεν έρχεται έως τα αστυνομικά τμήματα. Νομίζω ότι δεν συμβαίνει τόσο συχνά(...).»

(αστυνομικός με εμπειρία 12 χρόνων)

Ο αστυνομικός θεωρεί, ότι δεν υπάρχουν πολλά περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας στη Θεσσαλονίκη και ίσως έτσι εξηγεί το λόγο που δεν συναντά συχνά στην εργασία του τέτοια.

« (...) φέρανε ένα ζευγάρι στο τμήμα. Η γυναίκα ήταν ξυλοκοπημένη αλλά έβριζε, μιλούσε, και τι δεν του έλεγε και αυτός πήγε να τη βαρέσει και μέσα στο τμήμα. Αλλά νομίζω ότι τον έφερε στα άκρα...»

(αστυνομικός με εμπειρία 12 χρόνων)

Σε αυτό το απόσπασμα είναι εξόφθαλμο ότι ο αστυνομικός συμπάσχει και εν μέρει, κατανοεί την πράξη του δράστη.

«Εγώ θεωρώ ότι δεν λύνει τα προβλήματα η μήνυση, μάλλον περισσότερο βλάπτει, αφού η γυναίκα θα φάει περισσότερο ζύλο έτσι»

(αστυνομικός με εμπειρία 16 χρόνων)

Ουσιαστικά, ο αστυνομικός παραθέτει την προσωπική του άποψη, η οποία συνίσταται στο ότι η κατάθεση μήνυσης είναι μάταιη. Όχι μόνο δεν θα βελτιώσει την κατάσταση αλλά θα φέρει τα χειρότερα.

«Τις περισσότερες φορές είναι επιλογή τους απλώς. Παλαιότερα στη γειτονιά που έμενα ήταν ένα αντρόγυνο που ήταν γνωστό στη γειτονιά από την φασαρία τις φωνές της γυναίκας όταν τη χτυπούσε ο άντρας της, αλλά κανένας από τη γειτονιά δεν έκανε ποτέ τίποτα, ούτε εγώ. Την ακούγαμε που φώναζε αλλά.....καθότανε.»

(αστυνομικός με εμπειρία 16 χρόνων)

«το θέμα είναι τι κάνουν οι γυναίκες. Αλλά εσείς είσαστε μαζόχες.»

(αστυνομικός με εμπειρία 21 χρόνων)

Άμεση επίρριψη ευθυνών στο θύμα, για την κατάσταση στην οποία υπόκειται.

«...σε περίπτωση που θέλω να ενημερώσω τη γυναίκα για περαιτέρω υπηρεσίες, προστασία, υποστήριξη δεν γνωρίζω καθόλου. Δεν γνωρίζω αν υπάρχουν τέτοιες υπηρεσίες στη Θεσ/νικη. Δεν είμαι σίγουρος ποιανού ευθύνη είναι αυτό, της αστυνομίας ή των υπηρεσιών, αλλά ρίχνω μεγαλύτερη ευθύνη στις αρμόδιες υπηρεσίες, διότι θα έπρεπε να δώσουν περισσότερη βάση στη συνεργασία τους με τη αστυνομία για να έρθουν σε επαφή με γυναίκες...»

(αστυνομικός με εμπειρία 16 χρόνων)

Κατατέθηκε η άγνοια των αστυνομικών σε σχέση με το θέμα της ενδοοικογενειακής βίας. Ακόμη και αν υπήρχε ευαισθητοποίηση δεν υπάρχει ενημέρωση.

«Πέφτει πολύ ζύλο, αλλά πολύ λίγες γυναίκες φτάνουν στο τμήμα και ακόμη λιγότερες φτάνουν σε μηνύσεις. Αντιμετωπίζουμε τέτοια περιστατικά. Πρέπει οπωσδήποτε να δημιουργηθούν υπηρεσίες που θα βοηθούν αυτές τις γυναίκες να βρουν λύση. Εμείς δεν έχουμε τέτοιες υπηρεσίες. Υπάρχει μία του Δήμου, αλλά τι να πρωτοκαλύψει. Η αστυνομία μόνο να δει που διαπράττεται ποινικό αδίκημα μπορεί και να ενημερώσει τη γυναίκα ότι μπορεί να κάνει μήνυση ή να καταγραφεί ως γεγονός στο ημερήσιο βιβλίο συμβάντων της αστυνομίας και να ζητήσει να κάνουμε μια σύσταση ή πιο επίσημα να ζητήσει από τον εισαγγελέα να κάνει σύσταση στον άντρα και να πάρουμε εντολή για αυτό. Είναι το ίδιο πράγμα βέβαια, αλλά πιο επίσημο.»

(αστυνομικός με εμπειρία 11 χρόνων)

Σ' αυτό το σημείο ο αστυνομικός διαχωρίζει τον ρόλο της αστυνομίας από την αντιμετώπιση του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας, την οποία αναθέτει σε κοινωνικές υπηρεσίες που θα έπρεπε να υπάρχουν αλλά ακόμη δεν έχουν συσταθεί. Υπάρχει κάποια ευαισθητοποίηση, ένας προβληματισμός, αλλά δεν υφίσταται ενδιαφέρον, αίσθηση ευθύνης.

«Γενικά είναι στο χέρι της γυναίκας. Αν δεν θέλει να παραμείνει σε αυτή τη σχέση ας χωρίσει, ας φύγει. Αυτή μόνο μπορεί να λύσει το πρόβλημα της. Εμείς τι να κάνουμε.»

(αστυνομικός με εμπειρία 21 χρόνων)

Έλλειψη αισθήματος ευθύνης. Η επιλογή της γυναίκας είναι η καθοριστική. Εκφράζεται μία διάθεση παραίτησης, μη συμμετοχής στο πρόβλημα από την αστυνομία.

14.1 ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ

Στη συνέχεια επιχειρούμε την ανάλυση των απόψεων των αστυνομικών σε σχέση με συγκεκριμένα ζητήματα, όπως τέθηκαν από την ερευνητική ομάδα.

14.1.2 ΠΑΡΑΘΕΣΗ ΑΠΟΨΕΩΝ

1. Απόψεις των αστυνομικών που έχουν αναλάβει περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, σχετικά με τη συχνότητα τέτοιων περιστατικών στη πόλη της Θεσ/νικης :

Κάποιοι από τους αστυνομικούς παρατηρούν και συμπεραίνουν, ότι σύμφωνα με την εμπειρία τους στα συγκεκριμένα τμήματα, τα οποία υπηρετούν αυτή τη περίοδο, δεν έχουν συναντήσει αρκετά περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας. Καταλήγουν στην άποψη ότι δεν αποτελεί συχνό φαινόμενο, τουλάχιστον στη περιοχή που εξυπηρετεί το τμήμα τους.

Αντίθετα άλλοι θεωρούν ότι συμβαίνουν συχνά αυτές οι περιπτώσεις και αναγνωρίζουν κάποιους λόγους που αναστέλλουν την καταγγελία του θύματος. Παρατηρείται ότι κάποιοι από τους αστυνομικούς αποβαίνουν σε διαφορετικά συμπεράσματα, παρόλο που η εμπειρία τους είναι κοινή με των προηγούμενων, δηλαδή δεν συνάντησαν κατά τη διάρκεια της εργασίας τους αρκετά τέτοια περιστατικά.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον προκαλεί το γεγονός, ότι οι αστυνομικοί που ανήκουν στην πρώτη περίπτωση δείχνουν, να αγνοούν την έννοια της ενδοοικογενειακής βίας, καθώς ταυτίζουν την συχνότητα ή ακόμη και ύπαρξη της, σύμφωνα με τα περιστατικά που φτάνουν στο τμήμα στο οποίο υπηρετούν.

«Όσον αφορά το συγκεκριμένο τμήμα και πόλη μάλλον θα έλεγα ότι δεν υπάρχουν πολλά περιστατικά στη Θεσ/νικη νομίζω».

Σε αυτό το απόσπασμα γίνεται ξεκάθαρο, ότι η αστυνομικός θεωρεί ότι στη Θεσ/νικη δεν υπάρχουν πολλά περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, εφ' όσον στο συγκεκριμένο τμήμα, στην πόλη που εργάζεται, δεν εμφανίζονται τέτοια. Όμως δεν γίνεται συγκεκριμένο τι ακριβώς σημαίνει «πολλά περιστατικά».

«... Ίσως επειδή η Ελληνική κοινωνία δεν επιτρέπει τη γνωστοποίηση τέτοιων συμβάντων, ή οι γυναίκες έχουν μάθει να το ανέχονται. Πάντως από την εμπειρία μου ως αστυνομικός δεν έχω δει πολλά τέτοια περιστατικά.»

Αντίθετα με την περίπτωση που προηγήθηκε, ο αστυνομικός που αναφέρει το απόσπασμα αυτό, αναγνωρίζει συγκεκριμένους λόγους, για τους οποίους δεν έχει συναντήσει στην εργασία του τέτοια περιστατικά. Αναγνωρίζει αίτια που εμποδίζουν τα θύματα να έρθουν σε επαφή με την αστυνομία για την αντιμετώπιση του προβλήματος τους.

2. Άποψεις των αστυνομικών που έχουν αναλάβει περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, αναφορικά με την εμπλοκή τους σε καταστάσεις ψυχολογικής-οικονομικής βίας:

Σε γενικές γραμμές υποστηρίχθηκε η άποψη ότι η ψυχολογική βία δεν αφορά την αστυνομία, διότι πολύ δύσκολα αποδεικνύεται, ώστε να αποδοθούν για την άσκηση της, ποινικές κυρώσεις. Η θεώρηση αυτή δείχνει ξεκάθαρα ένα γεγονός που λίγο πολύ καθένας μπορεί να συμπεράνει, ότι δηλαδή κάθε μορφή ψυχολογικής, κοινωνικής ή οικονομικής βίας, παρόλο που προβλέπεται και αναγνωρίζεται ως ποινικό έγκλημα, ουσιαστικά δεν υφίσταται στη δικαιοδοσία της αστυνομίας και της εισαγγελίας.

Επίσης υπήρξαν αρκετές αναφορές για την άσκηση ψυχολογικής βίας στην ομάδα εργασίας, δηλαδή υπήρξε η πρόταση, να συμπεριληφθεί στην συγκεκριμένη εργασία το γεγονός ότι και οι άντρες κακοποιούνται κυρίως ψυχολογικά. Εκφράστηκε σε γενικές γραμμές ένα παράπονο σχετικά με την έλλειψη ευαισθησίας/ ενασχόλησης με τον άντρα ως θύμα, σε καταστάσεις ενδοοικογενειακής βίας. Επίσης κατατέθηκε και μία χαρακτηριστική παρατήρηση, σχετικά με τη υπέρβαση που πρέπει αλλά αδυνατεί να κάνει ο άντρας- θύμα, για την καταγγελία της κακοποίησης του, αφού η κοινωνία δεν είναι έτοιμη να αντικρίσει ένα τέτοιο περιστατικό. Η ανδρική αντοχή και ο δυναμισμός, που το αρσενικό φύλο προσβύει, προκείμενου να μην ακυρωθούν μέσω κάποιας καταγγελίας οδηγούν στην αποσιώπηση ενός επεισοδίου. Η ομολογία ενός τέτοιου επεισοδίου προσβάλλει τα κοινωνικά πρότυπα και επιφέρει διασυρμό.

« Κανείς δεν έχει ασχοληθεί με την κακοποίηση των ανδρών από τις γυναίκες .....αλλά κανένας άνδρας δε θα δεχόταν να το καταγγείλει ...Θα ήταν ξεφτίλα γι' αυτόν.»

Είναι φανερό ότι υπάρχει κάποιο «παράπονο» και μία δυσαρέσκεια για την ενασχόληση με τις γυναίκες-θύματα ενδοοικογενειακής βίας, χωρίς να αναγνωρίζεται ουσιαστικά ότι και μέρος των αντρών- συντρόφων θυματοποιείται. Επίσης στο παραπάνω απόσπασμα φαίνεται ξεκάθαρα ότι τα κοινωνικά στερεότυπα δεν λειτουργούν αρνητικά μόνο για της γυναίκες- θύματα αλλά και για τους άντρες. Γεγονός όμως που συνήθως δεν αναγνωρίζεται. Αποτέλεσμα αυτού, η έλλειψη υπεράσπισης και ενασχόλησης του ζητήματος της ενδοοικογενειακής βίας από αυτή τη σκοπιά.

«... η ψυχική βία δεν αφορά την αστυνομία»

Παρατηρείται ότι η ψυχική βία αναγνωρίζεται ως δεδομένο πιθανώς επιλήψιμο και καταδικάσιμο, αλλά τονίζεται ότι δεν αφορά την αστυνομία. Αυτό κατατίθεται, πιθανώς διότι είναι δύσκολη η απόδειξη τέτοιας πράξης και εννοείται ότι εφ' όσον δεν γίνεται να αποδειχθεί ως επιλήψιμη πράξη, άμεσα ξεφεύγει από τα «δίχτυα» της δικαιοσύνης.

3. Απόψεις των αστυνομικών που έχουν αναλάβει περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, σχετικά με το αν η ενδοοικογενειακή βία είναι ιδιωτική υπόθεση ή αφορά το κράτος και τις δημόσιες υπηρεσίες :

Οι απόψεις ήταν ποικίλες. Κάποιοι έτειναν να θεωρούν ότι είναι ιδιωτική υπόθεση και ότι δεν πρέπει ή δεν μπορεί εκ των πραγμάτων κάποιος να επέμβει, ενώ άλλοι αναγνώρισαν το γεγονός ότι είναι κοινωνικό θέμα αλλά ξεκαθάρισαν ότι κοινωνικές υπηρεσίες πρέπει να επιληφθούν του φαινομένου αυτού και όχι η αστυνομία. Οι πρώτοι κατέληγαν ότι είναι καθαρά ιδιωτική υπόθεση, διότι θεωρούσαν ότι στα προσωπικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα άτομα ή ένα ζευγάρι κανείς δεν έχει το δικαίωμα να εμπλακεί. Επίσης στήριζαν την άποψη τους στο γεγονός ότι η ίδια η νομοθεσία σέβεται την ιδιωτική ζωή του ζευγαριού και δεν δίνει αρκετές δικαιοδοσίες στην αστυνομία, για να επεμβαίνει στα περιστατικά που τους καλούν τηλεφωνικά, ενώ βρίσκονται στον ιδιωτικό τους χώρο.

Παρατηρήθηκε ότι παρόλο που υπήρχε μία κοινή οπτική -δεν αφορά άμεσα την αστυνομία το θέμα-, η ευθύνη μετατίθεται είτε στις προσωπικές αποφάσεις κάθε ατόμου και αφορά στην ιδιωτική ζωή του, είτε την κοινωνική πρόνοια και αφορά κοινωνικές υπηρεσίες. Πάρα ταύτα υπάρχει η παραδοχή και η αίσθηση ευθύνης μόνο όσ αφορά την άμεση αντιμετώπιση και επέμβαση στις καταστάσεις αυτές.

Λίγοι ήταν οι αστυνομικοί που θεώρησαν ότι μπορεί να μην είναι ευθύνη τους η λύση του προβλήματος αλλά είναι σίγουρα κοινωνικό θέμα και είναι αναγκαίο να δημιουργηθούν κοινωνικές υπηρεσίες για την υποστήριξη των θυμάτων. Σε γενικές γραμμές επικράτησε η ατομική ευθύνη και επιλογή. Συνήθως η επεξήγηση που ακολουθούσε ήταν ότι -αυτές είναι και οι δικαιοδοσίες, τα περιθώρια επέμβασης από την αστυνομία- τα υπόλοιπα αφήνονται στα άτομα που εμπλέκονται και δεν υπάρχουν δραστικά μέσα, δηλαδή παρατηρείται άμεση σχέση της επαγγελματικής λειτουργικότητας των αστυνομικών, με τη κοσμοθεωρία που έχουν σχηματίσει και υποστηρίζουν (π.χ. συμπερασματικά θα μπορούσε να έχει ειπωθεί: «εφ' όσον δεν μας αφορά νομοθετικά,

επαγγελματικά η παραπάνω εμπλοκή.....πρόκειται για ιδιωτική υπόθεση ή άλλων φορέων»). Δεν υπάρχει τάση αμφισβήτησης των επαγγελματικών δεδομένων.

«Είναι ιδιωτική υπόθεση η ενδοοικογενειακή βία. Τις περισσότερες φορές είναι επιλογή τους απλώς... κανένας από τη γειτονιά δεν έκανε ποτέ τίποτα, ούτε εγώ. Την ακούγαμε που φώναζε αλλά καθότανε...Θεωρώ ότι είναι υπόθεση άλλων, κοινωνικών φορέων, δεν είναι θέμα της αστυνομίας».

Σε αυτό το απόσπασμα διαφαίνεται η προσωπική στάση του αστυνομικού, που θεωρεί ότι τα θύματα παραμένουν στη σχέση τους από επιλογή, για αυτό είναι και ιδιωτική τους υπόθεση, η οποία δεν επιδέχεται επέμβαση. Επίσης αναφέρει ότι ενώ γνώριζε την ύπαρξη περιστατικού ενδοοικογενειακής βίας στη γειτονιά που διέμενε, δεν έκανε τίποτα όπως κανείς άλλος από τους γείτονες του ζευγαριού. Άρα φαίνεται πως είναι κοινωνικά απαγορευμένο να επεμβαίνει κανείς στην ιδιωτική ζωή του άλλου. Πάρα ταύτα θεωρεί ότι άλλοι κοινωνικοί φορείς θα μπορούσαν να φανούν κατάλληλοι για την εξυπηρέτηση τέτοιων περιστατικών.

4. Απόψεις των αστυνομικών που έχουν αναλάβει περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, σχετικά με τη συμμετοχή του θύματος σε αυτή τη κατάσταση:

Το σύνολο των απόψεων που καταγράφηκαν, ουσιαστικά παρουσιάζουν την άγνοια όσον αφορά τα αίτια και τις συνέπειες της ενδοοικογενειακής βίας, που οδηγεί σε έλλειψη ευαισθητοποίησης και ενεργοποίησης σχετικά με την αντιμετώπιση του κοινωνικού φαινομένου. Έτσι σύμφωνα με τις απόψεις που ακούστηκαν το άτομο έχει την απόλυτη ευθύνη της καταστάσεως στην οποία βρίσκεται και θεωρείται ικανό να βρει τη λύση μόνο του. Ξεκάθαρα υπάρχει η άποψη από όλους τους αστυνομικούς ότι εν μέρει ή συνολικά τα θύματα έχουν ευθύνη. Σε κάποιες περιπτώσεις, παρατηρήθηκε έντονα η επίκριση της προσωπικότητας των θυμάτων – γυναικών, με σαφή κατάληξη ότι είναι επιλογή του θύματος να εμμένει στη σχέση. Επίσης φάνηκε η άρνηση της κατάστασης που βιώνουν τα θύματα από τους αστυνομικούς και τους αστυνομικούς σε ρόλο «κριτή».

Μία από τις απόψεις που κατατέθηκαν ήταν κάπως ελαστική στην ευθύνη που αποδίδει στο θύμα, και η ελαστικότητα αυτή ισχύει μόνο αν είναι γυναίκα. Κατά τα άλλα σύμφωνα με τα αποσπάσματα των συνεντεύξεων που καταγράφηκαν, τα θύματα είτε αρέσκονται- ικανοποιούνται από την υπάρχουσα κατάσταση είτε για δικούς τους λόγους δεν επιθυμούν την αλλαγή της κατάστασης και τέλος ίσως έχουν ευθύνη και προκαλούν οι ίδιες τη βίαια συμπεριφορά.

Γενικότερα ένας ικανός αριθμός αστυνομικών θεωρεί, ότι η βία είναι αντίδραση προς τη συμπεριφορά του θύματος ή ένα μέσο τιμωρίας από μέρους του θύτη, που έχει ως στόχο την προειδοποίηση ή το σωφρονισμό του θύματος. Άρα αποδέχονται την ευθύνη του θύματος για την βία που υπόκειται. Επικρατεί, δηλαδή μια στάση απενοχοποίησης του θύτη και δικαιολόγησης των κινήτρων της βίας, επιρρίπτοντας την ευθύνη της κακοποίησης στο θύμα.

«Συνήθως οι γυναίκες (είναι τα θύματα στις περιπτώσεις αυτές), αν και για να φτάσει ο άντρας σ' αυτό το σημείο δεν ξέρουμε τι έχει προηγηθεί...»

Ξεκάθαρα υπονοείται ότι η γυναίκα θεωρείται υπεύθυνη για τη βίαιη συμπεριφορά που υφίσταται.

«το θέμα είναι τι κάνουν οι γυναίκες. Αλλά εσείς είσαστε μαζόχες...ανάμεσα σε δύο άντρες ένα καλό παιδί και ένα δύσκολο άντρα, τι διαλέγετε;»

Εξίσου φανερά παρατηρείται η εντύπωση ότι οι γυναίκες κάνουν συνειδητά κακές επιλογές συντρόφων, οπότε έμμεσα καταλήγουν, «από επιλογή τους» κακοποιημένες. Συγκεκριμένα χαρακτηρίζονται μαζόχες.

5. Απόψεις των αστυνομικών που έχουν αναλάβει περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, για την επάρκεια των γνώσεων που δέχονται κατά την εκπαίδευσή τους:

Πολλοί από τους ερωτηθέντες, φάνηκαν ιδιαίτερα ικανοποιημένοι και γεμάτοι αυτοπεποίθηση για την εκπαίδευσή τους, ακόμα και αυτοί που αναγνωρίζουν ότι οι γνώσεις ψυχολογίας που δέχτηκαν ήταν ελλιπείς, ιδιαίτερα όσον αφορά την αντιμετώπιση θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας.

Αντίθετα άλλοι εξέφρασαν την επιθυμία να υπάρξει ακόμα καλύτερη κατάρτιση, αναγνωρίζοντας ότι οι γνώσεις που προσφέρονται κατά την εκπαίδευσή είναι οι απολύτως απαραίτητες. Υποστήριξαν, ότι η εξειδίκευση στο πλαίσιο της φοίτησης στην αστυνομική σχολή, είναι απαραίτητη αλλά ανύπαρκτη. Τέθηκε ως ζήτημα ότι δεν διδάσκεται σε επίπεδο επαγγελματικού προσανατολισμού, αλλά οικειοποιείται μέσω της εμπειρικής εξειδίκευσης, που αποκτάται μέσω της χρόνιας παραμονής σε κάποιο συγκεκριμένο τομέα (π .χ. Σήμανση) ή μέσω της συνεργασίας με κάποιον πιο έμπειρο αστυνομικό, απ' όπου κληροδοτείται μέσω της παρατήρησης, αλλά και της διδασκαλίας, η ευελιξία και ο εύστοχος χειρισμός του αντικειμένου, το οποίο αφορά το συγκεκριμένο τομέα

Σημαντικό επίσης, είναι να σημειωθεί ότι οι παλαιότεροι αναγνωρίζουν τη βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος και αποδέχονται πλήρως τους νέους αστυνομικούς που έχουν εκπαιδευτεί σε αυτό. Πολλές φορές ακούστηκαν και περήφανοι για τη νέα γενιά των αστυνομικών. Επιπλέον δόθηκε έμφαση από κάποιους αστυνομικούς στη θεώρηση τους, σύμφωνα με την οποία η εμπειρία μετράει και όχι τόσο η κατάρτιση και εκπαίδευση.

«Η εκπαίδευση που είχαμε ήταν καλή, νομίζω ότι αρκεί. Είχαμε ένα μάθημα ψυχολογίας γενικά, αλλά τίποτα συγκεκριμένο για την ενδοοικογενειακή βία.»

Παρόλο που αναφέρεται ότι υπήρχε ένα μάθημα ψυχολογίας και τίποτα ιδιαίτερο για την ψυχολογική βία, η εκπαίδευση θεωρείται καλή. Σε αυτό το σημείο εντοπίζεται ακόμη μία φορά ότι πολλοί από τους αστυνομικούς δεν θεωρούν την ενδοοικογενειακή βία, δική τους δικαιοδοσία.

« Η νέα γενιά αστυνομικών είναι πολλά υποσχόμενη, γιατί έχει ένα επίπεδο. Δεν είναι όπως οι παλιοί –που δυστυχώς ακόμα υπάρχουν- και δεν ξέρουν τι τους γίνεται. Είναι αγράμματοι...»

Σε αυτό το σημείο αντιπαραβάλλονται η νέα γενιά αστυνομικών με τους βετεράνους αστυνομικούς οι οποίοι έχουν κατά κανόνα ανεπαρκές γνωστικό επίπεδο.

6. Απόψεις των αστυνομικών που έχουν αναλάβει περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, σχετικά με το ποια θεωρούν επιτυχή έκβαση των υποθέσεων αυτών:

Η ‘συμβιβαστική’ διαδικασία σε ένα πρώτο επίπεδο, είναι ο κύριος στόχος των περισσότερων αστυνομικών, που θεωρούν ότι έχουν ένα ρόλο συμβούλων ζευγών και μεριμνούν υπέρ της αποκατάστασης των ενδοσυζυγικών σχέσεων. Αυτός είναι και ο επιθυμητός στόχος. Το δεύτερο επίπεδο δράσης, σε περίπτωση που το πρώτο δεν λειτουργήσει, είναι η αρωγή και η υποστήριξη του θύματος, προκειμένου να προχωρήσει σε καταγγελία του επεισοδίου.

Τις περισσότερες φορές η παρέμβαση του αστυνομικού γίνεται κατεξοχήν στο πρώτο επίπεδο, εφ’ όσον και οι ίδιοι στοχοθετούν στην επανένωση του ζευγαριού υπό συνθήκες προχειρότητας, χωρίς να προνοούν για τον επόμενο κύκλο βίας. Η επανασύνδεση των συζύγων αποτελεί για τους αστυνομικούς ένα είδος προσωπικής νίκης, μια μορφή λανθασμένης επιβεβαίωσης των επαγγελματικών τους ικανοτήτων. Είναι προφανές, ότι σ’ αυτήν την περίπτωση, προβάλλεται το προσωπικό στοιχείο, που

καθορίζει τον τρόπο δράσης τους και όχι ο επαγγελματικός χειρισμός των οικογενειακών επεισοδίων.

Η επικρατούσα αυτή άποψη αποδεικνύει ολοφάνερα την έλλειψη ενημέρωσης των αστυνομικών σε σχέση με το συγκεκριμένο κοινωνικό φαινόμενο, διότι χωρίς την εμβάθυνση στα προσωπικά και κοινωνικά αίτια αλλά και συνέπειες της ενδοοικογενειακής βίας αποτελεί πολύ λογική απόρροια η παραπάνω άποψη, ιδιαίτερα στη ελληνική κοινωνία που θεωρεί το γάμο ιερό.

Πρέπει να αναφερθεί ότι υπήρξε η συνειδητή παραδοχή ενός αστυνομικού, για την επιλογή παραπλανητικού τρόπου προσέγγισης του θύματος. Αυτός ουσιαστικά κατέθεσε, ότι παραβλέπει την αλήθεια για την μονιμότητα της κατάστασης που αντιμετωπίζει το θύμα και αποβαίνει στη δημιουργία ψεύτικων ελπίδων για την αλλαγή της συμπεριφοράς του δράστη. Προβάλλει την προσωπική του άποψη, ενώ γνωρίζει ότι τα επεισόδια βίας συχνά επαναλαμβάνονται.

Συμπερασματικά παρατηρείται ότι οι αστυνομικοί διατηρούν την αίσθηση αποκατάστασης της σχέσης του ζευγαριού, ενώ δεν φαίνεται να κατανοούν το μέγεθος της κακοποίησης και των επιπτώσεων που αυτή επιφέρει, αν και είναι σε θέση να κατονομάσουν τις μορφές βίας και να τις ιεραρχήσουν με βάση αυτή, που θεωρούν ως την πιο σοβαρή.

«Η μεγαλύτερη επιτυχία είναι το ζευγάρι να τα ξαναβρεί.»

« Το ζευγάρι ήρθε να τους ‘συβάσουν’» (συμβιβάσουν)

7. Απόψεις των αστυνομικών που έχουν αναλάβει περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, σχετικά με το ποιος είναι ο στόχος της αστυνομίας όταν παρεμβαίνει σε αυτές τις περιπτώσεις:

Υποστηρίζεται ότι η αστυνομία μπορεί να επέμβει μόνο επιτόπου και να λειτουργήσει ενημερωτικά. Θεωρείται ότι δεν υπάρχει κάτι δραστικό ή άμεσο που μπορεί να κάνει, ενώ έχει το περιθώριο ανάλογα με τη σοβαρότητα του βίαιου περιστατικού να κινηθεί αυτεπάγγελτα.. Έτσι ο στόχος της όσον αφορά τα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας είναι η εξισορρόπηση της κατάστασης και κατά συνέπεια η πυρόσβεση της σύγκρουσης, διότι δεν υπάρχει δικαιοδοσία εκ του νομοθετικού πλαισίου.

«Εμείς ουσιαστικά επεμβαίνουμε τη στιγμή της κρίσης για να ηρεμήσουμε το κλίμα. Δεν μπορούμε να πάρουμε θέση και ενημερώνουμε. Τι άλλο;»

Ουσιαστικά ακολουθούν πρακτικές και υποχρεώσεις των αστυνομικών απέναντι στα θύματα ενδοοικογενειακής βίας. Όμως ο συνεντευξιαζόμενος αναφερόμενος στις επίσημες αρμοδιότητες του, έκανε και σχόλια που υπέδειξαν τη στάση και τις σκέψεις τους απέναντι στα καθήκοντα τους, στο στόχο τους. Στη συγκεκριμένη περίπτωση διαφαίνεται ότι ο αστυνομικός θεωρεί ότι στόχος του είναι, να κατευνάσει τα πνεύματα. Όμως αυτό που θα έπρεπε να διαπιστώνουν είναι αν διαπράττεται ποινικό αδίκημα, αυτεπάγγελτο ή κατ' έγκληση.

8. Απόψεις των αστυνομικών που έχουν αναλάβει περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, για το κατά πόσο αφορά και σχετίζεται η αστυνομία με την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού και τον τρόπο που αντιμετωπίζουν τον επαγγελματικό τους ρόλο :

Σε γενικές γραμμές επικρατεί η άποψη ότι δεν είναι ο ρόλος της αστυνομίας η αντιμετώπιση αυτή καθ' εαυτή της ενδοοικογενειακής βίας, όπως παρατηρήθηκε και πιο πάνω στις απόψεις που προσανατολίζονταν στο αν η ενδοοικογενειακή βία αφορά το κράτος ή είναι ιδιωτική υπόθεση. Οι αστυνομικοί όπως χαρακτηριστικά αποδεικνύεται και από τα αποσπάσματα που καταγράφηκαν, θεωρούν ότι ο ρόλος τους είναι η άμεση αντιμετώπιση των καταστάσεων αυτών, η εξημέρωση των ατόμων που εμπλέκονται σε αυτές, ακόμη και η συμφιλίωση του ζευγαριού, αλλά όχι η αντιμετώπιση του φαινομένου.

Οι αστυνομικοί οι οποίοι ρωτήθηκαν θεωρούν ότι ο ρόλος τους είναι άμεσα παρεμβατικός, ενημερωτικός και γενικότερα κάποιοι άφησαν να εννοηθεί ότι είναι επιφανειακός. Είναι ενδιαφέρον το ότι κάθε αστυνομικός είχε διαφορετική αίσθηση του τροπου με τον οποίο έπρεπε να προσεγγίζει το θύμα κατά την πρώτη τους επαφή. Κάποιοι ανέφεραν κυρίως την ενημέρωση, άλλοι την εξημέρωση των πνευμάτων, τη προσπάθεια να ηρεμήσουν τα θύματα, να τα κάνουν να νιώσουν σιγουριά και τέλος άλλοι εστίαζαν στην δυνατότητα διαλογής της ποινικής ή αστικής παράβασης. Υπήρξε και κάποιος που υποστήριξε ότι ο ρόλος του είναι αυτός του κριτή. Πιθανώς εννοούσε ότι είναι ο αρμόδιος να κρίνει αν υπάρχει θυματοποίηση ή όχι και αν ενδέχεται η παρέμβαση της αστυνομίας σε κάποια καταγγελία καταχρηστικής συμπεριφοράς ή τελικά δεν υπάρχει λόγος κινητοποίησης.

Ίσως αυτή η παράθεση των υποχρεώσεων τους να δηλώνει και τον τρόπο που καθένας επιλέγει να χειριστεί κάθε τέτοιο περιστατικό. Δηλαδή όπως είναι αναμενόμενο,

εφ' όσον καθένας χειρίζεται κάθε περιστατικό με το δικό του ιδιαίτερο τρόπο, η συμπεριφορά και η αντιμετώπιση που υιοθετεί να επηρεάζεται πρωτίστως από το ρόλο που αποδίδει στην ιδιότητα του. Συγκεκριμένα, κάποιοι από τους συνεντευξιαζόμενους εστίασαν στην ενημέρωση του θύματος ως προς τα δικαιώματα του, ενώ άλλοι εκριναν ότι εφ' όσον η ατμόσφαιρα εξισορροπηθεί και το ζευγάρι φανεί συμφιλιωμένο ο ρόλο και ο σκοπός τους καλύφθηκε. Υπήρξαν βέβαια και τα άτομα που θα φροντιζαν να διαλευκάνουν αν πρόκειται για ποινική ή αστική παράβαση, ώστε ανάλογα να επέμβουν ή όχι. Φαίνεται ότι οι συμπεριφορές και ο τρόπος αντιμετώπισης σίγουρα ποικίλουν, αλλά ποτέ δε στοχεύουν στην εξάλειψη του φαινομένου και τη συμμετοχή της αστυνομίας στην λύση του αδιέξοδου στο οποίο βρίσκεται το θύμα.

«η αστυνομία μόνο στην άμεση αντιμετώπιση συγκεκριμένων περιπτώσεων μπορεί να εμπλακεί, οι υποχρεώσεις και οι δικαιοδοσίες της ως υπηρεσιακό σώμα, δεν της αφήνουν άλλα περιθώρια εμπλοκής.»

Είναι ξεκάθαρο ότι ο αστυνομικός, θεωρεί ότι ως επαγγελματίας δεν έχει άλλα περιθώρια παρέμβασης πέρα από την άμεση αντιμετώπιση συγκεκριμένων περιπτώσεων, δηλαδή εξισορρόπηση της ατμοσφαιρας στην οποία βρίσκεται το ζευγάρι. Άρα δεν έχει και περαιτέρω σχέση με το συγκεκριμένο φαινόμενο, ως αστυνομικός.

(...)Ο ρόλος μου, είναι ο ρόλος του μεγάλου κριτή, όμως πρέπει να έχω μεγάλα προσόντα για να κρίνω(...)Αποδίδω την ευθύνη και τα δικαιώματα και την υποχρέωση καθενός(...)Πάντα κάνω το καθήκον μου και νιώθω επαγγελματίας αστυνομικός(...)

Στο απόσπασμα αυτό φαίνεται έντονα η υπεροψία, ο εγωκεντρισμός, η διάθεση για αυτοπροβολή και η επίδειξη δύναμης που έχει λόγω του αξιώματος του ο συγκεκριμένος αστυνομικός. Χαρακτηρίζει τον εαυτό του μεγάλο κριτή, που έχει τα απαραίτητα προσόντα για να αντεπεξέλθει στο ρόλο που έχει προσδώσει ο ίδιος στον εαυτό του ως επαγγελματία αστυνομικό.

9. Απόψεις των αστυνομικών που έχουν αναλάβει περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, σχετικά με το βαθμό αναγκαιότητας δημιουργίας θέσεων στα αστυνομικά τμήματα, με θέσεις ψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών :

Κάποιοι από τους ερωτηθέντες, δήλωσαν με έντονο τρόπο ότι θα ήταν επιθυμητή η συνεργασία εξειδικευμένου προσωπικού (ψυχολόγων, Κοινωνικών Λειτουργών) με το Αστυνομικό Τμήμα. Μέσω αυτής, το τελευταίο θα ήταν σε θέση , να χειριστεί με ευκολία ζητήματα , όπως η ενδοοικογενειακή βία, όπου απαιτείται συναισθηματική, ψυχολογική υποστήριξη και μια ευρύτερη ανασυγκρότηση του θύματος κατά την προσέλευση του στο τμήμα και κατά τη διαδικασία καταγγελίας του επεισοδίου.

Αναφέρθηκε επίσης η ανάγκη διαμεσολάβησης των παραπάνω επαγγελματιών, μεταξύ θυμάτων και αστυνομικής αρχής, καθώς πολλά από τα θύματα δεν κουβαλούν μόνο το φορτίο της κακοποίησης, αλλά και το φόβο της αντιμετώπισης από την πλευρά των αστυνομικών ή την αμφιταλάντευση , όσον αφορά τη διαδικασία καταγγελίας ή αποσιώπησης του περιστατικού.

Κάποιοι αστυνομικοί τόνισαν τη σημασία της υποστήριξης, όχι μόνο των θυμάτων κακοποίησης, αλλά και των ίδιων των αστυνομικών, καθώς το αντικείμενο της εργασίας τους είναι πηγή έντονης συναισθηματικής κόπωσης, θυμού και απώλειας ενέργειας σε βαθμό, που δυσχεραίνει την προσωπική τους ζωή. Οι ίδιοι δεν είναι σε θέση να διαχειριστούν τα συναισθήματα τους, να κατευνάσουν την ένταση και τα νεύρα που τους δημιουργεί η φύση της εργασίας τους. Συνεπώς, θεωρούν ότι επαγγελματίες όπως Κοινωνικοί Λειτουργοί ή ψυχολόγοι πρέπει να έχουν ως αντικείμενο προσέγγισης όχι μόνο τα θύματα , αλλά και τους αστυνομικούς.

Υπάρχει γενικά θετικό κλίμα για τη δημιουργία θέσεων ψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών, τους οποίους συχνά οι αστυνομικοί θεωρούν ότι χρειάζονται, εστιάζοντας στο ίδιο το Σώμα και στους εξυπηρετούμενους.

«Παλαιότερα στο τμήμα υπήρχε μία ψυχολόγος, σε άσκηση όμως, που έβλεπε μέσα στα άλλα και τέτοιες περιπτώσεις που τύχαιναν. Νομίζω ότι χρειάζονται αυτές οι ειδικότητες στα αστυνομικά τμήματα.»

Το απόσπασμα αυτό ανήκει στο μοναδικό από τους αστυνομικούς που συμμετείχαν στις συνεντεύξεις, που είχε βιώσει συνεργασία του τμήματος με κοινωνικούς επιστήμονες και μάλιστα σε πρακτική, όχι πτυχιούχους. Η γνώμη του ήταν ιδιαίτερα θετική για τη δημιουργία μόνιμων θέσεων.

Το παραπάνω απόσπασμα φανερώνει κάποια ευαισθητοποίηση. Υπάρχει η παραδοχή ότι οι ειδικότητες του ψυχολόγου και κοινωνικού λειτουργού έχουν τη δυνατότητα να συμπληρώσουν τα αστυνομικά καθήκοντα.

10. Απόψεις των αστυνομικών που έχουν αναλάβει περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, για την πληρότητα και καταλληλότητα της νομοθεσίας που πλαισιώνει τις δυνατότητες επέμβασης της υπηρεσίας σε καταστάσεις οικογενειακής βίας:

Οι συνεντευξιζόμενοι στο σύνολο τους εξέφρασαν την άποψη ότι το νομοθετικό πλαίσιο που ορίζει τα καθήκοντα των Ελλήνων αστυνομικών είναι άρτιο και δεν θα ήταν απαραίτητο να γίνουν αλλαγές σε αυτό. Θεωρούν ότι τα δικαιώματα των ατόμων που εμπλέκονται στην κατάσταση της ενδοοικογενειακής βίας εξυπηρετούνται από το ελληνικό σώμα ικανοποιητικά. Σχεδόν κανένας αστυνομικός δεν ομολόγησε παράλειψη στο νομοθετικό πλαίσιο, επειδή ενδεχομένως υποκινήθηκε ο φόβος της αρνητικής κριτικής και ο χαρακτηρισμός του, ως ανθρώπου ο οποίος δεν έχει επάρκεια γνώσης των νομοθετικών ρυθμίσεων ή αντιτίθεται στους κανόνες δικαίου. Στην περίπτωση που ανέπτυξε κάποια κριτική σκέψη έναντι αυτών, που υπαγορεύουν οι νόμοι, θα έπρεπε να προτείνει κάποια αλλαγή ή προσθήκη, διαδικασία στην οποία ελάχιστοι προχώρησαν.

Κάποιοι από τους αστυνομικούς παρ' όλο που είναι ικανοποιημένοι από τις δικαιοδοσίες που τους δίνονται, αναγνωρίζουν την ανάγκη για δημιουργία κοινωνικών δομών στήριξης των ατόμων που εμπλέκονται σε τέτοιες καταστάσεις. Μία μειοψηφία από τους συνεντευξιζόμενους παρατήρησε κάποια έλλειψη στο κομμάτι της νομοθεσίας και της δικαιοδοσίας των αστυνομικών και έκανε κάποιες προτάσεις αλλαγών.

Η νομιμοφροσύνη –φαινομενική ή γνήσια –εμφανίζεται σε κάποιες περιπτώσεις αστυνομικών, οι οποίοι δεν αναφέρονται σε ελλείψεις στο νομικό πλαίσιο, αλλά υποστηρίζουν, ότι οι αρμοδιότητες των αστυνομικών είναι σαφώς προσδιορισμένες από τη νομοθεσία.

Επίσης συναντάται κάποιας μορφής εμμονή, στην αναφορά της 'τελειότητας' των νομών και της διορατικής τους λειτουργίας, υπέρ της σωστής διοίκησης του αστυνομικού οργανισμού. Οι αστυνομικοί στο σύνολο τους δεν βρίσκουν ελλείψεις ή λάθη στη νομοθεσία, ούτε έχουν κάποιες προτάσεις συμπλήρωσης της. Ενδεχόμενο συμπέρασμα που προκύπτει από τις απόψεις των αστυνομικών όσο αφορά την πληρότητα του νομοθετικού πλαισίου, λαμβάνοντας υπ' όψιν τη γνώση των σοβαρών ελλείψεων του πλαισίου αυτού για την ενδοοικογενειακή βία, αποτελεί:

α) η έλλειψη νομομάθειας, η οποία εξωτερικεύεται ως εμπιστοσύνη στο νομικό πλαίσιο, για να μην αποκαλυφθεί η ανεπάρκεια γνώσεων

β) ο φόβος έκθεσης της ιδεολογίας του αστυνομικού, ο οποίος μπορεί να αντιστρατεύεται την ύπαρξη κάποιων νόμων όμως δυσκολεύεται να το εκφράσει, για να μη χαρακτηριστεί ότι αντιτίθεται στους νόμους αυτούς.

«Το αστυνομικό γραφείο είναι εδώ για να εφαρμόζει το νόμο. Το νομικό πλαίσιο έχει προβλέψει για τις αρμοδιότητες των αστυνομικών και δε χρειάζεται να αλλάξει κάτι »

Είναι φανερή η εμπιστοσύνη που αισθάνεται και αποδίδει στη τελειότητα του νομοθετικού πλαισίου, ο συγκεκριμένος αστυνομικός. Όπως επίσης είναι ξεκάθαρος ο τρόπος που βλέπει τα καθήκοντα του αστυνομικού, τα οποία συνίστανται στην εφαρμογή του νόμου. Παρουσιάζεται πολύ τυπικός και λιγότερο ανθρώπινος, όπως επίσης ο τρόπος που αναφέρεται στους νόμους και την εργασία του, αφήνουν κάποιες αμφιβολίες για τις γνώσεις που κατέχει στα δύο αυτά αντικείμενα.

11. Απόψεις των αστυνομικών που έχουν αναλάβει περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, ποια είναι η έννοια που αποδίδουν στην ενδοοικογενειακή βία:

Το μεγαλύτερο μέρος των αστυνομικών αναγνώριζε τυπικά την έννοια. Δηλαδή τη συνέδεε με την εκδήλωση επεισοδίων βίας σωματικής ή ψυχικής στα πλαίσια της οικογένειας αλλά και της συνοίκησης. Πάρα ταύτα κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων γινόταν φανερό ότι ουσιαστικά δεν αναγνωριζόταν με αυτή την έννοια στην καθημερινότητα της εργασίας τους. Π.χ. υπήρχε μια γνώμη σε μέρος των αστυνομικών που υποστήριζε ότι στη πόλη της Θεσ/νίκης δεν συμβαίνουν συχνά τέτοια περιστατικά, εφ' όσον δεν έχουν αντιμετωπίσει τέτοια ως επαγγελματίες. Επίσης όπως είδαμε στόχος των αστυνομικών συχνά είναι η συμφιλίωση του ζευγαριού. Απόψεις που προβλημάτισαν την ομάδα εργασίας, για το κατά πόσο αναγνωρίζεται από τους επαγγελματίες αυτούς στην πραγματικότητα το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας.

«Ζευγάρια, που υπάρχει βία μεταξύ τους. Υπάρχει επίσης και η ψυχολογική βία. Πολλές φορές και οι γυναίκες κακοποιούν τους άντρες, κυρίως ψυχολογικά. Να το γράψεις αυτό στην εργασία σου. Και οι άντρες κακοποιούνται. Επίσης βία υπάρχει σε πολλές περιπτώσεις, όχι μόνο όταν κάποιος καταλήξει στο νοσοκομείο.»

Παρατηρείται ότι έδωσε έμφαση στη ψυχολογική βία και αναγνώρισε ως βίαιη συμπεριφορά όχι μόνο την ακραία-σοβαρή σωματική βλάβη. Επίσης είναι χαρακτηριστικό ότι επέμεινε και τόνισε ότι και το ανδρικό φύλο θυματοποιείται. Στη συγκεκριμένη παρατήρηση έχουν προχωρήσει στα πλαίσια της ελεύθερης συζήτησης και άλλοι αστυνομικοί.

12. Απόψεις των αστυνομικών που έχουν αναλάβει περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, για τους λόγους που τα θύματα παραμένουν στη σχέση:

Το μεγαλύτερο μέρος των αστυνομικών θεωρεί ότι η γυναίκα επιλέγει την παραμονή της στη σχέση αυτή. Ίσως και να αντλεί κάποια ικανοποίηση από αυτή την κατάσταση. Όπως και να έχει, διατηρεί την ευθύνη της ζωής της και των επιλογών της και είναι απόφαση και πράξη αποκλειστικά δική της, να απεγκλωβιστεί.

Μία μειοψηφία μόνο των συνεντευξιαζόμενων ήταν σε θέση να αναγνωρίσει κάποια από τα κύρια αίτια που εμποδίζουν τα θύματα να ζητήσουν βοήθεια από την αστυνομική υπηρεσία και να φανούν αποφασιστικά, τα οποία δεν αφορούσαν το ίδιο το αστυνομικό τμήμα και τις υπηρεσίες του. Όσα αναφέρθηκαν ήταν επικεντρωμένα σε προσωπικούς λόγους του θύματος (χαμηλό επίπεδο μόρφωσης, οικονομική εξάρτηση...) ή σε κοινωνικές προκαταλήψεις.

«δεν γνωρίζω, μάλλον φοβάται, ίσως να ντρέπεται κιόλας. Μια φορά ήρθε για καταγγελία στο τμήμα μία γυναίκα που διέμενε στο Λαγκαδά. Μας εξήγησε ότι ντρέποταν να πάει στο δικό της αστυνομικό τμήμα διότι οι αστυνομικοί γνώριζαν και την ίδια και τον άντρα της.»

Ο αστυνομικός αυτός καταθέτει μία εμπειρία, η οποία πιθανώς να τον προβλημάτισε, εφ' όσον την ανέφερε. Είχε την ευκαιρία να αναλογιστεί ίσως, τη θέση του θύματος στην ενδοοικογενειακή βία.

13. Απόψεις των αστυνομικών που έχουν αναλάβει περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, σχετικά με τα αίτια εξαιτίας των οποίων συμβαίνει η κακοποίηση.

Όσο αφορά τα αίτια της καταχρηστικής συμπεριφοράς των θυτών, υποστηρίχθηκαν διάφορες απόψεις:

- η κακοποίηση είναι αποτέλεσμα της ανυπαρξίας συναισθήματος. Τα κίνητρα της δεν περιορίζονται στην οικονομική δυσχέρεια και στο χαμηλό μορφωτικό

επίπεδο του θύτη. Ανεξάρτητα από το ανεπτυγμένο ή ανεπαρκές μορφωτικό τους επίπεδο οι δράστες, αν πρόκειται να βιαιοπραγήσουν θα το κάνουν. Η διαφορά είναι ότι οι πλούσιοι έχουν τη δυνατότητα να «εξαγοράσουν» το στιγματισμό τους.

- η προσωπικότητα του εκάστοτε συζύγου, καθορίζει την ποιότητα της σχέσης. Συγκεκριμένα αναφέρθηκε η ‘ασυμφωνία χαρακτήρων’, ως αιτία διάσπασης της σχέσης του ζευγαριού, σε συνδυασμό με τον οικονομικό παράγοντα. Αυτός πιθανόν να βαραίνει περισσότερο.

Από τα παραπάνω αποσπάσματα παρατηρείται ότι οι αστυνομικοί θεωρούν ότι κύρια αίτια της εκδήλωσης ενδοοικογενειακής βίας είναι, η οικονομική εξάρτηση και το χαμηλό πνευματικό επίπεδο. Αυτά εμφανίζονται και ως παράγοντες για την αδράνεια των θυμάτων, αναφορικά με τη συμπεριφορά τους απέναντι στους θύτες.

« Το χρήμα δε φέρνει την ευτυχία . Εξαγοράζει όμως τη δυστυχία.....Η σωματική βία είναι αποτέλεσμα των οικονομικών δυσκολιών και της ανέχειας ».

Ο αστυνομικός τοποθετείται υπέρ της σπουδαιότητας του οικονομικού παράγοντα στην συζυγική σχέση. Θεωρεί ότι η ‘δυστυχία’ μετριάζεται, όταν υπάρχει οικονομική ευχέρεια. Οι συναισθηματικές ανάγκες υποχωρούν και η ικανοποίηση τους δεν αποτελεί προτεραιότητα, όταν έρχεται στην επιφάνεια η ανέχεια. Συνεπώς, λόγω της οικονομικής δυσχέρειας, χρησιμοποιείται ως μέσο εκτόνωσης η βία

14.1.3 ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Από το σύνολο των απόψεων των αστυνομικών που συμμετείχαν στη έρευνα φάνηκε το ενδιαφέρον για την εργασία και την εικόνα τους στο ευρύ κοινό. Η εκδήλωση του ενδιαφέροντος είναι αποτέλεσμα των προσωπικών τους, υποκειμενικών διεργασιών. Μέρος των αστυνομικών δηλώνει, ότι το κοινωνικό σύνολο έχει μια διαστρεβλωμένη εικόνα για το ρόλο τους. Επίσης, κάποιοι αστυνομικοί αναφέρουν ότι αισθάνονται πως υπάρχουν δυο διαφορετικά 'στρατόπεδα': η κοινωνία από τη μία μεριά και η αστυνομία απέναντι και μόνη της, δηλαδή έχουν την αίσθηση ότι εκπέμπουν μια αρνητική εικόνα και συχνά κατηγορούνται αναίτια.

Από το σύνολο των απόψεων που εκφράστηκαν κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων από τους αστυνομικούς, συμπεραίνονται διάφορες κατηγορίες στην εικόνα- συμπεριφορά τους απέναντι στα θύματα και γενικά στη στάση τους όσον αφορά το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας. Οι αποψεις που θα παρατεθούν στη συνέχεια αποτελούν απόρροια λογικής σκέψης και άμεσης συνέπειας όσων ειπώθηκαν από τους αστυνομικούς. Στις απόψεις των αστυνομικών διακρίνουμε τρεις κατηγορίες:

α) Σε αστυνομικούς που χειρίζονται οικογενειακά επεισόδια βάσει προσωπικότητας, λόγω ανεπαρκούς γνωστικού επιπέδου η/ και έλλειψης νομομάθειας.

β) Σε αστυνομικούς βετεράνους (χωρίς γνωστικό υπόβαθρο αλλά με πολυετή εμπειρία).

γ) Σε αστυνομικούς, που θεωρούν απαραίτητη την παρουσία εξειδικευμένου προσωπικού στο Αστυνομικό Τμήμα.

Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν οι αστυνομικοί, οι οποίοι θεωρούν ότι πρέπει να δοθεί βαρύτητα στην εκπαίδευση των νέων επαγγελματιών και να υπάρξει εξειδίκευση, έτσι ώστε οι παρεμβάσεις τους να είναι περισσότερο αποτελεσματικές. Η άποψη αυτή δεν είχε ως επίκεντρο –τουλάχιστον δεν εκφράστηκε λεκτικά- την ενδοοικογενειακή βία, αλλά συμπεριλάμβανε το σύνολο των τομέων της αστυνομίας. Παράλληλα δόθηκε έμφαση από αρκετούς αστυνομικούς στο αναβαθμισμένο επίπεδο της νέας γενιάς αστυνομικών η οποία είναι πολλά υποσχόμενη και κυρίως σε σύγκριση με τους προγενέστερους που έχουν ελλιπές εκπαιδευτικό υπόβαθρο, αλλά εμπειρικό πλούτο. Οι νέοι αστυνομικοί δεν θεωρούνται μόνο συνεχιστές των βετεράνων επαγγελματιών, αλλά και πρόδρομοι της αλλαγής που πρέπει να επέλθει για να αλλάξει το τοπίο στην αστυνομία, για να αποκτήσει δηλαδή έναν πιο παρεμβατικό ρόλο, που στηρίζεται όχι μόνο στην εμπειρία, αλλά και στη γνώση.

Οι αποψεις που ανέκυψαν σχετίζονται με επαγγελματίες που χειρίστηκαν περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, βάση της εμπειρικής οδού και όχι μέσω κάποιας εκπαιδευτικής διαδικασίας. Αποτέλεσμα της ελλιπούς ή ανύπαρκτης επιμόρφωσης είναι ο χειρισμός των υποθέσεων αυτών, βάσει της προσωπικότητας του αστυνομικού, που μπορεί να περιλαμβάνει στοιχεία, που έχουν αποκτηθεί βιωματικά και καταστέλλουν την αντικειμενική οπτική του επεισοδίου, την υιοθέτηση προκαταλήψεων ή στερεότυπων που εναντιώνονται στο θύμα και έχουν ως αφετηρία το φύλο του θύματος, που υστερεί σε σχέση με αυτό του δράστη με τον οποίο οι αστυνομικοί ανήκουν στο ίδιο φύλο.

Παράλληλα η γνωστική ανεπάρκεια και η πιθανή έλλειψη νομομάθειας, η οποία δεν ομολογείται για λόγους προστασίας της εικόνας τους, αποπροσανατολίζουν τον αστυνομικό από το να εστιάσει σε μια περισσότερο αντικειμενική και εξειδικευμένη προσέγγιση του θύματος με αποτέλεσμα να δίνει έμφαση σε παρεμβάσεις που πηγάζουν από τις προσωπικές του πεποιθήσεις προβάλλοντας τη δική του οπτική πάνω στην κάθε περίπτωση. Μια άλλη θέση είναι εκείνη ,μέσω της οποίας η εξειδίκευση και η εμπειρία ταυτίζονται με την υπεροχή και την ανωτερότητα και όχι απλά με το γνωστικό επίπεδο του αστυνομικού.

Στη δεύτερη κατηγορία ο κύριος στόχος των περισσότερων αστυνομικών σε πρώτο επίπεδο είναι ο ρόλος τους ως σύμβουλοι ζευγών που μεριμνούν υπέρ της αποκατάστασης των συζυγικών σχέσεων. Το δεύτερο επίπεδο δράσης –που μπορεί να μην επιτευχθεί καθόλου- είναι η αρωγή και η υποστήριξη του θύματος, προκειμένου να προχωρήσει σε καταγγελία του επεισοδίου. Τις περισσότερες φορές η παρέμβαση του αστυνομικού γίνεται κατεξοχήν στο πρώτο επίπεδο, εφ' όσον και οι ίδιοι στοχεύουν στην επανένωση του ζευγαριού, υπό συνθήκες προχειρότητας, χωρίς να προνοούν για τον επόμενο κύκλο βίας, επειδή συν τοις άλλοις πολλοί υποστηρίζουν ότι το επεισόδιο είναι μεμονωμένη περίπτωση και δεν θα επαναληφθεί. Η επανασύνδεση των συζύγων αποτελεί για τους αστυνομικούς ένα είδος προσωπικής νίκης, μια μορφή επιβεβαίωσης των επαγγελματικών τους ικανοτήτων. Είναι προφανές, ότι σ' αυτήν την περίπτωση, προβάλλεται το προσωπικό στοιχείο, που καθορίζει τον τρόπο δράσης τους και όχι ο επαγγελματικός χειρισμός των οικογενειακών επεισοδίων.

Στην τρίτη κατηγορία εμπίπτουν οι αστυνομικοί, που θεωρούν απαραίτητη την παρουσία εξειδικευμένου προσωπικού στο Αστυνομικό Τμήμα και ισχυρίζονται ότι η εργασία τους είναι ιδιαίτερα στρεσογόνο και ότι δεν μπορούν να διοχετεύουν την πίεση και το άγχος τους στην οικογένεια τους. Μερικοί από τους αστυνομικούς παραδέχτηκαν την αδυναμία τους, τη συναισθηματική εμπλοκή και τη φθορά -σε ψυχικό επίπεδο- στην οποία εκτίθενται , λόγω του επαγγέλματος τους. Το στρες και η πίεση, που βιώνουν

κατακρατώνται για να μην εκτονωθούν στο οικογενειακό τους περιβάλλον. Η συναισθηματική υποστήριξη τους από κάποιον επαγγελματία του είδους θα λειτουργούσε ενθαρρυντικά και θα ενδυνάμωνε τη λειτουργικότητα και την αποδοτικότητα τους στην αλληλεπίδραση τους με τα θύματα και τα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας. Παράλληλα θα τους ενίσχυε σε επίπεδο ψυχικής αντοχής, προνοώντας για την περίπτωση της επερχόμενης επαγγελματικής κόπωσης, που είναι συνυφασμένη με την άρνηση του ατόμου να αντεπεξέλθει στις αξιώσεις της εργασίας του και να υποστηρίξει με δεοντολογία το ρόλο του. Από κάποιους αστυνομικούς τονίστηκε επίσης, η συμβολή τέτοιου είδους επαγγελματιών σε επίπεδο 'διεπαγγελματικής' παρέμβασης όσον αφορά το χειρισμό των οικογενειακών επεισοδίων και την προσέγγιση των θυμάτων. Με αυτόν τον τρόπο η πρώτη προσέγγιση του θύματος θα περιλαμβάνει την υποστηρικτική επαφή με τον αρμόδιο επαγγελματία (Κοινωνικό Λειτουργό ή ψυχολόγο) και τη συναισθηματική αναδόμηση του, ενώ η επαφή με τους αστυνομικούς θα είναι το επόμενο στάδιο για να φτάσουν στη διαδικασία καταγγελίας.

15. ΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ

Η εργασία στην αστυνομία ανήκει στην κατηγορία των επαγγεμάτων εκείνων, που είναι συνυφασμένα με την ανθρώπινη αλληλεπίδραση και την άμεση διαπροσωπική επαφή. Οι υπηρεσίες, που παρέχονται και ο τρόπος προσφοράς τους είναι καθοριστικός για τους αποδέκτες τους, που συνήθως είναι προσωποποιημένοι. Ένα από τα προβλήματα, που προκύπτουν, το οποίο αγγίζει πολλά επίπεδα είναι η ένταση, η πίεση και πιθανόν η συναισθηματική εμπλοκή, που οι αστυνομικοί βιώνουν καθημερινά και είναι συστατικά στοιχεία της φύσης της εργασίας τους. Στις επαφές θυμάτων και αστυνομικών, ο αστυνομικός μπορεί να μη μένει συναισθηματικά αμέτοχος. Η αίσθηση του κινδύνου που πρόκειται να αντιμετωπίσει δεν είναι πάντα στοιχείο ρουτίνας, καθώς κάθε επεισόδιο ενέχει τον παράγοντα του ρίσκου. Το ότι ο αστυνομικός διαθέτει μια μορφή εξουσίας δεν προϋποθέτει, ότι έχει αποβάλλει αυτομάτως και την αίσθηση του κινδύνου.

Σε ένα πρώτο επίπεδο ο ρόλος, που πρέπει να υποστηρίξουν –στην περίπτωση των οικογενειακών επεισοδίων, όπου ο θύτης είναι άνδρας- έρχεται σε αντίθεση με το φύλο που εκπροσωπούν. Οι έχοντες επαγγελματισμό δε θα ταυτιστούν με το δράστη, επιδοκιμάζοντας τη συμπεριφορά του. Ένας αριθμός αστυνομικών όμως, επαυξάνει τη συμπεριφορά του, είτε λόγω προβολής των δικών του πεποιθήσεων, είτε λόγω του σχηματισμένου πρότυπου, που έχει διαμορφώσει για το ρόλο του άνδρα σε συνδυασμό με το ότι ανήκουν στο ίδιο φύλο.

Σε ένα δεύτερο επίπεδο οι στρεσογόνες καταστάσεις, που βιώνουν καθημερινά, διασαλεύουν την εσωτερική τους ισορροπία, σε βαθμό που να επιβραδύνεται η λειτουργικότητά τους –συνέπεια της αρνητικής διάθεσης- χωρίς να υπονοείται η δημιουργία ψυχοπαθολογίας. Αυτό σημαίνει, ότι ένας επαγγελματίας υπό θετικές συνθήκες εργασίας (όπως συνειδητή επιλογή εργασίας και όχι τυχαία ή για βιοποριστικούς λόγους) καταβάλλει μια προσπάθεια χρησιμοποιώντας το σύνολο των δεξιοτήτων του σε κοινωνικό, εργασιακό, πρακτικό επίπεδο, για να είναι αποδοτικός, ενώ σε ένα περιβάλλον που καταπιέζει την ψυχική του ευφορία και ηρεμία, για να εξακολουθήσει να διατηρεί τον «τίτλο» του επαγγελματία, οφείλει να καταβάλλει υπέρογκη προσπάθεια, για να ισχυροποιήσει τον επαγγελματισμό του.

Όπως είναι φυσικό, δεν είναι όλοι οι άνθρωποι σε θέση να ‘οχυρώσουν’ την ψυχοσύνθεσή τους, μέσω της εκλογίκευσης των δύσκολων καταστάσεων ή της συναισθηματικής απεμπλοκής. Πολλοί αστυνομικοί, πιθανόν να έχουν ήδη υποστεί

εργασιακή κόπωση – κατάσταση συνυφασμένη με την απουσία αποδοτικότητας και εργασιακή παραίτηση, αλλά πολύ λίγοι παραδέχονται τη δυσκολία τους να αλληλεπιδράσουν θετικά με τους συμμετέχοντες ενός οικογενειακού επεισοδίου.

Σε ένα τρίτο επίπεδο το άγχος, ο θυμός και η πίεση που τους τροφοδοτούν αρνητικά, λόγω της ιδιαιτερότητας του επαγγέλματος τους, τους ακολουθούν ακόμα και στο οικογενειακό τους περιβάλλον. Όταν αυτό συμβαίνει κατ' επανάληψη, ο αστυνομικός δεν είναι σε θέση να 'κλειδώσει' το πρόβλημα έξω από το σπίτι του. Είναι λογικό, εφ' όσον ο θυμός και η πίεση εξακολουθούν να υπάρχουν, να διοχετευτούν αλυσιδωτά σε κάποιον άλλο και κατά κανόνα σε κάποιον με τον οποίο έχει εγκαθιδρυθεί μια ιδιαίτερα προσωπική σχέση, όπου θεωρείται ότι θα υπάρξει κατανόηση της έντασης, που θα εκτονωθεί, πολλές φορές κεκαλυμμένη .

Στην περίπτωση αυτή αναφέρεται και το κενό που υπάρχει, λόγω έλλειψης επαγγελματιών, (όπως ψυχολόγοι ή κοινωνικοί λειτουργοί) και διαφαίνεται ο καθοριστικός τους ρόλος σε τέτοιου είδους υπηρεσίες, όπως τα αστυνομικά τμήματα. Η δυσκολία χειρισμού έντονα αρνητικών συναισθημάτων, που καταγιγιστικά εγκαθίστανται στην ψυχολογία του αστυνομικού, ξεδιπλώνει την ανάγκη υποστήριξης, ανασυγκρότησης και αποκατάστασης των «εσωτερικών τμημάτων» του που ο ίδιος δυσκολεύεται να οριοθετήσει ή να απομονώσει.

Ένα άλλο ειδικό πρόβλημα, που προκύπτει είναι η απουσία εξειδίκευσης μέσω των αστυνομικών σχολών. Αυτό δεν αφορά το σύνολο των αστυνομικών, όμως αγγίζει έναν ικανό αριθμό κυρίως μεγάλων ηλικιακά αστυνομικών. Οι συγκεκριμένοι αστυνομικοί δεν έχουν φοιτήσει επίσημα σε αστυνομικές σχολές, αφού η εισαγωγή στα παραπάνω εκπαιδευτικά ιδρύματα, πολύ πρόσφατα κατοχυρώθηκε μέσω συμμετοχής στις Πανελλαδικές Εξετάσεις. Το υπόβαθρο αυτού του προβλήματος δεν είναι αμελητέο. Η ανεπαρκής εκπαιδευτική διαδικασία σε συνδυασμό με την χαμηλή κοινωνική μόρφωση είναι ένα καταστροφικό όπλο για κάποιον, που ανήκει σε έναν φορέα κοινωνικού και εγκληματικού έλεγχου και που παράλληλα παρέχει υπηρεσίες αστυνόμευσης.

Όπως αναφέρει η Λαμπροπούλου¹⁰⁵ (1994) από τις έρευνες για το κοινωνικό προφίλ των αστυνομικών διαπιστώθηκε, ότι πρόκειται για άτομα, που προέρχονται από εργατικές και αγροτικές οικογένειες με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, τα οποία επιλέγουν το επάγγελμα για λόγους οικονομικής ασφάλειας και κοινωνικής ανόδου.

Η παραπάνω άποψη ενισχύεται από την υπάρχουσα πραγματικότητα – από το γεγονός δηλαδή, ότι οι περισσότεροι αστυνομικοί έχουν ανεπάρκεια γνώσεων, εφ' όσον η

---

¹⁰⁵ Λαμπροπούλου Ε., Κοινωνικός έλεγχος του εγκλήματος, Παπαζήση, Αθήνα, 1994

πρόσβαση στις αστυνομικές σχολές, μέσω συγκεκριμένων κριτηρίων επιτεύχθηκε πρόσφατα- και κυρίως από τις αναπαραστάσεις των πολιτών, που προσδίδουν στους αστυνομικούς χαρακτηρισμούς, όπως αμόρφωτοι, άξεστοι, σκληροί, κυνικοί, είρωνες κ.λ.π. Οι νέοι αστυνομικοί εν αντιθέσει με τους παλιούς υπερτερούν σε γνωστικό επίπεδο έχοντας συμμετάσχει στη διαδικασία των Πανελλήνιων Εξετάσεων (γεγονός που σημαίνει, ότι έχουν ολοκληρώσει τουλάχιστον τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση) προκείμενου να εισαχθούν στις αστυνομικές σχολές. Η διάφορα επιπέδου από πλευράς μόρφωσης ήταν φανερό κατά τη διεξαγωγή των συνεντεύξεων. Κατά συνέπεια δε μπορεί, να παραβλεφθεί η σπουδαιότητα της επιμόρφωσης και της εξειδίκευσης και ως απομονωθούν οι προεκτάσεις του προβλήματος, που αφορούν την κοινωνική μόρφωση, καθώς είναι κάτι που συχνά αξιολογείται με υποκειμενικό τρόπο, χωρίς να εννοηθεί ότι ακραίες συμπεριφορές δεν αποδοκιμάζονται και αντικειμενικά. Στην προκείμενη περίπτωση αυτό που έχει βαρύτητα είναι η απουσία εξειδίκευσης, η οποία λειτουργεί αποθαρρυντικά σε δυο επίπεδα: Κατά πρώτον σε επίπεδο επαγγελματικής απόδοσης και δυσκολίας στο χειρισμό υποθέσεων, όπου απαιτείται ένας συγκεκριμένος συνασπισμός δεξιοτήτων, όπως στην περίπτωση των οικογενειακών επεισοδίων, όπου χρειάζεται όχι απλά γνώση της διαδικασίας καταγγελίας, αλλά και η κατοχή ενός συνόλου τεχνικών παρέμβασης (όχι απαραίτητα κλινικού τύπου) για να μπορέσει ο αστυνομικός σε ένα πρώτο επίπεδο, να αναδομήσει το θύμα και όχι να το επιφορτίσει με ένοχες ή να ξεκινήσει έναν καταγισμό προσβολών, προκείμενου να το φορτίσει συνειδησιακά, ακυρώνοντας την προσωπικότητα του και συνηγορώντας με το θύτη .

Ένα δεύτερο επίπεδο είναι αυτό που αγγίζει η προσωπική ματαίωση, η οποία αναφύεται σε περιπτώσεις, όπου ο αστυνομικός είναι ευσυνείδητος και προτίθεται να υποστηρίξει το θύμα, αλλά δεν διαθέτει τις κατάλληλες μεθόδους προσέγγισης του, ιδιαίτερα όταν το θύμα βρίσκεται σε κατάσταση κρίσης. Στην περίπτωση αυτή, ο αντικατοπτρισμός της ανθρώπινης πλευράς του στο θύμα είναι μια πρώτη μορφή θετικής προσέγγισης, αρκετή για να καθησυχάσει το θύμα, έστω και ημιτελώς, αφού αυτό που αρμόζει στην συγκεκριμένη περίπτωση και είναι αποτέλεσμα εξειδίκευσης είναι η συναισθηματική ανασυγκρότηση του. Κατά συνέπεια η παρουσία εξειδίκευσης δεν είναι μόνο ένας θησαυρός επαγγελματικών γνώσεων η κάποια μορφή επαγγελματικού πλούτου, αλλά ένα μέσο που θα τους παρέχει

- κατανόηση και όχι υποτίμηση της συμπεριφοράς του θύματος
- μια πολύπλευρη οπτική της κατάστασης
- μια περισσότερο μεθοδευμένη προσέγγιση

-ανάπτυξη και ενίσχυση της αυτοεκτίμησή τους, η οποία λόγω της ανεπάρκειας γνώσεων μπορεί να βρίσκεται σε καταστολή .

Άλλο ένα είδος προβλήματος είναι η δημοσιουπαλλήλιστατική¹⁰⁶ νοοτροπία, που ελλοχεύει σε τέτοιου είδους φορείς. Αν υποθεθεί ότι ένας μεγάλος αριθμός αστυνομικών είχε ως κριτήρια επιλογής του συγκεκριμένου επαγγέλματος την κοινωνική καταξίωση και τη 'βιοποριστική' αποκατάσταση, είναι ευνόητο ποια θέση καταλαμβάνει ο επαγγελματισμός και η τήρηση της δεοντολογίας, χωρίς να υπονομεύονται φωτεινά παραδείγματα αστυνομικών . Η επιδίωξη της οικονομικής σταθερότητας είναι ένα δεδομένο, που δε μπορεί να επικριθεί . Το ζητούμενο είναι κατά πόσο ο προσανατολισμός ενός αστυνομικού προς το συγκεκριμένο επάγγελμα σύμφωνα με τα προαναφερθέντα κριτήρια και χωρίς να υπάρχει ένα εσωτερικό σύστημα καθοδήγησης του (λόγω προσωπικής επιθυμίας για λιγότερο ιδιοτελείς στόχους, όπως είναι η κοινωνική πρόσφορα) μπορεί να είναι ταυτόχρονα και αποδοτικός στην εργασία του, μετουσιώνοντας τις προϋποθέσεις, που είχε όταν μπήκε, σε δυνάμεις που θα παράγουν έργο και όχι εξουσία, προστατευμένη από τη μονιμότητα .

Το πρόβλημα της δημοσιουπαλλήλιστατικής νοοτροπίας, σε συνδυασμό με την κατάχρηση της δύναμης, που έχουν στα χέρια τους, αποξενώνει τους πολίτες . Το να είναι πάντα ένα βήμα πιο μπροστά, χωρίς να συμπορεύονται με αυτούς –λόγω του ότι ανήκουν σε μια 'εξουσιαστική ελίτ' και είναι το άγρυπνο βλέμμα του κοινωνικού έλεγχου, αντικατοπτρίζει σε ένα βαθμό την αλαζονεία του επαγγέλματος τους .

Στην περίπτωση της ενδοοικογενειακής βίας η οροθετημένη αμεσότητα στην προσέγγιση των θυμάτων και η χρήση της ιδιότητας τους ως φορέων κοινωνικού έλεγχου, μπορεί να είναι καθοριστική και προς όφελος του θύματος . Σε αυτές τις περιπτώσεις, όπου το θύμα είναι σε κατάσταση «συναγερμού» χρειάζεται άμεση παρέμβαση και καμία υποψία αποδοκιμασίας, υποτίμησης, ειρωνείας ή ενοχοποίησης.

Ένα άλλο πρόβλημα είναι η έλλειψη ενημέρωσης, όσον αφορά τη διασύνδεση μεταξύ των υπηρεσιών, γεγονός που περιορίζει τους αστυνομικούς από το να μπορούν να παρέχουν ενημέρωση και να αναβαθμίσουν το επίπεδο τους μέσω αυτής της συνεργασίας . Η επικοινωνία μεταξύ υπηρεσιών, που μπορούν να παρεμβαίνουν σε διαφορετικά επίπεδα, προσφέρει μια περισσότερο ολιστική και σφαιρική κάλυψη σε προβλήματα, όπως η ενδοοικογενειακή βία .

Ένα άλλο πρόβλημα προκαλεί η επάνδρωση των αστυνομικών τμημάτων συνήθως από προσωπικό αρσενικού φύλου, γεγονός που λειτουργεί ανασταλτικά για τις γυναίκες,

---

¹⁰⁶ Παπακωνσταντής Β. Γ., «Η Ελληνική Αστυνομία: οργάνωση, πολιτική και ιδεολογία», Αθήνα – Κομοτηνή, 2003, σελ.73 -74

που έχουν αποφασίσει να προχωρήσουν σε καταγγελία. Η διαφορά του φύλου μεταξύ θυμάτων και αστυνομικών, για τις γυναίκες συνδέεται με τη διαφορετική προσέγγιση του θέματος της βίας, εμπλουτισμένη με ψυχρότητα και αδιαφορία. Παράλληλα πραγματοποιείται μια προσπάθεια πειθούς, ότι το επεισόδιο κακοποίησης είναι μεμονωμένο και δεν αφορά μια συστηματική και επαναλαμβανόμενη ενέργεια. Κατά συνέπεια είναι δύσκολο, να καταγγείλουν το γεγονός από τη στιγμή, που ο θύτης ταυτίζεται λόγω φύλου με τα όργανα εξουσίας και διαχείρισης έλεγχου, γι' αυτό και προδιαγράφουν αρνητικά κάθε προσπάθεια καταγγελίας.

16. ΠΑΡΑΘΕΣΗ ΥΛΙΚΟΥ ΤΩΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ

Το υλικό που παρατίθεται είναι αποτέλεσμα επιλογής των πιο αντιπροσωπευτικών αποσπασμάτων από τις συνεντεύξεις που διεξήχθησαν με επίκεντρο τα σημεία στα οποία εστίασε η έρευνα (αναπαραστάσεις, απόψεις), αλλά και σημεία που θα ήταν παράλειψη να μην αναφέρονταν, καθώς εντός λίγων γραμμών απεικονίζεται μια θέση ή ένα συναίσθημα.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ

- *«Δεν έχει δειρεί ποτέ την κόρη μας(7 ετών)...όπως κάνει με εμένα...της έχει αδυναμία...όμως δεν την αφήνει να βγει από το σπίτι...να παίζει με παιδιά της ηλικίας της...και θέλει να τη σταματήσει από το σχολείο...γιατί όπως λέει (ο θύτης), θέλει να γίνει η καλύτερη νοικοκυρά...».*

(γυναίκα 40 ετών)

Ο θύτης στην μητέρα ασκεί σωματική βία ενώ στην κόρη του ψυχολογική. Επικρατεί ο παραδοσιακός τρόπος αντίληψης των γεγονότων, σύμφωνα με τον οποίο η θέση του κοριτσιού είναι στο σπίτι, έχοντας το ρόλο της νοικοκυράς και μετέπειτα της συζύγου και μητέρας.

- *«Έπαιρνα τηλέφωνο την αστυνομία να έρθει σπίτι...ερχόταν μετά από δύο ώρες που ο άνδρας μου είχε ήδη φύγει...έπαιρνα και τους έλεγα που βρίσκεται για να πάνε να τον συλλάβουν...να του μιλήσουν...κάτι...επειδή με απειλούσε συνεχώς...και τίποτα.....αδιαφορούν εντελώς...».*

(γυναίκα 39 ετών)

Από τα λεγόμενα του θύματος, είναι ευδιάκριτη η έλλειψη ενδιαφέροντος και η ασυνέπεια από την πλευρά της αστυνομίας στην έκκληση βοήθειας που ζητήθηκε. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την απόγνωσή του. Πιθανόν αυτή η αντιμετώπιση από τους αρμόδιους -για την προστασία των πολιτών- φορείς, να επιβεβαίωσε τους φόβους του θύματος ότι το ίδιο ευθύνεται και θα έπρεπε να ντρέπεται για τη κατάσταση που βιώνει, όπως επίσης ότι όντως είναι αβοήθητο και κανείς δεν μπορεί να το προστατέψει ή να το

σώσει από το αδιέξοδο το οποίο ζει. Εξίσου λογικό φαίνεται το περιστατικό αυτό να έχει ως αποτέλεσμα την επιστροφή του θύματος σε μία εσωστρεφή αντιμετώπιση της κατάστασης που βιώνει και την αποθάρρυνση του από κάθε εγχείρημα για έκκληση βοήθειας από αρμόδιους ή μη φορείς.

- *«Από την αρχή του γάμου μας με χτυπούσε με το παραμικρό...δεν έδινα σημασία...έλεγα θα του περάσει...τόρα εκείνος δεν εργάζεται καθόλου...όλη μέρα σπίτι...και εγώ δουλεύω για να μας συντηρώ...βέβαια μου παίρνει όλα τα χρήματα και τα χειρίζεται εκείνος...εγώ δεν έχω τίποτα...το τι περνώ μην το συζητάς...δουλεύω και δεν έχω λεφτά...δανείζομαι από τα αδέρφια μου...ως πότε;...».*

(γυναίκα 40 ετών)

Το θύμα πίστευε ότι η βίαιη συμπεριφορά του συζύγου της ήταν προσωρινή, όμως τα αποτελέσματα αυτής είναι εμφανή και κατ' εξακολούθηση. Δεν υπόκειται μόνο σε σωματική κακοποίηση αλλά και σε οικονομική. Έχει φτάσει στο σημείο να συντηρεί οικονομικά τον δράστη και εκείνη να δανείζεται από το συγγενικό της περιβάλλον.

- *«Τα παιδιά (13 και 15 ετών) είναι μαζί του...τα έχει δηλητηριάσει...τους έχει πει ένα σωρό ψέματα...πρέπει να το πάρω απόφαση...δεν θα τα ξαναδώ...ακόμη και όταν βγει το διαζύγιο...».*

(γυναίκα 39 ετών)

Είναι φανερό πως το θύμα βρίσκεται σε κατάσταση απόγνωσης. Θεωρεί πως η δύναμη του δράστη είναι αρκετή ώστε να επηρεάσει την γνώμη των παιδιών της. Βέβαια το νεαρό της ηλικίας των παιδιών εμποδίζει την σωστή κρίση – αντίληψη των καταστάσεων. Όμως από τα λεγόμενα του θύματος, είναι η φανερή η παραίτηση του αναφορικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που πρέπει να έχει ως μητέρα. Πρόκειται για θύμα κακοποίησης που μετά από χρόνια κακομεταχείρισης και αφού κινδύνεψε να χάσει τη ζωή της, έκανε έκκληση για βοήθεια στην αστυνομία και προσπάθησε με κάθε τρόπο να ξεφύγει από τον απειλητικό σύντροφό της. Εφ' όσον δεν κατάφερε η αστυνομία να την προστατεύσει, ούτε η ίδια «να κρυφτεί» με ασφάλεια στην πόλη διαμονής της, αναγκάστηκε να φύγει κρυφά και να ξεκινήσει μία καινούρια ζωή σε μία ξένη πόλη. Για

την επίτευξη αυτού του εγχειρήματος κράτησε κρυφό το μέρος διαμονής αλλά και το σχέδιο φυγής της από συγγενείς και γνωστούς και φυσικά αναγκάστηκε να αφήσει τα παιδιά της πίσω, παρ' όλο που έχουν ξεκινήσει οι διαδικασίες έκδοσης του διαζυγίου.

- *«Παραμονή Χριστουγέννων μου έσπασε τα δόντια...και με έδιωξε από το σπίτι...γιατί το φαγητό δεν ήταν καλό...πήγα στην αδερφή μου...δεν είχα που αλλού να πάω...όταν επέστρεψα...είχε αλλάξει κλειδαριά...».*

(γυναίκα 55 ετών)

Οι λόγοι για την εκδήλωση της ενδοοικογενειακής βίας, διαφέρουν ανάλογα με το κάθε ζευγάρι. Στην προκειμένη περίπτωση η αιτία ήταν ότι το φαγητό δεν ήταν καλό. Παρατηρείται ότι ο θύτης με την συγκεκριμένη ενέργεια, δηλαδή την αλλαγή της κλειδαριάς, επιδιώκει την απομάκρυνση του θύματος από το σπίτι, ενώ παράδοξα το θύμα επιθυμεί την επιστροφή του.

- *«Πήγα στην αστυνομία να κάνω δήλωση ότι έφυγα από το σπίτι....όλοι φερόντουσαν σαν να κάνουν αγγαρεία που μου μιλάνε....είχα ενημερωθεί ότι η δήλωση ήταν απαραίτητη...για να μην κατηγορηθώ για εγκατάλειψη συζυγικής στέγης...απάντησαν, ότι δεν γνωρίζουν τι πρέπει να γίνει...αναγκάστηκα να εγκαταλείψω την Αθήνα και τα παιδιά μου...δεν είχα καμία προστασία...»*

(γυναίκα 39 ετών)

Στο απόσπασμα αυτό φαίνεται η έλλειψη επαγγελματισμού, η αδιαφορία και η άγνοια σε θέματα των αρμοδιοτήτων των αστυνομικών. Παρατηρείται ότι το θύμα αισθάνθηκε απογοήτευση με τη στάση των αστυνομικών, καθώς έδειξαν ότι δεν είχαν διάθεση και πρόθεση να ασχοληθούν με το αίτημα της εξυπηρετούμενης, παρ' όλο που αποτελεί καθήκον της εργασίας τους. Η γυναίκα θεωρεί υπεύθυνους τους αστυνομικούς για την απομάκρυνσή της από την Αθήνα και τα παιδιά της, εξαιτίας του κακού χειρισμού της υπόθεσης της.

- « Τον κάλεσαν στην ασφάλεια και ορκίστηκε στο παιδί, ότι ποτέ δε με ακούμπησε και τον πίστεψαν»

(γυναίκα 38 ετών)

Από το παραπάνω απόσπασμα φαίνεται ότι οι αστυνομικοί πείστηκαν από τα λεγόμενα του δράστη, χωρίς να δώσουν περαιτέρω ενδιαφέρον για την υπόθεση. Να σημειωθεί ότι η ενασχόληση για την εξιχνίαση της πραγματικότητας για τη συγκεκριμένη υπόθεση, αποτελεί την ουσία του ρόλου τους στα θέματα ενδοοικογενειακής βίας.

- « Δεν αντιμετώπισα δυσκολία στο να πάω(στην αστυνομία) , αλλά από την αρχή πίστευα , ότι δε θα με βοηθήσουν...»

(γυναίκα 38 ετών)

Το θύμα διατηρεί μια προκατάληψη, όσον αφορά το ρόλο των αστυνομικών, η οποία είναι απόρροια των εμπειριών άλλων γυναικών ή των προσωπικών σχημάτων που η ίδια έχει δημιουργήσει. Εντούτοις διαφαίνεται η ελπίδα του θύματος για την εύρεση λύσης, εφ' όσον παρ' όλη την προκατάληψη του απευθύνθηκε στο αστυνομικό τμήμα.

- « Δεν ξαναγυρίζω σπίτι ούτε νεκρή. Τρέμω. Δε νιώθω ασφαλής. Κάποια στιγμή μου είπε ότι θα με σκοτώσει. Φοβάμαι πως την επόμενη φορά θα με σκοτώσει...»

(γυναίκα 38 ετών)

Ο φόβος του θανάτου υπενθυμίζει στο θύμα πως η επόμενη φορά μπορεί να είναι καθοριστική για τη ζωή του, γι' αυτό και κρατάει απόσταση ασφάλειας από το πλαίσιο κακοποίησης του.

Ακολουθούν αποσπάσματα από δύο περιπτώσεις θυμάτων που συνάντησε η ομάδα εργασίας, των οποίων οι σύζυγοι που εκδήλωναν κακοποιητική συμπεριφορά, έχουν πεθάνει. Επιλέχθηκαν τα συγκεκριμένα αποσπάσματα της συνέντευξης τους, που καθορίζουν την αντίφαση των λεγομένων και των συναισθημάτων τους, όσον αφορά το πρόσωπο του θύτη:

- «Ευτυχώς γλίτωσα ....» (Λόγια θύματος, αφού ανέφερε το θάνατο του συζύγου της που την κακοποιούσε).

(γυναίκα 38 ετών)

Παρ' όλο που ο θάνατος του θύτη οδήγησε το θύμα στη λύτρωση και στην αποβολή της ανασφάλειας και του τρόμου, είναι αξιοσημείωτο ότι το θύμα δεν προχώρησε σε διαζύγιο όσο αυτός ζούσε.

- *«Εδώ και δύο χρόνια που έχει πεθάνει ο άνδρας μου...με παρακολουθεί Ψυχίατρος...και παίρνω φάρμακα λόγω κατάθλιψης...».*

(γυναίκα 55 ετών)

Θύμα και θύτης πιθανόν να βίωναν μια σχέση εξάρτησης. Δεν ξεκαθαρίστηκε από την συνέντευξη η αιτία της κατάθλιψης. Υποθετικά θα μπορούσε να αναφερθεί ότι ο θάνατος του δράστη αντί να την ελευθερώσει, ίσως να την έκανε να τον αναζητά. Η εξάρτηση και η συνήθεια μιας κατάστασης με διάρκεια πολλών χρόνων, ίσως να παρουσιάζεται σε αυτή την περίπτωση.

16.1 ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ

Παρουσιάστηκαν δυσκολίες στην ερευνητική ομάδα σχετικά με τον εντοπισμό των θυμάτων. Για την προσπέραση αυτών, επιδιώχθηκε η συνεργασία με τα θύματα από τον κοινωνικό περίγυρο, αλλά και από τη συνεργασία με στέγες κακοποιημένων γυναικών.

Από τη Θεσσαλονίκη δεν υπήρξε συνεργασία με θύματα εξαιτίας κωλύματος με τις αρμόδιες υπηρεσίες. Έγινε προσέγγιση των επαγγελματιών του ΕΚΑΚΒ (Εθνικό Κέντρο Άμεσης Κοινωνικής Βοήθειας), του Κέντρου Κοινωνικής Υποστήριξης Γυναικών, του ΚΕΘΙ (Κέντρο Θεμάτων Ισότητας) και μίας Κοινωνικής Υπηρεσίας γενικού νοσοκομείου Ιπποκράτειου, για την εύρεση επαγγελματιών (ψυχολόγων – κοινωνικών λειτουργών) που θα συμμετείχαν άμεσα ή έμμεσα στην έρευνα της εργασίας αυτής. Άμεσα συμμετέχοντας οι ίδιοι σε συνέντευξη της ερευνητικής ομάδας ή έμμεσα, βοηθώντας τα μέλη να έρθουν σε επαφή με κάποια από τα θύματα που εξυπηρετούν. Τελικά, κανένας από τους παραπάνω επαγγελματίες δεν θεώρησε ότι έχει τη δυνατότητα να συμμετάσχει με τον ένα ή τον άλλο τρόπο στην έρευνα, λόγω γραφειοκρατικών κωλυμάτων ή θεωρώντας ότι η εμπειρία τους δεν είναι αρκετή.

Επίσης ήρθαμε σε επαφή με το Κέντρο Κοινωνικής Υποστήριξης Γυναικών και την Ομάδα Γυναικών Θεσσαλονίκης. Οι τελευταίες οργανώσεις δεν μπόρεσαν να αποτελέσουν συνδετικό κρίκο για την επαφή της ομάδας με θύματα. Παρόλα αυτά επέτρεψαν την παρακολούθηση των μελών της ομάδας συγγραφής των εκάστοτε δρώμενων που διοργάνωναν.

Τα θύματα που βρίσκονταν στον κοινωνικό περίγυρο της ομάδας έρευνας, εκφράζονταν ελεύθερα και απαντούσαν με άνεση στα ερωτήματα. Πραγματοποιήθηκε και μία συνέντευξη μέσω τηλεφώνου για να τηρηθεί η ανωνυμία του θύματος. Ο συνδετικός κρίκος με αυτή την κακοποιημένη γυναίκα ήταν η κοινωνική λειτουργός από τη στέγη κακοποιημένων γυναικών Ηρακλείου. Η τηλεφωνική αυτή παρέμβαση αποδείχθηκε αποτελεσματική γιατί το θύμα με λίγες μόνο ερωτήσεις, ανέφερε τα πάντα για την κατάσταση που βίωνε. Ήταν ειλικρινής και «χειμαρρος» στο να μοιραστεί προσωπικά της δεδομένα. Προφανώς, η συνεργασία μέσω τηλεφώνου της πρόσφερε ασφάλεια και εμπιστοσύνη απέναντι στον συνεντευξιαστή.

Το γεγονός ότι τηρήθηκε το απόρρητο και η εχεμύθεια σε όλες τις περιπτώσεις αποτέλεσε το έναυσμα για την καλή διεξαγωγή των συνεντεύξεων.

16.1.2 ΠΑΡΑΘΕΣΗ ΑΠΟΨΕΩΝ

1. Απόψεις θυμάτων σχετικά με την συμπαράσταση που δέχθηκαν ή όχι από το οικογενειακό και κοινωνικό τους περιβάλλον

Σύμφωνα με την ανάλυση των συνεντεύξεων διαπιστώθηκε ότι ο οικογενειακός και κοινωνικός περίγυρος της κακοποιημένης γυναίκας αντιλαμβάνεται με διαφορετικό τρόπο κάθε φορά την έννοια της υποστήριξης. Η υποστήριξη μπορεί να πάρει πολλές μορφές, όπως οικονομική, συναισθηματική εκδήλωση του ενδιαφέροντος για το θύμα και την πορεία της ζωής του, βοήθεια στη λήψη αποφάσεων και αντιμετώπιση της κρίσης. Οι τρόποι αντιμετώπισης είναι καθοριστικοί για το πόσο η κακοποιημένη γυναίκα θα μπορέσει να προσαρμοστεί στις νέες συνθήκες. Ειδικότερα, ο τρόπος που η οικογένεια αντιμετωπίζει τις αλλαγές επηρεάζει άμεσα το θύμα. Είναι πολύ σημαντική η στήριξη που λαμβάνει από συγγενείς και φίλους. Ωστόσο υπάρχουν και γυναίκες που ανέφεραν ότι αναζήτησαν στήριξη και δεν την είχαν. Στις περιπτώσεις που δεν υπάρχουν πηγές υποστήριξης, η κακοποιημένη γυναίκα είτε πιστεύει ότι θα τα καταφέρει μόνη της και θεωρεί την κατάσταση προσωπική της υπόθεση, είτε το ευρύτερο περιβάλλον δεν θέλει να πλησιάσει το θέμα εξαιτίας της άγνοιας και του φόβου για την επικινδυνότητα της κατάστασης.

« Είπα στην μητέρα και την αδερφή μου ότι ο άνδρας μου με δέρνει...μην το πεις σε κανέναν...ακούς τι σου λέμε...οπότε και εγώ καταλαβαίνεις...»

Από το παραπάνω απόσπασμα είναι έκδηλη η δυσκολία παραδοχής του ευρύτερου συγγενικού περιβάλλοντος για την κακοποίηση που δέχεται η γυναίκα, εξαιτίας των προκαταλήψεων που συνεπάγονται. Αποφεύγουν να παροτρύνουν το θύμα να απευθυνθεί στις κατάλληλες υπηρεσίες καθώς το αίτημα για βοήθεια και συμβουλευτική μπορεί να προκαλέσει φόβο και ντροπή.

Είναι σύνηθες το φαινόμενο στην περίπτωση ενδοοικογενειακής βίας, οι κακοποιημένες γυναίκες να διακόπτουν τις κοινωνικές τους σχέσεις με φίλους ή συγγενείς είτε γιατί απομακρύνονται οι ίδιες λόγω έλλειψης διάθεσης, είτε τους επιβάλλουν την απομάκρυνση οι θύτες, είτε γιατί νιώθουν ότι οι άλλοι τους λυπούνται.

« Ακόμα και όταν εκείνος έλειπε...φοβόταν να βγει από το σπίτι...μήπως και το μάθει...». (αυτούσια μεταφορά των λεγομένων του θύματος από συνέντευξη με κοινωνική λειτουργό).

Με βάση το παραπάνω απόσπασμα, το θύμα δεν έχει τη δυνατότητα να βγει από το σπίτι προκειμένου να αναζητήσει ηθική και συναισθηματική υποστήριξη. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να μην είναι εύκολο να αντιμετωπίσει τις δυσχέρειες που προκύπτουν από το πρόβλημα της. Έτσι, μικραίνει ο κύκλος των συναναστροφών της, κλείνεται στον εαυτό της και στο σπίτι της, προσπαθώντας να αναζητήσει μόνη της λύση.

2. Απόψεις θυμάτων σχετικά με τα συναισθήματα που έχουν λόγω της κακοποίησης που υφίστανται

Εκφράστηκαν αρκετές απόψεις σχετικά με τα συναισθήματα που έχουν τα θύματα λόγω της κακοποίησης τους. Αισθάνονται ντροπή, θυμό και φόβο για την κατάσταση που βιώνουν. Έχουν χαμηλή αυτοεκτίμηση, αισθάνονται ενοχές και νιώθουν ανασφαλείς και μόνες. Δείχνουν παθητικότητα ως προς την κατάσταση που τους συμβαίνει και ζουν με την ψευδαίσθηση ότι ο σύντροφός τους θα αλλάξει συμπεριφορά απέναντί τους. Είναι ένας ευσεβής πόθος που τον έχουν οι περισσότερες από τις κακοποιημένες γυναίκες. Αντιμετωπίζουν και ψυχοσωματικά προβλήματα λόγω του άγχους και της στενοχώριας τους. Το αίσθημα της αδυναμίας ωθεί τις γυναίκες να υφίστανται την κακοποίηση με ένα μοιρολατρικό τρόπο, σαν ένα γεγονός φυσιολογικό και χωρίς να σκέφτονται να τροποποιήσουν την κατάσταση. Δέχονται την κακοποίηση και την αναγνωρίζουν ως μέρος της καθημερινότητας τους και αδυνατούν να σκεφτούν εναλλακτικές λύσεις.

«Νιώθει ότι είναι ένα τίποτα...και δεν αξίζει μια...νιώθει ότι ντρέπεται να είναι μαζί της...».(αυτούσια μεταφορά των λεγομένων του θύματος από συνέντευξη με κοινωνική λειτουργό).

Βασικό στοιχείο της σχέσης θύτη – θύματος είναι η επιβεβαίωση της χαμηλής αυτοεκτίμησης του θύματος από τον δράστη. Με αυτό τον τρόπο ενισχύεται η εξάρτηση από τον θύτη. Ο θύτης έχοντας ως σκοπό την επίδειξη της δικής του υπεροχής, συνεχώς υποβιβάζει το θύμα και το κάνει να αισθάνεται κατώτερο από εκείνον. Συνήθως το θύμα

συμμερίζεται την άποψη του θύτη, ότι δηλαδή δεν αξίζει από την στιγμή που συνεχώς δέχεται τέτοιου είδους χαρακτηριστικά.

«Δεν είσαι ικανή για συζήτηση...μόνο με ένα μαλάκα, μπορείς να είσαι (λεγόμενα θύτη)...από την στενοχώρια μου έφτασα 33 κιλά...».

Αποτέλεσμα της ψυχολογικής βίας που δέχεται το θύμα είναι η απώλεια βάρους λόγω στενοχώριας. Η ψυχοσωματική αυτή αντίδραση του θύματος θα μπορούσε να προκαλέσει ποικίλα προβλήματα στην υγεία του έως και τον θάνατο. Είναι ευδιάκριτη, σύμφωνα με τα λεγόμενα του θύματος, η πρόθεση του δράστη για προβολή της δύναμης του και της αδυναμίας του θύματος

3. Απόψεις θυμάτων για το πώς αντιλαμβάνονται την κακοποίηση τους

Κατά την διάρκεια των συνεντεύξεων παρουσιάστηκαν αρκετές απόψεις για το πώς κατανοούν και ερμηνεύουν τα θύματα την κακοποίηση τους. Μερικές γυναίκες περιλαμβάνουν τη βία στην καθημερινή τους ζωή, μια κατάσταση ρουτίνας, την οποία δεν επιθυμούν συνειδητά να αλλάξουν. Το στάδιο της συνειδητοποίησης πιθανόν και να μην έρθει, από την στιγμή που οι κακοποιημένες γυναίκες εθελουφλούν, φορώντας παρωπίδες και ενστερνίζονται τις απόψεις του θύτη για την προσωπικότητα τους.

«Προσπαθούσα να βελτιώσω την κατάσταση...όμως συνέχιζε να με χτυπάει...τον χώρισα γιατί με απάτησε με μια μεγαλύτερη του με τρία παιδιά...».

Εδώ το θύμα δέχεται τη βία, ελπίζοντας ότι ο σύζυγος της θα αλλάξει. Πιστεύει ότι η αγάπη και η δική της συμπεριφορά θα αποτελούσαν τα βασικά στοιχεία προκειμένου να βελτιωθεί ο γάμος της. Όμως, όπως αναφέρει και η ίδια, εκείνος συνέχιζε να την κακοποιεί. Αυτό που προκαλεί ιδιαίτερη εντύπωση είναι ότι αιτία του διαζυγίου δεν ήταν η κακοποιητική συμπεριφορά του συζύγου της αλλά η απιστία του. Πιθανόν να διατηρούσε το γάμο της στην περίπτωση που δεν γνώριζε για την απιστία του.

4. Απόψεις θυμάτων αναφορικά με τους λόγους που παραμένουν στη βίαιη σχέση και δεν καταγγέλλουν το περιστατικό

Αναφέρθηκαν διάφορες απόψεις των θυμάτων για τους λόγους που δεν κοινοποιούν την κακοποίηση. Ο ισχυρισμός των γυναικών, ότι δηλαδή σε περίπτωση γνωστοποίησης της βίας δεν θα υπάρξει παραδοχή της κατάστασης από το ευρύτερο οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον, τις αποθαρρύνει από οποιαδήποτε ενέργεια. Ειδικότερα, όταν ο δράστης έχει επαγγελματική και κοινωνική καταξίωση, είναι πολύ δύσκολο για την κακοποιημένη γυναίκα να απευθυνθεί στις αρμόδιες υπηρεσίες διότι επικρατεί ο φόβος της επίρριψης ευθυνών σε αυτές για τη στάση του θύτη απέναντί τους. Τα στερεότυπα είναι εμφανή και το θύμα λειτουργεί περισσότερο σαν να έχει μερίδιο ευθύνης για την κατάσταση αυτή. Στα σοβαρά προβλήματα που ήδη υπάρχουν σε μια ανάλογη κατάσταση, έρχεται να προστεθεί και εκείνο της σιωπής ή της απόκρυψης. Είναι ένας τρόπος προφύλαξης που απομακρύνει τις γυναίκες από τους άλλους και από τον ίδιο τον εαυτό τους. Ο στιγματισμός των θυμάτων στηρίζεται σε μια σειρά προκαταλήψεων, σύμφωνα με τις οποίες, οι γυναίκες ρίχνουν το βάρος των ευθυνών στον εαυτό τους για την κακοποιητική συμπεριφορά του συζύγου τους. Επίσης, κοινωνικοί λόγοι ότι θα είναι δακτυλοδειχτούμενες από τον κοινωνικό περίγυρο και η αδυναμία να βγουν από την οικογενειακή εστία λόγω της πεποίθησης ότι είναι ανεπαρκείς να προχωρήσουν στηριζόμενες αποκλειστικά στον εαυτό τους, δρουν αποτρεπτικά στην κοινοποίηση του προβλήματος.

«Κανείς δεν ξέρει τι γίνεται σπίτι μου...και είμαι σίγουρη ότι ο κόσμος εμένα θα κακολογήσει...».

Το θύμα έχει την εντύπωση ότι το κοινωνικό περιβάλλον θα πάρει το μέρος του θύτη. Είναι εμφανές ότι η γνώμη του κόσμου έχει σημαντικότερη αξία από την απελευθέρωσή του από τον δράστη. Αυτό συμβαίνει γιατί προσπαθεί να αποφύγει την ντροπή και τον στιγματισμό. Έτσι υπομένει την κακοποιητική συμπεριφορά του συζύγου χωρίς να προσπαθεί να εντοπίσει τρόπους απαλλαγής από αυτόν.

5. Απόψεις θυμάτων για την στάση της αστυνομίας απέναντι στο πρόβλημα τους

Οι απόψεις των θυμάτων για τη στάση της αστυνομίας απέναντι στο πρόβλημα της ενδοοικογενειακής βίας είναι ποικίλες. Κάθε κακοποιημένη γυναίκα αξιολογεί με διαφορετικό τρόπο την ποιότητα των υπηρεσιών που προσφέρει η αστυνομία. Τα κριτήρια αξιολόγησης είναι υποκειμενικά και βασίζονται σε ατομικές αντιλήψεις και προκαταλήψεις. Υπάρχουν θύματα που κοινοποίησαν το πρόβλημα στην αστυνομία και άλλα που δεν το τόλμησαν.

Βασικό χαρακτηριστικό είναι ότι τα θύματα προβαίνουν σε γενικεύσεις αναφέροντας κάποια συγκεκριμένα χαρακτηριστικά των αστυνομικών, τα οποία θα επισημανθούν παρακάτω. Με αυτό τον τρόπο όμως, ακολουθώντας και τηρώντας τα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις, παραμένουν στάσιμες χωρίς ίχνος αλλαγής στο πρόβλημα που βιώνουν. Έτσι, δεν δίνουν ευκαιρίες στο αστυνομικό προσωπικό να αποδείξει ότι μπορεί να τους παρέχει ικανοποιητική βοήθεια. Βέβαια υπάρχουν και περιπτώσεις κακοποιημένων γυναικών που απευθύνθηκαν σε αστυνομικά τμήματα της περιοχής τους και δεν βρήκαν την ανάλογη προσέγγιση που προσδοκούσαν. Απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη επικοινωνίας και σχέσεων συνεργασίας ανάμεσα στα θύματα και τους αστυνομικούς είναι η προθυμία και η διαθεσιμότητα και από τις δύο πλευρές.

«Γιατί να απευθυνθώ σε αστυνομικούς...είναι και αυτοί άνδρες...θα πουν ότι εγώ τον ώθησα να με χτυπήσει...».

Αυτό που είναι φανερό είναι η έλλειψη εμπιστοσύνης του θύματος προς τους αστυνομικούς. Επικρατεί το στερεότυπο ότι οι αστυνομικοί, λόγω του φύλου τους, θα πάρουν το μέρος του δράστη. Αυτή η αντίληψη αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα στην κακοποιημένη γυναίκα να ενεργοποιηθεί και να καταγγείλει το πρόβλημα, με αποτέλεσμα η αστυνομία να μην μπορεί να παρέμβει με κανένα τρόπο στο συγκεκριμένο περιστατικό.

«Ακόμα δεν έχει αποφασίσει να το πει στην αστυνομία...είναι εφοριακός και τον γνωρίζουν πολλοί...δεν θα την πιστέψουν...με τους άλλους είναι κύριος...μόνο εκείνη ξέρει πως είναι πραγματικά...». (αυτούσια μεταφορά των λεγομένων του θύματος από συνέντευξη με κοινωνική λειτουργό).

Η απόκρυψη της αλήθειας είναι άμεσα συνυφασμένη με την κοινωνική και επαγγελματική θέση του θύτη. Το είδος της εργασίας του, του προσφέρει πέρα από την κοινωνική καταξίωση, ασφάλεια και κύρος, που το θύμα θεωρεί ότι δεν μπορεί να καταρριφθεί με μία καταγγελία. Υιοθετεί την άποψη ότι η καταγγελία δεν θα γίνει αποδεκτή ή πιστευτή από την αστυνομία. Πιθανόν η φύση της εργασίας του θύτη συνίσταται στη διασύνδεση με άλλες υπηρεσίες όπως η αστυνομία. Αν υποθεθεί, ότι η εφορία έχει μια μορφή εξουσίας, η «υπόγεια» ανταλλαγή υπηρεσιών μεταξύ φορέων, όπως η αστυνομία δεν είναι ασύμβατη με την πραγματικότητα. Ενδεχομένως με αυτό τον τρόπο ο θύτης να προστατεύεται μέσω της στήριξης της αστυνομίας. Επιπλέον η κοινωνική καταξίωση μέσω της επαγγελματικής θέσης του ατόμου προσφέρει συνήθως ένα άλλοθι «υπεράνω» υποψίας.

«Οι γείτονες κάλεσαν την αστυνομία...όταν οι αστυνομικοί είδαν ότι ο άνδρας μου είναι παπάζ είπαν: 'τι να σου κάνουμε τώρα σύντεκνε...ντροπή είναι αυτά τα πράγματα...βρες τα με τη γυναίκα σου' ...και έφυγαν».

Το παραπάνω απόσπασμα δείχνει ότι η προσέγγιση των αστυνομικών απέναντι στο θύμα ήταν μη ουσιαστική και καθόλου ικανοποιητική για την κακοποιημένη γυναίκα. Επιπλέον η προσέγγιση αυτή στηρίχθηκε στην υιοθέτηση κοινωνικών στερεοτύπων, εφ' όσον η συγκεκριμένη αντίδραση προκλήθηκε από την εικόνα του κληρικού. Σε καμία περίπτωση η στάση που επέδειξαν οι αστυνομικοί δεν θεωρείται επαγγελματική και στηριζόμενη στην δεοντολογία της αστυνομικής εξουσίας. Ακόμη, το αστυνομικό προσωπικό φάνηκε ελλιπώς ενημερωμένο για την κρισιμότητα της κατάστασης της ενδοοικογενειακής βίας με αποτέλεσμα να είναι μη εξυπηρετικό και αδιάφορο προς τις ανάγκες του θύματος.

Στο συγκεκριμένο απόσπασμα δεν υφίσταται καταγγελία από το ίδιο το θύμα αλλά αναζήτηση βοήθειας από τη γειτονιά. Είναι γεγονός πως οι αστυνομικοί αδυνατούσαν να παρέχουν ουσιαστική βοήθεια στο θύμα, εφόσον δεν έχει προβεί σε καταγγελία, όμως θα μπορούσαν να φανούν ευαισθητοποιημένοι απέναντι στην κατάσταση που βιώνει το θύμα. Η προσέγγιση τους θα έπρεπε να έχει ενημερωτικό χαρακτήρα.

Ένας προβληματισμός που δημιουργήθηκε είναι εάν η ιδιότητα του συζύγου, ως κληρικός, επηρέασε όντως ή όχι την συμπεριφορά των αστυνομικών στο συγκεκριμένο περιστατικό. Γενικά, όπως έχει προαναφερθεί οι αστυνομικοί υιοθετούν κάποιες προκαταλήψεις. Όταν δεν τηρούνται τα επαγγελματικά και δεοντολογικά δεδομένα οι προκαταλήψεις αυτές εμποδίζουν τον επαγγελματικό τους ρόλο. Μία συνηθισμένη

προκατάληψη για το μεγαλύτερο μέρος του κοινωνικού συνόλου είναι η χροιά και η κοινωνική εικόνα που δημιουργεί το άτομο, εξαιτίας της κοινωνικής και επαγγελματικής του ταυτότητας. Έτσι είναι φυσικό ένας κατηγορούμενος ως θύτης ενδοοικογενειακή βίας να έχει διαφορετική αντιμετώπιση, ανάλογα με τον επαγγελματικό του ρόλο π.χ. ως γιατρός, ιερέας, εφοριακός ή ως γεωργός, υδραυλικός.

16.1.3 ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ

Από την έρευνα διαπιστώθηκε ότι η κακοποίηση γυναικών από τους συζύγους τους, οδηγεί σε μια μακρά περίοδο δυσλειτουργίας για την οικογένεια, δυσκολία στην επίλυση πρακτικών οικογενειακών προβλημάτων και άγχος. Ακόμη τα θύματα κατανοούν και ερμηνεύουν διαφορετικά το καθένα, την κατάσταση βίας, την οποία βιώνουν. Συνεπώς, δεν συμπεριφέρονται με τον ίδιο τρόπο, αν και η κατάσταση παραμένει ίδια.

Σύμφωνα με τις απόψεις των θυμάτων, οι κακοποιημένες γυναίκες διακρίνονται σε δύο βασικές κατηγορίες. Σε εκείνες που θεωρούν την κακοποίηση προσωπική τους υπόθεση και δεν προβαίνουν στην κοινοποίηση του προβλήματος και σε εκείνες που δεν αντέχουν να υπομένουν την κακοποιητική συμπεριφορά του συζύγου τους με αποτέλεσμα την γνωστοποίηση και καταγγελία του δράστη.

Στην πρώτη κατηγορία οι γυναίκες προσπαθούν μόνες τους να βρουν λύση, χωρίς να ζητούν συμπαράσταση από το άτυπο δίκτυο συγγενών και φίλων. Η έλλειψη κοινωνικών συναναστροφών αποτρέπει τις κακοποιημένες γυναίκες να δημιουργήσουν ένα δίκτυο υποστήριξης, προκειμένου να αντεπεξέλθουν στις υπόλοιπες δυσκολίες που ανακύπτουν λόγω της κακοποίησης που δέχονται. Χωρίς την ενίσχυση του οικογενειακού και κοινωνικού περιβάλλοντος, η επιβάρυνση από την κατάσταση των θυμάτων, είναι ακόμα μεγαλύτερη. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την χαλάρωση αυτών των παραδοσιακών δικτύων αλληλεγγύης.

Μια άλλη μερίδα γυναικών επιλέγει επίσης να εντοπίσει μόνη της λύσεις, διότι θεωρεί ότι η διαδικασία καταγγελίας είναι προδιαγεγραμμένη, καθώς δεν πρόκειται να της παρασχεθεί καμία ουσιαστική βοήθεια. Ιδιαίτερα, όταν απουσιάζει η σωματική κακοποίηση -άρα δε χρειάζεται ιατροδικαστική εξέταση- οι διαδικασίες «απλουστεύονται», καθώς η ψυχολογική βία, για κάποιους δεν θεωρείται τόσο βαριά μορφή κακοποίησης και δεν μπορεί να εξεταστεί αντικειμενικά.

Τα θύματα της πρώτης κατηγορίας βρίσκονται σε μια συνεχή προσπάθεια αντιμετώπισης του ζητήματος. Στην ουσία όμως, αφού δεν δέχονται την προσφορά οποιασδήποτε βοήθειας, δεν έχουν την δυνατότητα να απομακρυνθούν από τον «στενό» κλοιό της κακοποίησης. Ένα χαρακτηριστικό γνώρισμα της σχέσης θύτη – θύματος είναι ο εκμηδενισμός της αυτοεκτίμησης του θύματος, προκειμένου να ενισχυθεί η εξάρτηση από το θύτη. Ο θύτης υπενθυμίζει συνεχώς στο θύμα την κατωτερότητα του, επιδεικνύοντας την δική του υπεροχή. Το θύμα εφόσον έχει δεχτεί καταιγισμό τέτοιων χαρακτηριστικών και σε συνδυασμό με την συμπεριφορά του θύτη, πείθεται για την απαξία του. Τα συναισθήματα, τα οποία σε μόνιμη βάση διακατέχουν τις κακοποιημένες γυναίκες, είναι φόβος, ανασφάλεια, ντροπή. Κινούμενες από αυτά αλλά και από τις στερεοτυπικές τους αντιλήψεις για τις δυνατότητες των αστυνομικών, δεν προσφεύγουν στις αστυνομικές αρχές.

Από τις αναπαραστάσεις που προκύπτουν, διαφαίνεται ότι ουσιαστικός λόγος που τα θύματα δεν καταγγέλλουν την κακοποίηση έγκειται στις εντυπώσεις που έχουν σχηματίσει για το αστυνομικό προσωπικό. Αρνούνται να προχωρήσουν σε καταγγελία, γιατί έχουν αποκρυσταλλώσει μέσα τους μια συγκεκριμένη εικόνα για αυτούς. Θεωρούν ότι οι αρμοδιότητες τους λειτουργούν βάσει φύλου που πρωταγωνιστεί στην εκάστοτε περίπτωση και όχι βάσει του ίδιου γεγονότος, για το οποίο απαιτείται μια πιο «ανθρώπινη», -αν όχι εξειδικευμένη- παρέμβαση. Ένα μέρος των κακοποιημένων γυναικών είναι ευδιάκριτο ότι δεν πιστεύει ότι θα συναντήσει επαγγελματική στάση και συμπεριφορά από τους αστυνομικούς, ανεξάρτητα από το φύλο τους, καθώς είναι ανδροκρατούμενο επάγγελμα (ακόμη και οι γυναίκες επαγγελματίες υιοθετούν αντρικά πρότυπα, καταργώντας τη γυναικεία σκέψη- συμπεριφορά). Η πρόγνωση της συμπεριφοράς τους, βάσει εμπειριών άλλων θυμάτων ή προσωπικών σχημάτων για την δράση των αστυνομικών σε παρόμοιες περιπτώσεις, αποθαρρύνει το θύμα από το να καταγγείλει το επεισόδιο.

Ο φόβος του θύματος μην τυχόν και στιγματιστεί από μια ενδεχόμενη καταγγελία κατά του δράστη, η κοινή γνώμη και οι προκαταλήψεις προς την αστυνομία, δεν αφήνουν περιθώρια κινητοποίησης του θύματος, ώστε να προβεί σε άσκηση του δικαιώματος της έγκλησης και να απεξαρτηθεί από τον θύτη. Ο φόβος της επίρριψης ευθυνών στο θύμα από τις αστυνομικές αρχές υπερισχύει, με αποτέλεσμα την συνέχιση της κακοποίησης και την καταρράκωση του θύματος από αυτή την βίαιη συμπεριφορά.

Στην δεύτερη κατηγορία, τα θύματα αποφασίζουν να προβούν σε νομικές διαδικασίες για την κακοποίηση. Βέβαια και οι κακοποιημένες γυναίκες αυτής της

κατηγορίας ενστερνίζονται ως ένα βαθμό, τους φόβους και τα στερεότυπα που υπάρχουν, όμως αποφασίζουν να προσπαθήσουν να βοηθήσουν τον εαυτό τους κάνοντας καταγγελία στους δράστες. Γνωρίζουν ότι βρίσκονται σε μια κατάσταση, στην οποία έχουν δύο επιλογές: είτε να υπομένουν τη βία είτε να απομακρυνθούν από αυτή. Προσπαθούν λοιπόν να απεγκλωβιστούν από το αδιέξοδο, ζητώντας βοήθεια από το ευρύτερο οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον αλλά και από τις αστυνομικές αρχές. Όπως είναι φυσικό, ενώ το θύμα έχει έρθει σε επαφή με τους αστυνομικούς -υπό συνθήκες οικογενειακού επεισοδίου- και έχει βιώσει τον «παραρνητικό χαρακτήρα» του αρμόδιου οργάνου, δεν έχει επιχειρήματα για να πείσει τον εαυτό του, ότι η άμεση και με δική του πρωτοβουλία επαφή, θα είναι αποτελεσματική.

Μέσα από τη μελέτη του δείγματος, διαπιστώθηκε ότι τα θύματα που επικαλέστηκαν βοήθεια από την αστυνομία, δεν βρήκαν την αντιμετώπιση που αναζητούσαν, δηλαδή ενδιαφέρον, ενσυναίσθηση, ασφάλεια και κάποια προσπάθεια συνέντισης του θύτη. Το αστυνομικό προσωπικό φάνηκε να αδιαφορεί για τις ανάγκες τους. Αυτό είχε ως απότοκο οι γυναίκες της δεύτερης κατηγορίας να δημιουργήσουν μια αρνητική εικόνα για τις αστυνομικές αρχές, λόγω της απογοητευτικής συμπεριφοράς των αστυνομικών που χειρίστηκαν την υπόθεσή τους. Όταν για παράδειγμα, απευθύνονται στο θύμα ρωτώντας το «Τι του έκανες ;» , ενώ θα έπρεπε το κέντρο βάρους της πράξης, να μετατοπιστεί προς τον δράστη, το θύμα -για άλλη μια φορά- ενοχοποιείται. Η παρέμβαση των αστυνομικών περιλαμβάνει συνήθως κάποιες παραινέσεις που απευθύνονται στο δράστη. Είναι πιθανό όμως αυτός ο τρόπος προσέγγισης να μην οφείλεται σε αδιαφορία όπως επικαλούνται τα θύματα, αλλά σε ελλιπή γνώση του αντικειμένου από την πλευρά των αστυνομικών.

Οι γυναίκες – θύματα και στις δύο κατηγορίες παρουσιάζουν χαρακτηριστικά που θα μπορούσαν να θεωρηθούν κοινά. Και στις δύο κατηγορίες τα συναισθήματα και οι απόψεις τους είναι όμοιες. Η διαφορά τους συνεπάγεται στον τρόπο που αντιμετωπίζουν την βίαιη συμπεριφορά του συζύγου. Στην πρώτη κατηγορία, τα θύματα θεωρούν την κακοποίηση ιδιωτική υπόθεση και δεν προβαίνουν σε καταγγελία. Αντίθετα στη δεύτερη κατηγορία, οι κακοποιημένες γυναίκες γνωστοποιούν το περιστατικό βίας, δίνοντας την ευκαιρία στην αστυνομία να τους παρέχει βοήθεια.

17. ΠΑΡΑΘΕΣΗ ΥΛΙΚΟΥ ΤΩΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ

Επιλέχθηκαν τα σημαντικότερα σημεία των συνεντεύξεων, τα οποία μπορούν να συμβάλουν στην κατανόηση των λόγων αναστολής καταγγελίας των θυμάτων και της «ρεαλιστικής» εικόνας του ρόλου και της πρακτικής των αστυνομικών στην αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας. Εν συνεχεία, αναφέρονται και αναλύονται οι απόψεις και οι αναπαραστάσεις που διακρίθηκαν μέσω των συνεντεύξεων από τους κοινωνικούς λειτουργούς.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ

- *«Πριν μέρες, τον πήραν (δράστη) τηλέφωνο από την ασφάλεια, μετά από δική της έκκληση (όχι καταγγελία) και ορκίστηκε στο παιδί, ότι ποτέ δεν την ακούμπησε και εκείνοι τον πίστεψαν....μην κάνεις επιπολαιότητες και χάσεις το παιδί».*

(κοινωνική λειτουργός με εμπειρία 17 χρόνων)

Εδώ φαίνεται η άμεση παρέμβαση της κοινωνικής λειτουργού, η οποία συμβουλεύει το θύμα να μην προβαίνει σε επιπόλαιες ενέργειες αλλά να κινείται με ψυχραιμία. Το θύμα βρίσκεται σε σύγχυση, θεωρεί ότι δεν θα βρει ανταπόκριση από την αστυνομία, για αυτό προσπαθεί να βρει μόνη της λύση.

- *«...Δεν έχει αποφασίσει ακόμα αν θα το καταγγείλει στην αστυνομία. Επειδή εκείνος είναι εφοριακός, τον γνωρίζουν πολλοί και φοβάται (το θύμα) ότι δε θα την πιστέψουν ή ότι θα της κάνει κακό. Με τους άλλους είναι κύριος. Μόνο εκείνη ξέρει τι σόι άνθρωπος είναι. Έχει να βγει χρόνια από το σπίτι και πηγαίνει μόνο για τα ψώνια(θύμα). Τώρα πια δεν έχει ούτε μια φίλη...»*

(Η κοινωνική λειτουργός με εμπειρία 17 χρόνων, αναφέρει εκπροσωπώντας το θύμα)

Από το απόσπασμα γίνεται κατανοητό ότι η κοινή γνώμη και η κοινωνική καταξίωση του θύτη λαμβάνει σημαντικό ρόλο στην απόφαση του θύματος να καταγγείλει το περιστατικό βίας.

- *«δε θέλω να εκφράσω την προσωπική μου άποψη για τους αστυνομικούς, το μόνο που μπορώ να κάνω είναι να μιλήσω εξ' ονόματος των θυμάτων...από το σύνολο των θυμάτων λίγες γυναίκες είναι ικανοποιημένες από τη συμπεριφορά των αστυνομικών, γιατί δεν υπάρχει συμπαράσταση.»*

(Κοινωνική λειτουργός με εμπειρία 15 χρόνων)

Παρατηρείται η άρνηση της κοινωνικής λειτουργού να παραθέσει τις προσωπικές της σκέψεις. Πιθανόν να θεωρεί ότι θα εκτεθεί, παρά το γεγονός ότι δηλώθηκε η τήρηση ανωνυμίας. Πάντως από την εμπειρία της με θύματα κακοποίησης θεωρεί ότι δεν υπάρχει συμπαράσταση από τη πλευρά των αστυνομικών.

- *«αφού σχεδόν όλα τα θύματα έχουν ήδη πάρει τις αποφάσεις τους. Επιδιώκουν την τιμωρία του δράστη, προκειμένου να απαλλαγούν από αυτόν. Το συναίσθημα, που επικρατεί είναι έντονος θυμός, ενώ φαίνονται πληγωμένες και καταρρακωμένες.»*

(Κοινωνική λειτουργός με εμπειρία 15 χρόνων)

Παρατηρείται ότι σύμφωνα με την κοινωνική λειτουργό, τα θύματα που απευθύνονται στην Ιατροδικαστική Κλινική έχουν ήδη περάσει από το στάδιο της διαπραγμάτευσης (αποκάλυψη ή αποσιώπηση του επεισοδίου της κακοποίησης) και είναι αποφασισμένα. Γνωρίζουν ότι θέλουν την τιμωρία του δράστη και την απαλλαγή τους από αυτόν, εξαιτίας των έντονων συναισθημάτων που βιώνουν από το πρόβλημα.

17.1 ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ

Ο λόγος που διεξήχθησαν οι συνεντεύξεις με τους κοινωνικούς λειτουργούς, έγκειται στο γεγονός της μη εύρεσης θυμάτων κακοποίησης είτε από το κοινωνικό περιβάλλον είτε από τη συνεργασία με τις αρμόδιες υπηρεσίες. Οι συνεντεύξεις αυτές έχουν ως κύριο στόχο, τη λήψη των απαραίτητων πληροφοριών για τις εμπειρίες των θυμάτων κακοποίησης. Η μία από τις συνεντεύξεις έγινε μέσω τηλεφώνου, γι' αυτό οι απαντήσεις της κοινωνικής λειτουργού ήταν 'τηλεγραφικές'.

Η ομάδα συγγραφής ήρθε σε επαφή με κοινωνικούς λειτουργούς, που εργάζονται σε υπηρεσίες οι οποίες εξυπηρετούν θύματα, όπως Γενικά Νοσοκομεία και Εθνικό Κέντρο Άμεσης Κοινωνικής Βοήθειας. Η συνηθέστερη απόκριση, μετά τη σύσταση του θέματος μελέτης, ήταν ότι εξαιτίας της περιορισμένης τους εμπειρίας με θύματα δεν ήταν σε θέση να βοηθήσουν στην έρευνα της ομάδας, και πόσο μάλλον να τοποθετηθούν σχετικά με την συμβολή και το ρόλο της αστυνομίας απέναντι στα θύματα.

17.1.2 ΠΑΡΑΘΕΣΗ ΑΠΟΨΕΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ

1. Άποψη κοινωνικού λειτουργού σχετικά με τους λόγους αποφυγής καταγγελίας της βίας από τα θύματα.

Η κοινωνική λειτουργός θεωρεί ότι οι κακοποιημένες γυναίκες παρουσιάζουν ενδοιασμούς ως προς την καταγγελία του δράστη. Οι βασικότεροι λόγοι που κατονομάζει είναι η οικονομική και ψυχική εξάρτηση από το θύτη, η αδυναμία λήψης αποφάσεων καθώς και το γεγονός ότι δεν υπάρχει ενθάρρυνση και υποστήριξη από το ευρύτερο συγγενικό και κοινωνικό περιβάλλον. Φαίνεται λοιπόν ότι εξωτερικοί παράγοντες, όπως ο ρόλος της κοινής γνώμης και η μηδενική ενίσχυση από συγγενείς και φίλους αλλά και εσωτερικοί παράγοντες όπως τα συναισθήματα των θυμάτων ενδεχομένως, δρουν ανασταλτικά για την καταγγελία της βίας που υφίστανται.

«...οι λόγοι που συγκρατούν το θύμα από το να προχωρήσει σε καταγγελία είναι η οικονομική τους εξάρτηση από το θύτη, η αδυναμία στο χαρακτήρα, η έλλειψη θάρρους και το μη υποστηρικτικό περιβάλλον...».

Από το παραπάνω απόσπασμα φαίνεται η άποψη ότι το θύμα δεν καταγγέλλει το θύτη λόγω προσωπικών και κοινωνικών κωλυμάτων και δυσκολίας οικονομικής επιβίωσης.

2. Άποψη κοινωνικού λειτουργού σχετικά με την συμπεριφορά των αστυνομικών απέναντι στα θύματα.

Η άποψη της κοινωνικής λειτουργού για τη συμπεριφορά των αστυνομικών απέναντι στο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν τα θύματα είναι συγκεκριμένη. Σύμφωνα με την εμπειρία της, οι αστυνομικές αρχές δεν μπορούν να προσφέρουν ουσιαστική βοήθεια στις κακοποιημένες γυναίκες. Συγκεκριμένα, η στάση των αστυνομικών απέναντι στις κακοποιημένες γυναίκες είναι παθητική. Βέβαια δεν διευκρινίζεται η προσωπική της άποψη για τους λόγους που πιθανόν οι αστυνομικοί να υιοθετούν αυτή τη συμπεριφορά, όμως το αποτέλεσμα είναι ότι η στάση των αστυνομικών παρουσιάζεται ελλιπής σε ένα πρόβλημα που έχει μεγάλη βαρύτητα, όπως αυτό της ενδοοικγενειακής βίας. Συχνά απογοητεύουν το θύμα καθώς προβαίνουν σε δηλώσεις και χαρακτηρισμούς. Ενδεικτικά αναφέρονται τα παρακάτω αποσπάσματα:

«μέχρι να εμφανιστεί η αστυνομία, ο δράστης έχει φύγει»

Στα περισσότερα περιστατικά που με τα οποία συνεργάστηκε η κοινωνική υπηρεσία Θεσσαλονίκης, διακρίνεται ότι η αστυνομία δεν παρενέβη άμεσα στην κλήση βοήθειας του θύματος.

Αναφέρει ενδεικτικά τα λεγόμενα των αστυνομικών σε κακοποιημένες γυναίκες: *«τώρα που έμπλεξες, τώρα αρχίζουν τα προβλήματα»*

Το παραπάνω απόσπασμα αποτελεί μεταφορά των λεγομένων των αστυνομικών προς τα θύματα που αναζητούν την βοήθεια τους, από τη κοινωνική λειτουργό. Το γεγονός ότι επιλέχθηκε η συγκεκριμένη φράση από την επαγγελματία, πιθανόν να δηλώνει την πιο συνηθισμένη ή τη πιο αντιπροσωπευτική στάση των αστυνομικών απέναντι στα θύματα. Φαίνεται ότι οι αστυνομικοί προσπαθούν να δείξουν το μέγεθος της κατάστασης στο θύμα, όμως ο τρόπος προσέγγισης τους είναι ωμός και αποθαρρυντικός προς το θύμα.

3. Απόψεις κοινωνικού λειτουργού για την επάρκεια του νομοθετικού πλαισίου και της λειτουργίας του αστυνομικού τμήματος.

Όπως φαίνεται από την συνέντευξη η κοινωνική λειτουργός αναφέρει ότι δεν έχει γνώσεις σχετικά με το νομοθετικό πλαίσιο, ώστε να γνωρίζει τα κενά και τις αλλαγές που είναι απαραίτητες. Από την εμπειρία της όμως έχει σχηματίσει την πεποίθηση ότι θα λειτουργούσε πληρέστερα το σύστημα, αν ο εισαγγελέας, ο οποίος έχει πολύ σημαντικό ρόλο, κινούνταν αυτεπάγγελτα. Επίσης, πρότεινε τη δημιουργία μιας λίστας προτεραιότητας στο αστυνομικό τμήμα κάθε περιοχής με στοιχεία θυμάτων που είναι αποδεδειγμένη η κακοποίηση τους, ώστε οι αστυνομικοί να ανταποκρίνονται άμεσα στο τηλεφωνικό κάλεσμα τους.

«ο εισαγγελέας πρέπει να αλλάξει τακτική και να λειτουργεί αυτεπάγγελτα στις σοβαρές περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας και να μην περιμένει την κατάθεση του θύματος».

Η κοινωνική λειτουργός αναφέρει πόσο σημαντική είναι η συμβολή του εισαγγελέα και πως όταν τα θύματα προβαίνουν σε καταγγελία, ο ίδιος κινείται ανάλογα με την περίπτωση. Η επαγγελματίας προτείνει την αλλαγή τακτικής του εισαγγελέα, καθώς έχει παρατηρήσει ότι αυτός επεμβαίνει μόνο σε περίπτωση καταγγελίας του θύματος και όχι αυτεπάγγελτα αφού κρίνει αν έχει διαπραχθεί ποινικό αδίκημα.

«...να υπαγορευθεί από τη νομοθεσία η αύξηση του δυναμικού της αστυνομικής υπηρεσίας...και να καταγράφονται όλα τα αποδεδειγμένα περιστατικά κακοποίησης σε λίστα, ώστε οι αστυνομικοί να ανταποκρίνονται αμέσως στο τηλεφωνικό κάλεσμα των θυμάτων...να έχουν δηλαδή τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας προτεραιότητα από άλλες καταστάσεις».

Από το παραπάνω απόσπασμα διαπιστώνεται ότι η κοινωνική λειτουργός δίνει μεγάλη βαρύτητα στο πρόβλημα της ενδοοικογενειακής βίας, γι' αυτό και προτείνει να δημιουργηθεί κάποιου είδους λίστα προτεραιότητας στα αστυνομικά τμήματα. Επίσης, πιθανόν να θεωρεί ότι οι αστυνομικοί δεν ανταποκρίνονται άμεσα στις περιπτώσεις που καλούνται.

17.1.3 ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ

Από το σύνολο των απόψεων των κοινωνικών λειτουργών διακρίθηκαν κάποιες αναπαραστάσεις όσον αφορά τους λόγους αποφυγής καταγγελίας των θυμάτων και τη στάση των αστυνομικών σε θύματα ενδοοικογενειακής βίας, που προσφεύγουν στον επαγγελματικό τους ρόλο. Δεν έγινε κατηγοριοποίηση των κοινωνικών λειτουργών εξαιτίας του μικρού αριθμού συνεντεύξεων.

Αρχικά, οι κοινωνικοί λειτουργοί θεωρούν ότι τα βασικότερα αίτια άρνησης καταγγελίας των θυμάτων συνίστανται στην συναισθηματική σύγχυση, την οποία υπόκεινται σε συνδυασμό με την αποθάρρυνση του κοινωνικού και οικογενειακού περιβάλλοντος. Στην περίπτωση όμως που η καταγγελία γίνει και θύμα - θύτης φτάσουν στο δικαστήριο, προκειμένου να εκδικαστεί η υπόθεση της κακοποίησης, ενδέχεται το θύμα να συμφιλιωθεί με το δράστη. Οι κοινωνικοί λειτουργοί θεωρούν ότι η επανασύνδεση του ζευγαριού προκύπτει από την σχέση εξάρτησης θύματος – δράστη.

Επίσης, θεωρούν ότι οι αστυνομικοί δεν μπορούν να κάνουν πολλά πράγματα και να παρέμβουν στη σχέση θύτη – θύματος. Στην περίπτωση που το θύμα ζητήσει βοήθεια, εκείνοι με την συμπεριφορά τους το απογοητεύουν. Σε γενικές γραμμές υποστηρίχθηκε ότι ο θεσμός της αστυνομίας δεν αφορά τις ανάγκες των θυμάτων, καθώς οι αρμοδιότητες τους είναι περιορισμένες. Έχουν την πεποίθηση ότι ο ρόλος της εισαγγελίας είναι πολύ σημαντικός για την εξέλιξη της πορείας του θύματος, εφόσον χρειάζεται να κινείται αυτεπάγγελτα κατά περίπτωση.

Παρατηρείται ότι οι κοινωνικοί λειτουργοί θεωρούν, σύμφωνα με τις γνώσεις που διαθέτουν για τον ρόλο της Αστυνομίας στο εν λόγω θέμα, ότι οι αστυνομικοί έχουν περιορισμένες αρμοδιότητες με αποτέλεσμα να αδυνατούν να παρέμβουν ουσιαστικά σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας. Με βάση το νομικό πλαίσιο, διαφαίνεται ότι στην πραγματικότητα οι αστυνομικοί έχουν την δυνατότητα συμβολής στην αντιμετώπιση του προβλήματος της ενδοοικογενειακής βίας. Η κυριότερη αρμοδιότητα που διαθέτουν είναι ότι εφόσον θεωρήσουν ότι πρόκειται για περίπτωση ποινικού αδικήματος κινούνται αυτεπάγγελτα. Όμως σπάνια χρησιμοποιούν αυτή την δυνατότητα, για αυτό ενδεχομένως οι κοινωνικοί λειτουργοί προέβαλλαν ότι ο θεσμός Αστυνομίας δεν μπορεί να παρέμβει στο συγκεκριμένο πρόβλημα.

18. ΑΜΟΙΒΑΙΕΣ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ

Προηγήθηκε η παράθεση των αναπαραστάσεων των αστυνομικών και των θυμάτων. Παρατηρήθηκαν κοινά σημεία μεταξύ των προαναφερθέντων, τα οποία κρίθηκαν σκόπιμο να συγκεραστούν σε αυτή την ενότητα. Από την κοινή συνισταμένη αυτών, έγινε ευδιάκριτη, κατά πόσο θύματα και αστυνομικοί έχουν σχηματίσει αντίστοιχη εικόνα για τις ευθύνες και τα καθήκοντά τους.

Συγκεκριμένα, οι αμοιβαίες αναπαραστάσεις σχετίζονται με τους λόγους που τα θύματα αποθαρρύνονται να καταγγείλουν το περιστατικό βίας. Οι λόγοι αυτοί ισχύουν ακόμη και στις περιπτώσεις γυναικών που προέβησαν σε καταγγελία, καθώς υπέμειναν επανειλημμένως τη βίαιη συμπεριφορά του δράστη, έως ότου απευθυνθούν στις αστυνομικές αρχές. Βέβαια και αυτές οι γυναίκες σχολίασαν αρνητικά τη προσέγγιση των αστυνομικών, με αποτέλεσμα να επιβεβαιωθούν οι φόβοι τους.

Από τις απόψεις των θυμάτων που αναλύθηκαν προκύπτει η παραδοχή τους για τα συναισθήματα άγχους, ανασφάλειας, ντροπής και θυμού απέναντι στον εαυτό τους και τον δράστη. Η σχέση εξάρτησης θύτη – θύματος είναι εμφανής, όπως και η χαμηλή αυτοεκτίμηση του θύματος, καθώς ο θύτης συνεχώς προσπαθεί να προβάλλει την απαξία του. Τα παραπάνω συναισθήματα που βιώνουν τα θύματα γίνονται αντιληπτά από τους αστυνομικούς, καθώς και οι ίδιοι ομολόγησαν, κατά την διάρκεια των συνεντεύξεων, πως τα παραπάνω συναισθήματα λειτουργούν αποτρεπτικά στην καταγγελία.

Το δείγμα των γυναικών, το οποίο συμμετείχε στη διεξαγωγή της συγκεκριμένης μελέτης, υποστήριξε ότι ο φόβος για τον ενδεχόμενο στιγματισμό τους σε συνδυασμό με τον ρόλο της κοινής γνώμης, υπήρξε ένας από τους βασικούς λόγους αναστολής της καταγγελίας. Ομοίως, οι αστυνομικοί που συνέβαλαν στην ολοκλήρωση της έρευνας κατέθεσαν ότι η στάση και η κριτική του κοινωνικού περίγυρου αποτελεί καθοριστικό παράγοντα αποθάρρυνσης των θυμάτων για άμεση αντιμετώπιση της κατάστασης.

Τα περισσότερα από τα θύματα δήλωσαν ότι η κακοποίηση που υφίστανται είναι προσωπική τους υπόθεση και δεν επιτρέπουν εύκολα την ανάμιξη τρίτων στο πρόβλημα τους. Ενδέχεται να θεωρούν ότι παραβιάζεται η ιδιωτική τους ζωή. Την ίδια πεποίθηση, φάνηκε να υιοθετούν και οι αστυνομικοί, όταν ερωτήθηκαν αν οι κακοποιημένες γυναίκες προσφεύγουν συχνά για βοήθεια. Τα λεγόμενα τους για την μικρή συχνότητα των καταγγελιών, στηρίχθηκαν στο γεγονός ότι το νομοθετικό πλαίσιο «περιφρουρεί» το θεσμό της οικογένειας, με αποτέλεσμα να είναι δύσκολη οποιαδήποτε επέμβαση λόγω οικογενειακού ασύλου. Μια μερίδα των αστυνομικών αντιμετωπίζει το πρόβλημα της ενδοοικογενειακής βίας ως ιδιωτική υπόθεση. Αυτό προκύπτει από την ερμηνεία που

έχουν δώσει στη νομοθεσία, που δεν αναγνωρίζει την ενδοοικογενειακή βία ως κατάσταση άξιας ποινικής δίωξης και δεν επιτρέπει την ουσιαστική παρέμβαση από το θεσμό της αστυνομίας.

Η τελευταία αμοιβαία αναπαράσταση που εντοπίστηκε από την μελέτη των συνεντεύξεων αφορά την αντίληψη που έχουν τα θύματα για την κατάσταση βίας, την οποία υφίστανται. Συγκεκριμένα, από τα λεγόμενα των γυναικών, φάνηκε ότι περιλαμβάνουν τη βία στην καθημερινή τους ζωή ως μια κατάσταση ρουτίνας, για την οποία δεν επιθυμούν συνειδητά αλλαγή. Αντίστοιχα κάποιοι από τους αστυνομικούς, παρατήρησαν ότι τα θύματα είτε ικανοποιούνται από την υπάρχουσα κατάσταση είτε για δικούς τους λόγους δεν επιθυμούν την αλλαγή της κατάστασης και τέλος ίσως έχουν ευθύνη και προκαλούν οι ίδιες τη βίαια συμπεριφορά.

Αξίζει να σημειωθεί το γεγονός ότι οι αμοιβαίες αναπαραστάσεις που προέκυψαν από την μελέτη, αναφέρονται στους ενδιασμούς των κακοποιημένων γυναικών για καταγγελία του προβλήματος που βιώνουν. Οι βασικότεροι λόγοι άρνησης των θυμάτων για αλλαγή της κατάστασης γίνονται αντιληπτοί από μέρος των αστυνομικούς.

19. ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΥΛΙΚΟΥ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Αυτό το κεφάλαιο αναφέρεται στην αξιολόγηση της συγκεκριμένης μελέτης, η οποία κρίνεται απαραίτητη στην ολοκλήρωση κάθε είδους εργασίας /μελέτης /έρευνας. Το κομμάτι της αξιολόγησης οδηγεί στην πληρέστερη εικόνα του προβλήματος της ενδοοικογενειακής βίας και συμβάλλει στον διαχωρισμό και την συνειδητοποίηση θεωρίας-πράξης. Επίσης αποτελεί την κατευθυντήρια γραμμή κατάληξης συμπερασμάτων του θέματος. Η συνολική αξιολόγηση του υλικού μελέτης περιλαμβάνει την συσχέτιση θεωρητικών αναφορών με ερευνητικά δεδομένα, την ανάλυση θεωρητικών σχημάτων που δεν συναντήθηκαν στο εμπειρικό μέρος καθώς και στην επιβεβαίωση ή ακύρωση των ερευνητικών ερωτημάτων που τέθηκαν από την ομάδα συγγραφής.

19.1 ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΘΕΩΡΗΤΙΚΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΜΕ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

Μέσω της καταγραφής του εμπειρικού μέρους επιχειρείται μια προσπάθεια ταυτοποίησης του με το θεωρητικό. Στη συνέχεια αναφέρονται τα ταυτόσημα σημεία του θεωρητικού μέρους σε αντιστοιχία με εκείνα που η ομάδα μελέτης συνάντησε κατά την διενέργεια της ποιοτικής έρευνας.

Συγκεκριμένα, από τις τέσσερις μορφές ενδοοικογενειακής βίας που αναλύθηκαν εκτενέστερα στο πέμπτο κεφάλαιο της θεωρητικής ενότητας, κατά την διεκπεραίωση της συγκεκριμένης μελέτης, παρουσιάστηκαν οι τρεις. Δεν εμφανίστηκαν περιστατικά σεξουαλικής κακοποίησης. Ακόμα και στην αντίθετη περίπτωση όμως, θα ήταν δύσκολο να εκφραστούν, διότι η αποκάλυψη τους είναι θέμα ‘ ταμπού’.

Σε επόμενο κεφάλαιο του θεωρητικού μέρους αναφέρονται τα χαρακτηριστικά του προβλήματος της ενδοοικογενειακής βίας, τα οποία αναδύονται στη σχέση δράστη-θύματος. Αυτά που εντοπίστηκαν κατά την διεξαγωγή των συνεντεύξεων και ταυτίζονται με την μελέτη είναι τα εξής: α) η κακοποιητική συμπεριφορά δεν αποτελεί χαρακτηριστικό μόνο του αντρικού φύλου β) οι δράστες κακοποίησης δεν έχουν κοινά χαρακτηριστικά γ) η ενδοοικογενειακή βία δεν αναγνωρίζει κοινωνικές ή οικονομικές τάξεις, φυλή, εθνικότητα, θρησκεία, επίπεδο μόρφωσης ή οποιαδήποτε άλλη σταθερά. δ) η ενδοοικογενειακή κακοποίηση θεωρείται ιδιωτική υπόθεση κάθε νοικοκυριού. Παρουσιάστηκαν αστυνομικοί που ομολόγησαν ότι υπάρχουν και άνδρες θύματα ενδοοικογενειακής βίας. Σε αντίθεση με την κοινή γνώμη που θεωρεί ότι οι άνδρες έχουν μόνο το ρόλο του δράστη. Το δεύτερο και το τρίτο χαρακτηριστικό συμπίπτει με την

εικόνα των δραστών και των οικογενειών που μελέτησε η ερευνητική ομάδα μέσω των συνεντεύξεων με τα θύματα. Τέλος, επιβεβαιώθηκε το τέταρτο χαρακτηριστικό από το σύνολο των συνεντευξιαζομένων.

Στο έβδομο κεφάλαιο του θεωρητικού μέρους παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά και το συνηθέστερο ψυχολογικό προφίλ του δράστη. Σε γενικές γραμμές ο θύτης είναι αμφιθυμικός, διακατέχεται από ανασφάλειες και έντονες αντιδράσεις (θετικές ή αρνητικές). Το γεγονός ότι ο στόχος της συγκεκριμένης μελέτης δεν κατευθυνόταν άμεσα στο προφίλ του δράστη και τα αίτια της κακοποιητικής του συμπεριφοράς, είχε ως απότοκο την μη εύρεση ανάλογων ερευνητικών στοιχείων. Το μόνο σημείο που προέκυψε, από τις αφηγήσεις των θυμάτων, είναι η στάση μεταμέλειας του δράστη, ύστερα από κάθε βίαιη πράξη του.

Στη συνέχεια της θεωρίας παρατέθηκαν τα χαρακτηριστικά που διέπουν τα θύματα, συμπεριλαμβανομένων των συναισθημάτων και των στερεότυπων που ενστερνίζονται, όπως επίσης και οι κυριότεροι ανασταλτικοί παράγοντες που συγκρατούν τα θύματα από το να προχωρήσουν σε καταγγελία του επεισοδίου. Διαφαίνεται μια ταύτιση μεταξύ θεωρητικού και ερευνητικού μέρους, όσον αφορά το σύνολο τους.

Επιβεβαιώνεται από την ερευνητική διαδικασία η ανασφάλεια και ο φόβος απομάκρυνσης από το σπίτι, λόγω της συναισθηματικής εξάρτησης που συνδέει θύμα και θύτη, η ακύρωση της προσωπικότητας του θύματος και η μειωμένη αυτοαξία του. Αυτά τα συναισθήματα οδηγούν το θύμα στην ανάληψη της ευθύνης για την βίαιη συμπεριφορά του δράστη, με μια εκδήλωση προστασίας υπέρ του θύτη που την είχε βαφτίσει 'αγάπη'. Επίσης, κυρίαρχο συναίσθημα είναι η ντροπή και ο φόβος ενός ενδεχόμενου στιγματισμού από την κοινή γνώμη, στην περίπτωση γνωστοποίησης του προβλήματος.

Τα συναισθήματα αυτά που χαρακτηρίζουν τα θύματα οφείλονται σε μεγάλο βαθμό στα στερεότυπα που υιοθετούν, τα οποία δυσχεραίνουν την κατάσταση στην οποία βρίσκονται με αποτέλεσμα την αποφυγή καταγγελίας του δράστη και συνεργασίας με τις αστυνομικές αρχές. Συγκεκριμένα, η υιοθέτηση από την πλευρά της γυναίκας του παραδοσιακού τρόπου ζωής, σύμφωνα με τον οποίο ο άνδρας είναι ο ισχυρός και η γυναίκα η ακόλουθος του συζύγου, έχουν ως αποτέλεσμα να βιώνει συναισθήματα κατωτερότητας και μειονεξίας, τα οποία δεν της επιτρέπει την κοινοποίηση-καταγγελία του προβλήματος. Ένα άλλο στερεότυπο αναφέρεται στην οπτική του θύματος απέναντι στους αστυνομικούς. Γενικότερα, θεωρεί ότι, επειδή οι αστυνομικοί είναι, κατά κύριο λόγο, άνδρες αδυνατούν να του προσφέρουν ουσιαστική βοήθεια, υποστηρίζοντας, ίσως τον δράστη για την κακοποιητική συμπεριφορά του, επιρρίπτοντας το μεγαλύτερο μέρος

της ευθύνης στο ίδιο που τον προκάλεσε. Από την ανάλυση των συνεντεύξεων των θυμάτων ήταν ευδιάκριτη η ταύτιση των στερεοτύπων, που προαναφέρθηκαν με την πραγματικότητα που συνάντησε η ομάδα μελέτης. Αντίστοιχα μέσω των συνεντεύξεων με τους αστυνομικούς παρουσιάστηκαν κάποιες στερεοτυπικές αντιλήψεις απέναντι στο θύμα και στην προβληματική κατάσταση που αντιμετωπίζει. Συγκεκριμένα, τα κυριότερα στερεότυπα τους συνίστανται στην υπεροχή του άνδρα (παραδοσιακό μοντέλο), στην ευθύνη της γυναίκας για την βία που υφίσταται είτε λόγω πρόκλησης της είτε λόγω της ανοχής και παραμονής στη σχέση αυτή και τέλος στην διάθεση για συμφιλίωση του ζευγαριού για την υπεράσπιση του θεσμού της οικογένειας. Τα παραπάνω στερεότυπα και οι συμπεριφορές που συνεπάγονται, εντοπίστηκαν και στο θεωρητικό μέρος της εργασίας.

Έπειτα παρατίθενται οι κυριότεροι ανασταλτικοί παράγοντες που εμποδίζουν το θύμα να φτάσει στην συνειδητοποίηση της κατάστασης που βιώνει και να ενεργοποιηθεί. Ο οικονομικός παράγοντας είναι ο επικρατέστερος και γίνεται συχνή αναφορά στο βαρυσήμαντο ρόλο του, όσον αφορά τη σύνδεση θύτη-θύματος και τελικής απόφασης του τελευταίου να προβεί σε ενέργειες καταγγέλλοντας το δράστη. Ακόμη, αποδείχτηκε ότι η οικονομική αποστέρηση δρα σε συνδυασμό και με τις υπόλοιπες μορφές βίας. Η κοινωνική και επαγγελματική ισχύς του συζύγου είναι ένας αξιοσημείωτος παράγοντας, ο οποίος δημιουργεί σύγχυση στο θύμα, μέχρι να αποφασίσει, αν θα αποσιωπήσει ή αν θα καταγγείλει το γεγονός.

Μέσω των ειδικών (κοινωνικοί λειτουργοί) που συμμετείχαν στις συνεντεύξεις, αναφέρθηκε ότι ο οικονομικός παράγοντας δεν μπορεί να παρακαμφθεί, γιατί είναι ένα δεδομένο που δύσκολα παραβλέπεται από το θύμα. Σε περίπτωση καταγγελίας, δεν έχει μόνο να αντιμετωπίσει το θύτη, αλλά και μια σειρά καταστάσεων καθοδηγούμενων από πρόσωπα του εργασιακού περιβάλλοντος του θύτη και του διαπροσωπικού του κύκλου, οι οποίοι θα αμφισβητήσουν την ύπαρξη της κακοποίησης. Οπότε η γυναίκα δε θα έρθει αντιμέτωπη μόνο με το δράστη ή την οικογένεια καταγωγής του, αλλά και με τρίτους. Παράλληλα το πλήγμα θα είναι πιο βαρύ για το θύτη, καθώς θα είναι υποχρεωμένος, να απαντήσει στην κοινή γνώμη αφού θα έχει υποστεί το διασυρμό.

Στην περίπτωση της αποφυγής καταγγελίας, λόγω των προσδοκιών που έθρεφε η οικογένεια καταγωγής του θύματος, επικρατεί επίσης μια ταύτιση θεωρίας και εμπειρικού μέρους. Το θύμα θα 'οχυρώσει' την τιμωρητική του επιθυμία, θα σιωπήσει και δε θα αποκαλύψει τίποτα ούτε και στους οικείους του, προκειμένου να αποφύγει την διαδικασία κατάρρευσης των προσδοκιών, που έχουν επενδύσει πάνω του. Επιβεβαιώθηκε, λοιπόν, μέσω της διεξαγωγής των συνεντεύξεων, ότι το δίλημμα

αποσιώπησης ή αποκάλυψης του περιστατικού ενεργοποιείται ανασταλτικά, εις βάρος του θύματος, που λειτουργεί με αυταπάρνηση, προκειμένου να μη ματαιώσει τις προσδοκίες των γονιών του.

Υπήρξαν περιπτώσεις θυμάτων, όπου αμφιταλαντεύονταν στο να το καταγγείλουν ή όχι λόγω του ότι ο θύτης είχε χρησιμοποιήσει την απειλή του φόνου του θύματος σε περίπτωση καταγγελίας της κακοποίησης. Η ακρότητα της συμπεριφοράς του θύτη τα είχε πείσει για το ότι δε θα δυσκολευόταν να πραγματοποιήσει την απειλή του¹⁰⁷.

Όσον αφορά το νομοθετικό πλαίσιο και την αστυνομική παρέμβαση απέναντι στα θύματα, δεν υφίσταται σαφής ταυτοποίηση θεωρητικού -εμπειρικού μέρους. Ο λόγος είναι ότι τα αποτελέσματα από την ανάλυση συνεντεύξεων θυμάτων και αστυνομικών διαφέρουν. Κάποιες απόψεις του δείγματος ταυτοποιούνται όμως δεν κρίθηκε σκόπιμο να αναφερθούν σε αυτό το κεφάλαιο, καθώς στο σύνολο τους αυτή δεν ισχύει. Ακολούθως τοποθετούνται τα σημεία που δεν συσχετίστηκαν μεταξύ τους.

19.2 ΑΝΑΛΥΣΗ ΘΕΩΡΗΤΙΚΩΝ ΣΧΗΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΔΕΝ ΣΥΝΑΝΤΗΘΗΚΑΝ ΣΤΟ ΕΜΠΕΙΡΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Ακολουθεί η παράθεση των θεωρητικών σημείων που καταγράφηκαν στο πρώτο μέρος της εργασίας που έρχονται σε αντιδιαστολή με τη πράξη, όπως αυτή συναντήθηκε μέσα από το σύνολο των συνεντεύξεων που διενεργήθηκαν από την ομάδα εργασίας.

Αρχικά παρατηρήθηκαν μέρη της θεωρίας που δεν παρουσιάστηκαν καθόλου στις συνεντεύξεις, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει η δυνατότητα αξιολόγησης τους. Συγκεκριμένα, από τις συνεντεύξεις όλου του δείγματος δεν υπήρξε τοποθέτηση σε κάποια από τα βασικά χαρακτηριστικά της ενδοοικογενειακής βίας, τα οποία αναφέρονται στο γεγονός ότι: α) η κατάχρηση αλκοόλ και ψυχοτρόπων ουσιών δεν ευθύνεται για την εμφάνιση καταχρηστικής συμπεριφοράς β) η καταχρηστική συμπεριφορά δεν επισυμβαίνει σε ψυχικά ασθενή άτομα γ) η καταχρηστική συμπεριφορά δεν εμφανίζεται μόνο σε δυσλειτουργικές οικογένειες δ) η καταχρηστική συμπεριφορά ποτέ δεν παύει να επισυμβαίνει από μόνη της. Τα προαναφερθέντα χαρακτηριστικά δεν ερευνηθήκαν.

Επίσης όσον αφορά την αξιοποίηση του νομοθετικού πλαισίου από τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας, παρατηρήθηκε μερική ενεργοποίηση. Στις περιπτώσεις των θυμάτων που συμμετείχαν στην έρευνα κινήθηκαν δικαστικώς μέσω δικηγόρου, αφού πρώτα απογοητεύτηκαν από την ανταπόκριση των αστυνομικών στην έκκληση βοήθειας

που έκαναν. Νομοθετικά το περιθώριο που δίνεται στα θύματα κακοποίησης να δικαιωθούν είναι μέσω της διεξαγωγής αστικής ή ποινικής δίκης. Στη πρώτη περίπτωση, το θύμα ευελπιστεί για την έκδοση διαζυγίου με ευνοϊκούς όρους για αυτό. Συγκεκριμένα να γίνει η αναγνώριση της επιμέλειας σε περίπτωση που υπάρχουν παιδιά και η έκδοση ενός ικανοποιητικού χρηματικού ποσού ως ορισμό διατροφής. Στη δεύτερη περίπτωση της ποινικής δίωξης του δράστη, το θύμα περιμένει την καταδίκη και τιμωρία του θύτη και μία ικανοποιητική χρηματική αποζημίωση για τις καταστάσεις που έχει υπομείνει. Πρέπει να σημειωθεί ότι σε καμία από τις δύο δικαστικές κινήσεις ο ενάγοντας δεν χαρακτηρίζεται ως θύμα ενδοοικογενειακής βίας, αλλά αντιμετωπίζεται σαν οποιοδήποτε άλλο περιστατικό που ζήτησε την έκδοση διαζυγίου ή υπέστη βίαη συμπεριφορά.

Επίσης κατά την διεκπεραίωση αυτής της μελέτης, παρατηρήθηκε ότι ένα μέρος των αστυνομικών δεν γνωρίζει, και συνεπώς συχνά δεν εφαρμόζει το νόμο, όσον αφορά την αντιμετώπιση των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας. Συγκεκριμένα όσον αφορά τις ενέργειες που οφείλει να προβεί το αστυνομικό τμήμα μετά από κοινοποίηση – καταγγελία του περιστατικού που έγκειται, στην ενημέρωση για τα δικαιώματα του, στην καταγραφή του επεισοδίου που υπέστη στο ‘βιβλίο συμβάντων’ της υπηρεσίας και τέλος στην παραπομπή του για εξέταση από τον ιατροδικαστή, παρατηρήθηκαν αρκετές παρατυπίες. Δηλαδή από την ανάλυση των απόψεων και τη καταγραφή των αναπαραστάσεων αστυνομικών, θυμάτων και κοινωνικών λειτουργών, διαπιστώθηκε ότι κατά κύριο λόγο οι αστυνομικοί κινούνται με βάση τις προσωπικές τους πεποιθήσεις και λιγότερο με βάση τον επαγγελματικό τους ρόλο. Αυτό σημαίνει ότι οι ενέργειες στις οποίες προβαίνουν οι αστυνομικοί δεν είναι πάντα αυτές του καταστατικού αλλά κατά περίπτωση εξαιρούνται και αντικαθίστανται από αυτόβουλες λειτουργίες που έχουν προσωπικό γνώμονα.

Αξιοσημείωτο είναι ότι ένα από τα κυριότερα δικαιώματα που έχουν δοθεί στο ρόλο του αστυνομικού για την θετική έκβαση του προβλήματος της ενδοοικογενειακής βίας για το θύμα, δεν αξιοποιείται καθόλου σύμφωνα με το δείγμα της μελέτης αυτής. Συγκεκριμένα, στην περίπτωση που οι αστυνομικοί κρίνουν ότι πρόκειται για περιστατικό με βαριά ή επικίνδυνη σωματική βλάβη, έχουν το δικαίωμα να μηνύσουν το δράστη, ώστε να μεταφερθεί στο δικαστήριο η υπόθεση. Στην ανάλυση και καταγραφή των συνεντεύξεων που λήφθηκαν για τη διενέργεια της έρευνας, δεν παρουσιάστηκε σε καμία περίπτωση οποιασδήποτε ομάδας του δείγματος η λήψη αυτής της πρωτοβουλίας. Για την ακρίβεια, δόθηκε η εντύπωση στην ομάδα μελέτης ότι δεν υπήρχε η γνώση ούτε και η διάθεση να φτάσουν σε αυτή από τους αστυνομικούς, εφόσον δεν αναφέρθηκε σαν

---

¹⁰⁷ Οι συνεντεύξεις των θυμάτων παρατίθενται ενδεικτικά στο παράρτημα.

ενέργεια σε περιστατικά που έχουν αναλάβει είτε θεωρητικά ως δυνατότητα του επαγγελματικού ρόλου τους.

Στη συνέχεια θα παρατεθεί η ακύρωση ή η επιβεβαίωση των ερευνητικών υποθέσεων, τις οποίες διατύπωσε η ομάδα συγγραφής στην έναρξη της μελέτης και την τοποθέτηση του στόχου της.

19.3 ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΙ ΚΑΙ ΘΥΜΑΤΑ. ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

Στην ολοκλήρωση της εργασίας εντάσσεται η επιβεβαίωση ή η διάψευση των ερευνητικών ερωτημάτων που τέθηκαν από την ομάδα συγγραφής. Το κύριο ζητούμενο της έρευνας, ήταν η διερεύνηση της επίδρασης των αστυνομικών στα θύματα της ενδοοικογενειακής βίας, ως προς την επιθυμία τους να καταγγείλουν επίσημα το δράστη της βίας σε βάρος τους. Στο πλαίσιο αυτό, μπορέσαμε να διερευνήσουμε παράλληλες τάσεις και συμπεριφορές σε σχέση με το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας συνολικά, τη διερεύνηση των οποίων διατυπώσαμε σε ερευνητικά ερωτήματα-υποθέσεις. Με βάση το υλικό των συνεντεύξεων, επιχειρούμε συγκριτική ανάλυση για την επιβεβαίωση ή όχι των ερευνητικών υποθέσεων συνολικά. Οι υποθέσεις αυτές άλλωστε αποτέλεσαν την κατευθυντήρια γραμμή για την διεξαγωγή της μελέτης.

1) Το πρώτο ερευνητικό ερώτημα αναφέρεται στο πώς είναι οργανωμένη θεσμικά και πώς γίνεται στην πραγματικότητα η διαδικασία υποδοχής και υποστήριξης των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας από τους αστυνομικούς. Στο ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο δεν υφίσταται ο όρος ούτε και η έννοια της ενδοοικογενειακής βίας, με λογική απόρροια να μην προβλέπεται η αντιμετώπιση της με συγκεκριμένες διαδικασίες από τους νομούς. Στα αστυνομικά τμήματα δεν υφίσταται θεσμικός προσδιορισμός που να υποδεικνύει τη διαδικασία υποδοχής ή υποστήριξης θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας, εκτός από τους συγκεκριμένους κώδικες δεοντολογίας και αντιμετώπισης θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας. Από την έρευνα φάνηκε ότι δεν είναι θεσμικά οργανωμένη η διαδικασία υποδοχής των κακοποιημένων γυναικών.

2) Η δεύτερη ερευνητική υπόθεση σχετίζεται με το αν οι αστυνομικοί που ασχολούνται με την αντιμετώπιση των περιπτώσεων ενδοοικογενειακής βίας έχουν ειδική εκπαίδευση πάνω στο θέμα. Όπως παρατηρήθηκε από τη διεξαγωγή των συνεντεύξεων οι περισσότεροι αστυνομικοί δεν εξειδικεύτηκαν σε κάποιον συγκεκριμένο τομέα μετά από την εκπαίδευση τους από τις αστυνομικές σχολές και υστερούν σε επάρκεια ειδικών γνώσεων. Η εξοικείωση με τον τομέα της εργασίας τους είναι αποτέλεσμα εμπειρικής-βιωματικής διαδικασίας, που προωθήθηκε μέσω της «εκπαιδευτικής κοινωνικοποίησης» δηλαδή της συνεργασίας με κάποιον πιο έμπειρο αστυνομικό, είτε μέσω της δικής τους προσπάθειας να αντεπεξέλθουν επιτυχώς στις αξιώσεις του τομέα τους. Φαίνεται λοιπόν η διάψευση της συγκεκριμένης ερευνητικής υπόθεσης, αφού οι αστυνομικοί του δείγματος δεν είχαν εξειδίκευση πάνω στο θέμα της ενδοοικογενειακής βίας.

3) Το τρίτο ερευνητικό ερώτημα αναφέρεται στην ενθάρρυνση των θυμάτων να μιλήσουν για το πρόβλημα της κακοποίησης τους στα αστυνομικά τμήματα. Από τις

συνεντεύξεις όλου του δείγματος (θύματα, αστυνομικοί, κοινωνικοί λειτουργοί) διαπιστώθηκε ότι τα θύματα καταστéλλουν την ανάγκη τους για καταγγελία, παρόλο που είναι ο πιο πιθανός τρόπος απόδρασης από το δράστη και τιμωρίας του. Η ντροπή και ο στιγματισμός αποτελούν τα βασικά σημεία αναφοράς τους. Συγκεκριμένα, η παθητική στάση των θυμάτων οφείλεται κατά κύριο λόγο στον χαρακτηρισμό και την αξιολόγηση του προφίλ των αστυνομικών και της πιθανής συμπεριφοράς τους απέναντι στο πρόβλημα τους. Ακόμη το γεγονός ότι τα αστυνομικά τμήματα είναι κατά το μεγαλύτερο μέρος, επανδρωμένα με προσωπικό αρσενικού φύλου, τις αποτρέπει από το να καταγγείλουν το επεισόδιο, αφού για εκείνες δράστης και αστυνομικοί ανήκουν στο ίδιο φύλο. Πιθανόν τα θύματα θεωρούν ότι θα κατηγορηθούν εκείνα για το επεισόδιο βίας που υπέστησαν, ενώ ένας μεγάλος αριθμός θυμάτων δεν απευθύνεται στις αστυνομικές αρχές για παροχή βοήθειας, αφού απουσιάζει η στοιχειώδης ενθάρρυνση και η συναισθηματική επαφή, που θα ανοίγαν το δρόμο για την εν λόγω καταγγελία.

4) Η τέταρτη ερευνητική υπόθεση έγκειται στις ενέργειες που προβαίνει το αστυνομικό τμήμα μετά από κοινοποίηση – καταγγελία του περιστατικού. Οι αρμοδιότητες των αστυνομικών, όταν έρθουν σε επαφή με τα θύματα αναφέρονται στην ενημέρωση για τα δικαιώματα τους, στην καταγραφή του επεισοδίου στο 'βιβλίο συμβάντων' της υπηρεσίας και στην παραπομπή τους για εξέταση από τον ιατροδικαστή, προκειμένου να υπάρχουν αποδεικτικά στοιχεία κακοποίησης σε περίπτωση που κινηθούν δικαστικώς σε μια επόμενη επίθεση βίας. Επίσης, οι αστυνομικοί, σε περίπτωση που κρίνουν ότι πρόκειται για βαριά ή επικίνδυνη σωματική βλάβη, μπορούν να απαγγείλουν κατηγορία στο δράστη ή να μηνύσουν θύματα – δράστες, ώστε να μεταφερθεί στο δικαστήριο η υπόθεση τους. Μέσω των συνεντεύξεων του δείγματος των αστυνομικών επιβεβαιώθηκαν τυπικά οι βασικές τους ενέργειες στον αρχικό τρόπο προσέγγισης τους απέναντι στην κακοποιημένη γυναίκα. Στην ουσία, όμως από την ανάλυση των συνεντεύξεων προέκυψε, ότι η προσέγγιση τους περιορίζεται στην επιπληξη του δράστη (εάν είναι παρών), στο συμβιβασμο θύματος-θύτη, κ.λ.π.

5) Το πέμπτο ερευνητικό ερώτημα σχετίζεται με τις προϋποθέσεις παρέμβασης των αστυνομικών στις περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας. Βασικές προϋποθέσεις για την παρέμβαση των αστυνομικών στο πρόβλημα είναι η επάρκεια γνώσεων τους στα θέματα ενδοοικογενειακής βίας και στο σύνολο του θεσμικού πλαισίου. Επίσης, η κατάθεση και η καταγγελία του ίδιου του θύματος απέναντι στην κακοποιητική συμπεριφορά του δράστη προϋποθέτει την παρέμβαση των αστυνομικών. Τέλος, κινούνται αυτεπάγγελτα σε περίπτωση που κρίνουν ότι πρόκειται για περιστατικό πρόκλησης βαριάς ή επικίνδυνης σωματικής βλάβης. Αυτό το ερευνητικό ερώτημα

επιβεβαιώθηκε από τους περισσότερους αστυνομικούς που συνεργάστηκαν για την διεξαγωγή των συνεντεύξεων.

6) Η έκτη ερευνητική υπόθεση αναφέρεται στα πρακτικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι αστυνομικοί για την παρέμβαση τους στα περιστατικά κακοποίησης. Το κύριο πρακτικό πρόβλημα τους συνδέεται με το νομικό-θεσμικό πλαίσιο, που υπογραμμίζει την ύπαρξη ασύλου στον οικείο χώρο του θύματος-θύτη, ενώ θα έπρεπε να άρεται σε περιπτώσεις οικογενειακών επεισοδίων, όπου απειλείται η ζωή του θύματος και ο χρόνος είναι πολύτιμος. Επίσης, η έλλειψη προσωπικού τηλεφωνητών και αστυνομικών έχει ως αποτέλεσμα τη δυσκολία αντιμετώπισης περιστατικών, που συμβαίνουν ταυτόχρονα, ενώ δε μπορεί να τεθεί θέμα προτεραιότητας, καθώς κάθε περίπτωση είναι σημαντική και κανείς δεν γνωρίζει την κατάληξη της, που μπορεί να αποβεί μοιραία για το θύμα. Ακόμη, οι τηλεφωνητές δεν μπορούν να χρησιμοποιούν ως αξιόπιστο μέσο προτεραιότητας την παρουσίαση του επεισοδίου από το θύμα, και σύμφωνα με αυτή να αποφασίζουν για το ποια περίπτωση είναι περισσότερο επείγουσα, γιατί το θύμα δεν είναι σε θέση να αποδώσει το ακριβές μέγεθος της κατάστασης, λόγω του πανικού στον οποίο βρίσκεται. Επιπλέον, ένα σημαντικό πρακτικό πρόβλημα είναι η έλλειψη επαγγελματισμού από την πλευρά των αστυνομικών σε πολλές περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας, που οφείλεται κατά κύριο λόγο στην ελλιπή γνώση του αντικειμένου, αφού δεν υπάρχει εξειδίκευση. Τέλος, η έλλειψη ειδικών επαγγελματιών (ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί) στα αστυνομικά τμήματα, η παρέμβαση των οποίων θα ήταν καθοριστική σε αυτές τις περιπτώσεις και θα διευκόλυνε την ολοκλήρωση του έργου των αστυνομικών, αποτελεί ένα αξιοσημείωτο πρόβλημα. Αντίθετα, η παρέμβαση τους γίνεται με άξονα την εμπειρία τους σε ανάλογα περιστατικά. Μέσω της ανάλυσης των συνεντεύξεων, η τελευταία αυτή ερευνητική υπόθεση επιβεβαιώνεται και συνδέεται άμεσα και με τα παραπάνω ερευνητικά ερωτήματα.

20. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η κακοποίηση είναι η πιο ακραία μορφή υποτίμησης και ακύρωσης της προσωπικότητας της γυναίκας. Το θύμα αποδιοργανώνεται σε ψυχοσυναισθηματικό επίπεδο, ενώ ο φόβος απώλειας της ζωής του είναι πολλές φορές μέρος της καθημερινότητας του. Από τη διεξαγωγή των συνεντεύξεων φάνηκε, ότι τα θύματα έχουν αναγνωρίσει τη θέση ισχύος του δράστη, κατάσταση που αναπαρίσταται μέσα από τα λόγια τους. Ο σύνδεσμος μεταξύ θύτη-θύματος είναι αυτή η σχέση εξάρτησης η οποία διατηρείται είτε μέσω απειλών (ψυχολογική βία), είτε μέσω της κακοποιητικής συμπεριφοράς, που έχει τη μορφή της σωματικής βίας.

Από την μελέτη του εμπειρικού μέρους διαπιστώθηκε ότι οι κακοποιημένες γυναίκες ερμηνεύουν με διαφορετικό τρόπο η καθεμιά την κακοποίηση που υφίστανται. Έτσι, η στάση και η συμπεριφορά τους διαφέρουν ανάλογα με την περίπτωση. Υιοθετούν δύο ειδών στάσεις:

Υπάρχουν τα θύματα που αντιλαμβάνονται την κακοποίηση ως προσωπική τους υπόθεση με αποτέλεσμα την άρνηση του προβλήματος, την απομάκρυνση από το άτομο δίκτυο συγγενών και φίλων καθώς και την αποφυγή καταγγελίας του δράστη. Προσπαθούν να αντιμετωπίσουν την κατάσταση χωρίς την ενίσχυση και την συμπαράσταση από το ευρύτερο συγγενικό και κοινωνικό περιβάλλον. Ακόμη, η ντροπή, το στίγμα, η κοινή γνώμη και οι προκαταλήψεις δρουν ανασταλτικά στην ενεργοποίηση όσον αφορά την μετέπειτα συμπεριφορά τους απέναντι στους θύτες.

Το θύμα τις περισσότερες φορές έχει προεξοφλήσει την πρώτη συνάντηση με τις αστυνομικές αρχές και είναι αρνητικά προδιατεθειμένο. Το συναίσθημα αυτό ενισχύεται από τις αναπαραστάσεις άλλων γυναικών, που έχουν περάσει από αυτή τη διαδικασία, ιδιαίτερα όταν η γυναίκα συναναστρέφεται στενά και με άλλα θύματα. Ουσιαστικά αυτό που εκφράζεται με έντονο τρόπο είναι η έλλειψη ενσυναίσθησης και προθυμίας για παροχή βοήθειας.

Συχνά οι κακοποιημένες γυναίκες αρνούνται να ζητήσουν βοήθεια από την αστυνομία, διότι αμφισβητούν συμπεριφορές, δομές, θεσμούς, αξίες, ιδέες και ακόμη τον ίδιο τον εαυτό τους. Με αυτό τον τρόπο συσσωρεύοντας όλα τα συναισθήματα μέσα τους, υποσκάπτονται, μαραζώνουν και έτσι δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά το πρόβλημα της κακοποίησης. Μέρος των θυμάτων αμφισβητεί τις αστυνομικές αρχές λόγω των διαδοχικών απογοητεύσεων που δέχεται, διακατέχεται από άγχος, φόβο, απελπισία, τα οποία αντικαθιστούν την ψυχική ισορροπία, τη γαλήνη, την

ελπίδα και τη προσμονή. Η κακοποίηση που βιώνουν τα θύματα, έχει ως αποτέλεσμα την αμφισβήτηση, την απόρριψη του πιθανού τρόπου προσέγγισης των αστυνομικών και την αναζήτηση διεξόδων. Τα θύματα κακοποίησης ανίσχυρα να αντιμετωπίσουν τη ζωή και τις πιέσεις της οικογένειας, αμφισβητούν την ίδια την ύπαρξη τους.

Τα στερεότυπα δυσχεραίνουν τη δημιουργία συνεργασίας μεταξύ των θυμάτων και των αστυνομικών. Είναι γεγονός ότι οι περισσότερες γυναίκες αρνούνται να παραδεχτούν την προκατάληψή τους απέναντι στους αστυνομικούς. Οι κακοποιημένες γυναίκες διακατέχονται από μια σειρά συναισθημάτων και ενδοιασμών, όσον αφορά την επαφή με τους αστυνομικούς και τον τρόπο αντιμετώπισης του προβλήματος τους. Τα συναισθήματα και οι ενδοιασμοί τους είναι συνυφασμένοι με το φόβο ενός δεύτερου εκμηδενισμού και μιας πιθανής ενοχοποίησης.

Πολλά από τα στερεοτυπικά χαρακτηριστικά που προσάπτονται στους αστυνομικούς, ίσως να ανταποκρίνονται στο ελάχιστο ή και να μην ανταποκρίνονται καθόλου στην πραγματικότητα. Συγκεκριμένα τα θύματα συχνά έχουν αποκρυσταλλώσει μια συγκεκριμένη εικόνα για τους αστυνομικούς και θεωρούν ότι οι αστυνομικοί θα πάρουν το μέρος του δράστη. Ακόμη θεωρούν ότι η συμπεριφορά τους συνδέεται άμεσα με το φύλο τους. Το γεγονός ότι το προσωπικό της αστυνομίας αποτελείται, κατά κύριο λόγο, από άνδρες έχει ως συνεπεία την αμφισβήτηση των θυμάτων – γυναικών απέναντι στην κατάλληλη διαχείριση των θεμάτων ενδοοικογενειακής βίας από τους αστυνομικούς. Πιστεύουν ότι θα μπορούσαν να γίνουν περισσότερο αντικειμενικοί απέναντί τους. Με αυτό τον τρόπο τα θύματα εθελουφλούν μπροστά στα πραγματικά χαρακτηριστικά που έχουν οι αστυνομικοί, οι οποίοι έχουν γίνει αντικείμενο στερεοτυπικής αντίληψης.

Υπάρχουν όμως και τα θύματα που έλαβαν δραστικές αποφάσεις για την εξάλειψη του προβλήματος επειδή αδυνατούσαν να υπομένουν τη βία του συζύγου τους. Απευθύνθηκαν στις αστυνομικές αρχές και δεν εντόπισαν τα στοιχεία που αναζητούσαν, όπως ενδιαφέρον, ασφάλεια και κάποια προσπάθεια αλλαγής της συμπεριφοράς του δράστη. Η κινητοποίηση όμως αυτή των κακοποιημένων γυναικών κάνει εμφανές την προσπάθεια αναζήτησης άμεσων λύσεων σχετικά με την κακοποίηση τους.

Από την μελέτη των συνεντεύξεων διαπιστώθηκε ότι η στάση των αστυνομικών απέναντι στα θύματα ήταν απογοητευτική και αποθαρρυντική ως προς την αντιμετώπιση του προβλήματος τους. Αποδίδουν τη στάση των αστυνομικών σε εγωισμό, έλλειψη ενδιαφέροντος, εγωπάθεια και τάση αυτοπροβολής. Τα θύματα έχουν την πεποίθηση ότι οι αστυνομικοί δεν αντιλαμβάνονται την σοβαρότητα της κατάστασης και δεν προσπαθούν να συνετίσουν την συμπεριφορά του δράστη, αντίθετα προωθούν τη

συμφιλίωση του ζευγαριού. Θεωρούν λοιπόν ότι αυτός ο τρόπος προσέγγισης οφείλεται στην έλλειψη ενδιαφέροντος του ζητήματος τους.

Συμπερασματικά λοιπόν, τα θύματα όταν πλέον δεν έχουν αντοχές για να δέχονται βία απευθύνονται στους αστυνομικούς. Όταν όμως αντιμετωπίζουν την «αδιάφορη» στάση τους, πραγματικά βρίσκονται σε αδιέξοδο διότι η βία δεν παύει να υπάρχει αλλά συνεχίζεται και ίσως σε πιο έντονο βαθμό. Στην περίπτωση αυτή, ο δράστης συμπεριφέρεται εκδικητικά και χρησιμοποιεί τη βία ως πράξη τιμωρίας.

Είναι πιθανό όμως ο τρόπος προσέγγισης των αστυνομικών να μην οφείλεται σε αδιαφορία όπως επικαλούνται τα θύματα, αλλά σε ελλιπή γνώση του αντικειμένου από την πλευρά των αστυνομικών. Ακόμη, ενδέχεται οι αστυνομικοί να μην έχουν φτάσει στο στάδιο της πλήρους συνειδητοποίησης της κατάστασης που βιώνουν τα θύματα και αυτός να είναι ο λόγος που η προσπάθεια τους αναφέρεται πρωτίστως στην συμφιλίωση των ζευγαριών. Οι κακοποιημένες γυναίκες όμως δεν είναι σε θέση να «δικαιολογήσουν» τους αστυνομικούς για τη στάση και συμπεριφορά που υιοθετούν απέναντι τους. Το σημείο στο οποίο δίνουν μεγάλη βαρύτητα είναι αν το αποτέλεσμα της συνεργασίας τους είναι εποικοδομητικό για εκείνες, ώστε να βελτιώσουν την ποιότητα της ζωής τους.

Οι απόψεις μερικών αστυνομικών σχετικά με την υπαιτιότητα του προβλήματος συνίστανται στο γεγονός ότι το θύμα είναι υπεύθυνο, κατά ένα μεγάλο μέρος, για την κακοποίηση που υφίσταται. Αυτή η συμπεριφορά είναι συμφέρουσα για τον δράστη, προκειμένου να υπενθυμίσει την ισχύ του ρόλου του στο θύμα. Άλλοι αστυνομικοί καταδικάζουν την βίαιη στάση του θύτη με μια αλτρομιστική διάθεση. Από τις συνεντεύξεις που διεξήχθησαν, έγινε σαφές ότι οι γενικές παρεμβάσεις τους, εστιάζουν όχι τόσο στην υποστήριξη του θύματος, όσο στο συμβιβασμό του ζεύγους και στη διατήρηση της σχέσης κάτω από οποιεσδήποτε συνθήκες, αφού πολλοί είναι πεπεισμένοι ότι η κακοποίηση αφορά ένα μεμονωμένο επεισόδιο, που δεν θα επαναληφθεί έστω και αν η εμπειρία τους, αλλά και η ίδια η πραγματικότητα τους διαψεύδει.

Επιπλέον, εκτός από την εκπαιδευτική διαδικασία κατά την διάρκεια της φοίτησης τους στην σχολή Αστυνομίας, η οποία δίνει βάση κυρίως στη νομομάθεια, οι αστυνομικοί στον εργασιακό τους χώρο λειτουργούν και εργάζονται περισσότερο με γνώμονα την εμπειρία των παλαιότερων και μετέπειτα τη δικιά τους. Είναι πιθανόν ο συγκεκριμένος τρόπος χειρισμού να μην είναι κατάλληλος για τα θύματα, εφ' όσον οι ειδικές θεωρητικές γνώσεις είναι απαραίτητες για την εξυπηρέτηση της εκάστοτε περίπτωσης που βρίσκεται σε ψυχικό κατακερματισμό. Επιπλέον είναι αξιοσημείωτο ότι δεν υφίστανται κανενός είδους έλεγχος από κάποιον επόπτη απέναντι στη δεοντολογική-

επαγγελματική τήρηση των καθηκόντων των αστυνομικών, οι οποίοι είναι λογικό συχνά να προβάλλουν τις προσωπικές τους στάσεις ζωής στον επαγγελματικό τους χώρο.

Μέσω της ανάλυσης των απόψεων και της παράθεσης των αναπαραστάσεων που προέκυψαν, διακρίθηκε η έλλειψη κριτικής στάσης ή σκέψης των αστυνομικών απέναντι στην εκπαιδευτική διαδικασία που υπόκειται. Σύμφωνα με όσα ειπώθηκαν για την αστυνομική εκπαίδευση αλλά και για την οριοθέτηση και δημιουργία των υποχρεώσεων και καθηκόντων που έχει η ελληνική αστυνομία, δεν σημειώθηκε καμία ουσιαστική έλλειψη ή δυσλειτουργία, ούτε αναδειχθηκε η ανάγκη βελτίωσης στο εκπαιδευτικό σύστημα που προετοιμάζει τους καινούριους επαγγελματίες, εκτός του ότι θεωρούσαν πως οι νέοι αστυνομικοί είναι καλύτερα εκπαιδευμένοι.

Το ίδιο ισχύει και για τη νομοθεσία και τις οδηγίες που οριοθετούν τον αστυνομικό ρόλο και καθήκον ως προς τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας και την απονομή δικαιοσύνης. Συγκεκριμένα οι αστυνομικοί δείχνουν να μην αμφισβητούν για κανένα λόγο την κατεστημένη νομοθεσία και τον προπολεμικό ρόλο που τους έχει δοθεί. Οπότε το επίπεδο νομομάθειας των αστυνομικών και η πραγματική τους άποψη για την διατήρηση ή την επεξεργασία των διατάξεων του νομοθετικού πλαισίου δεν διευκρινίστηκε άμεσα λόγω της ελλιπούς κριτικής στάσης και σκέψης τους απέναντι στα δεδομένα που επικρατούν. Η λογική σκέψη οδηγεί στο συμπέρασμα ότι ενδεχομένως δεν θα υπάρξει σύντομα αλλαγή της επιφανειακής αυτής στάσης των αστυνομικών απέναντι σε ένα τόσο μεγάλο κοινωνικό πρόβλημα, διότι δεν φαίνονται έτοιμοι να αφομοιώσουν σύντομα ή εύκολα τις αλλαγές που αρχίζουν να λαμβάνουν χώρα όσον αφορά τα δικαιώματα των θυμάτων.

Είναι αυτονόητο ότι η νομοθεσία και το σύνταγμα κάθε κράτους προσδιορίζει τις αρμοδιότητες και το χαρακτήρα της αστυνομικής υπηρεσίας. Όσον αφορά την ενδοοικογενειακή βία υπάρχει ένα οροθετημένο πλαίσιο παρέμβασης, το οποίο προσφέρει συγκεκριμένες επιλογές, παραμέτρους και πρωτοβουλίες. Όπως προαναφέρθηκε, οι αστυνομικοί που κατέθεσαν τις απόψεις τους για τον επαγγελματικό τους ρόλο σε περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, στην πλειοψηφία τους ξεκαθάρισαν ότι ο ρόλος τους δεν είναι η αντιμετώπιση του κοινωνικού αυτού φαινομένου αλλά η άμεση επέμβαση και η προσωρινή προστασία του θύματος. Αυτή η άποψη στηρίχθηκε ξεκάθαρα στις νομοθετικές δυνατότητες και δικαιοδοσίες που δίνονται στην αστυνομία να αντιδράσει.

Ένα γενικό συμπέρασμα κοινό για το μεγαλύτερο μέρος των ερωτηθέντων θα μπορούσε να είναι, ότι εφόσον η νομοθεσία δεν προσδίδει άλλα περιθώρια παρέμβασης,

ο ρόλος τους στο συγκεκριμένο θέμα είναι πυροσβεστικός και ενημερωτικός σχετικά με τα δικαιώματα του θύματος και ότι το τελευταίο θα έπρεπε να παραπέμπεται σε άλλες υπηρεσίες.

21.ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Με την ολοκλήρωση της εργασίας θεωρήθηκε σκόπιμο η ομάδα συγγραφής να παραθέσει τις προτάσεις στις οποίες κατέληξε για τη βελτίωση των υπηρεσιών αντιμετώπισης και την τροποποίηση του νομοθετικού πλαισίου προκειμένου να υπάρξει καλύτερη διαχείριση από το Κράτος για τα θέματα ενδοοικογενειακής βίας. Οι προτάσεις που παρατίθενται παρακάτω χωρίζονται σε δύο κατηγορίες, α) προτάσεις γενικά για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και β) προτάσεις ειδικά για την αναβάθμιση των υπηρεσιών που προσφέρει η Ελληνική αστυνομία σε θύματα ενδοοικογενειακής βίας.

A) Προτάσεις γενικά για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας:

- Ίσως κρίνεται αναγκαίο να δημιουργηθεί ένα ολόκληρο νομοσχέδιο πρόληψης και καταστολής της ενδοοικογενειακής βίας, από μια διεπιστημονική ομάδα που θα συνίσταται σαφώς από νομικούς (εγκληματολόγους) αλλά και από κοινωνιολόγους, ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς και...ίσως από τουλάχιστον ένα θύμα και ένα θύτη που έχουν δεχτεί ψυχολογική υποστήριξη. Στο νομοσχέδιο αυτό πρέπει να περιλαμβάνεται επίσης ένα καλύτερο σύστημα που να εστιάζει στη δημιουργία ποινών, προγραμμάτων θεραπείας και μέτρων λήψης αυτών.
- να τιμωρείται ως αδίκημα ο βιασμός στο γάμο, με τη άμεση αλλαγή της υπάρχουσας διάταξης.
- Επίσης, να συμπεριληφθούν και καινούριες κοινωνικές υπηρεσίες, στο σύστημα κοινωνικής πρόνοιας αλλά και υγείας, να θεσπιστούν μέτρα στην εκπαίδευση, με στόχο την πρόληψη και την έγκαιρη αναγνώριση της βίαιης συμπεριφοράς.
- να αξιοποιηθούν πλήρως και να ενισχυθούν με πόρους και ειδικευμένο προσωπικό όλες οι υφιστάμενες δομές (συμβουλευτικά Κέντρα της Γενικής Γραμματείας Ισότητας του Δήμου Αθηναίων, του ΠΙΚΠΑ, του Εθνικού Οργανισμού Πρόνοιας κ.λπ.).
- να ενισχυθεί με κάθε τρόπο και άμεσα η Γραμμή SOS-197 (κυρίως χρηματικά, πρόσληψη προσωπικού κ.α.)
- να υπάρξει συνεργασία μεταξύ της Γενικής Γραμματείας Ισότητας με τους οργανισμούς της νομαρχιακής και τοπικής αυτοδιοίκησης. Στις δομές που θα δημιουργηθούν, να δοθούν χρήματα από τον κρατικό προϋπολογισμό

B) Προτάσεις που αφορούν την αναβάθμιση των υπηρεσιών που προσφέρει η Ελληνική Αστυνομία σε θύματα ενδοοικογενειακής βίας:

- να δημιουργηθούν κριτήρια, σύμφωνα με τα οποία θα επιλέγεται με προτεραιότητα η επέμβαση της αστυνομίας σε οικογενειακά επεισόδια. Ένα τρόπος θα μπορούσε να συνίσταται στη δημιουργία λίστας με τα προσωπικά στοιχεία όλων των αποδεδειγμένων περιστατικών κακοποίησης.
- Επιμόρφωση αστυνομικών μέσω σεμιναρίων, τα οποία θα είναι υποχρεωμένοι να παρακολουθούν, γιατί θα υπάρχει αξιολόγηση από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης.
- Να εκσυγχρονισθεί περισσότερο η εκπαιδευτική διαδικασία και το πρόγραμμα σπουδών της αστυνομικής ακαδημίας, με μαθήματα κοινωνικών επιστημών και ψυχολογίας. Επίσης να δίνεται βάση στην εφαρμογή της θεωρίας και της δεοντολογίας στη πράξη.
- Να γίνουν προκηρύξεις από το κράτος για πρόσληψη εξειδικευμένου προσωπικού (αστυνομικοί, ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί) στα αστυνομικά τμήματα, με γνώσεις για την αντιμετώπιση περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας.
- να ενισχυθεί η δυνατότητα άμεσης απομάκρυνσης του δράστη από την κατοικία με παρέμβαση της αστυνομίας μέσω δικαστικής απόφασης και να απαγορευτεί η προσέγγιση των θυτών στους χώρους κατοικίας και εργασίας του θύματος, των οικείων συγγενών τους, των ξενώνων φιλοξενίας, των εκπαιδευτηρίων των παιδιών.
- να δημιουργηθεί Ειδική Υπηρεσία Διαμεσολάβησης ως εξειδικευμένο τμήμα της αστυνομίας και, έως ότου αυτή δημιουργηθεί, προτείνεται να υπάρξει ποινική διαμεσολάβηση μεταξύ δράστη και θύματος.
- να συσταθεί Διαρκής Επιτροπή Συντονισμού και Παρακολούθησης των δράσεων ενδοοικογενειακής βίας στη Γενική Γραμματεία Ισότητας, η οποία να διασυνδέεται με την αστυνομία.

22. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η συγκεκριμένη εργασία με θέμα «Ενδοοικογενειακή βία: Αντιμετώπιση των θυμάτων από τους αστυνομικούς» στηρίχθηκε στη βιβλιογραφική και ερευνητική μελέτη του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας, όσον αφορά τις γενικές πληροφορίες που δίνονται σχετικά με αυτή. Επίσης, διεξάχθηκε ποιοτική έρευνα στην οποία βασίστηκε ο ειδικότερος στόχος της μελέτης. Αυτός συνίστατο στη διερεύνηση και κατανόηση των αλληλεπιδράσεων αστυνομικών – θυμάτων, κατά την επαφή τους αλλά και τον τρόπο που αυτές επηρεάζουν τις μετέπειτα αποφάσεις και συμπεριφορές τους.

Στο θεωρητικό μέρος της εργασίας καταγράφηκαν οι μορφές της βίας, τα χαρακτηριστικά της κακοποιητικής σχέσης, η συναισθηματική- ψυχική κατάσταση και τα στερεότυπα θυμάτων-δραστών, όπως και οι ανασταλτικοί παράγοντες συνειδητοποίησης του θύματος για τη παθολογική και επικίνδυνη κατάσταση στην οποία υπόκεινται. Σκοπός της εύρεσης και ανάλυσης αυτών των πληροφοριών ήταν η ολοκληρωμένη παρουσίαση της σχέσης βίας, αλλά και η κατανόηση των ουσιαστικών αιτιών που θύμα και θύτης εμπλέκονται σε αυτή τη σχέση, με περιορισμένες δυνατότητες διαφυγής.

Τέλος έγινε εκτενής ανάλυση του νομοθετικού πλαισίου που προσδιορίζει τις δυνατότητες ενεργοποίησης του θύματος για τη διαφυγή του από την κακοποιητική σχέση αλλά και οριοθετεί τις υποχρεώσεις και τα καθήκοντα των αστυνομικών σε σχέση με την αντιμετώπιση του φαινομένου. Η ανάλυση του ελληνικού νομοθετικού πλαισίου και των ευθυνών και αρμοδιοτήτων των αστυνομικών, που αφορά «θεωρητικά» τα άτομα που βιώνουν την ενδοοικογενειακή βία, συγγράφηκε με μοναδικό στόχο την διαλεύκανση των δυνατοτήτων των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας, την διαφυγή από αυτή την οδυνηρή κατάσταση αλλά και τον αντικατοπτρισμό της στάσης της ελληνικής κοινωνίας και πολιτικής σε σχέση με το φαινόμενο αυτό.

Ο θεσμός της αστυνομίας σίγουρα αποτελεί σημαντικό μέσο αντιμετώπισης του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας. Η Ελληνική Αστυνομία προσδιορίζεται από τη διάρθρωση, την αποστολή και την εκπαίδευση της, γι' αυτό και αναλύθηκαν αυτά τα δεδομένα. Τα όργανα λήψης αποφάσεων και οι υπηρεσίες που την διοικούν, την προσδιορίζουν και ελέγχουν το έργο της είναι σημαντικές πληροφορίες που το ευρύ κοινό συνήθως δεν γνωρίζει. Γεγονός όμως είναι ότι αυτά έχουν τη κύρια ευθύνη της σημερινής λειτουργίας του σώματος και εκεί βρίσκεται το κατάλληλο σημείο πίεσης, για οποιαδήποτε ουσιαστική αλλαγή.

Το πρώτο βήμα δραστηριοποίησης του θύματος συνήθως είναι το να απευθυνθεί στις αστυνομικές αρχές. Ο προσδιορισμός του χαρακτήρα και του σκοπού της

Αστυνομικής υπηρεσίας είναι κρίσιμος για την συνειδητοποίηση του αντικειμενικού ρόλου και της ευθύνης της για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας. Παρατέθηκαν τα αντικειμενικά στοιχεία που προσδιορίζουν τη λειτουργία και την ουσία της ύπαρξης του θεσμού της αστυνομίας γενικά, από τη παραπάνω συλλογή και καταγραφή των στοιχείων αυτών, εύκολα συμπεραίνεται η απόσταση των ιδεών ευθυνών και παρεμβάσεων από τις πιθανές πρακτικές που κατά μέσο όρο υιοθετούνται από τους αστυνομικούς.

Είναι γεγονός ότι αυτή η χρονική περίοδος που διανύεται, όσον αφορά το κοινωνικό φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας, χαρακτηρίζεται από επίσημες και ανεπίσημες κινήσεις, διεκδικήσεις, αλλαγές σχετικά με την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού από τους επίσημους θεσμούς (Δικαιοσύνη, Αστυνομία) της Ελλάδας. Το πρόβλημα έχει φτάσει στην κοινωνική επιφάνεια και επιζητούνται λύσεις. Αυτό αποτέλεσε βασική δυσκολία στην ολοκλήρωση της παρούσης εργασίας καθώς το κεφάλαιο που αναφέρεται στο νομοθετικό πλαίσιο χρειαζόταν συνεχώς τροποποιήσεις.

Στόχοι της ποιοτικής έρευνας ήταν η διερεύνηση και κατανόηση των αλληλεπιδράσεων που δημιουργούνται στη σχέση θύματος-αστυνομικού, στην προσπάθεια του πρώτου να ανακουφιστεί ή να ξεφύγει από την επικίνδυνη σχέση. Εξίσου σημαντική θεωρήθηκε η ανάλυση και κατανόηση των αποτελεσμάτων που επέφερε η επαφή της κακοποιημένης γυναίκας με τον επαγγελματία (αστυνομικό).

Για την επίτευξη των προαναφερθέντων στόχων διεξάχθηκε ποιοτική έρευνα, η οποία συντελέστηκε από τη λήψη και ανάλυση βάθους συνεντεύξεων με αστυνομικούς που ως επαγγελματίες έχουν έρθει σε επαφή με κακοποιημένες γυναίκες, με θύματα που προέβησαν ή όχι σε καταγγελία του θύτη και τέλος με κοινωνικούς λειτουργούς που έχουν αναλάβει περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας. Η ανάλυση συνίσταται συγκεκριμένα στην παράθεση απόψεων και αναπαραστάσεων που δημιούργησαν τα άτομα αυτά αντίστοιχα από τη επαφή που προέκυψε. Επιλέχθηκαν άτομα με τις συγκεκριμένες αυτές ιδιότητες, ώστε να γίνει δυνατή η προβολή των αμοιβαίων απόψεων και αναπαραστάσεων που δημιουργήθηκαν, με στόχο την αποκάλυψη της πραγματικής εικόνας της συμπεριφοράς αστυνομικών και θυμάτων και όχι την υποκειμενική τους οπτική. Οι συνεντεύξεις με τους κοινωνικούς λειτουργούς προέκυψαν λόγω δυσκολίας εύρεσης θυμάτων. Η συμπερίληψη τους στην διεξαγωγή της έρευνας έδωσε μία σφαιρική εικόνα στην κατανόηση της εικόνας θυμάτων-αστυνομικών, της σχέσης που δημιουργείται μεταξύ τους και του αντικτυπου που έχει αυτή στη μετέπειτα συμπεριφορά και σκέψη των μερών της.

Εν κατακλείδι, στην κοινότητα του Α.Τ.Ε.Ι., η έρευνα που διενεργήθηκε αποτέλεσε το πρώτο βήμα μελέτης της αστυνομικής υπηρεσίας σε σχέση με το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας. Τα στοιχεία που αποκαλύφθηκαν και καταγράφονται στα συμπεράσματα του εμπειρικού μέρους της εργασίας, θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως έναυσμα για περαιτέρω έρευνες, ώστε να δημιουργηθεί μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα για τις αλληλεπιδράσεις αστυνομικών-θυμάτων και τις συνέπειες αυτών αντίστοιχα.

23. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

23.1 Καθοδηγητικό νήμα συνέντευξης

Θεματικές ενότητες

Ερωτήσεις για τους αστυνομικούς¹⁰⁸

Εκπαίδευση των αστυνομικών

- Έχετε εξειδικευθεί στην αντιμετώπιση περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας, με ποιο τρόπο; (μέσω σπουδών, μέσω συζητήσεων με άλλους αστυνομικούς με πολυετή εμπειρία...)
- Υπάρχει κάποια ειδική υπηρεσία της Αστυνομίας ή τομέας που ασχολείται με ανάλογα περιστατικά;
- Θεωρείτε ότι είναι απαραίτητες κάποιες περισσότερο εξειδικευμένες γνώσεις για την αντιμετώπιση των περιστατικών αυτών ή ότι η γενική υπάρχουσα εκπαίδευση της Αστυνομικής Σχολής είναι αρκετή και για ποιο λόγο;

Εκτίμηση των αστυνομικών για τον χώρο που εργάζονται

- Πιστεύετε ότι η Αστυνομία μπορεί να δώσει λύση στα θέματα ενδοοικογενειακής βίας; Αν ναι πως, αν όχι ποιος μπορεί να δώσει λύση;

Συνεργασία αστυνομικών με ειδικούς επαγγελματίες

- Συνεργάζεται για τέτοιες περιπτώσεις το τμήμα που υπάγεστε με κάποια ομάδα επαγγελματιών, όπως Ψυχολόγοι, Κοινωνικοί Λειτουργοί κ.λ.π.;
- Θεωρείτε ότι πρέπει να υφίστανται οι συνεργασίες αυτές, γιατί;

Εκτίμηση των αστυνομικών για το πρόβλημα της ενδοοικογενειακής βίας

- Πιστεύετε ότι στην περιοχή σας είναι συχνό το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας;
- Νομίζετε ότι η βία στις σχέσεις ενός ζευγαριού είναι ιδιωτική του υπόθεση ή πρέπει να παρεμβαίνουν οι κρατικές υπηρεσίες; Αν ναι, με ποιο τρόπο;
- Συνήθως ποιοι θεωρείτε ότι είναι θύματα στις περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας;
- Θα θέλατε να μου περιγράψετε ένα περιστατικό ενδοοικογενειακής βίας που αναλάβατε; (με ποιο τρόπο έγινε η επαφή, ποια ήταν η κατάσταση κατά την οποία δημιουργήθηκε, με ποιο τρόπο αντιδράσατε και αν είστε ικανοποιημένος από το αποτέλεσμα).

---

¹⁰⁸ Οι ερωτήσεις που τέθηκαν από την ομάδα συγγραφής στοχεύουν στην κατανόηση του τρόπου που οι αστυνομικοί αντιλαμβάνονται και αντιμετωπίζουν το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας.

Επικοινωνία των θύματων με τις Αστυνομικές Αρχές

- Νομίζετε ότι τα θύματα εύκολα απευθύνονται στην Αστυνομία;
- Όταν καλείται η Αστυνομία σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας, για ποιο λόγο νομίζετε ότι συμβαίνει αυτό;
- Έχει υπάρξει ποτέ καταγγελία ενδοοικογενειακής βίας, η οποία να μην εκδηλωνόταν με σωματική βία;

Σχέσεις αστυνομικών με θύματα και θύτες

- Ποια είναι η στάση σας απέναντι στα θύματα και τους θύτες αντίστοιχα;
- Πως νομίζετε ότι σας βλέπουν τα θύματα και οι θύτες;

Πρακτικές διαχείρισης της ενδοοικογενειακής βίας από αστυνομικούς

- Ποιες είναι σε γενικές γραμμές οι προτεραιότητες που συνήθως ακολουθείτε στα συγκεκριμένα περιστατικά που αναλαμβάνετε και ποιος ο στόχος σας για την καλύτερη δυνατή κατάληξη αυτών;
- Υπάρχουν τυπικές διαδικασίες που ακολουθούνται μετά την καταγγελία του περιστατικού; Εκτελούνται αυτές κατά γράμμα ή συνηθίζεται και διαφορετικός τρόπος επέμβασης; Αν ναι, ποιος είναι ο πιο εύστοχος κατά τη γνώμη σας και γιατί;
- Υπάρχει περιθώριο πρωτοβουλιών από την πλευρά των αστυνομικών στα περιστατικά αυτά, ώστε να χειρίζονται το κάθε περιστατικό κατά περίπτωση;
- Στην περίπτωση που κάποιο περιστατικό υποπέσει στην αντίληψη ενός αστυνομικού αλλά δεν καταγγέλλεται, υπάρχουν περιθώρια δράσης του;

Εκτίμηση του νομοθετικού πλαισίου από τους αστυνομικούς

- Είστε ικανοποιημένος από την υπάρχουσα νομοθεσία και το υπάρχον καταστατικό της Αστυνομίας όσον αφορά την πρόληψη και την αντιμετώπιση περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας και γιατί;
- Αν όχι, που εντοπίζετε το κενό, ποιες αλλαγές πρέπει να γίνουν και γιατί;

Ερωτήσεις για τα θύματα¹⁰⁹

Πηγές υποστήριξης των θυμάτων

- Υπάρχουν στη ζωή σας πηγές υποστήριξης; (π.χ. συγγενείς, φίλοι.
  - Έχετε μοιραστεί μαζί τους το πρόβλημα που αντιμετωπίζετε;
  - Αν ναι, με ποιο τρόπο σας βοήθησαν;
  - (στη περίπτωση που τα θύματα δεν έχουν μιλήσει σε κανένα για την κακοποίηση που δέχονται).
- Για ποιους λόγους δεν έχετε συζητήσει το πρόβλημα της κακοποίησης σας;

Άρνηση θυμάτων για καταγγελία της βίας που υφίστανται

- Ποια είναι τα συναισθήματα που έχετε λόγω της κακοποιητικής συμπεριφοράς του συζύγου σας;
- Για ποιους λόγους διστάζετε να ζητήσετε βοήθεια από τις Αστυνομικές Αρχές;

Παράγοντες που οδήγησαν τα θύματα να απευθυνθούν στην Αστυνομία

- Πόσο καιρό υπομένετε την άσκηση βίας από τον σύζυγο σας;
- Μέσα σε αυτό το χρονικό διάστημα, τι μεσολάβησε και αποφασίσατε να απευθυνθείτε στην Αστυνομία;
- Ήταν δική σας η απόφαση να ζητήσετε βοήθεια από την Αστυνομία ή σας παρότρυνε κάποιο τρίτο πρόσωπο;

Σχέσεις Αστυνομίας με θύματα

- Πιστεύετε ότι υπάρχει συνεργασία ανάμεσα στα θύματα και τους αστυνομικούς;
- Θεωρείται ότι τα θύματα χρειάζονται βοήθεια και προστασία από τους αστυνομικούς; (τι είδους βοήθεια: συναισθηματική, ψυχολογική, υποστήριξη, ενημέρωση, παροχή πληροφοριών)
- Πόσο σημαντική είναι για τα θύματα αυτή η βοήθεια;
- (στη περίπτωση συνεργασίας των θυμάτων με την Αστυνομία). Με ποιον τρόπο σας βοήθησε ο αστυνομικός που απευθυνθήκατε; Μείνατε ικανοποιημένη;
- Πως βιώσατε τον τρόπο προσέγγισης από τους αστυνομικούς;
- Πως αισθάνεστε; Ποια είναι τα αποτελέσματα στη ζωή της οικογένειας μετά από την παρέμβαση των αστυνομικών στο εσωτερικό της οικογένειας; (ρόλοι, αποφάσεις, κοινωνικές σχέσεις, διαπροσωπικές σχέσεις κ.τ.λ.)

Διασύνδεση της Αστυνομίας με άλλες κοινωνικές υπηρεσίες

- Μεσολάβησε η Αστυνομία για παροχή βοήθειας από άλλες κοινωνικές υπηρεσίες της κοινότητας; (στεγές/ ξενώνας κακοποιημένων γυναικών).

---

¹⁰⁹ Μέσω των ερωτήσεων που τέθηκαν στις κακοποιημένες γυναίκες η ερευνητική ομάδα επιδιώκει να διαπιστώσει την αλληλεπίδραση που δημιουργείται ανάμεσα σε αστυνομικούς και θύματα καθώς και την επίδραση της συμπεριφοράς τους στα θύματα ενδοοικογενειακής βίας που έρχονται σε επαφή μαζί τους αναζητώντας βοήθεια για την αντιμετώπιση του προβλήματος.

Αξιολόγηση της Αστυνομίας από τα θύματα

- Πως εκτιμάτε την παρέμβαση της Αστυνομίας στη δική σας περίπτωση;
- Πιστεύετε ότι η Αστυνομία καλύπτει τις ανάγκες των θυμάτων – προστατεύονται ή καταπατούνται τα δικαιώματά τους;
- Θα θέλατε να τροποποιήσετε κάτι - να προσθέσετε ή να αφαιρέσετε – στον τρόπο προσέγγισης των αστυνομικών απέναντι σας;

Ερωτήσεις για τους Κοινωνικούς Λειτουργούς¹¹⁰

Εκτίμηση των Κοινωνικών Λειτουργών για τη στάση που υιοθετούν τα θύματα απέναντι στη βία που υπόκειται

- Ποια είναι η στάση των θυμάτων (παθητική, ενεργητική) σχετικά με την κακοποίηση τους;
- Τα θύματα απευθύνονται εύκολα στην Αστυνομία;
- Αν όχι, ποιοι είναι οι λόγοι που αποφεύγουν να καταγγείλουν την περίπτωση τους στην Αστυνομία;

Εκτίμηση των Κοινωνικών Λειτουργών για την λειτουργία του Αστυνομικού Τμήματος σε θέματα ενδοοικογενειακής βίας

- Σύμφωνα με την εμπειρία σας, ποια είναι η στάση των αστυνομικών απέναντι στα θύματα;
- Μπορείτε να μας δώσετε παραδείγματα θυμάτων που απευθύνθηκαν στις Αστυνομικές Αρχές και δεν ικανοποιήθηκαν από την προσέγγιση των αστυνομικών;

Εκτίμηση των Κοινωνικών Λειτουργών για την επάρκεια του νομοθετικού πλαισίου στο πρόβλημα της κακοποίησης

- Το υπάρχον νομοθετικό πλαίσιο καλύπτει τις ανάγκες και προστατεύει τα δικαιώματα των θυμάτων;
- Αν όχι, ποιες είναι οι αλλαγές που πρέπει να γίνουν;

23.2 : Κοινωνικοί τόποι που έλαβε χώρα η έρευνα πεδίου

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΤΟΠΟΙ	ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΙ ΡΟΛΟΙ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
Αστυνομική Διεύθυνση Ρεθύμνου	Ημιδομημένη Συνέντευξη
Αστυνομική Διεύθυνση Ηρακλείου	Ημιδομημένη Συνέντευξη
Αστυνομική Διεύθυνση Θεσσαλονίκης	Ημιδομημένη Συνέντευξη
Ασφάλεια Θεσσαλονίκης	Ημιδομημένη Συνέντευξη
Κοινωνική Υπηρεσία Δήμου Θεσσαλονίκης	Ημιδομημένη Συνέντευξη
Στέγη κακοποιημένων γυναικών Ηρακλείου	Ημιδομημένη Συνέντευξη
Κοινωνική Υπηρεσία ΠΑΓΝΗ (τμήμα Κλινικής Ιατροδικαστικής)	Ημιδομημένη Συνέντευξη
Ομάδα Γυναικών Θεσσαλονίκης	Συμμετοχική Παρατήρηση
Κέντρο Κοινωνικής Υποστήριξης Γυναικών Θεσσαλονίκης	Συμμετοχική Παρατήρηση

23.3: Κατηγορίες εμπειρικού υλικού

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ	ΥΠΟΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ	ΤΕΧΝΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΥΛΙΚΟΥ
Συνεντεύξεις	Συνεντεύξεις βάση θεματικών ενοτήτων, μη μαγνητοφώνου	Ημιδομημένη Συνέντευξη με καθοδηγητικό σχήμα
Σημειώσεις έρευνας πεδίου	Καταγεγραμμένες πληροφορίες, οι οποίες συλλέχθηκαν κατά την έρευνα	Συμμετοχική Παρατήρηση
Γραπτά τεκμήρια	Φυλλάδια, δημοσιεύματα εφημερίδων, εφημερίδα της κυβέρνησης, νόμους, άρθρα από internet κ.α.	Συστηματική συλλογή κατά την διαδικασία της συμμετοχικής παρατήρησης

¹¹⁰ Οι συγκεκριμένες ερωτήσεις είχαν ως κύριο στόχο τη λήψη χρήσιμων πληροφοριών για τις εμπειρίες των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας.

23.4 : Λίστα ερωτώμενων¹¹¹

Πίνακας 1: Λίστα Θυμάτων

A/a	ΨΕΥΔΩΝΥΜΟ	ΗΛΙΚΙΑ	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ
1.	E.	55	Χήρα	Ναι
2.	K.	40	Έγγαμη	Όχι
3.	N.	28	Διαζευγμένη	Όχι
4.	A.	39	Σε διάσταση	Ναι

---

¹¹¹ Στις λίστες, παραθέτουμε για τις κακοποιημένες γυναίκες την οικογενειακή τους κατάσταση, την ηλικία και το αν έχουν προβεί σε καταγγελία ή όχι, ενώ για τους επαγγελματίες το φύλο, την ιδιότητα, τον τόπο εργασίας και την εργασιακή τους εμπειρία, ως τα στοιχεία που διευκολύνουν την ανάλυση του υλικού.

Πίνακας 2: Λίστα Επαγγελματιών

A/a	ΦΥΛΟ	ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΕΡΓΑΣΙΑΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΣΕ ΕΤΗ	ΠΕΡΙΟΧΗ
1.	Θήλυ	Αστυνομικός	25	Ρέθυμνο
2.	Ανήρ	Αστυνομικός - Τηλεφωνητής	8	Ρέθυμνο
3.	Ανήρ	Αστυνομικός - Τηλεφωνητής	15	Ρέθυμνο
4.	Ανήρ	Αξιωματικός	20	Ρέθυμνο
5.	Θήλυ	Αξιωματικός	20	Ηράκλειο
6.	Ανήρ	Αστυνομικός	25	Θεσσαλονίκη
7.	Ανήρ	Αξιωματικός	12	Θεσσαλονίκη
8.	Θήλυ	Βοηθός αξιωματικού	4	Θεσσαλονίκη
9.	Ανήρ	Πρώην Αξιωματικός- Διευθυντής Τροχαίας	16	Θεσσαλονίκη
10.	Ανήρ	Αξιωματικός	11	Θεσσαλονίκη
11.	Ανήρ	Αξιωματικός	22	Ηράκλειο
12.	Ανήρ	Αξιωματικός	20	Ηράκλειο
13.	Ανήρ	Αστυνομικός	18	Ρέθυμνο
14.	Ανήρ	Αστυνομικός	20	Ρέθυμνο
15.	Ανήρ	Αστυνομικός	15	Ρέθυμνο
16.	Θήλυ	Κοινωνική Λειτουργός	14	Θεσσαλονίκη
17.	Θήλυ	Κοινωνική Λειτουργός	17	Ηράκλειο
18.	Θήλυ	Κοινωνική Λειτουργός	15	Ηράκλειο

23.5 ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ –ΜΕ ΕΜΠΕΙΡΙΑ 25 ΕΤΩΝ

Η συνέντευξη πραγματοποιήθηκε στο γραφείο της αξιωματικού. Εργάζεται 25 χρόνια. Δεν έχει έρθει σε άμεση επαφή με περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας. Ανέφερε πως η κοινωνική τάξη δεν παίζει ρόλο στην κακοποίηση και έθεσε το εξής παράδειγμα: *«Την ίδια βία ασκεί ένας γιατρός και ένας λιμενεργάτης αντίστοιχα. Το 90% των γυναικών αποσύρουν τη μήνυση και δεν υπάρχει συνεργασία με ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς, παρά μόνο με τον εισαγγελέα»*. Είπε πως *«οι άνδρες συνάδελφοι της αντιμετωπίζουν τα περιστατικά βίας ψυχρά και όχι ανθρώπινα»* και πολλές φορές τους έχει ακούσει να λένε: *«Μήπως τα' θελε ο κόλος σου;»* Ανέφερε πως βασική προτεραιότητα της αστυνομίας είναι να στείλει το θύμα στο νοσοκομείο, να γίνει εξέταση από ιατροδικαστή και αν θέλει, να κάνει μήνυση. Ο λόγος που τα θύματα δεν προβαίνουν σε καταγγελία είναι το ότι: *«Τα θύματα υπομένουν τη βία και δεν απευθύνονται εύκολα στην αστυνομία, γιατί νοιάζονται για το τι θα πει ο κόσμος, αλλά το πιο σημαντικό είναι ότι έχουν χαμηλό πνευματικό επίπεδο.»* Στη συνέχεια ανέφερε ένα περιστατικό ενδοοικογενειακής βίας, που είχε συμβεί στα Χανιά και που η προσέγγιση του αστυνομικού υπηρεσίας ήταν παράδοξη. Συγκεκριμένα: *«Μια γυναίκα με μώλωπες στο κεφάλι και το σώμα πήγε ένα πρωινό στο αστυνομικό τμήμα Χανίων, μαζί με τα δυο μικρά παιδιά της, για να καταγγείλει το σύζυγο της που την είχε δειρεί. Ο αξιωματικός δε δέχθηκε να της μιλήσει, λέγοντας ότι είχε δουλεία και ταυτόχρονα κάλεσε το σύζυγο της αν έρθει. Όταν ήρθε ο δράστης ο αξιωματικός του ζήτησε να περιμένει στην αυλή με τη γυναίκα και τα παιδιά τους και θα τους φώναζε, όταν θα τελείωνε την εργασία του. Περνούσαν οι ώρες και ο αξιωματικός δεν εμφανιζόταν, ώσπου κατά τις 2 το μεσημέρι βγήκε στην αυλή φωνάζοντας: «Γυναίκες! Βγείτε στην αυλή να δείτε έναν άντρα που δέρνει τη γυναίκα του και αφήνει τα παιδιά του να κοιμούνται στον ήλιο.» Μαζεύτηκε κόσμος, όπου άρχισε αν βρίζει το δράστη και εκείνος έγινε κατακόκκινος από τη ντροπή του. Τότε ο αξιωματικός του πέταξε τις χειροπέδες και του είπε αν τις βάλει στα χέρια του, γιατί αυτό του αζίζει. Η γυναίκα βλέποντας ότι ο σύζυγος της θα έμπαινε φυλακή, αποφάσισε να μην κάνει μήνυση και έτσι έφυγαν»*.

ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΙ ΠΟΥ ΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΜΕ ΕΜΠΕΙΡΙΑ 8 ΚΑΙ 15 ΕΤΩΝ

Η συνέντευξη έγινε ταυτόχρονα και με τους δυο υπάλληλους. Ο ένας έχει εμπειρία 8 χρόνια και ο άλλος 15 χρόνια. Συνήθως τα θύματα επικοινωνούν με το τηλεφωνικό κέντρο τις βραδινές ώρες ή τα ξημερώματα. Συχνά οι θύτες κάνουν χρήση αλκοολούχων ποτών και άλλων ουσιών, γεγονός

που βοηθά τον θύτη να προβεί στη βίαιη πράξη. Ανέφεραν, επίσης, ότι υπάρχουν αρκετοί διαπληκτισμοί μεταξύ διαζευγμένων ζευγαριών, που είχαν προβλήματα με τα πεθερικά τους. Το πρόβλημα της κακοποίησης επιδεινώνεται κατά την περίοδο των γιορτών με τη χαρτοπαιξία και τη χρήση αλκοόλ. Σύμφωνα με τα λεγόμενα τους, ο ρόλος τους είναι ο εξής: «Ρόλος μας είναι να προσπαθήσουμε, να ηρεμήσουμε τα θύματα, να τα κάνουμε να νιώσουν σιγουριά και να στείλουμε ένα περιπολικό, να δούμε τι γίνεται ακριβώς...». Οι επίσημες καταγγελίες γίνονται σπάνια και τα θύματα, μέσω του τηλεφωνήματος, προσπαθούν να φοβίσουν τους θύτες. Πρόσθεσαν ακόμα, ότι: «Δεν υφίσταται συνεργασία με ειδικούς (ψυχολόγους ή κοινωνικούς λειτουργούς) στο τηλεφωνικό κέντρο και η συμβολή τους θα ήταν απαραίτητη». Είπαν «Μέσω της εμπειρίας και όχι μέσω των γνώσεων μας, μπορούμε να καθησυχάζουμε τις κακοποιημένες γυναίκες. Ένας ειδικός θα μπορούσε να μας βοηθήσει να προσεγγίζουμε πολύ πιο σωστά τα θύματα, ειδικά όταν βρισκόμαστε σε περίοδο στρες.» Ο ένας υπάλληλος έδωσε ένα παράδειγμα, που αισθανόταν στρεσαρισμένος: «είχε γίνει μια καραμπόλα στο Ρέθυμνο και πιθανόν, να υπήρχαν πολλοί νεκροί. Τότε πήρε τηλέφωνο μια γυναίκα ζητώντας βοήθεια, επειδή την κακοποιούσε ο άνδρας της. Νιώθω, ότι δεν την καθησύχασα όσο έπρεπε και ήταν μια αδυναμία μου.»

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΜΕ ΕΜΠΕΙΡΙΑ 20 ΕΤΩΝ

Η συνάντηση πραγματοποιήθηκε στο γραφείο του αξιωματικού. Υπήρχαν αρκετές διακοπές από τρίτα άτομα. Ο αστυνομικός έχει εμπειρία 20 ετών. Τα καθήκοντα του περιλαμβάνουν εσωτερική και εξωτερική εργασία. Όταν ζήτησα περισσότερες λεπτομέρειες είπε: «Πόλη και γραφείο...Της πουτάνας γίνεται...θα δεις...» Ανέφερε πως το φαινόμενο της βίας είναι ελάχιστο στο Ρέθυμνο και οι καταγγελίες μηδαμινές. Συνήθως η γυναίκα υποβάλλει μήνυση για σωματικές βλάβες και ο άνδρας για εξύβριση. Στην ερώτηση 'πως κρίνει την προσέγγιση του απέναντι στα θύματα ενδοοικογενειακής βίας απάντησε: «Η προσέγγιση μου είναι άψογη, γιατί δε μπορώ να στερήσω τα δικαιώματα κανενός. Σου το λέω για να το ξέρεις...Ο ρόλος μου είναι ο ρόλος του Μεγάλου Κριτή...όμως πρέπει να έχω μεγάλα προσόντα για να κρίνω. Αποδίδω την ευθύνη, τα δικαιώματα και την υποχρέωση καθενός....Πάντα κάνω το καθήκον μου και νιώθω επαγγελματίας αστυνομικός. Οι κακοποιημένες γυναίκες είναι λίγες έως και μηδαμινές, με την έννοια της κακοποίησης. Κακοποίηση δεν είναι να τσιμπάς τα βυζιά και τον κόλο της γυναίκας, αλλά να την 'καρφώνεις'. Όσον αφορά τους στόχους που θέτει στα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας ανέφερε: «Βασικός μου στόχος είναι η ειρηνική διευθέτηση των διαφορών, που έχει το ζευγάρι, πάντα με γνώμονα τους νόμους του κράτους. Σχεδόν πάντα προσπαθώ να πείσω τις πάσχουσες- γιατί δεν είναι θύματα! Η λέξη 'θύμα' βγαίνει από το 'θήσκω', που σημαίνει 'πεθαίνω'. Η γυναίκα αυτή, μια χαρά ζει, δεν είναι νεκρή οπότε και την αποκαλώ 'πάσχουσα'. Προσπαθώ, λοιπόν, να πείσω τις πάσχουσες για το ότι ζουν μια κατάσταση που λύνεται και δε γίνεται σε μόνιμη βάση. Η αστυνομία μπορεί να δώσει λύση μόνο αν οι αστυνομικοί έχουν ανοιχτά μυαλά, γνώσεις και ανάλογα με το πόσες φορές αναλαμβάνουν το ίδιο περιστατικό, γιατί τα περιστατικά είναι επαναλαμβανόμενα». Η συνέντευξη

έκλεισε με την άποψη του αστυνομικού, ότι οι νόμοι του ελληνικού κράτους προβλέπουν τα πάντα και δε χρειάζεται να υπάρξει κάποια αλλαγή στο καταστατικό της υπηρεσίας. Η τελευταία του πρόταση ήταν η εξής: *«Ο κορεσμός στην ανθρώπινη κοινωνία επηρεάζει αρνητικά τις ανθρώπινες σχέσεις».*

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΜΕ ΕΜΠΕΙΡΙΑ 20 ΕΤΩΝ

Η συνέντευξη πραγματοποιήθηκε στο γραφείο της αξιωματικού. Έχει εμπειρία 20 ετών, όμως ασχολείται με την παιδική κακοποίηση και όχι με την κακοποίηση των γυναικών. Ανέφερε πως τα θύματα δεν απευθύνονται στους αστυνομικούς, γιατί φοβούνται την κοινωνική κατακραυγή και επειδή στηρίζονται οικονομικά στους συζύγους τους. Ακόμα τους δημιουργεί φόβο το ότι οι αστυνομικοί είναι άνδρες, όποτε θα υποστηρίξουν το σύζυγο τους. Συνέχισε λέγοντας: *«Δε λυπάμαι μια γυναίκα που κακοποιείται.....Θα μπορούσε να πάρει τη ζωή της στα χέρια της, αφήνοντας το θύτη. Όλα αυτά τα λέω, γιατί ασχολούμαι με κακοποιημένα παιδιά, τα οποία πραγματικά δε μπορούν να βγουν από μια τέτοια κατάσταση. Είναι πολύ οδυνηρό, να βλέπεις ένα παιδί αβοήθητο, ενώ η γυναίκα μπορεί να βρει τη δύναμη από τον εαυτό της. Το μόνο ελαφρυντικό που της δίνω είναι το χαμηλό μορφωτικό της επίπεδο και η οικονομική εξάρτηση από το σύζυγο της.»* Κλείνοντας τη συνέντευξη, ανέφερε ότι η αστυνομία μπορεί να βοηθήσει τις κακοποιημένες γυναίκες μόνο μετά από καταγγελία, αλλά συνήθως τα θύματα δεν προβαίνουν σ' αυτή την πράξη.

ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΣ ΠΟΥ ΕΡΓΑΖΕΤΑΙ ΣΤΟ ΣΩΜΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΜΕ ΕΜΠΕΙΡΙΑ 25 ΕΤΩΝ

Η συζήτηση-συνέντευξη πραγματοποιήθηκε σε μία καφετέρια, διότι ο αστυνομικός ισχυρίστηκε ότι δεν θα βόλευε να γίνει στο γραφείο του στην ασφάλεια. Στο τέλος της συζήτησης ανέφερε ότι θα επέστρεφε στο γραφείο του και ότι είχε δουλειά και ότι έφυγε εξαιτίας της συνάντησης μας. Από το 1982 εργάζεται μονάχα στην ασφάλεια. Θεωρεί ότι οι αστυνομικές σχολές έχουν καλό πρόγραμμα σπουδών, προετοιμάζουν τους αστυνομικούς σωστά και αυτό το βλέπει στους νεότερους. Στην ερώτηση ποιες είναι οι αρμοδιότητες της ασφάλειας απάντησε ότι *«οι άνθρωποι με τα πολιτικά, κυρίως ασχολούνται με υποθέσεις ποινικού-εγκληματικού περιεχομένου και ελέγχου».* Πιστεύει ότι δεν αφορά την ασφάλεια το θέμα της ενδοοικογενειακής βίας και δεν μπορεί να εμπλακεί διότι είναι αστικό θέμα. Στη περίπτωση σωματική βλάβης μεγάλου βαθμού ή ακόμα και θανάτου, ανέφερε ότι πρέπει να κληθούν οι αστυνομικοί, ώστε να κρατήσουν στοιχεία για να καταγραφούν σε αναφορά, όπως επίσης να *«χρησιμοποιηθούν»* οι ίδιοι με εντολή του εισαγγελέα ως μάρτυρες στο δικαστήριο. Όμως τόνισε ότι αυτά τα θέματα αφορούν κυρίως τα γενικά αστυνομικά τμήματα κατ' εξαίρεση την ασφάλεια. Ο ίδιος δεν έχει αντιμετωπίσει ή γνωρίσει επαγγελματικά τέτοιο περιστατικό, όπως επίσης στα χρόνια που βρίσκεται στην ασφάλεια, δεν έχει αντιληφθεί τέτοια περιστατικά, με τα οποία να δούλεψαν συνάδελφοι του

(στην ασφάλεια). Χαρακτηριστικά ανέφερε: «δεν προκύπτουν συχνά τέτοια περιστατικά στην αστυνομία στη Θεσσαλονίκη». Σε μια επόμενη ερώτηση που είχε ως στόχο τον εντοπισμό του τρόπου που η αστυνομία μπορεί να εμπλακεί σε περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας και των δικαιοδοσιών της, ζήτησε περισσότερες διευκρινίσεις για την έννοια της ενδοοικογενειακής βίας. Αφού δόθηκε η απάντηση, ξεκαθάρισε ότι «η ψυχική βία δεν αφορά την αστυνομία και γενικά στη βία τι να κάνουν οι κρατικές υπηρεσίες; Είναι θέμα προσωπικό κάθε ατόμου, κανείς δεν έχει το δικαίωμα ή λόγο πάνω στα προσωπικά θέματα ενός ζευγαριού και πόσο μάλλον μιας οικογένειας και καμία υπηρεσία και συγκεκριμένα η αστυνομία δεν μπορεί να βοηθήσει στην αντιμετώπιση ή εξάλειψη του φαινομένου μόνο στην άμεση αντιμετώπιση συγκεκριμένων περιπτώσεων μπορεί να εμπλακεί και οι υποχρεώσεις και οι δικαιοδοσίες της ως υπηρεσιακό σώμα, δεν της αφήνουν άλλα περιθώρια εμπλοκής». Συγκεκριμένα ένας αστυνομικός δεν πρέπει να παίρνει θέση στο θέμα αυτό, ενώ βρίσκεται στη μέση ενός ενδοοικογενειακού καυγά ή καθώς η γυναίκα έρχεται στο τμήμα για να κάνει μήνυση ή να ζητήσει ένας αστυνομικός να μιλήσει στο σύντροφο της και το στήριξε λέγοντας: «μπορεί να βρει τον μελά του. Απαγορεύεται. Σε περίπτωση που ο αστυνομικός ενθαρρύνει τη γυναίκα να φύγει ή να μείνει στο γάμο, αργότερα μπορεί να βρεθεί κατηγορούμενος από αυτή τη γυναίκα, ισχυριζόμενη ότι επηρεάστηκε λόγω της ψυχικής της κατάστασης και ότι μετανιώνει για όποια στάση κράτησε. Οπότε κάθε αστυνομικός είναι υποχρεωμένος να κάνει ότι ορίζει ο νόμος, το κατά γράμμα καθήκον του». Η γνώμη του για τη συμπεριφορά και την συμμετοχή του θύματος στην κακοποίηση του αναφέρεται στο ότι «πολλές φορές και σε πολλές περιπτώσεις τα θύματα έχουν μεγάλη ευθύνη και συμμετοχή, αλλά στη συγκεκριμένη περίπτωση ίσως, η ευθύνη μιας αδύναμης γυναίκας μπροστά στον άντρα, είναι μικρότερη. Είναι τόσοι οι παράγοντες και οι αιτίες που ευθύνονται στα περιστατικά αυτά, κάθε περίπτωση είναι μοναδική...». Σε περίπτωση που ένας αστυνομικός γνωρίζει ένα τέτοιο περιστατικό βίας, το οποίο όμως δεν καταγγέλλεται επίσημα, δεν έχει το περιθώριο να επέμβει. Είπε χαρακτηριστικά: «Η μάλλον μοναδική δυνατότητα που του δίνεται είναι να μηνύσει και τους δύο χωριστά, ώστε να μεταφερθεί η διαφορά τους στα δικαστήρια. Κατά τ' άλλα η καταγγελία τέτοιου περιστατικού μπορεί να γίνει μόνο από τους εμπλεκόμενους στη διαμάχη (θύμα-θύτη)». Η συζήτηση συνεχίστηκε λέγοντας, ότι οι αστυνομικοί είναι αδικημένοι από το κοινωνικό σύνολο, το οποίο τους φέρεται ως αποδιοπομπαίους τράγους και ότι επιπλέον η νομοθεσία όπως π.χ. για τη χρήση όπλου, δεν τους προστατεύει. Άλλωστε χαρακτηριστικά ανέφερε ότι «είναι σαν να είναι η κοινωνία από τη μία μεριά και η αστυνομία απέναντι και μόνη της».

Φάνηκε να θεωρεί τους αστυνομικούς απροστάτευτους και συνέχιζε να παραπονιέται. Γενικότερα πρόβαλε πολλές άμυνες και φάνηκε καχύποπτος στην αρχή αλλά και κατά τη διάρκεια της συνέντευξης για το στόχο το σκοπό των ερωτήσεων.

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΜΕ ΕΜΠΕΙΡΙΑ 12 ΕΤΩΝ

Η συνέντευξη πραγματοποιήθηκε στο γραφείο του αξιωματικού υπηρεσίας. Έχει εργαστεί με περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, τώρα όμως βρίσκεται στο τμήμα και δεν βγαίνει έξω. Τελείωσε την σχολή αξιωματικών και κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης του για δύο εξάμηνα παρακολούθησε ένα μάθημα ψυχολογίας, στο οποίο έδωσε γραπτές εξετάσεις. Στο μάθημα αυτό υπήρχαν μία με δύο ενότητες για την ενδοοικογενειακή βία. Θεωρεί ότι η εκπαίδευση που είχε ήταν ικανοποιητική για την αντιμετώπιση αυτών των περιστατικών. Θεωρεί, όπως είπε ότι «στη Θεσσαλονίκη δεν παρουσιάζονται συχνά τέτοια περιστατικά». Στην ερώτηση πως αντιλαμβάνεται την έννοια της ενδοοικογενειακής βίας απάντησε: «ζευγάρια που υπάρχει βία μεταξύ τους. Υπάρχει επίσης και η ψυχολογική βία. Πολλές φορές και οι γυναίκες κακοποιούν τους άνδρες, κυρίως ψυχολογικά. Να το γράψεις αυτό στην εργασία σου...Και οι άνδρες κακοποιούνται. Ακόμη, βία υπάρχει σε πολλές περιπτώσεις, όχι μόνο όταν κάποιος καταλήξει σε νοσοκομείο». Επιπλέον ο αξιωματικός πιστεύει ότι η βία αποτελεί ιδιωτική υπόθεση του ζευγαριού. Το ερμηνεύει λέγοντας ότι η αστυνομία απαγορεύεται να εισβάλλει σε ιδιωτικό χώρο και να επέμβει, παρόλο που έχει κληθεί από την ίδια την γυναίκα ή τους γείτονες. Τα θύματα συνήθως είναι οι γυναίκες, όμως για να φτάσει ο άνδρας σε αυτή την έκρηξη οργής, έχει προηγηθεί κάτι που είναι άγνωστο στην αστυνομία. Ανέφερε, επίσης πως δεν έχει υπάρξει ποτέ καταγγελία στην οποία η εκδήλωση βίας να μην είναι σωματική. Και αν υπήρχε θα ήταν δύσκολο να αποδειχθεί. Στην ερώτηση ποια είναι τα καθήκοντα των αστυνομικών σχετικά με αυτά τα περιστατικά, απάντησε ότι όταν δέχονται κλήση βοήθειας για προστασία από την ίδια τη γυναίκα ή τους γείτονες, που γίνεται συχνά, ανταποκρίνονται. Πηγαίνουν στη συγκεκριμένη διεύθυνση και προσπαθούν να ηρεμήσουν το ζευγάρι. Λέει χαρακτηριστικά: «δεν υπάρχει μεγαλύτερη ικανοποίηση για ένα αστυνομικό από το να δει μονιασμένο πάλι το ζευγάρι. Βέβαια σε περίπτωση που χρειαστεί επέμβαση, δεν έχουμε δικαίωμα να πατήσουμε το άσπλο του σπιτιού, αφού συνήθως και η ίδια η γυναίκα μας εμποδίζει, παρόλο που τις "τρώει". Οπότε πρέπει να βρούμε ένα τέχνασμα, ένα τρόπο να τον φέρουμε κοντά στην εξώπορτα, ώστε να τον "πιάσουμε". Σε περίπτωση που δεν ηρεμήσει τον φέρνουμε στο τμήμα». Όταν γίνεται έγκληση, δηλαδή κάνει μήνυση η ίδια η γυναίκα στο σύζυγο της, τότε ορίζεται δικάσιμος και μέχρι να εκδικασθεί η υπόθεση επιστρέφουν μαζί στο σπίτι, πράγμα επικίνδυνο γιατί ο άνδρας θα θυμώσει και μάλλον θα "πέσει" περισσότερο ξύλο, όπως είπε ο αξιωματικός. Στη συνέχεια ανέφερε ένα περιστατικό ενδοοικογενειακής βίας που ανέλαβε ο ίδιος: «φέρανε ένα ζευγάρι στο τμήμα...η γυναίκα ήταν ξυλοκοπημένη αλλά έβριζε, μιλούσε συνέχεια και τι δεν του έλεγε και αυτός πήγε να την βαρέσει και μέσα στο τμήμα. Νομίζω ότι τον έφερε στα άκρα...». Αναφορικά με τον ρόλο του σε τέτοιες περιπτώσεις, ενημερώνει το θύμα για τα δικαιώματά του και προσπαθεί να το ηρεμήσει. Τα δικαιώματά του είναι να καταγράψει το γεγονός στο βιβλίο της υπηρεσίας, είτε να καταγγείλει το σύζυγο. Είπε χαρακτηριστικά: «η μεγαλύτερη επιτυχία για εμάς τους αστυνομικούς είναι το ζευγάρι να τα ζαναβρεί.». Μέχρι στιγμής δεν έχει συμβεί να ειδοποιηθεί η αστυνομία για ύπαρξη βίας στο ίδιο ζευγάρι με συχνότητα μεγαλύτερη από δύο με τρεις φορές. Σε μια ανάλογη περίπτωση είπε: «θα επιμέναμε στην

ενημέρωση των δικαιωμάτων τους και θα προσπαθούσαμε να ηρεμήσουμε με κάποιο τρόπο τον άνδρα». Σε περίπτωση που η αστυνομία γνωρίζει την κακοποίηση που υφίσταται μια γυναίκα δεν μπορεί να επέμβει γιατί δικαίωμα για καταγγελία έχει το ίδιο το θύμα, εκτός αν φέρει σοβαρά τραύματα και ειδοποιηθεί ο εισαγγελέας από το νοσοκομείο. Σύμφωνα με τα λεγόμενα του αξιωματικού, το νομικό πλαίσιο είναι ικανοποιητικό, όμως θα μπορούσε να υπάρχει μια καλύτερη κάλυψη όσον αφορά την επιτόπου επέμβαση δηλαδή να μπορούν οι αστυνομικοί να έχουν μεγαλύτερο περιθώριο παρέμβασης ως αυτόπτες μάρτυρες της βίας και έτσι να μπορούν να προστατέψουν την γυναίκα. Είπε: «ένας αστυνομικός μπορεί να χρησιμοποιηθεί και ως μάρτυρας σε δίκη...να καταθέσει τα όσα είδε και αντιμετώπισε στο ζευγάρι...Εμείς όμως παίρνουμε το ρόλο του εξομολογητή...προσπαθούμε να τους ακούμε και να τους ησυχάζουμε. Τι άλλο να κάνουμε;...Εμείς έχουμε κακή εικόνα προς τα έξω...όλοι εμάς κατηγορούν...μόλις όμως συμβεί κάτι, εμάς καλούν και πρέπει να λύσουμε το πρόβλημα».

ΒΟΗΘΟΣ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΥ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΜΕ ΕΜΠΕΙΡΙΑ 4 ΕΤΩΝ

Η συνέντευξη πραγματοποιήθηκε στο γραφείο της βοηθού αξιωματικού υπηρεσίας. Έχει αυτή την ιδιότητα αλλά βγαίνει και περιπολίες. Όλα τα περιστατικά που φτάνουν στο τμήμα ουσιαστικά περνούν από τον αξιωματικό. Η εκπαίδευση της στη σχολή αστυφυλάκων, από την οποία αποφοίτησε πριν έξι χρόνια, περιελάμβανε και ένα μάθημα Ψυχολογίας, αλλά είχε τα απολύτως απαραίτητα. Όπως είπε: *«χρειάζεται καλύτερη κατάρτιση στη σχολή».* Όσον αφορά το συγκεκριμένο τμήμα και πόλη, αναφέρει ότι δεν υπάρχουν πολλά περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας στη Θεσσαλονίκη. Έχει συναντήσει τέτοια περιστατικά κυρίως στο δρόμο κατά τις περιπολίες ή όταν τους καλούν τηλεφωνικά. Παρακάτω περιγράφεται ένα περιστατικό που είδε κατά την περιπολία: *«ένα ζευγάρι μάλωνε έντονα στο δρόμο. Ο άνδρας φάνηκε απειλητικός. Σταματήσαμε το περιπολικό και πήγαμε να τους χωρίσουμε. Απομάκρυνα τον άνδρα και πήρα μαζί μου την γυναίκα να την ηρεμήσω. Στο τέλος, αφού πρώτα απομακρύνθηκε αυτός έφυγε και η γυναίκα».* Στη συνέχεια ανέφερε ότι οι γυναίκες που δέχονται τη βία δεν απευθύνονται αμέσως στην αστυνομία. Οι υποχρεώσεις που έχει η αστυνομία απέναντι στα θύματα είναι η εξής: *«επεμβαίνουμε όπου μας καλούν και σε περιπτώσεις που συναντάμε τυχαία, όπως το περιστατικό που περιέγραφα και σε όσους φτάσουν μέχρι και το τμήμα καταγράφουν το περιστατικό στο βιβλίο, σαν καταστατικό. Αυτό ίσως φανεί χρήσιμο αργότερα στη γυναίκα. Επίσης ενημερώνουμε τα δικαιώματα και των δύο και μετά την επέμβαση εισαγγελέα ή την μήνυση του θύματος, μπορούμε να κλιθούμε ως ειδικοί μάρτυρες στο δικαστήριο».* Παλαιότερα στο τμήμα υπήρχε μια Ψυχολόγος, σε άσκηση όμως, και έβλεπε τέτοιες περιπτώσεις όταν τύχαιναν. Είπε χαρακτηριστικά: *«είναι χρήσιμη την ύπαρξη τέτοιων ειδικοτήτων στα αστυνομικά τμήματα και χρειάζεται να δημιουργηθούν δομές για την προστασία και την φροντίδα αυτών των ατόμων. Η νομοθεσία και η αστυνομία*

λειτουργούν ικανοποιητικά, αλλά χρειάζονται κοινωνικές δομές για την καταπολέμηση του φαινομένου και την ουσιαστική στήριξη των ατόμων αυτών».

ΠΡΩΗΝ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ-ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΡΟΧΑΙΑΣ ΜΕ ΕΜΠΕΙΡΙΑ 16 ΕΤΩΝ

Η συνέντευξη πραγματοποιήθηκε στο γραφείο του αξιωματικού. Η εκπαίδευση που είχε ήταν καλή, νομίζει ότι αρκεί. Παρακολούθησε ένα μάθημα ψυχολογίας γενικά αλλά τίποτα συγκεκριμένο για την ενδοοικογενειακή βία. Είναι συχνό φαινόμενο η ενδοοικογενειακή βία αλλά δεν γίνονται καταγγελίες και κινήσεις γνωστοποίησης από τις γυναίκες. Ίσως επειδή η Ελληνική κοινωνία δεν επιτρέπει τη γνωστοποίηση τέτοιων συμβάντων, ή οι γυναίκες έχουν μάθει να το ανέχονται και έκλεισε λέγοντας: «Πάντως από την εμπειρία μου ως αστυνομικός δεν έχω δει πολλά τέτοια περιστατικά». Ανέφερε ένα περιστατικό λέγοντας «μία φορά είχε έρθει μία γυναίκα να κάνει καταγγελία για τον άντρα της, μαζί με μία φίλη της. Αυτό που θυμάμαι είναι ότι βασικά η φίλη της την πίεσε να έρθει και επέμενε για την καταγγελία, η ίδια φαινόταν σαν να μην θέλει, δεν πήρα θέση, την ενημέρωσα για τις επιλογές της». Συνέχισε αναφέροντας ότι «σε περίπτωση που θέλω να ενημερώσω τη γυναίκα για περαιτέρω υπηρεσίες, προστασία, υποστήριξη δεν γνωρίζω καθόλου. Δεν γνωρίζω αν υπάρχουν τέτοιες υπηρεσίες στη Θεσ/νικη. Δεν είμαι σίγουρος ποια ευθύνη είναι αυτό, της αστυνομίας ή των υπηρεσιών, αλλά ρίχνω μεγαλύτερη ευθύνη στις αρμόδιες υπηρεσίες, διότι θα έπρεπε να δώσουν περισσότερη βάση στη συνεργασία τους με τη αστυνομία για να έρθουν σε επαφή με γυναίκες. Τώρα ίσως και να έχουν σταλεί κάποιες επιστολές και λόγω του φόρτου εργασίας να μην έχουν φτάσει στα χέρια μου. Δεν ξέρω τι να πω...». Αναφορικά με το ρόλο των ειδικών σε θέματα ενδοοικογενειακής βίας ανέφερε ότι για μια περίοδο, ίσως ακόμη και τώρα σε δύο τμήματα, του Λευκού Πύργου και της Δωδεκανήσου υπήρχε ψυχολόγος. Αλλά αυτοί ασχολούνται κυρίως με τους κρατούμενους. Λογικά θα μπορούσαν να δουν και τέτοια περιστατικά. Πιστεύει ότι η ενδοοικογενειακή βία είναι υπόθεση άλλων, κοινωνικών φορέων, δεν είναι θέμα της αστυνομίας. Η λειτουργία της αστυνομίας και η ελληνική νομοθεσία είναι άρτιες, δεν νομίζει ότι χρειάζονται αλλαγές. Σύμφωνα με τα λεγόμενα του, στόχος της αστυνομίας είναι να εξισορροπήσει την ένταση του ζευγαριού και να ηρεμήσει τα πνεύματα και μάλλον αυτός είναι και ο ρόλος της. Ούτως ή άλλως αυτά είναι τα περιθώρια κίνησης της αστυνομίας. Ενημέρωση της γυναίκας για τις επιλογές της, επέμβαση την ώρα της κρίσης, καταγραφή στο βιβλίο συμβάντων ή αποδοχή κατάθεσης μήνυσης. Συνέχισε λέγοντας: «Εγώ θεωρώ ότι δεν λύνει τα προβλήματα η μήνυση, μάλλον περισσότερο βλέπει, αφού η γυναίκα θα φάει περισσότερο ζύλο έτσι. Επίσης κάνουμε συστάσεις. Είναι ιδιωτική υπόθεση η ενδοοικογενειακή βία. Τις περισσότερες φορές είναι επιλογή τους απλώς. Παλαιότερα στη γειτονιά που έμενα ήταν ένα αντρόγυνο που ήταν γνωστό στη γειτονιά από την φασαρία τις φωνές της γυναίκας όταν τη χτυπούσε ο άντρας της, αλλά κανένας

από τη γειτονιά δεν έκανε ποτέ τίποτα, ούτε εγώ. Την ακούγαμε που φώναζε αλλά...καθότανε. Επίσης ξέρω περιπτώσεις που η γυναίκα συντηρεί τον βίαιο σύζυγο και δεν τον αφήνει».

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΜΕ ΕΜΠΕΙΡΙΑ 11 ΕΤΩΝ

Η συνέντευξη πραγματοποιήθηκε στο γραφείο του αξιωματικού. Κατά τη διάρκεια της συνέντευξης ήταν ακόμη δύο αστυνομικοί στο γραφείο, οι οποίοι συχνά επενέβαιναν στην συνέντευξη και κατέθεταν τη γνώμη τους ή σχολίασαν κουβέντες, ουσιαστικά παρακάτω ακολουθεί συζήτηση μεταξύ τριών αστυνομικών (αξιωματικού, ανθυπαστυνόμος και εμένα.). Ο αξιωματικός υπηρεσίας είναι φοιτητής, πρωτοετής στη κοινωνική διοίκηση. Θεωρούν ότι η σχολή στην οποία εκπαιδεύτηκαν τους προετοίμασε άρτια και κάθε χρόνο γίνεται καλύτερη. Τώρα οι καινούριοι γνωρίζουν περισσότερα πράγματα *«Βέβαια ουσιαστικά μετράει η εμπειρία. Από εκεί μαθαίνεις»*, όπως είπε ο ανθυπαστυνόμος. Η συνέντευξη ξεκίνησε με το ποια είναι η γνώμη των αστυνομικών για τη σχέση της αστυνομίας με το πρόβλημα της ενδοοικογενειακής βίας. Ο αξιωματικός είπε: *«Πέφτει πολύ ξύλο, αλλά πολύ λίγες γυναίκες φτάνουν στο τμήμα και ακόμη λιγότερες φτάνουν σε μηνύσεις. Αντιμετωπίζουμε τέτοια περιστατικά. Πρέπει οπωσδήποτε να δημιουργηθούν υπηρεσίες που θα βοηθούν αυτές τις γυναίκες να βρουν λύση. Εμείς δεν έχουμε τέτοιες υπηρεσίες. Υπάρχει μία του Δήμου, αλλά τι να πρωτοκαλύψει. Η αστυνομία μόνο να δει που διαπράττεται ποινικό αδίκημα μπορεί και να ενημερώσει τη γυναίκα ότι μπορεί να κάνει μήνυση ή να καταγραφεί ως γεγονός στο ημερήσιο βιβλίο συμβάντων της αστυνομίας και να ζητήσει να κάνουμε μια σύσταση ή πιο επίσημα να ζητήσει από τον εισαγγελέα να κάνει σύσταση στον άντρα και να πάρουμε εντολή για αυτό. Είναι το ίδιο πράγμα βέβαια, αλλά πιο επίσημο»*. Στη συνέχεια έκανε επέμβαση ο ανθυπαστυνόμος λέγοντας: *«το θέμα είναι τι κάνουν οι γυναίκες. Αλλά εσείς είσατε μαζίοχες, ανάμεσα σε δύο άντρες ένα καλό παιδί και ένα δύσκολο άντρα, τι διαλέγετε;»*. Ο ανθυπαστυνόμος θεωρεί ότι: *«είναι στο χέρι της γυναίκας, αν δεν θέλει να παραμείνει σε αυτή τη σχέση ας χωρίσει, ας φύγει. Αυτή μόνο μπορεί να λύσει το πρόβλημα της. Εμείς τι να κάνουμε; Εμείς ούτε ψυχολόγοι είμαστε, ούτε σύμβουλοι. Και να θέλαμε ούτε το χρόνο, ούτε τις γνώσεις έχουμε. Κάθε επάγγελμα έχει συγκεκριμένους τομείς με τους οποίους ασχολείται, εμείς ασχολούμαστε σχεδόν με τα πάντα. Δεν είναι δυνατόν να τα γνωρίζουμε όλα και φυσικά δεν υπάρχει ποτέ αρκετός χρόνος για να καταπιαστείς με όλα όσα ίσως πρέπει»*. Δεν έχουν συνεργαστεί με ψυχολόγο ή κοινωνικό λειτουργό, παλαιότερα υπήρχε ψυχολόγος στο τμήμα. Όμως ήταν κυρίως για τους αστυνομικούς, έβλεπε και κρατούμενους και τέτοια θέματα. Ο ανθυπαστυνόμος θεωρεί ότι τα θύματα δεν έρχονται στην αστυνομία για βοήθεια γιατί φοβούνται και ντρέπονται. Συνέχισε λέγοντας: *«Μια φορά ήρθε για καταγγελία στο τμήμα μία γυναίκα που διέμενε στο Λαγκαδά. Μας εξήγησε ότι ντρέπεται να πάει στο δικό της αστυνομικό τμήμα διότι οι αστυνομικοί γνώριζαν και την ίδια και τον άντρα της»*. Σε περίπτωση που κάποια γυναίκα θέλει να ξεφύγει και απειλείται από τον άντρα της, η αστυνομία δεν μπορεί να κάνει κάτι γιατί δεν υπάρχει ατομική προστασία.

Όταν δουν ένα περιστατικό σε περιπολία: «γενικά εμείς αρχικά κρίνουμε αν υπάρχει ποινικό αδίκημα, οπότε μπορούμε να κινηθούμε αυτεπάγγελτα ή αν είναι θέμα έγκλησης, δηλαδή απόφασης του θύματος. Μετά δεν μπορούμε να πάρουμε θέση, μόνο να ενημερώσουμε». Στη περίπτωση που τα θύματα ή οι γείτονες πάρουν τηλέφωνο και καλέσουν βοήθεια, ο αξιωματικός υπηρεσίας είπε: «πηγαίνουμε φυσικά αλλά από εκεί και πέρα είναι στο χέρι της γυναίκας αν θα προχωρήσουμε. Μια φορά είχε τύχει στη προσπάθεια να συλλάβουμε τον άντρα, με προτροπή της γυναίκας, τη στιγμή που χρειάστηκε να ασκήσουμε βία για να το συλλάβουμε να μας επιτεθεί υπερασπίζοντας τον η ίδια γυναίκα». Το τελευταίο χρόνο κατά τη διάρκεια της βάρδιας του αξιωματικού και όσον αφορά το συγκεκριμένο τμήμα αντιμετώπισε ελάχιστα περιστατικά γενικά στα δέκα χρόνια υπηρεσίας του στο σώμα βλέπει, ότι πολύ λίγες γυναίκες φτάνουν στο τμήμα και το 90% ή καλύτερα το 150% δεν φτάνουν στη καταγγελία ή αν φτάσουν, τελικά την αποσύρουν. Σχετικά με την υπάρχουσα νομοθεσία και τις δυνατότητες που δίνει στην επέμβαση της αστυνομίας στο φαινόμενο αυτό, δεν υπάρχει κάποιο κενό, κάτι που θα έπρεπε ίσως να διαφοροποιηθεί. Συγκεκριμένα ο ανθυπαστυνόμος λέει: «Εμείς ουσιαστικά επεμβαίνουμε τη στιγμή της κρίσης για να ηρεμίσουμε το κλίμα. Δεν μπορούμε να πάρουμε θέση και ενημερώνουμε. Τι άλλο;».

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΜΕ ΕΜΠΕΙΡΙΑ 22 ΕΤΩΝ

Το όνειρο του ήταν να γίνει Ίκαρος. Πέρασε στη συγκεκριμένη σχολή, αλλά στο προτελευταίο έτος τα παράτησε λόγω της μητέρας του, που φοβόταν τα αεροπλάνα και ήθελε μια πιο ασφαλή και σίγουρη δουλειά. Όταν έφτασε στην Κρήτη και ενώ καθόταν σε μια πλατεία και έπινε καφέ με ένα γνωστό του, εκείνος του είπε «Γιατί δε γίνεσαι νωματάρχης; Να σαν κι αυτόν!» και του έδειξε έναν άλλο γνωστό τους, που ήταν νωματάρχης. Στην αρχή δεν ήθελε ούτε να το ακούσει, γιατί τους θεωρούσε ‘μπακαλόγατους’, γυρνούσαν εδώ και εκεί στα καφεενεία και σκότωναν έτσι την ώρα τους. Είχε πολύ κακή γνώμη για τους νωματάρχες. Τελικά έγινε... Έπειτα βρέθηκε στην Αθήνα (Σήμανση) και δούλεψε εκεί για αρκετά χρόνια. Του άρεσε πολύ, γιατί ήταν σαν μια τέχνη, αυτή η λεπτοδουλειά, όπως είπε. Έμαθε τη δουλειά κοντά σε κάποιον μεγαλύτερο του που ήταν χρόνια εκεί. Τώρα από το πόστο, που βρίσκεται τα βλέπει όλα... Είναι αξιωματικός. Θεωρεί το αστυνομικό τμήμα ένα ‘πτυελοδοχείο’ (το επαναλαμβάνει συνεχώς) και όπως αναφέρει: «...γιατί κάθε καρδιάς καρύδι, όλο και κάτι θέλει. Έρχονται πολλοί για ψύλλου πήδημα... Για παράδειγμα ένας αλκοολικός ήρθε στο Τμήμα, για να κοιμηθεί επειδή η γυναίκα του τον πέταξε έξω από το σπίτι. Του αρνήθηκα και αυτός για να με εκδικηθεί, κατούρησε μπροστά από το γραφείο μου. Αυτό με έκανε έξαλλο, γιατί δεν είμαι υποχρεωμένος να ανέχομαι τέτοιες καταστάσεις». (Δεν συνέχισε αυτή τη συζήτηση) Θεωρεί, ότι πολλοί πιστεύουν πως οι αστυνομικοί είναι η λύση για όλα συμπληρώνοντας ότι ένας ηλικιωμένος χθες ανέβηκε για να ρωτήσει ένα δρόμο στον Πόρο. Στη συνέχεια ανέφερε: «Η καλύτερη συνέντευξη θα ήταν, να καθίσεις ένα δωρο να δεις τι γίνεται. Της τρελής! Αν ερχόσουν νωρίτερα θα πετύχαινες ένα οικογενειακό επεισόδιο... ήρθαν και οι δυο

σύζυγοι να τους 'συβάσουμε'... Η γυναίκα ήταν χτυπημένη στο πρόσωπο και σε έξαλλη κατάσταση, ενώ ο άνδρας ήταν στον κόσμο του. Φώναζε για να αμυνθεί. Δεν έγινε κάποια μήνυση και ξαναγύρισαν στο σπίτι, αφού πείστηκαν, να ξαναπροσπαθήσουν να βελτιώσουν την σχέση τους». Η μορφή βίας που θεωρεί συχνότερη είναι η σωματική, που είναι κατ' εκείνον η χειρότερη απ' όλες, αλλά κατέληξε στο ότι και οι άλλες μορφές βίας είναι πολύ άσχημες. Λεει: «Η σωματική βία μπορεί να σκοτώσει τη γυναίκα, να την καταστρέψει. Ό,τι και να έχει κάνει, κανείς δεν έχει δικαίωμα, να απλώσει χέρι πάνω της. Πολλοί κάνουν πλάκα λέγοντας πως τις ήθελε τις ξυλιές της, αλλά όχι...». Ειδικά στο Ηράκλειο, συμβαίνουν παρά πολλά οικογενειακά επεισόδια, ειδικά κατά την περίοδο των γιορτών (Χριστούγεννα και Πάσχα). Το αιτιολόγησε λέγοντας ότι «Αυτό γίνεται μάλλον γιατί μέσα στην ατμόσφαιρα της γιορτής, συνειδητοποιούν την κατάντια τους η φαίνονται περισσότερο οι ελλείψεις σε είδος (ρούχα, φαγητό) αλλά κυρίως σε συναίσθημα...τονίζω το δεύτερο, γιατί όχι μόνο οι αγράμματοι και οι φτωχοί, αλλά και οι πλούσιοι και οι φτωχοί κακοποιούν τις συζύγους τους. Απλά οι πλούσιοι τα καλύπτουν». Στην ερώτηση αν υπάρχουν περιστατικά που να απασχολούν συστηματικά το συγκεκριμένο αστυνομικό τμήμα απάντησε ότι υπάρχουν αλλά δεν θυμάται κάποιο συγκεκριμένο. Το οικογενειακό επεισόδιο, που του έχει μείνει είναι ένα συγκεκριμένο, όπου οι αστυνομικοί πήγαν στο σπίτι και ήταν διαλυμένο. Όλα ήταν σπασμένα. Η γυναίκα έκλαιγε και ο άνδρας άφαντος. Ήταν κατασκοτωμένη στο ξύλο και δεν θέλησε να κάνει μήνυση. Μόλις τη συνέφεραν και της είπαν να ηρεμήσει εκείνη αναρωτήθηκε, που είναι το παιδί, γιατί ήταν μπροστά στο επεισόδιο. Ανακάλυψαν, μετά από ώρα ότι κρυβόταν πίσω από την κουρτίνα του σαλονιού και έτρεμε.(Ο Β.Α. φαινόταν λυπημένος για το παιδί). Χαρακτηριστικά είναι τα λόγια του: «αυτά που λυπάμαι περισσότερο είναι τα παιδιά...αυτά είναι τα θύματα...». Θεωρεί, ότι ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού στα αστυνομικά τμήματα είναι καθοριστικός, όχι μόνο για τα περιστατικά του τμήματος, αλλά και για τους ίδιους τους αστυνομικούς «για όσους, τελοσπάντων, δεν το παίζουν άνδρες με τα όλα τους, που δήθεν τίποτα δεν τους νοιάζει και όλα τα λύνουν μόνοι τους», είπε. Πιστεύει, ότι μια κοινωνική λειτουργός είναι απαραίτητη, για να βοηθά και τους ίδιους να αντιμετωπίζουν όλο αυτό το χάος, αφού και εκείνοι επηρεάζονται συναισθηματικά και πολλές φορές δυσκολεύονται, να αντεπεξέλθουν. Πρέπει, όταν γυρνούν στο σπίτι τους να είναι ήρεμοι και να μην απασχολούν την οικογένεια τους με τα ζητήματα της δουλειάς. Τα λόγια του ήταν χαρακτηριστικά «Δε μπορείς να λες στη γυναίκα σου, αλλά ειδικά στα παιδιά σου, αυτά που βιώνεις καθημερινά. Άρα για να είσαι ήρεμος, τα κρατάς μέσα σου και πνίγεσαι». Σχετικά με το νομικό πλαίσιο που αφορά τις αρμοδιότητες των αστυνομικών ανέφερε ότι δε μπορεί να σκεφτεί κάποια παράλειψη, όμως θα έπρεπε να δοθεί βαρύτητα στην εκπαίδευση των νέων αστυνομικών, που πολλοί από αυτούς είναι άριστοι σ' αυτό που κάνουν, αλλά θα έπρεπε να υπάρχει ειδικευση για κάθε τομέα.

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΜΕ ΕΜΠΕΙΡΙΑ 20 ΕΤΩΝ

Είναι 20 χρόνια αστυνομικός. Σε 2 μήνες κλείνει 8 χρόνια στο Ηράκλειο. Ήθελε να γίνει γυμναστής, αλλά δεν έγινε. Όταν ανέβηκε στην Αθήνα για να μπει στην αστυνομία, έπαυσε σπύτι κοντά στη θάλασσα γιατί δεν άντεχε να μην τη βλέπει. Βρήκε στο Φάληρο. Θεωρεί, ότι δεν υπάρχει ευτυχία στην ελληνική οικογένεια, αλλά μόνο συμβιβασμός και ιδιαίτερα όταν υπάρχουν παιδιά. Ο χαρακτήρας καθορίζει την πορεία της σχέσης και λει «Για όλα φταιει η ασυμφωνία χαρακτήρων...Καταλαβαίνεις τι σου λέω;...ο καθένας βλέπει κάτι από διαφορετική σκοπιά, για παράδειγμα η γυναίκα την καθαριότητα ...Όταν ο άνδρας δυσκολεύεται να προσαρμοστεί στο ότι η γυναίκα ασχολείται πολύ με την καθαριότητα, θα υπάρξει σύγκρουση...στην αρχή αποδέχεται ο ένας τον άλλο...μετά έρχονται τα δύσκολα...». Πιστεύει, ότι τα προβλήματα στο ζευγάρι ταξινομούνται ως εξής: «1) Η ζήλια, που είναι μια ψυχωτική ατίμωση...εκεί ξεφεύγει το μυαλό και ξεκινούν οι καυγάδες...2) οι εξωσυζυγικές σχέσεις...3) τα οικονομικά (στο ζευγάρι το 'είμαι' έχει αντικατασταθεί από το 'έχω')...καταλαβαίνεις τι σου λέω;» Οι γυναίκες, όταν φτάνουν στο τμήμα, μετά από ένα οικογενειακό επεισόδιο είναι με πρησμένο πρόσωπο, φοβισμένες και γεμάτες μώλωπες. Η διαδικασία, που ακολουθείται για την καταγγελία του επεισοδίου είναι η εξής: «Η γυναίκα έρχεται στο τμήμα και καταγγέλλει το περιστατικό. Το περνάμε στο 'βιβλίο περιστατικών' και αν η γυναίκα έχει υποστεί ξυλοδαρμό, ηθικές...ή σωματικές βλάβες πηγαίνει στο νοσοκομείο, για να την εξετάσει ιατροδικαστής.» Ένα περιστατικό, που θυμάται είναι το εξής: «Ένα ζευγάρι ζούσε σε μια τρώγλη στην Αλικαρνασσό. Αυτός μέθυσος, αυτή χαζούλα. Είχαν τέσσερα παιδιά. Το ένα είχε πέσει στα ναρκωτικά, η μια κόρη ήταν κάπως καλά, ενώ είχαν και αλλά δυο ανάπηρα παιδιά. Η κόρη 'τραβιόταν' με το 'Αλλοδαπών', γιατί τα 'μπλεξε με έναν ξένο. Η γυναίκα ήρθε σκοτωμένη στο Τμήμα, γιατί ο άνδρας της την έσπασε στο ξύλο, επειδή του έλειπαν τα παιδιά, τα οποία έχουν κλείσει σε Ίδρυμα. Ήρθε, λοιπόν, στο Τμήμα 'μπαούλο' στο ξύλο, όχι για να κάνει μήνυση, αλλά για να κοιμηθεί. Τελικά την άφησα να κοιμηθεί στα κρατητήρια, στο θάλαμο των γυναικών που ήταν άδειος, γιατί τη λυπήθηκα» και συνεχίζει «Πολλές φορές αναγκαζόμαστε να παραβλέψουμε το νόμο. Τι να έκανα...Τη λυπήθηκα». Πιο πολύ απ' όλους λυπάται τα παιδιά, που όπως λέει: «τα σέρνουν στα τμήματα τα μεσάνυχτα, για να λύσουν τις διάφορες τους και είναι τα κακόμοιρα νυσταγμένα και φοβισμένα. Τι φταίνει; Πληρώνουν τα λάθη των μεγάλων. Το ζευγάρι, πρέπει να συμβιβάζεται για την ανατροφή των παιδιών». Τέλος πιστεύει ότι: «το νομικό πλαίσιο έχει προβλέψει για τις αρμοδιότητες των αστυνομικών και δε χρειάζεται, να αλλάξει κάτι. Όμως, οι νέοι αστυνομικοί θα μπορούσαν να ειδικεύονται σε κάποιον τομέα, για να μην κάνουν πασαλείμματα εδώ κι εκεί. Το αστυνομικό γραφείο είναι εδώ, για να εφαρμόζει το νόμο».

ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΙ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΜΗΧΑΝΟΓΡΑΦΗΣΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΜΕ ΕΜΠΕΙΡΙΑ
18 ΚΑΙ 20 ΕΤΩΝ

(Ο Ξ. & ο Σ. μοιράζονται το ίδιο γραφείο). Ο Ξ. σπούδασε δάσκαλος, αλλά κατέληξε να γίνει αστυνομικός. Ο Σ. τελείωσε το λύκειο και μια μέση σχολή ηλεκτρολόγων. Και οι δυο ακολούθησαν αυτό το επάγγελμα για βιοποριστικούς λόγους. Ο Ξ. είπε: *«το παν σε μια σχέση είναι να καταλάβει ο ένας τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα του άλλου και να μην του τα στερεί, γιατί θα καταστραφεί η σχέση»*. Εκείνος από μικρός είχε πάθος με τον προσκοπισμό. Δεν αντέχει, να το στερηθεί. Και οι δυο βιάζονται να τελειώσουν (να συνταξιοδοτηθούν) για να φύγουν από το τμήμα, αν και ούτως ή άλλως δεν είναι μέσα στα πράγματα. Εργάζονται στο τμήμα της Μηχανογράφησης και δεν έχουν πολλή επαφή με τους άλλους. Και οι δυο θεωρούν ότι η νέα γενιά αστυνομικών είναι πολλά υποσχόμενη, γιατί έχει ένα επίπεδο αφού η Αστυνομική Σχολή μπήκε στις Πανελλαδικές Εξετάσεις. Ο Σ. τονίζει ότι *«Οι νέοι δεν είναι όπως οι παλιοί, που δυστυχώς ακόμα υπάρχουν και δεν ξέρουν τι τους γίνεται. Οι περισσότεροι είναι αγράμματοι. Τα νέα παιδιά είναι η ελπίδα της αστυνομίας»*. (κατονομάζει μερικούς στον Ξ.). Στην ερώτηση ποια είναι η κατάσταση των γυναικών όταν απευθύνονται στο τμήμα ο Ξ. αναφέρει ότι: *«οι γυναίκες όταν έρχονται στο τμήμα έχουν κατεβασμένα τα μούτρα από το ζύλο»*. Πιστεύει, ότι η σωματική βία μέσα στο ζευγάρι, είναι αποτέλεσμα των οικονομικών δυσκολιών και της ανέχειας. Αρχίζουν οι γκρίνιες και οι φασαρίες και συνεχίζει: *«Το χρήμα δε φέρνει την ευτυχία. Εξαγοράζει όμως τη δυστυχία...»*. Ο Σ. θεωρεί ότι: *«Στις γυναίκες χρειάζεται, να τους ρίχνεις καμία που και που, όταν βλέπεις ότι κάτι δεν πάει καλά, μη σε λένε και μαλάκα!»*(χαριτολογώντας). Εδώ επεμβαίνει ο Ξ. και τον επαναφέρει στην τάξη *«Τι είναι αυτά που λες;»* και ο Σ. κάπως συνέρχεται λέγοντας: *«Εντάξει! Το είπα μεταξύ σοβαρού και αστείου»*. Ο Ξ. κάνει χιούμορ λέγοντας πως: *«κανένας δεν έχει ασχοληθεί με τη βία των γυναικών απέναντι στους άνδρες... κανένας άνδρας δε θα ερχόταν να το καταγγείλει, γιατί θα ήταν ξεφτίλα για αυτόν. Έτσι σκέφτονται. Εδώ δεν τολμούν, να κλάμουν, για να μην τους λένε ευαίσθητους»*. Ο Σ. υποστηρίζει, ότι ο κόσμος έχει γίνει ιδιοτελής και το μόνο που σκέφτονται όλοι είναι το σεξ. Με ρωτάει, αν κάποιος με πλησιάσει σε ένα μπαρ, τι θα έχει στο μυαλό του και απαντάει μόνος του *«Το σεξ»*. Έπειτα τέθηκε η ερώτηση αν η εξωσυζυγική σχέση ή η ζήλια είναι μια σοβαρή αιτία, για να χτυπήσει ο άνδρας τη γυναίκα. Ο Ξ. απάντησε λέγοντας: *«Γιατί δε λες ο γκόμενος – η γκόμενα, πες το...για να λέμε τα πράγματα με το όνομα τους!»* Σοβαρεύει και λέει ότι: *«Για κανένα λόγο δε σηκώνεις χέρι. Τι να κερδίσεις;»*.

ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΣ ΣΕ ΣΩΜΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΜΕ ΕΜΠΕΙΡΙΑ 15 ΕΤΩΝ

Ο Κ. δεν είναι πια στους δρόμους, για να είναι μέσα στα πράγματα. Θεωρεί, ότι η αστυνομία είναι μια μικρή κοινωνία, όπου μπορείς να συναντήσεις κάθε τύπο ανθρώπου, εξηγώντας ότι: «...*Το ότι είναι αστυνομικοί, δε σημαίνει κάτι...*». Δεν θυμάται, να αναφέρει κάποιο περιστατικό κακοποίησης, ούτε και τη διαδικασία που ακολουθείται, προκειμένου να γίνει καταγγελία του επεισοδίου. Επίσης, δεν θυμάται καλά το ισχύον νομικό πλαίσιο, γιατί όπως προανέφερε: «...*δεν είναι μέσα στα πράγματα...*». Αναφέρει απλά ότι: «*πολλοί αστυνομικοί ενδιαφέρονται μόνο για τη μαγκιά, για το πώς θα κάνουν τους καουμπόηδες...μόνο αυτό τους απασχολεί...να κάθονται στα καφενεία και να λένε πόσες εξυπνάδες έκαναν σήμερα* ».

23.6. ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΘΥΜΑΤΩΝ

Η κ. Ε. είναι 55 ετών και απέκτησε 5 παιδιά με το σύζυγο της που ήταν κληρικός και έχει πεθάνει εδώ και 2 χρόνια. Άρχισε να την κακοποιεί ύστερα από την γέννηση του τρίτου τους παιδιού. Την έδερνε σχεδόν πάντα μετά το φαγητό και στη συνέχεια υποσχόταν ότι δεν θα το ξανακάνει. Στη συνέχεια ανέφερε ένα περιστατικό: *«Παραμονή Χριστουγέννων μου έσπασε τα δόντια και με έδιωξε από το σπίτι γιατί το φαγητό δεν ήταν καλό. Πήγα στην αδερφή μου, δεν είχα που αλλού να πάω. Όταν επέστρεψα λίγες μέρες αργότερα, είχε αλλάξει κλειδαριά»*. Έπειτα η κ. Ε. είπε ότι όταν ο σύζυγος της επέστρεψε από ένα ταξίδι στην Αίγυπτο έφερε ένα μαστίγιο με το οποίο την έδερνε, ένα 5άσφαιρο όπλο και ένα δημοσιογραφικό κασετόφωνο, όπου μαγνητοφώνουσε τα πάντα... Κάποια στιγμή τον είδε στη θάλασσα με την ερωμένη του και όπως είπε: *«Με χτύπησε επειδή τον είδα μαζί της, με έβαλε στο αυτοκίνητο και με πήγε στο σπίτι, εκεί με χτυπούσε συνέχεια και εγώ έκλαιγα και φώναζα»*. Οι γείτονες κάλεσαν την αστυνομία. Όταν ήρθαν οι αστυνομικοί και είδαν ότι ο άνδρας της είναι παπάς, είπαν: *«Τι να σου κάνουμε τώρα σύντεκνε, ντροπή είναι αυτά τα πράγματα, κοίτα να τα βρεις με τη γυναίκα σου και έφυγαν»*. Μετά ο άνδρας της έδειχνε μετανιωμένος και προσπάθησε να συμφιλιωθεί μαζί της, όμως εκείνη μέσω δικηγόρου του έκανε μήνυση και δικάστηκε ένα χρόνο, δεν μπήκε όμως φυλακή γιατί πλήρωσε. Σύμφωνα με τα λεγόμενα του θύματος, οι αστυνομικοί δεν την ενθάρρυναν να τον χωρίσει αντίθετα προσπάθησαν να τους συμφιλιώσουν. Εδώ και δύο χρόνια που ο σύζυγος της έχει πεθάνει, παρακολουθείται από ψυχίατρο όπου λαμβάνει φαρμακευτική αγωγή λόγω κατάθλιψης.

Η κ. Κ. είναι 40 ετών και είναι παντρεμένη 10 χρόνια. Από το γάμο της απέκτησε ένα κορίτσι ηλικίας 7 ετών. Η κακοποίηση ξεκίνησε από την αρχή του γάμου της και όπως λει και η ίδια: *«Από την αρχή του γάμου μας με χτυπούσε με το παραμικρό. Δεν έδινε σημασία, έλεγα θα του περάσει. Τώρα εκείνος δεν εργάζεται, κάθεται όλη μέρα σπίτι και εγώ δουλεύω για να μας συντηρώ. Μου παίρνει όλα τα χρήματα, τα χειρίζεται εκείνος και εγώ δεν έχω τίποτα. Το τι περνάω, μην το συζητάς. Δουλεύω και δεν έχω λεφτά και δανείζομαι από τα αδέρφια μου. Ως τότε;»*. Ανέφερε ακόμη πως η μόνη της ασχολία είναι η εργασία της και δεν διασκεδάζει καθόλου. Το σχολίασε με τα παρακάτω λόγια: *«Δεν πάω πουθενά, μόνο δουλειά και σπίτι. Τέρμα οι χαρές. Με τον άνδρα μου δεν διασκεδάζουμε και με ποια διάθεση να βγω, όταν με έχει χτυπήσει και έχω σημάδια, να με βλέπει και ο κόσμος και να με λυπάται...όχι δεν θέλω»*. Ο σύζυγος της δεν έχει ασκήσει ποτέ βία στην κόρη τους, της έχει αδυναμία, όμως δεν την αφήνει να βγει από το σπίτι, να παίξει με παιδιά της ηλικίας της και θέλει να την σταματήσει από το σχολείο γιατί, όπως λει συχνά, επιθυμία του είναι να γίνει η καλύτερη νοικοκυρά. Στην προοπτική μιας σύστασης – καταγγελίας στην αστυνομία για εκφοβισμό, η κ. Κ. ήταν απόλυτα αρνητική και κατηγορηματική για το τι θα πει ο κόσμος. Είπε: *«Δεν μου αρέσει να δίνω δικαιώματα στη γειτονιά, κανείς δεν ξέρει τι γίνεται σπίτι μου και είμαι σίγουρη ότι ο κόσμος εμένα θα κακολογήσει. Θα που ότι φταιω εγώ και εκείνος θα*

είναι ο καλός της ιστορίας... και γιατί να απευθυνθώ σε αστυνομικούς; είναι και άνδρες, θα πουν ότι εγώ τον έκανα να με χτυπήσει και θα προσπαθήσουν να μας τα βρουν. Τι όφελος, θα έχω; πες μου».

Η κ. Ν. είναι 28 ετών, παντρεύτηκε σε ηλικία 19 ετών και από το γάμο της απέκτησε μία κόρη 9 ετών. Η πρώτη φορά που ο σύζυγος την κακοποίησε ήταν όταν απολύθηκε από φαντάρος, δεν θυμάται όμως το λόγο της βίαιης συμπεριφοράς του. Ο σύζυγος της είχε ερωτική σχέση με έναν άνδρα επί πληρωμή. Όταν εκείνη άνοιγε αυτό το θέμα συζήτησης, την χτυπούσε άσχημα. Οι γονείς της πληροφορήθηκαν το παρελθόν του και την απέτρεψαν να τον παντρευτεί, εκείνη όμως «κλέφτηκε» μαζί του. Παντρεύτηκαν και τσακόνονταν συνέχεια κυρίως γιατί εκείνος ξενυχτούσε χωρίς να της δίνει εξηγήσεις για το που ήταν. Όπως είπε: *«Εκείνος έβγαινε συνέχεια μόνος του, ποτέ δεν μου πρότεινε να πάμε βόλτα, όπως όλα τα ζευγάρια. Τον περίμενα στο σπίτι μέχρι αργά, όταν ρωτούσα που ήταν, έτρωγα πολύ ζύλο. Ήμουν πολύ στενοχωρημένη, καθόλου διάθεση δεν είχα για έξω, όλη μέρα σπίτι, ούτε καν για ψωμί δεν έβγαινα».* Χαρακτηριστικά είναι τα παρακάτω λόγια: *«Μια νύχτα μου χτύπησε το κεφάλι στη γωνία του καναπέ λέγοντας: ‘όταν σου μιλάω να μην με κοιτάς, το κεφάλι σου να το έχεις στο πάτωμα, δεν είσαι ικανή για συζήτηση, μόνο με ένα μαλάκα μπορείς να είσαι’... από τη στενοχώρια μου έφτασα 33 κιλά. Στην μάνα μου και στην αδερφή μιλούσα για το πρόβλημα μου, όμως και εκείνες δεν μπορούσαν αν με βοηθήσουν. «Μην το πεις σε κανένα, μου είπαν, ο Θεός είναι μεγάλος, ακούς τι σου λέμε; τσιμουδιά...οπότε και εγώ καταλαβαίνεις...».* Η κ. Ν. δεν κατήγγειλε το σύζυγο της γιατί τον αγαπούσε. Αναφέρει: *«Δεν πήγα ποτέ στην αστυνομία να τον καταγγείλω που με χτυπούσε γιατί τον αγαπούσα. Προσπαθούσα να βελτιώσω την κατάσταση και να αλλάξω την συμπεριφορά του. Άδικο όμως αυτός συνέχιζε να με χτυπάει. Τελικά τον χώρισα, γιατί με απάτησε με μια μεγαλύτερη του με 3 παιδιά. Τώρα ζει μαζί της στην Αθήνα».* Όταν ο σύζυγος της εγκαταστάθηκε στην Αθήνα, η κ. Ν. έκανε αγωγή για εγκατάλειψη συζυγικής στέγης. Το 2001 βγήκε η απόφαση για την επιμέλεια του παιδιού υπέρ της μητέρας του. Ο σύζυγος της έκανε απόπειρα αυτοκτονίας (40 ασπιρίνες και 6 άλλα χάπια), οπότε κρίθηκε επικίνδυνος για τον εαυτό του και τους άλλους. Η διάγνωση του Ψυχίατρου είναι πιθανή διαταραχή της προσωπικότητας με αποτέλεσμα να απαγορευθεί, ύστερα από απόφαση του δικαστηρίου, η διανυκτέρευση της μικρής με τον πατέρα της.

Η κ. Α. ήταν παντρεμένη 18 χρόνια και έχει δύο παιδιά ηλικίας 13 και 15 ετών. Ο σύζυγος της πάντα ήταν ζηλιάρης, πιεστικός, έδινε ακριβείς οδηγίες που ήθελε να εκτελεί και θύμωνε φοβερά αν κάτι γινόταν διαφορετικά. Τα τελευταία τέσσερα χρόνια η κατάσταση έγινε αφόρητη. Κινδύνεψε πολλές φορές και έμεινε για πολύ καιρό σε νοσοκομεία. Τα παιδιά της τώρα βρίσκονται με τον σύζυγο της και όπως είπε: *«Τα έχει δηλητηριάσει, τους έχει πει ένα σωρό ψέματα. Πρέπει να το πάρω απόφαση πως δεν θα τα ξαναδώ...ακόμη και όταν βγει το διαζύγιο».* Η στάση των αστυνομικών απέναντι στο πρόβλημα της ήταν με μια κουβέντα «απογοητευτική».

όπως είπε. Έχει πάει πάρα πολλές φορές στο τμήμα για προστασία. Κανένας δεν ενδιαφέρθηκε για την κατάσταση της. Αδιαφορία, είπε. Την πρώτη φορά που απευθύνθηκε στο αστυνομικό τμήμα, ζήτησε να γίνουν συστάσεις στο σύζυγο της. Τότε συνάντησε ένα αστυνομικό που ενδιαφέρθηκε πραγματικά. Έκανε τις συστάσεις και την ενημέρωσε ότι μπορεί να κάνει μήνυση και έφερα κάποιο αποτέλεσμα για λίγο. Όταν ξαναπήγε να κάνει μήνυση ή να ζητήσει προστασία, συνάντησε την απόλυτη αδιαφορία. Συγκεκριμένα πήγε στο αστυνομικό τμήμα της Ν. Σμύρνης, στην Αθήνα. Συνέχισε λέγοντας: «Όλοι φερόντουσαν σαν να κάνουν αγγαρεία που μου μιλούσαν. Κάποια στιγμή πήγα να κάνω δήλωση ότι έφυγα από το σπίτι, γιατί είχα ενημερωθεί ότι ήταν απαραίτητη για να μην κατηγορηθώ για εγκατάλειψη συζυγικής στέγης. Μου απάντησαν ότι δεν γνωρίζουν τι πρέπει να γίνει. Αναγκάστηκα να εγκαταλείψω την Αθήνα και τα παιδιά μου... δεν είχα καμία προστασία. Είχα παει σε ένα ξενώνα κακοποιημένων γυναικών στην Αθήνα, αλλά δεν είναι δυνατόν να μην κινείσαι καθόλου, κάποια στιγμή θα βγεις έξω. Με βρήκε αρκετές φορές...κινδύνεψε η ζωή μου, μέχρι και με το αυτοκίνητο με χτύπησε...δεν είχα καμία προστασία. Έπαιρνα τηλέφωνο την αστυνομία να έρθει σπίτι...ερχόταν μετά από 2 ώρες που είχε ήδη φύγει...έπαιρνα και τους έλεγα που βρίσκεται να πάνε να τον συλλάβουν...να του μιλήσουν...κάτι...επειδή με απειλούσε συνεχώς...και τίποτα...αδιαφορούν εντελώς...».

23.7 ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ

Κοινωνική λειτουργός με εμπειρία 14 ετών

Η συνέντευξη με τη κοινωνική λειτουργό πραγματοποιήθηκε στο γραφείο της κοινωνικής υπηρεσίας. Ανέφερε ότι η αστυνομικοί δεν μπορούν εκ των πραγμάτων να προστατέψουν τα θύματα και το αιτιολόγησε λέγοντας: «μέχρι να εμφανιστεί η αστυνομία, ο δράστης έχει φύγει». Επίσης θεωρεί ότι οι αστυνομικοί δεν μπορούν να κάνουν πολλά πράγματα και να παρέμβουν στη σχέση θύτη – θύματος. Στην περίπτωση που το θύμα ζητήσει βοήθεια, εκείνοι το απογοητεύουν. Αναφέρει ενδεικτικά τα λεγόμενα των αστυνομικών σε κακοποιημένες γυναίκες: «*τόρα που έμπλεξες, τώρα αρχίζουν τα προβλήματα*». Η κοινωνική λειτουργός παραδέχεται ότι δεν γνωρίζει το νομοθετικό πλαίσιο και γι' αυτό δεν ξέρει ποιες είναι οι απαραίτητες αλλαγές στο θέμα της ενδοοικογενειακής βίας. Πρότεινε όμως: «*να υπαγορευθεί από τη νομοθεσία η αύξηση του δυναμικού της αστυνομικής υπηρεσίας...και να καταγράφονται όλα τα αποδεδειγμένα περιστατικά κακοποίησης σε λίστα, ώστε οι αστυνομικοί να ανταποκρίνονται αμέσως στο τηλεφωνικό κάλεσμα των θυμάτων...να έχουν δηλαδή τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας προτεραιότητα από άλλες καταστάσεις*». Τέλος ανέφερε πόσο σημαντική είναι η συμβολή του εισαγγελέα και πως όταν τα θύματα προβαίνουν σε καταγγελία, ο ίδιος κινείται ανάλογα με την περίπτωση. Δηλαδή επεμβαίνει μόνο σε περίπτωση που κρίνει ότι έχει διαπραχθεί ποινικό αδίκημα. Σύμφωνα με τα

λεγόμενα της: «ο εισαγγελέας πρέπει να αλλάξει τακτική και να λειτουργεί αυτεπάγγελτα στις σοβαρές περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας και να μην περιμένει την κατάθεση του θύματος».

Κοινωνική λειτουργός με εμπειρία 17 ετών

Η συνέντευξη πραγματοποιήθηκε στο γραφείο της κοινωνικής λειτουργού, η οποία μίλησε εξ ονόματος των θυμάτων(2 περιπτώσεις). Στη πρώτη περίπτωση, αφού έγινε ανάλυση του περιστατικού, έτυχε να παρευρεθεί το ίδιο το θύμα στη συνάντηση.

1)Η πρώτη περίπτωση αφορά μια αλλοδαπή, η οποία πραγματοποίησε δυο γάμους και κακοποιήθηκε και από τους δυο της συζύγους. Ο πρώτος πέθανε «*Χάρηκα για το θάνατο του... ευτυχώς γλίτωσα...*», είπε. Με το δεύτερο έχουν ένα παιδί 6,5 ετών. Υπέστη ψυχολογική και σωματική κακοποίηση. Εκείνος της έλεγε «*ο,τι και να πεις κανέναν δε θα σε πιστέψει*». Το θύμα ανέφερε τότε στη κοινωνική λειτουργό: «*Εξαιτίας του έχω κάνει 4 εγχειρήσεις συνολικά στη σπλήνα και στο συκώτι. Από το ξύλο με κατέστρεψε. Στον τελευταίο μας καυγά με κυνηγούσε με κάτι μαχαίρια τα οποία και μου πετούσε. Ευτυχώς δε με πέτυχε*». Τώρα έχει απαγάγει το παιδί. Του το πήγε να το δει και δεν της το έδωσε πίσω. Εκείνη μην ξέροντας τι να κάνει έφυγε, ενώ εκείνος εξαφανίστηκε με το παιδί. Δεν ξέρει, που το έχει πάει. Πριν μέρες, τον πήραν τηλέφωνο από την ασφάλεια, μετά από δική της έκκληση (όχι καταγγελία) και ορκίστηκε στο παιδί, ότι ποτέ δεν την ακούμπησε και εκείνοι τον πίστεψαν. Αύριο είχε σκοπό να πάει στην αστυνομία για την επίσημη κατάθεση. Τώρα μένει σε ένα σπίτι, που της νοικιάζει η εργοδότης της. Έχουν αδυναμία η μια στην άλλη. Της έχει φερθεί σαν μάνα της. Την τελευταία φορά, που είδε το παιδί πριν το πάρει και φύγει τη φώναζε μπροστά στο παιδί πόρνη και πουτάνα. Δεν τον ένοιαζε τίποτα. Εκείνη εξοργίστηκε, γιατί και το παιδί και η γειτονιά άκουγαν τα πάντα. Με την κοινωνική λειτουργό έχουν κάνει αρκετές συναντήσεις αλλά εκείνη φοβάται, να κάνει ασφαλιστικά μέτρα. Θέλει πρώτα να σιγουρευτεί, ότι δεν θα εξαφανιστεί μια για πάντα με το παιδί. Η κοινωνική λειτουργός τη ρώτησε πως της φέρθηκαν οι αστυνομικοί. Απάντησε με ένα «*καλά*», κουνώντας το κεφάλι πάνω-κάτω, υποδηλώνοντας μια μετριότητα. Είπε πως δεν είχε δυσκολία στο να πάει, αλλά από την αρχή πίστευε ότι δε θα τη βοηθούσαν. Επιβεβαιώθηκαν οι φόβοι της, εφ'όσον τον πίστεψαν. Επαναλαμβάνει, ότι δεν έχει καταγγείλει ακόμα τα συμβάντα, γιατί θέλει να ακούσει, τι ακριβώς θα της πει εκείνος αύριο. «*Είμαι ικανή, να βουτήξω το παιδί και να εξαφανιστώ, να πάω να κρυφτώ στην Αθήνα, αλλά φοβάμαι, ότι ακόμα και εκεί θα με βρει*». Η κοινωνική λειτουργός της λέει να μην κάνει επιπολαιότητες και χάσει το παιδί. Παράλληλα προσπαθεί, να την πείσει να πάρει ασφαλιστικά μέτρα, για να είναι καλυμμένη. Το θύμα προσωρινά πηγαίνει στον ξενώνα μέχρι ν'αποφασίσει. Η κοινωνική λειτουργός της λέει, ότι αυτό δε μπορεί, να γίνεται συνέχεια, με στόχο να την πείσει να δράσει. Λέει, ότι «*Δεν υπάρχει καμία περίπτωση, να γυρίσω στο σπίτι. Δεν ξανάπαω εκεί ούτε νεκρή. Τρέμω. Δε νιώθω ασφαλής, γιατί μου έχει πει ότι θα με σκοτώσει. Φοβάμαι, ότι όντως θα το κάνει.*» (επαναλαμβάνει συνεχώς, ότι δε νιώθει ασφαλής).

Κάποια στιγμή, που η κοινωνική λειτουργός απομακρύνθηκε, έβγαλε από μια σακούλα που είχε μαζί της, διάφορες φωτογραφίες του παιδιού της από τότε που ήταν μωρό, μέχρι και πρόσφατες και άρχισε να μου τις δείχνει.

2) Η κοινωνική λειτουργός ανέφερε για τη δεύτερη περίπτωση: Το θύμα ήταν 38 ετών και ο θύτης γύρω στα 60 (εφοριακός). Έχουν 2 παιδιά. Το θύμα υπέστη κοινωνική απομόνωση, οικονομική και ψυχολογική βία. Στην αρχή ο σύζυγος έδινε στη γυναίκα του 500 ευρώ το μήνα (εκείνη δεν εργάζεται) για τα προσωπικά της έξοδα και για το σπίτι. Η κοινωνική λειτουργός ανέφερε ότι ο θύτης ρώτησε ένα φίλο του εισαγγελέα για το αν είναι ικανοποιητικό το χρηματικό ποσό που της παρέχει και αυτός του είπε ότι «και 200 ευρώ είναι αρκετά». Δεν την άφηνε να πάει πουθενά. Ακόμα και όταν εκείνος έλειπε φοβόταν να βγει από το σπίτι, μήπως το μάθει. Εκείνος σηκώθηκε και έφυγε από το σπίτι, λέγοντας πως θα πάει στο χωριό, να κανονίσει κάτι κληρονομικά με την αδερφή του. Δεν έδωσε σημεία ζωής επί 2 εβδομάδες και το θύμα αποφάσισε να πάει να τον βρει. Η αδερφή του της είπε ότι της είπε ψέματα και ούτε που φάνηκε καθόλου στο χωριό. Η κοινωνική λειτουργός αναφέρει εκπροσωπώντας το θύμα ότι *«Ήταν στην Αθήνα για άγνωστο λόγο και την κορόιδευε. Δεν έχει αποφασίσει ακόμα αν θα το καταγγείλει στην αστυνομία. Επειδή εκείνος είναι εφοριακός, τον γνωρίζουν πολλοί και φοβάται (το θύμα) ότι δε θα την πιστέψουν ή ότι θα της κάνει κακό. Με τους άλλους είναι κύριος. Μόνο εκείνη ξέρει τι σόι άνθρωπος είναι. Έχει να βγει χρόνια από το σπίτι και πηγαίνει μόνο για τα ψώνια. Τώρα πια δεν έχει ούτε μια φίλη. Πριν καιρό εκείνος αγόρασε καινούριο αυτοκίνητο και δεν την έχει βάλει ούτε μια φορά μέσα. Εκείνος συνεχώς της υπενθυμίζει ότι είναι ένα τίποτα και δεν αξίζει μια. Την έχει κάνει να το πιστέψει. Νιώθει ότι ντρέπεται, να κυκλοφορεί μαζί της»*.

Κοινωνική λειτουργός με εμπειρία 15 ετών

Η συνέντευξη έγινε μέσω τηλεφώνου και δεν υπήρχε προσωπική επαφή, όποτε οι απαντήσεις της κοινωνικής λειτουργού ήταν ‘ηλεκτρονικές’ και ακολουθούσαν τις ερωτήσεις που ετίθεντο. Η κοινωνική λειτουργός δεν έχει εξειδικευτεί πάνω στο αντικείμενο της ενδοοικογενειακής βίας. Τα θύματα που έχουν απευθυνθεί στην ιατροδικαστική κλινική έχουν υποστεί κυρίως σωματική και ψυχολογική βία. Ο ρόλος της κοινωνικής λειτουργού είναι να έρχεται σε επαφή με το θύμα, να το στηρίζει συναισθηματικά και να το βοηθήσει σε περίπτωση αναζήτησης στέγης. Όταν προσέρχονται παιδιά παραπέμπονται σε παιδοψυχολόγο. Η κατάσταση των θυμάτων όταν φτάνουν στην κλινική, είναι πολύ συγκεκριμένη, όπως ανέφερε η επαγγελματίας *«αφού σχεδόν όλα τα θύματα έχουν ήδη πάρει τις αποφάσεις τους. Επιδιώκουν την τιμωρία του δράστη, προκειμένου να απαλλαγούν από αυτόν. Το συναίσθημα, που επικρατεί είναι έντονος θυμός, ενώ φαίνονται πληγωμένες και καταρρακωμένες.»* Η χειρότερη περίπτωση, που θυμάται είναι ένα επεισόδιο σωματικής κακοποίησης, που είχε ως αποτέλεσμα τη ρήξη του αμφιβληστροειδούς του θύματος. Δεν θυμάται κάποια βαριά μορφή κακοποίησης, που να προκάλεσε το θάνατο του

θύματος. Η διαδικασία που ακολουθείται είναι η εξής: γίνεται καταγγελία στο αστυνομικό τμήμα και μετά από 'αστυνομική παραγγελιά' πηγαίνουν στον ιατροδικαστή, ο οποίος θα εξετάσει τις κακώσεις. Έπειτα τα θύματα έρχονται σε επαφή με ψυχολόγους και Κ.Λ. για να ενισχυθούν και να ενθαρρυνθούν. Η Κ.Λ. δε θέλησε να εκφράσει την προσωπική της άποψη για τους αστυνομικούς και είπε ότι το μόνο, που μπορεί να κάνει είναι να μιλήσει εξ' ονόματος των θυμάτων. Από την εμπειρία της έχει αντιληφθεί ότι *«από το σύνολο των θυμάτων λίγες γυναίκες είναι ικανοποιημένες από τη συμπεριφορά των αστυνομικών, γιατί δεν υπάρχει συμπαράσταση.»* Θεωρεί, ότι οι λόγοι που συγκρατούν το θύμα από το να προχωρήσει σε καταγγελία είναι η οικονομική τους εξάρτηση από το θύτη, αδυναμία στο χαρακτήρα, έλλειψη θάρρους και μη υποστηρικτικό περιβάλλον. Τα θύματα που προσέρχονται ανά έτος είναι 'αρκετά'(δεν προσδιόρισε αριθμό), ενώ έχει παρατηρήσει, ότι *«δεν υπάρχει αύξηση των επεισοδίων κακοποίησης, όσο περνούν τα χρόνια.»*

23.8 ΠΟΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΥΠΕΣΔΔΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΣΥΝΟΙΚΟΥΝΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

1. Με την υπ' αριθμ. ΔΙΑΚ/Φ.38/4759/9-3-2005 απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, καθ. Προκόπη Παυλόπουλου, συγκροτήθηκε στη Γενική Γραμματεία Ισότητας του ΥΠΕΣΔΔΑ Ομάδα Εργασίας για την έρευνα και τη μελέτη για την επεξεργασία σύγχρονου νομοθετικού πλαισίου για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας.

Την Ομάδα αποτέλεσαν οι εξής:

- Αριστείδης Κρομμύδας, Επίτιμος Αρεοπαγίτης, ως Πρόεδρος,
- Ιάκωβος Φαρσεδάκης, Καθηγητής Εγκληματολογίας του Παντείου Παν/μίου, ως μέλος
- Νικόλαος Λίβος, Λέκτορας Ποινικού Δικαίου της Νομικής Σχολής του Παν/μίου Αθηνών, ως μέλος
- Αγλαΐα Λιούρδη, Λέκτορας Ποινικού Δικαίου της Νομικής Σχολής του Παν/μίου Αθηνών, ως μέλος
- Σταματίνα Γιαννακούρου, Διδάκτορας Νομικής, Ειδική Συνεργάτις της Γενικής Γραμματέως Ισότητας, ως μέλος
- Άγγελος Τσιγκρής, Δικηγόρος, Διδάκτορας Εγκληματολογίας, Ειδικός Συνεργάτης του Υπουργού Δικαιοσύνης, εκπρόσωπος του Υπουργείου Δικαιοσύνης, ως μέλος
- Αθηνά-Μαρία Χριστοδούλου-Σαμαρτζοπούλου, Νομική Συνεργάτις της Γενικής Γραμματείας Ισότητας, ως μέλος
- Αντωνία Ανδρεάκου, Αστυνόμος Α' της Δ/σης Ασφαλείας του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας, εκπρόσωπος του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, ως μέλος
- Έλια Κολοκυθά, Διδάκτορας Νομικής, ως μέλος

Με την υπ' αριθμ. ΔΙΑΚ/Φ.3/4753/19 Μαΐου 2005 απόφαση του Υπουργού ΕΣΔΔΑ, καθ. Προκόπη Παυλόπουλου, η Ομάδα συμπληρώθηκε με τους:

- Ξένη Σκορίνη – Παπαρηγοπούλου, αναπληρώτρια καθηγήτρια Αστικού Δικαίου της Νομικής Σχολής του Παν/μίου Αθηνών, ως μέλος, με αναπληρώτρια την Δήμητρα Παπαδοπούλου – Κλαμαρή, Επίκουρη Καθηγήτρια Αστικού Δικαίου της Νομικής Σχολής του Παν/μίου Αθηνών
- Πέτρο Πολυχρόνη, παιδοψυχίατρο, θεραπευτή οικογένειας, Δ/ντή του Αθηναϊκού Κέντρου Μελέτης του Ανθρώπου, ως μέλος και
- Σταυρούλα Σκάρα, Κοινωνική Λειτουργό, εκπρόσωπο του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, ως μέλος

Χρέη Γραμματέως της Επιτροπής άσκησε η κα Ευσταθία Λυμπεροπούλου, μόνιμη υπάλληλος του ΙΚΑ, αποσπασμένη στη Γενική Γραμματεία Δημόσιας Διοίκησης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης του ΥΠΕΣΔΔΑ.

2. Έργο της Ομάδας ήταν ο σχεδιασμός, η επεξεργασία και η υποβολή ολοκληρωμένης νομοθετικής ρύθμισης για την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας, η οποία θα βασίζεται:

- α) Στην έρευνα, συλλογή και μελέτη των νομοθετικών ρυθμίσεων για την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας, που ισχύουν στα κράτη – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- β) Στη μελέτη των δεσμεύσεων που έχει αναλάβει η Ελλάδα στα πλαίσια των διεθνών συμβάσεων που έχει κυρώσει, καθώς και των συστάσεων των διεθνών οργανισμών για την υιοθέτηση νομοθετικών μέτρων με στόχο την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας.
- γ) Στη μελέτη των εξελίξεων και πολιτικών για το θέμα της ενδοοικογενειακής βίας στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- δ) Στη διερεύνηση των μέτρων που είναι αναγκαίο να αναληφθούν για την παρακολούθηση των Επτά Δεικτών κατά της ενδοοικογενειακής βίας που εισηγήθηκε η Δανική Προεδρία της

Ευρωπαϊκής Ένωσης (2002), ως μέρος της συνεχιζόμενης παρακολούθησης της εφαρμογής της Πλατφόρμας Δράσης του Πεκίνου.

ε) Στη μελέτη των κοινωνιολογικών και άλλων παραμέτρων που χαρακτηρίζουν το φαινόμενο στην Ελλάδα.

I. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ

3. Η Ομάδα πραγματοποίησε συνολικά **δεκατρείς (13) συνεδριάσεις** και διέκοψε τις εργασίες της λόγω συμπλήρωσης της τετράμηνης προθεσμίας που όριζε η Υπουργική Απόφαση που τη συγκρότησε. Επειδή ο χρόνος δεν επαρκούσε, λόγω του πολυδιάστατου χαρακτήρα του αντικειμένου, δεν κατέστη δυνατή η επεξεργασία Σχεδίου Νόμου. Η Ομάδα επέλεξε να υποβάλει Πόρισμα με τις βασικές διαπιστώσεις και προτάσεις της.

4. Σε ένα **πρώτο στάδιο** η Ομάδα ερεύνησε, συνέλεξε και μελέτησε, μέσα από εισηγήσεις μελών της, τις νομοθεσίες, τις πολιτικές και τα μέτρα των Κρατών - μελών της Ε.Ε. «των 15» και της Κύπρου για τα θέματα της αρμοδιότητάς της.

5. Σε ένα **δεύτερο στάδιο**, με σκοπό να λάβει πληρέστερη ενημέρωση και να σχηματίσει σφαιρική εικόνα για όλες τις πτυχές του θέματος, η Ομάδα **κάλεσε σε διαβούλευση** εκπροσώπους των Γραμματειών και Τομέων Γυναικών των πολιτικών κομμάτων που έχουν κοινοβουλευτική εκπροσώπηση, της τοπικής αυτοδιοίκησης, γυναικείων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, και άλλων φορέων. Ειδικότερα, πραγματοποιήθηκαν **ακροάσεις** με την ακόλουθη χρονολογική σειρά:

- Στις 22/4/05 με τις κκ. Ε. Κτώνα, Α. Ταμπέκου, και Α. Γιαπιτζάκη, κοινωνική λειτουργό, δικηγόρο και ψυχολόγο, αντίστοιχα, του Συμβουλευτικού Κέντρου για τη Βία κατά των Γυναικών της Γενικής Γραμματείας Ισότητας, που λειτουργεί στην Αθήνα.
- Στις 6/5/05 τις κκ. Κ. Παπακώστα, εκπρόσωπο της Νέας Δημοκρατίας, Σ. Ευθυμίου, εκπρόσωπο του ΠΑΣΟΚ, και Α. Αγκαβανάκη, εκπρόσωπο του ΚΚΕ. Η Γραμματεία Γυναικών του Συνασπισμού, η οποία είχε προσκληθεί στην ίδια συνεδρίαση, δεν προσήλθε λόγω κωλύματος.
- Στις 13/5/05 με τον κ. Α. Μήλιο, Πρόεδρο του Εθνικού Κέντρου Άμεσης Κοινωνικής Βοήθειας (ΕΚΑΚΒ) και την κα Π. Γαζή, Πρόεδρο του Τομέα Γυναικών της ΚΕΔΚΕ.
- Στις 20/5/05 την κα Στ. Δήμου, Αντινομάρχη Δυτικής Αττικής, εκπρόσωπο του Τομέα Ισότητας της Ένωσης Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Ελλάδας (ΕΝΑΕ).
- Στις 10/6/05 τις κκ Ν. Ρουμπάνη, Πρόεδρο του Δικτύου Γυναικών Ευρώπης, και Σφανδού, εκπρόσωπο του ελληνικού Παραρτήματος του Ευρωπαϊκού Λόμπυ Γυναικών. Στην ίδια συνεδρίαση είχε προσκληθεί και η κα Κ. Κωσταβάρα, Πρόεδρος της Κίνησης Δημοκρατικών Γυναικών, η οποία δεν προσήλθε λόγω κωλύματος.

Πέραν των ακροάσεων, η Ομάδα ζήτησε από τους ως άνω κληθέντες την κατάθεση γραπτών σημειωμάτων. Στο αίτημα αυτό ανταποκρίθηκαν οι κ.κ. Παπακώστα, Αγκαβανάκη, Κτώνα, Ταμπέκου, Δήμα και Ρουμπάνη. Έκθεση με τις προτάσεις του υπέβαλε, επίσης, στις 23/6/05 ο Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας. Στις εργασίες της Ομάδας συνεισέφερε, ακόμα, με υλικό, τεκμηρίωση και γραπτό σημείωμα το Τμήμα Κοινωνικής Προστασίας και Ασφάλισης της Δ/σης Απασχόλησης – Κοινωνικής Προστασίας και Ασφάλισης της Γενικής Γραμματείας Ισότητας.

Εξάλλου, με την υπ' αρ. 2161/12.4.2005 επιστολή της Γενικής Γραμματέως Ισότητας, κας Ε. Τσουμάνη, ζητήθηκαν εγγράφως οι απόψεις της αρμόδιας Συνοδικής Επιτροπής της Εκκλησίας της Ελλάδος, προκειμένου να λάβουν γνώση τα μέλη της Ομάδας. Σε συνέχεια αυτής της επιστολής υποβλήθηκε στη Γενική Γραμματεία Ισότητας ένα πρώτο κείμενο με γενικές θέσεις και υπήρξε επιφύλαξη για επαναποποθέτηση επί πιο ολοκληρωμένου κειμένου προτάσεων.

6. Σε ένα **τρίτο στάδιο** πραγματοποιήθηκαν ειδικές εισηγήσεις μελών της Ομάδας για την προτεινόμενη αντιμετώπιση του ζητήματος από πλευράς Ουσιαστικού Ποινικού Δικαίου,

Ποινικής Δικονομίας, Αστικού Δικαίου, Πολιτικής Δικονομίας, δομών στήριξης των θυμάτων της ενδοοικογενειακής βίας και των συνοικούντων προσώπων και πρόληψης και θεραπείας των δραστών .

7. Με βάση τα παραπάνω, η Ομάδα προβαίνει στις ακόλουθες διαπιστώσεις (II) και διατυπώνει ομόφωνα τις ακόλουθες Προτάσεις (III).

II. ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

8. Οι κοινωνικές και οικονομικές εξελίξεις των τελευταίων δεκαετιών, ο τρόπος ζωής και οι συνθήκες εργασίας στις σύγχρονες πόλεις, αλλά και οι παρατηρούμενες μεταβολές στους ρόλους των φύλων, είχαν σημαντικές επιπτώσεις στην σύγχρονη οικογένεια. Μολονότι η πίεση όλων αυτών των παραγόντων επί της συνοχής της οικογένειας είναι αναμφισβήτητη, δεν σχεδιάσθηκαν τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας μακροπρόθεσμες πολιτικές ενίσχυσης της οικογένειας και τόνωσης των αξιών της. Έτσι, παρατηρούνται συχνά στην οικογένεια δείγματα άσκησης βίας, λεκτικές προσβολές και άλλες μορφές ταπεινωτικής μεταχείρισης. Οι συμπεριφορές αυτές ασκούν αρνητικές επιδράσεις στην συναισθηματική και διανοητική εξέλιξη των μελών της οικογένειας, ιδίως μάλιστα των παιδιών, ενώ προσβάλλουν και την φυσική και ψυχική τους υγεία.

Μολονότι οι επί μέρους εκφάνσεις του προβλήματος αυτού είναι πολλαπλές, έχει επικρατήσει διεθνώς να καλύπτονται όλες από την έννοια της «ενδοοικογενειακής βίας». Το περιεχόμενο της έννοιας αυτής ποικίλλει ανάλογα με το εκάστοτε ερευνητικό αντικείμενο, την πολιτική στόχευση ή τον κοσμοθεωρητικό προσανατολισμό. Για τις ανάγκες του παρόντος, ωστόσο, επιλέγεται ως ακριβέστερη η έννοια «ενδοοικογενειακή βία και βία κατά συνοικούντων προσώπων», η οποία καλύπτει:

- α) κάθε μορφή σωματικής βλάβης και
- β) σωματικής βίας ή απειλής σπουδαίου και άμεσου κινδύνου που ασκείται σε βάρος συνοικούντος προσώπου
- γ) την εξαναγκαστική συνουσία μεταξύ συζύγων ή την εξαναγκαστική επιχείρηση άλλης ασελγούς πράξης σε βάρος συνοικούντος προσώπου

9. Η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί στις μέρες μας κοινωνικό φαινόμενο, που αν και δεν φαίνεται να έχει λάβει στην Ελλάδα τις διαστάσεις που το χαρακτηρίζουν σε άλλες χώρες της Ε.Ε., παρουσιάζει ανησυχητικά ποσοστά, με θύματα κυρίως τις γυναίκες, οι οποίες αποτελούν το 80 – 90% των θυμάτων κακοποίησης, αλλά και τα παιδιά. Παράλληλα, εκτιμάται ότι υπάρχει μεγάλο ποσοστό αθέατης ενδοοικογενειακής βίας και βίας κατά συνοικούντων προσώπων, η οποία δεν καταγγέλλεται.

Η εμπειρία που μεταφέρθηκε στην Επιτροπή από τους αρμόδιους φορείς και ΜΚΟ επιβεβαιώνει τις διεθνώς πλέον αποδεκτές θεωρητικές προσεγγίσεις και ερμηνείες του φαινομένου, σύμφωνα με τις οποίες η βία σε βάρος της συζύγου/συντρόφου δεν οφείλεται μόνο σε ατομικούς - ψυχολογικούς παράγοντες, αλλά είναι σε σημαντικό βαθμό αποτέλεσμα και των κοινωνικών αντιλήψεων αναφορικά με την μειονεκτική θέση της γυναίκας στην κοινωνία. Είναι αξιοσημείωτο ότι η πλειοψηφία των δραστών φέρεται να μην έχει εμπλακεί ποτέ στο σύστημα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης λόγω αδικήματος σε βάρος άλλων προσώπων, ενώ δεν αναφέρονται από τις ίδιες τις γυναίκες – θύματα πράξεις βίας εναντίον άλλων προσώπων πλην συνοικούντων μελών (κυρίως συζύγου, μητέρας και παιδιών του δράστη).

Από τη στατιστική επεξεργασία στοιχείων για περιστατικά που δηλώθηκαν σε αρμόδιους φορείς και ΜΚΟ, προκύπτει ότι η άσκηση βίαιης συμπεριφοράς μέσα στην οικογένεια δεν συνδέεται με το μορφωτικό ή το οικονομικό επίπεδο είτε του δράστη είτε του θύματος. Παράγοντες όπως η χρήση αλκοόλ, τοξικών ή εξαρτησιογόνων ουσιών ή η ύπαρξη προβλημάτων ψυχικής υγείας του δράστη αποδεικνύονται μεν σε ορισμένες περιπτώσεις επιβαρυντικοί ως προς τη βαρύτητα της βίας, όχι όμως καθοριστικοί, στην πλειονότητα των περιπτώσεων, για την άσκησή της.

Στοιχεία της πρώτης επιδημιολογικής έρευνας που ολοκληρώθηκε στη χώρα μας το 2003 κατέδειξαν ότι μεγάλο ποσοστό γυναικών είτε δεν αναγνωρίζει ότι η συμπεριφορά που υφίσταται στο οικογενειακό τους περιβάλλον συνιστά καταχρηστική συμπεριφορά που εντάσσεται στην έννοια της βίας, είτε θεωρεί τον εαυτό του υπεύθυνο (σε ποσοστό 33.3%), αναπαράγοντας τα κοινωνικά στερεότυπα για το ρόλο των δύο φύλων.

10. Οι **επιπτώσεις** της ενδοοικογενειακής βίας, ειδικά όταν είναι παρατεταμένη και δεν καταγγέλλεται, είναι ολέθριες για τη σωματική ακεραιότητα και την ψυχική υγεία. Σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα η βία κατά των γυναικών είναι μεγάλος κίνδυνος για τη δημόσια υγεία και σοβαρή αιτία θανάτου και αναπηρίας για τις γυναίκες ηλικίας 16-44 ετών. **Οι επιπτώσεις της βίας, όμως, έχουν και οικονομική διάσταση.** Η διάσταση αυτή δεν αφορά μόνο το κόστος παροχής υπηρεσιών στήριξης στις κακοποιημένες γυναίκες, αλλά και την εξοικονόμηση πόρων που η πρόληψη δύναται να επιφέρει στους προϋπολογισμούς των κοινωνικών πολιτικών (στέγασης, υγείας, κοινωνικής ασφάλισης και κοινωνικής πρόνοιας) και της λειτουργίας του ποινικού συστήματος.

11. Τόσο σε διεθνές επίπεδο (ΟΗΕ), όσο και σε ευρωπαϊκό (Ευρωπαϊκή Ένωση, Συμβούλιο της Ευρώπης) δεν αμφισβητείται ότι τα δικαιώματα των γυναικών είναι ανθρώπινα δικαιώματα. Η άσκηση οποιασδήποτε μορφής βίας σε βάρος των γυναικών πρέπει να αντιμετωπίζεται ως παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Εξ αυτού του λόγου εφαρμόζονται στην περίπτωση αυτή οι διεθνείς και ευρωπαϊκές συμβάσεις που έχει κυρώσει η χώρα μας για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μεταξύ των οποίων σημειώνονται, ιδιαίτερα, το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα του ΟΗΕ (Ν. 2462/1997, ΦΕΚ Α' 25) και η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (Ν.Δ. 53/1974, ΦΕΚ Α' 256).

Ειδικότερες δεσμεύσεις απορρέουν από τη Σύμβαση για την Εξάλειψη των Διακρίσεων κατά των γυναικών (CEDAW) που υπεγράφη το 1979 και την οποία η Ελλάδα έχει κυρώσει ήδη από το 1983 (Ν. 1342/1983), ενώ το 2001 κύρωσε και το Προαιρετικό της Πρωτόκολλο (Ν. 2952/2001). Παρότι στο αρχικό κείμενο της CEDAW δεν εμπεριέχεται η έννοια της βίας, με Σύσταση του 1992 η Επιτροπή για την Εξάλειψη των Διακρίσεων σε βάρος των γυναικών, η οποία έχει ως αρμοδιότητα να παρακολουθεί την εφαρμογή της Σύμβασης από τα Κράτη μέλη του ΟΗΕ, προέβη σε ερμηνεία της Σύμβασης, περιλαμβάνοντας την καταπολέμηση της βίας ως βασικό αντικείμενό της. Διευρύνοντας το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 6, η Σύσταση κατέληξε ότι η άσκηση βίας σε βάρος των γυναικών συνιστά άνιση μεταχείριση και διάκριση λόγω φύλου. Γι' αυτόν, άλλωστε, το λόγο ζητήθηκε από τις χώρες μέλη του ΟΗΕ που έχουν υπογράψει τη CEDAW και υποβάλλουν Περιοδικές Εκθέσεις Προόδου κάθε τέσσερα (4) έτη, να συμπεριλαμβάνουν και τις εξελίξεις για θέματα ενδοοικογενειακής βίας.

Η Έκθεση της Επιτροπής του ΟΗΕ για την Εξάλειψη των Διακρίσεων σε βάρος των γυναικών, αξιολογώντας το 2002 την πρόοδο της χώρας μας στον τομέα αυτό, στη βάση της ελληνικής Έκθεσης 1996-2000, συνέστησε την ταχεία υιοθέτηση νομοθεσίας για την ενδοοικογενειακή βία και τη βία κατά συνοικούντων προσώπων και την λήψη μέτρων ευαισθητοποίησης της κοινωνίας μέσω των ΜΜΕ και των σχολικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Στην ίδια κατεύθυνση κινείται και η Σύσταση που απηύθυνε στην Ελλάδα η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ, στις 31 Μαρτίου 2005, εξετάζοντας την πορεία εφαρμογής του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και τα Πολιτικά Δικαιώματα. Η Επιτροπή αυτή συνέστησε την προώθηση συγκεκριμένων νομοθετικών διατάξεων για την ενδοοικογενειακή βία και τη βία κατά συνοικούντων στην ποινική νομοθεσία, συμπεριλαμβανομένου και του βιασμού στον γάμο.

Στις Εθνικές Προτεραιότητες Πολιτικής και Άξονες Δράσης για την Ισότητα των Φύλων 2004 - 2008, που υιοθετήθηκαν από την Κυβερνητική Επιτροπή στις 2.11.2004, η πρόληψη και καταπολέμηση της βίας με θύματα τις γυναίκες έχουν περιληφθεί ως ένας από τους ειδικούς άξονες δράσης. Ως ειδικότερη δράση έχει προβλεφθεί η επεξεργασία και προώθηση νομοθεσίας για την πρόληψη και αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας, σε συνεργασία με τα συναρμόδια Υπουργεία.

12. Οι χώρες μέλη της ΕΕ «των 15» διαθέτουν νομοθεσία και μάλιστα διαδοχικούς νόμους για την ενδοοικογενειακή βία, και τη βία κατά συνοικούντων προσώπων, οι οποίοι συμπληρώνουν τα κενά και βελτιώνουν συνεχώς το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο.

Επιγραμματικά μπορεί να επισημανθεί ότι όλες οι χώρες τιμωρούν την ενδοοικογενειακή βία, σωματική, ψυχολογική, σεξουαλική, είτε ως αυτοτελές ποινικό αδίκημα είτε ως επιβαρυντική περίπτωση των βασικών αδικημάτων που προβλέπουν οι γενικές διατάξεις του ποινικού τους δικαίου. Επίσης, οι περισσότερες χώρες έχουν ποινικοποιήσει το βιασμό στο γάμο.

Ως θύματα ενδοοικογενειακής βίας και βίας κατά συνοικούντων προσώπων προστατεύονται εκτός από τους συζύγους και οι σύντροφοι /συμβιούντες (σε κάποιες χώρες υπό χρονικές προϋποθέσεις, όπως π.χ. το να έχει προηγηθεί ελάχιστος χρόνος συμβίωσης), ενώ σε πολλές χώρες ο κύκλος των προστατευόμενων εκτείνεται σε κάθε πρόσωπο που συνοικεί νόμιμα με το δράστη. Αρκετές νομοθεσίες (Γερμανία, Αυστρία, Ιταλία, Ισπανία, Βέλγιο, Κύπρος, Ιρλανδία κλπ) αναγνωρίζουν τη δυνατότητα ή/και υποχρέωση των πολιτικών δικαστηρίων να διατάσσουν την απομάκρυνση του δράστη από την οικογενειακή στέγη μετά από αίτηση του θύματος, καθώς και άλλα περιοριστικά μέτρα (απαγόρευση επικοινωνίας με το θύμα, απαγόρευση προσέγγισης του θύματος εντός συγκεκριμένης ακτίνας, απαγόρευση προσέγγισης των σχολείων των παιδιών κλπ).

Ένα άλλο ενδιαφέρον στοιχείο είναι ότι κάποιοι νομοθέτες έχουν λάβει υπόψη τους σχετική Σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης και έχουν προβλέψει στις εθνικές νομοθεσίες τη δυνατότητα του θύματος να στραφεί κατά του Κράτους, αξιώνοντας απ' αυτό αποζημίωση, όταν ο δράστης είναι αγνώστου διαμονής ή αφερέγγυος.

13. Με βάση τα παραπάνω η Ομάδα διαπιστώνει ότι υπάρχει **νομοθετικό κενό** ως προς την αντιμετώπιση του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας και της βίας κατά συνοικούντων προσώπων. Για το λόγο αυτό η Ομάδα συστήνει την άμεση επεξεργασία αυτοτελούς ειδικού νόμου με τον οποίο:

α) Από **πλευράς πολιτικής δικονομίας** θα ενισχύεται η δυνατότητα άμεσης απομάκρυνσης του δράστη από την κατοικία και απαγόρευσης προσέγγισης χώρων κατοικίας και εργασίας του θύματος, οικίες στενών συγγενών του, ξενώνες φιλοξενίας και εκπαιδευτήρια παιδιών, ώστε να διασφαλίζεται η προστασία των θυμάτων και των παιδιών τους.

β) Από **πλευράς ποινικού δικαίου** θα αντιμετωπίζονται ως διακεκριμένες μορφές σωματικής βλάβης και παράνομης βίας οι προπεριγραφείσες υπό 8.α και 8.β συμπεριφορές και θα τιμωρείται εφεξής και ο βιασμός στο γάμο.

γ) Από **πλευράς ποινικής δικονομίας**, στο πλαίσιο της διεξαγόμενης προκαταρκτικής εξέτασης για έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας, θα παρέχεται η δυνατότητα ποινικής συνδιαλλαγής (διαμεσολάβησης) μεταξύ δράστη και θύματος, και μόνον όταν αυτή δεν είναι επιθυμητή θα κινείται η ποινική διαδικασία. Έως ότου δημιουργηθεί Ειδική Υπηρεσία Διαμεσολάβησης, η ποινική διαμεσολάβηση θα ανατίθεται σε ειδικό Εισαγγελέα, ο οποίος θα πρέπει να ενισχυθεί στο έργο του με κατάλληλες δομές.

δ) Από **πλευράς διοικητικών υποστηρικτικών δομών** θα αξιοποιούνται οι υφιστάμενες δομές, θα διευρύνονται οι αρμοδιότητες των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων για τη λειτουργία συμβουλευτικών υπηρεσιών, θα ρυθμίζονται οι όροι και προϋποθέσεις συνεργασίας με τις ΜΚΟ και τους ΟΤΑ για τη λειτουργία αντίστοιχων ξενώνων, και θα δημιουργείται Διαρκής Επιτροπή Συντονισμού και Παρακολούθησης των δράσεων για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και της βίας κατά συνοικούντων προσώπων στην Γενική Γραμματεία Ισότητας.

Σύμφωνα με την Ομάδα, **σκοπός ενός τέτοιου νομοθετήματος δεν πρέπει να είναι η επέμβαση του κράτους στον ευαίσθητο χώρο της οικογένειας, αλλά η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των μελών της**. Είναι σαφές ότι η οικογένεια δεν μπορεί πλέον να αντιμετωπίζεται ως ιδιωτικός χώρος, στον οποίο τα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου τυγχάνουν μειωμένης προστασίας. Για τον λόγο αυτό είναι αναγκαίο να ενισχυθούν τα μέλη της όταν ζητούν βοήθεια από τους θεσμούς απονομής της δικαιοσύνης. Από την άλλη πλευρά είναι εξίσου αναγκαίο να εμπλουτισθεί το οπλοστάσιο της τελευταίας με νομικές δυνατότητες και μέσα που δεν θα

εκβιάζουν καταστάσεις, δεν θα υπερβαίνουν την βούληση των θιγομένων και δεν θα αντίκεινται προς το αληθές συμφέρον της οικογένειας.

Ως βασικοί στόχοι της νομοθετικής ρύθμισης προτείνονται :

- α. Η στήριξη και όχι ο στιγματισμός της οικογένειας ή η ποινικοποίηση συμπεριφορών των μελών της.
- β. Η στήριξη και όχι η θυματοποίηση των γυναικών.
- γ. Η πρόληψη και σε δεύτερο στάδιο η καταστολή των αξιοποιώνων συμπεριφορών.
- δ. Η εξασφάλιση της προστασίας των θυμάτων αφενός με την διευκόλυνση της πρόσβασής τους στη δικαιοσύνη, αφετέρου με την εξασφάλιση της ασφάλειάς τους μέσα και έξω από την οικογενειακή εστία.
- ε. Η ενίσχυση και αξιοποίηση των ήδη υφιστάμενων υποστηρικτικών δομών σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, με διεύρυνση των αρμοδιοτήτων τους, ώστε να αναλάβουν λειτουργίες συμβουλευτικών υπηρεσιών, πρόληψης και θεραπείας για ενδοοικογενειακή βία, μετά από διαδικασία πιστοποίησής τους.
- στ. Η συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση και τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις για τη λειτουργία υπηρεσιών συμβουλευτικής υποστήριξης και ξενώνων υποδοχής κακοποιημένων γυναικών και παιδιών, όταν αυτό κρίνεται αναγκαίο.
- ζ. Η εκπαίδευση – κατάρτιση του προσωπικού όλων των εμπλεκόμενων φορέων.

14. Με βάση τα παραπάνω, η Ομάδα διατυπώνει **ομόφωνα** τις ακόλουθες Προτάσεις:

III. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

A. Ως προς το ουσιαστικό ποινικό δίκαιο

15. Προκειμένου να αντιμετωπισθεί το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας από την πλευρά του ποινικού δικαίου προτείνονται τα εξής:

Οι αξιόποινες πράξεις οι οποίες έχουν σχέση με την ενδοοικογενειακή βία και φέρουν τον χαρακτήρα είτε της σεξουαλικής, είτε της σωματικής, είτε της ψυχολογικής, είτε τέλος της λεκτικής βίας, δεν είναι σκόπιμο να αποτελέσουν ξεχωριστό κεφάλαιο στον Ποινικό Κώδικα ή να λάβουν τον χαρακτήρα του ιδιώνυμου εγκλήματος, αλλά θα πρέπει να τροποποιούν, να συμπληρώνουν ή τέλος να βελτιώνουν τις υπάρχουσες σχετικές γενικές ποινικές διατάξεις.

Σε σχέση με την θέση ότι οι παραπάνω πράξεις δεν πρέπει να φέρουν τον χαρακτήρα του ιδιώνυμου εγκλήματος, αλλά τον χαρακτήρα διακεκριμένων παραλλαγών στις περισσότερες των περιπτώσεων, συνηγορούν τα παρακάτω:

- α) Οι παραλλαγές μπορούν να συγκροτήσουν ένα σύνθετο έγκλημα, ενώ το ιδιώνυμο δεν μπορεί.
- β) Σε περίπτωση καταργήσεως της διατάξεως που προβλέπει την παραλλαγή τιμωρείται η πράξη με το βασικό έγκλημα. Ενώ σε περίπτωση καταργήσεως του ιδιώνυμου η πράξη μένει ατιμώρητη.
- γ) Το ιδιώνυμο έγκλημα δεν μπορεί να συνδεθεί με το βασικό με αποτέλεσμα να καταργείται το κατ' εξακολούθηση έγκλημα (άρθρο 98ΠΚ)

16. Ειδικότερα προτείνονται τα εξής.

α. Προτείνεται η απόσυρση του όρου «εξώγαμη» από το άρθρο 336 παρ. 1 εδ. α' Π.Κ., ούτως ώστε να είναι δυνατόν να τιμωρείται ο βιασμός και εντός γάμου.

β. Προτείνεται η προσθήκη σχετικής παραγράφου ή σχετικού εδαφίου στο άρθρο 308 Π.Κ. ("απλή σωματική βλάβη") ως επιβαρυντική περίπτωση σε περιπτώσεις που δράστης και θύμα

είναι σύζυγοι, ή η παραπάνω σωματική βλάβη προκλήθηκε από γονείς προς τα παιδιά τους, έστω και αν αυτά είναι ενήλικα, ή όταν αυτή προκλήθηκε από τα παιδιά (ενήλικα) προς τους γονείς, ή τέλος όταν η σωματική βία με τις επακόλουθες βλάβες αφορά τους γονείς του άλλου συζύγου (πεθερός ή πεθερά) και στα αδέρφια του ενός ή του άλλου συζύγου, με την προϋπόθεση όμως ότι υφίσταται συγκατοίκηση.

γ. Προτείνεται η προσθήκη σχετικής παραγράφου ή σχετικού εδαφίου στο άρθρο 330 Π.Κ. ("παράνομη βία") στην οποία το στοιχείο της «απειλής» να εξομοιώνεται με την αντίστοιχη έννοια που περιγράφεται στο άρθρο 336 παρ. 1 Π.Κ. ("Βιασμός"), δηλαδή («...απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου») και κατ' επέκταση με βαρύτερες κυρώσεις. Με άλλα λόγια δηλαδή η πλήρωση της ειδικής υποστάσεως της «παράνομης βίας» σε περιπτώσεις που αφορά ενδοοικογενειακή βία και βία κατά συνοικούντων προσώπων να θεωρείται ως διακεκριμένη παραλλαγή με τα ανάλογα κυρωτικά αποτελέσματα.

δ. Προτείνεται η εισαγωγή διακεκριμένης περίπτωσης στο άρθρο 232^α ΠΚ, σύμφωνα με την οποία θα τιμωρείται αυστηρότερα η μη συμμόρφωση του υπαιτίου σε προσωρινή διαταγή του δικαστηρίου που εκδόθηκε σύμφωνα με το άρθρο 735 ΚΠολΔ (βλ. παρακάτω παρ. 26), ειδικά για τις περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας και βίας κατά συνοικούντων προσώπων.

ε. Η λεκτική βία δεν είναι αναγκαίο να αποτελέσει αντικείμενο ειδικής ρύθμισης, γιατί καλύπτεται επαρκώς από τις κείμενες ποινικές διατάξεις περί προσβολών της τιμής (άρθρο 361 επ. Π.Κ.)

στ. Όπου προβλέπεται κάποιας μορφής αξιόποινη πράξη η οποία έχει το επιβαρυντικό στοιχείο ότι τελέστηκε σε πλαίσια ενδοοικογενειακής βίας και βίας κατά συνοικούντων προσώπων, θα πρέπει να διώκεται αυτεπάγγελτα και ουδέποτε κατ' έγκληση. Κατά συνέπεια λοιπόν και η σχετική πράξη που πληροί την ειδική υπόσταση του άρθρου 308ΠΚ (Απλή Σωματική Βλάβη) θα πρέπει να διώκεται αυτεπαγγέλτως.

ζ. Υπό συζήτηση μπορεί, τέλος, να τεθεί και η δυνατότητα επιδίκασης ειδικών παρεπόμενων ποινών.

B. Ως προς την δικονομική αντιμετώπιση των εγκλημάτων ενδοοικογενειακής βίας

17. Η Ομάδα προτείνει να εισαχθεί ένα σύστημα ποινικής διαμεσολάβησης μεταξύ των διαδίκων .

Σύστημα ποινικής διαμεσολάβησης δεν έχει προς το παρόν θεσπιστεί στη χώρα μας. Υπάρχει, εντούτοις, υποχρέωση συμμόρφωσης με την Απόφαση – πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 15^{ης} Μαρτίου 2001 σχετικά με το καθεστώς των θυμάτων σε ποινικές διαδικασίες, το άρθρο 10 της οποίας επιβάλλει στα κράτη μέλη την προώθηση της διαμεσολάβησης σε ποινικές υποθέσεις το αργότερο μέχρι τις 22/3/2006. Εκτός από τη νομική συμμόρφωση με το κείμενο της Απόφασης, ένα άλλο πλεονέκτημα μίας τέτοιας επιλογής είναι ότι δίνεται μία πρωτοποριακή λύση και καθίσταται πιο ήπιο το σύστημα της ποινικής δικαιοσύνης για τη συγκεκριμένη κατηγορία εγκλημάτων, ώστε να έχει το θύμα το θάρρος να καταγγείλει την πράξη, μετέχοντας σε μία ενδιάμεση διαδικασία που σκοπό έχει να βοηθήσει τα δύο μέρη να συζητήσουν με τη βοήθεια ενός αμερόληπτου τρίτου.

18. Αφετηρία της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης θα είναι η έναρξη της προκαταρκτικής εξέτασης μετά από έγκληση του θύματος ή από καταγγελία τρίτου. Στο πλαίσιο αυτής της προκαταρκτικής εξέτασης θα ορίζεται Εισαγγελέας ποινικής διαμεσολάβησης, ο οποίος θα είναι επιφορτισμένος με ειδικές αρμοδιότητες από τον Κώδικα περί Οργανισμού Δικαστηρίων, συνεπικουρούμενος από τις καθ' ύλη αρμόδιες δομές αρωγής. Συναφώς ο νόμος θα πρέπει να περιέχει τις εξής δικονομικές ρυθμίσεις:

19. Στα εγκλήματα ενδοοικογενειακής βίας και βίας κατά συνοικούντων προσώπων, ο εισαγγελέας ποινικής διαμεσολάβησης ερευνά κατά την προκαταρκτική εξέταση την δυνατότητα ποινικής διαμεσολάβησης .

Για τον σκοπό αυτό, παράλληλα :

- α) διατάσσει την διενέργεια πραγματογνωμοσύνης προκειμένου να ερευνηθεί η βασιμότητα της καταγγελίας,
- β) εξετάζει ο ίδιος κάθε μάρτυρα που προτείνεται και ανωμοτί τα συνοικούντα πρόσωπα ,
- γ) καλεί το πρόσωπο στο οποίο αποδίδεται η τέλεση της αξιόποινης πράξης να παράσχει στον ίδιο εξηγήσεις υπό τους όρους του άρθρου 31 § 2 Κ.Π.Δ.

Ο παρέχων εξηγήσεις μπορεί να υποβάλει ο ίδιος αίτημα διαμεσολάβησης. Σε διαφορετική περίπτωση καλεί σε διαμεσολάβηση τον παρέχοντα εξηγήσεις ο εισαγγελέας ποινικής διαμεσολάβησης.

Ο παρέχων εξηγήσεις μπορεί να λάβει προθεσμία τριών ημερών για να απαντήσει στην πρόσκληση του εισαγγελέα.

Αν η απάντηση του παρέχοντος εξηγήσεις είναι αρνητική, κινείται η ποινική διαδικασία κατά τις διατάξεις του Κ.Π.Δ.

Προϋπόθεση για την κίνηση της διαδικασίας της ποινικής διαμεσολάβησης είναι η υποβολή ανεπιφύλακτης δήλωσης εκ μέρους του παρέχοντος εξηγήσεις ότι είναι πρόθυμος

- α) να υποσχεθεί ότι δεν θα επαναλάβει στο μέλλον την πράξη του (λόγος τιμής),
- β) να παρακολουθήσει ειδικό θεραπευτικό πρόγραμμα για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας, εφόσον τούτο κρίνεται αναγκαίο, και
- γ) κατά το δυνατόν να άρει ή να αποκαταστήσει αμέσως τις συνέπειες που προκλήθηκαν από την πράξη του ή να καταβάλει χρηματική ικανοποίηση στον παθόντα.

Ο εισαγγελέας ποινικής διαμεσολάβησης ενημερώνει τον παθόντα για την κατά τα ανωτέρω δήλωση του παρέχοντος εξηγήσεις και αν ο τελευταίος του το ζητήσει, δίνει σε αυτόν προθεσμία το πολύ τριών ημερών για να δηλώσει αν δέχεται τη διαμεσολάβηση.

Αν ο παθών δεν δεχθεί την δήλωση περί ποινικής διαμεσολάβησης κινείται η ποινική διαδικασία κατά τις διατάξεις του Κ.Π.Δ.

Αν ο παθών δεχθεί την ποινική διαμεσολάβηση τότε ο εισαγγελέας περατώνει την προκαταρκτική εξέταση και θέτει με διάταξή του την δικογραφία σε ειδικό αρχείο της εισαγγελίας. Κατά της διατάξεως αυτής δεν χωρεί προσφυγή.

Εφόσον ο παρέχων εξηγήσεις συμμορφωθεί προς τους όρους της ποινικής διαμεσολάβησης για χρονικό διάστημα πέντε (5) ετών εάν πρόκειται για κακούργημα και τριών (3) ετών εάν πρόκειται για πλημμέλημα, τότε η διαμεσολάβηση επάγεται την εξάλειψη της ποινικής αξίωσης της πολιτείας και εμποδίζει την δυνατότητα του παθόντος να προβάλει για την αυτή αιτία ενώπιον των δικαστηρίων αστικές αξιώσεις εξ αδικοπραξίας.

Η περί ποινικής διαμεσολάβησης διάταξη του εισαγγελέως καταχωρίζεται σε ειδική μερίδα στο δελτίο ποινικού μητρώου και τηρείται για χρονικό διάστημα ίσο προς τον εκ του νόμου προβλεπόμενο χρόνο παραγραφής του εγκλήματος το οποίο αφορά.

Η διαδικασία ποινικής διαμεσολάβησης δεν εμποδίζεται από την ανηλικότητα του παθόντος, υπό την προϋπόθεση ότι αυτός αντιλαμβάνεται την σημασία των λόγων και των έργων του στο πλαίσιο της. Σε διαφορετική περίπτωση η ποινική διαμεσολάβηση ενεργείται υπέρ του ανηλικού από τον εισαγγελέα και τον ασκούντα την επιμέλεια, εφόσον δεν είναι ο παρέχων εξηγήσεις κατά τα ανωτέρω (βλ. παραπάνω παρ. 19).

Η υποτροπή κατά το χρόνο συμμορφώσεως αποκλείει την ποινική διαμεσολάβηση. Η διαπιστούμενη από τον εισαγγελέα υπαίτια μη συμμόρφωση του παρέχοντος εξηγήσεις με τους όρους της ποινικής διαμεσολάβησης διακόπτει την διαδικασία και προκαλεί την αναδρομική άρση των επελθόντων αποτελεσμάτων και την συνέχιση της ποινικής διαδικασίας, χωρίς να επιτρέπεται πλέον η υποβολή νέου αιτήματος για ποινική διαμεσολάβηση.

Ενόσω διαρκεί η διαδικασία διαμεσολάβησης συντρέχει εκκρεμοδικία για την πράξη την οποία αυτή αφορά. Η άσκηση ποινικής δίωξης για πράξη, για την οποία εξαλείφθηκε η ποινική αξίωση της πολιτείας λόγω επιτυχούς διαμεσολάβησης, είναι απαράδεκτη. Η παραγραφή της πράξης αναστέλλεται μέχρι της πλήρους συμμόρφωσης του υπόχρεου προς το αποτέλεσμα της ποινικής διαμεσολάβησης.

20. Περαιτέρω, για τη δικονομική αντιμετώπιση των εγκλημάτων ενδοοικογενειακής βίας και βίας κατά συνοικούντων προσώπων, η Ομάδα προτείνει:

21. Να επιτρέπεται, κατ' εξαίρεση προς το άρθρο 222 Κ.Π.Δ., η εξέταση ως μαρτύρων και των εκεί προβλεπομένων προσώπων. Η εξέταση αυτή πρέπει να γίνεται ανωμοτί.

22. Να τροποποιηθεί καταλλήλως το άρθρο 354 Κ.Π.Δ., ώστε με τη χρήση οπτικοακουστικών μέσων να καταστεί δυνατή και η εξέταση εκείνων των μαρτύρων (ιδίως των ανηλίκων), των οποίων η αυτοπρόσωπη εμφάνιση στο δικαστήριο πιθανολογείται ότι θα τους προκαλέσει σοβαρή ψυχική αναστάτωση.

23. Να τιμωρείται ως αυξημένης ποινικής απαξίας συμπεριφορά η απειλή, ο εκφοβισμός ή η δωροδοκία των μαρτύρων που καλούνται να καταθέσουν ή κατέθεσαν σε δίκες σχετικές με ενδοοικογενειακή βία ή βία κατά συνοικούντων προσώπων.

24. Και, τέλος, εφόσον κρίνεται αναγκαίο να παρέχεται προστασία σε μάρτυρες που καλούνται να καταθέσουν ή κατέθεσαν σε δίκες σχετικές με ενδοοικογενειακή βία ή βία κατά συνοικούντων προσώπων.

Γ. Ως προς την αντιμετώπιση του θέματος από πλευράς αστικού δικαίου και πολιτικής δικονομίας

25. Η Ομάδα εκτιμά ότι δεν απαιτείται καμία **τροποποίηση του Αστικού Κώδικα**.

26. Για την ολοκληρωμένη αντιμετώπιση του θέματος κρίνεται σκόπιμη η τροποποίηση του άρθρου 735 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (Κεφάλαιο ασφαλιστικών μέτρων) με την προσθήκη νέας παραγράφου, ως εξής :

« Το δικαστήριο έχει το δικαίωμα να διατάξει κάθε πρόσφορο ασφαλιστικό μέτρο που υπαγορεύεται από τις περιστάσεις για τη ρύθμιση των σχέσεων των συζύγων από τα γάμο και των σχέσεων γονέων και τέκνων. ....κλπ

Σε περίπτωση άσκησης ενδοοικογενειακής βίας ή βίας κατά συνοικούντων προσώπων διατάσσεται ιδίως η απομάκρυνση του καθ' ου από την κατοικία, η μετοίκησή του, η απαγόρευση να προσεγγίζει χώρους κατοικίας ή/και εργασίας του αιτούντος, οικίες στενών συγγενών του, ξενώνες φιλοξενίας και εκπαιδευτήρια των παιδιών ».

Δ. Ως προς τις υποστηρικτικές δομές για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και της βίας κατά συνοικούντων προσώπων.

27. Η Ομάδα Εργασίας κρίνει ότι **χρειάζεται να λειτουργήσουν οι υποστηρικτικές δομές** για την πρόληψη και αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και της βίας κατά συνοικούντων προσώπων, προκειμένου να καλύπτονται οι ανάγκες για υπηρεσίες συμβουλευτικής υποστήριξης, φιλοξενίας θυμάτων και ψυχοθεραπευτικής προσέγγισης των δραστών, που είτε είναι υπαρκτές, είτε δύνανται να προκύψουν τόσο σε κεντρικό, όσο και σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

28. Η Ομάδα εξέτασε τα **πλεονεκτήματα** και τα **μειονεκτήματα** όλων των ενδεδειγμένων λύσεων με γνώμονα :

α. την υιοθέτηση **άμεσων και λειτουργικών λύσεων**, η υλοποίηση των οποίων δε θα συνεπάγεται γραφειοκρατικές, κοστοβόρες και χρονοβόρες διαδικασίες.

β. τη λειτουργία **ευέλικτων** διοικητικών σχημάτων, τόσο σε κεντρικό επίπεδο όσο και σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο .

γ. την ανάγκη **αξιοποίησης και βελτίωσης** όλων των **υφιστάμενων δομών** σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, που είτε ήδη εξυπηρετούν είτε μπορούν να αναλάβουν τις παραπάνω υπηρεσίες και λειτουργίες, και **την ένταξή τους σε ένα εθνικό δίκτυο δομών** για ενδοοικογενειακή βία και βία κατά συνοικούντων προσώπων, **μετά από πιστοποίηση**.

δ. την ενίσχυση της δυνατότητας για **δημιουργία ξενώνων/καταφυγίων** σε αποκεντρωμένο επίπεδο, με τη συνεργασία της **τοπικής αυτοδιοίκησης** και της **κοινωνίας των πολιτών**, στο μέτρο που υπάρχουν πραγματικές ανάγκες.

ε. την ανάγκη **συντονισμού** της λειτουργίας όλων των εμπλεκόμενων φορέων.

στ. τη **στελέχωση** με εξειδικευμένο προσωπικό.

ζ. την ανάγκη **επανεξέτασης** των υιοθετούμενων λύσεων μετά από μία τριετία από την εφαρμογή τους, προκειμένου να αξιολογηθεί η λειτουργία τους στην πράξη.

29. Με βάση τα παραπάνω, η Ομάδα Εργασίας **προτείνει** :

α. Να **αξιοποιηθούν πλήρως** και να **ενισχυθούν με πόρους και ειδικευμένο προσωπικό** όλες οι υφιστάμενες δομές (Συμβουλευτικά Κέντρα Γενικής Γραμματείας Ισότητας, Δήμου Αθηναίων, κλπ). Ειδικότερα σε ό,τι αφορά το Εθνικό Κέντρο Άμεσης Κοινωνικής Βοήθειας (ΕΚΑΚΒ) που έχει συσταθεί με το Ν. 3106/1993 ως αυτοτελές ΝΠΔΔ, υπό τον έλεγχο και την εποπτεία του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, η Ομάδα εκτιμά ότι θα πρέπει να υποστηριχθεί με κάθε δυνατό τρόπο από την Πολιτεία, ώστε να ενισχυθεί η λειτουργία του και να αξιοποιηθούν άμεσα οι υποδομές του. Ειδικότερα θα πρέπει να ενισχυθεί άμεσα η Γραμμή SOS 197, η οποία λειτουργεί σε 24ωρη βάση σε πανελλαδική εμβέλεια, και να συσταθούν οργανικές θέσεις, η κάλυψη των οποίων θα γίνει με εξειδικευμένο προσωπικό που θα διασφαλίσει τη συνέχεια της λειτουργίας των ξενώνων του και θα επιτρέψει την ανάπτυξη νέων.

Στο πλαίσιο αυτό προτείνεται να αξιοποιηθούν οι εγκαταστάσεις και η ακίνητη περιουσία των οργανωμένων δομών Κοινωνικής Πρόνοιας (π.χ. ΠΙΚΠΑ, Εθνικού Οργανισμού Πρόνοιας) που τώρα εγκαταλείπονται λόγω της σταδιακής απομάκρυνσης από το πρότυπο της ιδρυματικής περιθάλψης.

β. Να εξεταστεί η **άμεση λειτουργία υπηρεσιών συμβουλευτικής στήριξης** των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας και βίας κατά συνοικούντων προσώπων σε **τοπικό επίπεδο**. Για το σκοπό αυτό προκρίνεται ως καταλληλότερο το επίπεδο των νομαρχιών. Το έργο αυτό θα μπορούσαν να αναλάβουν οι Δ/νσεις Κοινωνικής Πρόνοιας και Αρωγής των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων και ενδεχομένως τα τμήματα αρωγής κοινωνικών ομάδων που μειονεκτούν, οι αρμοδιότητες των οποίων μπορούν να συμπληρωθούν με τη λειτουργία «Συμβουλευτικών Κέντρων» υποδοχής θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας και βίας κατά συνοικούντων προσώπων. Η λύση αυτή προϋποθέτει τροποποίηση των υφιστάμενων Εσωτερικών Οργανισμών των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων, μετά από διάγνωση και εκτίμηση των αναγκών σε τοπικό επίπεδο.

γ. Να εξεταστεί, σε συνεργασία με την Ένωση Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Ελλάδας (ΕΝΑΕ), η **δυνατότητα σύστασης ΝΠΔΔ μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ή αστικής μη κερδοσκοπικής εταιρείας σε επίπεδο Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης**, με σκοπό τη λειτουργία ξενώνων υποδοχής και προσωρινής φιλοξενίας θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας και βίας μεταξύ συνοικούντων

προσώπων. Αυτή η πρόταση προϋποθέτει ρητή νομοθετική εξουσιοδότηση, με τη μορφή εξουσιοδοτικής διάταξης νόμου προς τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και απόφαση του Νομαρχιακού Συμβουλίου κάθε Νομαρχίας σύμφωνα με τον Κώδικα Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης.

Τα **πλεονεκτήματα** αυτής της λύσης είναι :

- το Ν.Π.Ι.Δ. μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα είναι όργανο πολυσυμμετοχικό, δεδομένου ότι έχουν δυνατότητα να συμμετέχουν και κοινωνικοί φορείς και ΜΚΟ, των οποίων ο ρόλος και η συμβολή στην πρόληψη και την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και της βίας κατά συνοικούντων προσώπων είναι ιδιαίτερα σημαντικός.
- έχουν δυνατότητα να συμμετέχουν και οι Δήμοι και οι Κοινότητες.
- οι διαδικασίες για την πρόσληψη του προσωπικού είναι ευκολότερες επειδή θα εφαρμοσθούν οι όροι και οι κανόνες του ιδιωτικού τομέα.
- αξιολογείται το υπάρχον νομοθετικό πλαίσιο (άρθρα 73 επ. του Κώδικα Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης).

δ. Ως **παράλληλη δυνατότητα να επιχορηγείται από τη Γενική Γραμματεία Ισότητας (με ενίσχυση του προϋπολογισμού της) η δημιουργία κέντρων φιλοξενίας/καταφυγίων** θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας και βίας κατά συνοικούντων προσώπων **από πρωτοβάθμιους ΟΤΑ ή Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ)**, αυτοτελώς ή σε σύμπραξη, με συγκεκριμένους όρους και προϋποθέσεις, εποπτικό πλαίσιο κλπ. Η λύση αυτή προϋποθέτει την προώθηση ειδικής εξουσιοδοτικής νομοθετικής ρύθμισης που θα καθορίζει το νομικό πλαίσιο συνεργασίας της ΓΓΙ με τις ΜΚΟ (κατά προτίμηση) ή/και τους ΟΤΑ (ως εναλλακτική/συμπληρωματική λύση) για την εκτέλεση συγκεκριμένου έργου, όπως αυτό της δημιουργίας και λειτουργίας ξενώνων φιλοξενίας, τον τρόπο επιχορήγησης, τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται, τα της διοίκησης και της διαχείρισης του έργου αυτού κλπ. Θα ήταν σκόπιμο δε να τίθεται και μία διαδικασία δημόσιας προκήρυξης, με την οποία θα εξασφαλίζεται η διαφάνεια της όλης διαδικασίας. Προκειμένου η ρύθμιση αυτή να μην καταστεί κενό γράμμα πρέπει να προηγηθεί η δημιουργία άτυπου Μητρώου ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται και στο αντικείμενο της αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας. Η δημιουργία Μητρώου θα δημιουργήσει το υπόβαθρο για μία διαπίστευση των εν λόγω ΜΚΟ.

ε. Να συσταθεί με τον ειδικό νόμο **Διαρκής Επιτροπή συντονισμού και παρακολούθησης των δράσεων για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και της βίας κατά συνοικούντων προσώπων** στη Γενική Γραμματεία Ισότητας. Η Διαρκής Επιτροπή θα συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού ΕΣΔΔΑ και θα αποτελείται από εκπροσώπους της ΓΓΙ, του ΥΠΕΣΔΔΑ και των συναρμοδίων Υπουργείων, εκπροσώπους των αρμοδίων φορέων και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τεχνοκράτες και εμπειρογνώμονες. Η γραμματειακή και διοικητική υποστήριξη της Επιτροπής προτείνεται να ανατεθεί στο Τμήμα Κοινωνικής Προστασίας και Ασφάλισης της Δ/σης Απασχόλησης, Κοινωνικής Προστασίας και Ασφάλισης της Γενικής Γραμματείας Ισότητας.

Ως **αρμοδιότητες** αυτής της Επιτροπής θα προβλέπονται :

- Η εισήγηση προτάσεων και μέτρων πολιτικής και η διατύπωση των βασικών αρχών παρέμβασης της Πολιτείας για την αντιμετώπιση αυτού του κοινωνικού φαινομένου και την ευαισθητοποίηση των πολιτών.
- Ο συντονισμός των δράσεων, σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, για την πρόληψη και αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και της βίας κατά συνοικούντων προσώπων.
- Η αξιολόγηση των δράσεων και η συλλογή στατιστικών στοιχείων.
- Η ανάθεση ερευνών τόσο στο Κέντρο Ερευνών για θέματα Ισότητας όσο και σε άλλα Ερευνητικά και Πανεπιστημιακά Ιδρύματα.

- Ο συντονισμός της δημιουργίας δικτύου υποστηρικτικών δομών μετά από καταγραφή σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, και της διαδικασίας πιστοποίησης, με βάση κριτήρια που θα προτείνει η Διαρκής Επιτροπή
- Η διάγνωση των αναγκών σε εκπαίδευση – κατάρτιση επαγγελματιών του χώρου και ο συντονισμός της δημιουργίας ομάδας εκπαιδευτών υψηλού επιπέδου σε συνεργασία με το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης
- Η σύνταξη Ετήσιας Έκθεσης, η οποία θα περιλαμβάνει τις εξελίξεις για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και της βίας κατά συνοικούντων

στ. **Ενίσχυση του έργου της Αστυνομίας** για την πρόληψη και καταστολή των αδικημάτων ενδοοικογενειακής βίας και βίας κατά συνοικούντων προσώπων. Η Ομάδα Εργασίας αξιολόγησε θετικά την έκδοση εγκυκλίου με αντικείμενο την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας από το Αρχηγείο της Ελληνικής Αστυνομίας (Μάιος 2005), με σκοπό την διατύπωση κατευθυντηρίων οδηγιών προς τους αστυνομικούς για τον ενδεδειγμένο χειρισμό των υποθέσεων ενδοοικογενειακής βίας και βίας κατά συνοικούντων προσώπων και προτείνει τον εμπλουτισμό της.

Ε. Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την πρόληψη και καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας και βίας κατά συνοικούντων προσώπων.

30. Προτείνεται η εκπόνηση Εθνικού Σχεδίου Δράσης με προοπτική πενταετίας, με δεδομένη την διακομματική συναίνεση που διαπιστώθηκε από την Ομάδα, για τη χάραξη ενιαίας στρατηγικής για το θέμα και αξιολόγησης των βημάτων που απαιτούνται. Ως μέτρα που μπορεί να προβλέπει ένα τέτοιο Σχέδιο αναφέρονται ενδεικτικά:

- Η πρόληψη της βίας ήδη από την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, με αναμόρφωση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων του δημοτικού σχολείου και την μετεκπαίδευση των εκπαιδευτικών.
- Η πρόληψη της βίας μέσω του αποτελεσματικού ελέγχου των διαφημίσεων που προβάλλουν τα ΜΜΕ
- Η ενημέρωση των γυναικών θυμάτων για τα δικαιώματά τους, τις υποστηρικτικές δομές που λειτουργούν κλπ
- Τα μέτρα πρόληψης ή θεραπείας να μην είναι εξειδικευμένα στον τομέα της ενδοοικογενειακής βίας και βίας κατά συνοικούντων προσώπων, δημιουργώντας ή εντείνοντας την περιθωριοποίηση ή το στιγματισμό τους, αλλά να εντάσσονται σε γενικές πολιτικές πρόληψης και στήριξης ειδικών κοινωνικών ομάδων ή και της οικογένειας ευρύτερα, ως βασικός άξονας της κοινωνικής πολιτικής.
- Για τη στήριξη ειδικότερα των κακοποιημένων γυναικών προτείνεται ως συνοδευτικό μέτρο η συμμετοχή τους ως διακριτής ομάδας δικαιούχων σε προγράμματα του ΟΑΕΔ που απευθύνονται σε ειδικές κοινωνικές κατηγορίες.

Η Ομάδα αξιολογεί την ενίσχυση και αναβάθμιση των υφιστάμενων δομών και τη δημιουργία νέων, όπου αυτό καθίσταται αναγκαίο, ως το κατ' εξοχήν μέτρο ενίσχυσης της οικογένειας που αντιμετωπίζει τη βία μεταξύ των μελών της. Αν δεν ληφθεί πρόνοια προς αυτή την κατεύθυνση και η κρατική παρέμβαση περιοριστεί στη θέσπιση ποινικών διατάξεων, θα δίνεται η εντύπωση ότι ποινικοποιούνται προβλήματα της οικογένειας, χωρίς να επιδιώκεται και να διευκολύνεται η επίλυσή τους. Κάθε άλλη λύση θα είναι ατελέσφορη.

Αθήνα, 8/7/2005

Για την Ομάδα Εργασίας

Ο Πρόεδρος

Αριστείδης Κρομμύδας

Η αντιμετώπιση

της ενδοοικογενειακής βίας

**Έχει πολλές «δικαιολογίες» για τη συμπεριφορά
Εσύ για τη σιωπή σου... καμία!**

1 στις 3 γυναίκες σε ολόκληρο τον κόσμο κακοποιείται από τον άνδρα της. Σταμάτα να δέχεσαι τη σωματική ή την ψυχολογική βία πάνω σου. Μπορείς να βγεις από το αδιέξοδο. Κάνοντας μία κλήση ζητώντας υποστήριξη από τις αρχές.

Η Ελληνική Αστυνομία θα σταθεί δίπλα σου.

Η ανοχή δεν σε οδηγεί πουθενά. Μίλησε τώρα!

23.9 ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ
ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2005

ΑΡΧΗΓΕΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ
ΑΡΧΗΓΟΣ

Η βία μέσα στην οικογένεια αποτελεί πρώτιστα, καταστρατήγηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Είναι ένα φαινόμενο με δυσμενείς επιπτώσεις σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο. Επιφέρει αρνητικές συνέπειες στη σωματική και ψυχική υγεία του θύματος, συντελεί στον κοινωνικό αποκλεισμό του, ενώ μπορεί να έχει αρνητικές προεκτάσεις και για τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας.

Οι Αστυνομικές Υπηρεσίες οφείλουν να εγνηθούν συνθήκες παρέμβασης ανάλογες με τη σοβαρότητα του φαινομένου. Το Αστυνομικό προσωπικό, καλείται να εφαρμόζει στην πράξη τις ενδεδειγμένες διαδικασίες χειρισμού περιστατικών βίας στην οικογένεια.

Η παρέμβαση της Αστυνομίας έχει ως κεντρικό άξονα την προστασία των θυμάτων βίας, τη διερεύνηση της τέλεσης αξιολογίων πράξεων και τη συλλογή των αποδεικτικών στοιχείων της εγκληματικής συμπεριφοράς για την παραπομπή του δράστη στη δικαιοσύνη.

Για το σκοπό αυτό εκδίδεται και το παρόν εγχειρίδιο, το οποίο έχουμε τη βεβαιότητα ότι θα αποτελέσει αντικείμενο προσεκτικής μελέτης από τους Αστυνομικούς και θα συμβάλλει στην περαιτέρω ευαισθητοποίησή τους στην αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας.

Αθήνα, 10 Απριλίου 2005

Ο ΑΡΧΗΓΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΓΓΕΛΑΚΟΣ
ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΗΓΟΣ

Η αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας

Κάθε περίπτωση ενδοοικογενειακής βίας είναι ξεχωριστή. Μπορεί να υπάρχουν κοινά χαρακτηριστικά, αλλά κάθε περιστατικό είναι ιδιαίτερο και έτσι θα πρέπει να αντιμετωπίζεται.

Ορισμός της ενδοοικογενειακής βίας

Ως ενδοοικογενειακή βία ορίζεται κάθε είδους σωματική, σεξουαλική ή ψυχολογική βία που ασκείται σε βάρος του θύματος από τον πρώην ή νυν σύζυγο ή σύντροφο, καθώς και από μέλη της οικογένειας του.

Κύριες εκφάνσεις της ενδοοικογενειακής βίας αποτελεί η βία μεταξύ συζύγων ή συντρόφων, οι επιθέσεις εφήβων προς τους γονείς, η κακοποίηση και εκμετάλλευση ανήλικων ή ηλικιωμένων μελών της οικογένειας.

Η βία μέσα στην οικογένεια μπορεί να εμφανίζεται με μορφές όπως είναι η ψυχολογική βία, η οικονομική εκμετάλλευση, η σωματική και η σεξουαλική κακοποίηση. Η ενδοοικογενειακή βία περιλαμβάνει, συνήθως, πέραν της προσβολής της προσωπικότητας του θύματος, μια σειρά αδικημάτων (εξύβριση, παράνομη βία, απειλή, παράνομη κατακράτηση, σωματική βλάβη, υφαίρεση, βιασμό, αιμομιξία, σωματεμπορία κ.λπ.), που προβλέπονται και τιμωρούνται από τις διατάξεις του ποινικού μας δικαίου.

Από τις πιο συνηθισμένες μορφές ενδοοικογενειακής βίας είναι αυτή που εκδηλώνεται από τον (πρώην ή νυν) σύζυγο ή σύντροφο προς τη σύζυγο ή σύντροφο αντίστοιχα.

Η αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας

Η ενδοοικογενειακή βία είναι ένα σύνθετο κοινωνικό φαινόμενο. Παρατηρείται σε όλες τις χώρες, σε όλες τις κοινωνικοοικονομικές τάξεις και ηλικίες. Μπορεί να χαρακτηριστεί ως “σκοτεινό” φαινόμενο, καθόσον δύσκολα γνωστοποιείται στο ευρύτερο περιβάλλον.

Για την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού απαιτούνται συντονισμένες και εξειδικευμένες δράσεις σε πολλά επίπεδα και όχι μόνο στο πλαίσιο της άσκησης των αστυνομικών αρμοδιοτήτων.

Οι στόχοι της αστυνομικής παρέμβασης στις υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας

- Η προστασία και η ασφάλεια του θύματος.
- Ο σεβασμός του δικαιώματος αυτοδιάθεσης και των επιλογών του θύματος.
- Η αντιμετώπιση του προβλήματος με βάση τους δικονομικούς κανόνες, εφόσον καταγγέλλονται ή διαπιστώνονται ποινικά αδικήματα.

Δεοντολογία χειρισμού υπόθεσης ενδοοικογενειακής βίας

Ο Αστυνομικός κατά τον χειρισμό μιας υπόθεσης ενδοοικογενειακής βίας απαιτείται να επιδειξεί:

- ❖ *σοβαρότητα,*
- ❖ *υπομονή,*
- ❖ *ευαισθησία,*

- ❖ αμεροληψία,
- ❖ αντικειμενικότητα,
- ❖ διακριτικότητα και
- ❖ απόλυτη εχεμύθεια.

Ο Αστυνομικός που αναλαμβάνει τον χειρισμό μίας τέτοιας υπόθεσης οφείλει να τηρεί επακριβώς τους κανόνες του Κώδικα Αστυνομικής Δεοντολογίας.

Η ιδιαιτερότητα του ρόλου της Αστυνομίας στην αντιμετώπιση της κακοποίησης των γυναικών

Ο ρόλος της Αστυνομίας στην αντιμετώπιση της κακοποίησης των γυναικών θεωρείται ως ιδιαίτερα σημαντικός.

Συγκεκριμένα η Αστυνομία καλείται να λειτουργήσει κατά τέτοιο τρόπο, ώστε το θύμα να αισθανθεί αμέσως ασφάλεια και προστασία.

<i>Κατευθυντήριες οδηγίες</i>

Άμεση ανταπόκριση

Με την άφιξη του θύματος στο Αστυνομικό Τμήμα ή την τηλεφωνική καταγγελία για υπόθεση ενδοοικογενειακής βίας, οι Αστυνομικοί οφείλουν να δίνουν προτεραιότητα στο χειρισμό της συγκεκριμένης υπόθεσης.

Ασφάλεια και προστασία του θύματος

Πρώτιστο καθήκον του Αστυνομικού είναι η ασφάλεια και η προστασία του θύματος. Όταν απειλείται η ζωή, η σωματική ακεραιότητα και η υγεία του θύματος επιβάλλεται άμεση αστυνομική επέμβαση.

Εξέταση του θύματος

Για την καλύτερη και ασφαλέστερη διεξαγωγή της εξέτασης του θύματος θα πρέπει:

- ❖ Να οδηγείται το θύμα αμέσως σε ιδιαίτερο γραφείο, προκειμένου να προβεί σε καταγγελία ή να εξεταστεί σχετικά με το πρόβλημα.
- ❖ Στο χώρο της εξέτασης να μην υπάρχουν θεατές ή ακροατές εκτός των Αστυνομικών που χειρίζονται την υπόθεση, προκειμένου να εκφρασθεί ελεύθερα.

- ❖ Η εξέταση να πραγματοποιείται - κατά το δυνατόν- από έναν ή δύο Αστυνομικούς του ιδίου φύλου με το θύμα.

Αντικειμενικότητα

Ο Αστυνομικός που δέχεται την καταγγελία, οφείλει:

- ❖ να ακούει προσεκτικά το θύμα,
- ❖ να αποφεύγει να εκφράζει απόψεις, σχόλια και κριτική σχετικά με το κακοποιημένο άτομο.

Επιλογές και όχι «λύσεις»

Εφόσον δεν καταγγέλλεται αυτεπαγγέλτως διωκόμενο αδίκημα, το θύμα έχει τη δυνατότητα να αποφασίσει μόνο του αν θα υποβάλει έγκληση ή θα ζητήσει να γίνουν μόνο συστάσεις στο δράστη.

Ο Αστυνομικός ενημερώνει το θύμα για τις νομικές επιλογές που έχει χωρίς να του επιβάλλει πώς να ενεργήσει.

Ο Αστυνομικός οφείλει να σεβαστεί την απόφασή του.

Προσοχή στα ποινικά αδικήματα

Εφόσον, σε υπόθεση ενδοοικογενειακής βίας διαπράχθηκαν ποινικά αδικήματα, που διώκονται αυτεπαγγέλτως ή έχει υποβληθεί έγκληση, ο Αστυνομικός υποχρεούται:

- ❖ να συντάξει έκθεση μαρτυρικής εξέτασης του θύματος ή έκθεση προφορικής μηνύσεως ή εγκλήσεως ή να δεχθεί τυχόν έγγραφη μήνυση ή έγκληση του παθόντος,
- ❖ να ενημερώσει την αρμόδια Εισαγγελική Αρχή και
- ❖ να προχωρήσει σε όλες τις διαδικαστικές και νομικές ενέργειες που προβλέπονται από τη νομοθεσία.

Εχεμύθεια

Το περιεχόμενο διαλόγων Αστυνομικού και θύματος είναι άκρως εμπιστευτικό. Απαγορεύεται να αποτελέσει αντικείμενο δημοσιοποίησης και δημόσιων συζητήσεων των εμπλεκόμενων αστυνομικών με άλλους αστυνομικούς ή με πολίτες.

Παραπομπή στους ειδικούς

Ο αστυνομικός δεν θα πρέπει να υποδύεται:

- ❖ το ρόλο του ψυχολόγου,
- ❖ του οικογενειακού συμβούλου,
- ❖ του κοινωνικού λειτουργού ή του μεσολαβητή, ούτε παρεμβαίνει στο έργο τους.

Αντίθετα ο Αστυνομικός παραπέμπει το θύμα στους αρμόδιους ή το διευκολύνει να έλθει σε επαφή μαζί τους.

Για την παροχή συμβουλευτικής στήριξης και ψυχολογικής υποστήριξης υπάρχουν αρμόδιες και εξειδικευμένες Υπηρεσίες, που στελεχώνονται από επαγγελματίες και καταρτισμένους στο χώρο της ψυχολογικής και κοινωνικής υποστήριξης.

Ο Αστυνομικός, πρέπει να ενημερώνει τα θύματα για την ύπαρξη των υποστηρικτικών αυτών μηχανισμών κατά της βίας και των κοινωνικών υπηρεσιών που μπορούν να απευθύνονται (Επισυνάπτεται σχετικός πίνακας).

Ασφαλής διαμονή

Αν το θύμα εκφράσει την επιθυμία να αλλάξει χώρο διαμονής και δεν μπορεί από μόνο του να εξασφαλίσει ένα τέτοιο χώρο, ενημερώνονται οι αρμόδιες κοινωνικές Υπηρεσίες που παρέχουν στέγη (π.χ. ζενόνες κακοποιημένων γυναικών)

ή

ενημερώνεται το Ε.Κ.Α.Κ.Β. (τηλέφωνο “197”), το οποίο είναι αρμόδιο, σύμφωνα με το νόμο, να εξασφαλίσει στέγη και τροφή για το θύμα.

Η αποτροπή της δευτερογενούς θυματοποίησης

Στόχος του Αστυνομικού είναι να αναπτύξει σχέση εμπιστοσύνης με το θύμα, ώστε αυτό να αισθανθεί άνετα και όχι να έχει την αίσθηση ότι κρίνεται.

Ο Αστυνομικός όταν προσεγγίζει το θύμα πρέπει να έχει υπόψη του τα ακόλουθα:

- **Το θύμα δυσκολεύεται να μιλήσει ελεύθερα.**

Ο Αστυνομικός οφείλει να αναγνωρίζει τους φόβους, τις ανησυχίες και να σέβεται τις εμπειρίες του θύματος.

Ένας τρόπος ενδεδειγμένης προσέγγισης είναι ο ακόλουθος:

“Αντιλαμβανόμαστε την κατάστασή σας. Καταλαβαίνουμε ότι περνάτε πολύ δύσκολες καταστάσεις. Να ξέρετε ότι θα κάνουμε ό,τι είναι ανθρωπίνως δυνατό για να σας βοηθήσουμε.

Για να μπορέσουμε να σας βοηθήσουμε θα χρειαστεί να σας κάνουμε ορισμένες ερωτήσεις. Ξέρουμε ότι ίσως είναι δύσκολο να μιλήσετε για ότι σας έχει συμβεί, αλλά σας παρακαλώ προσπαθήστε να απαντήσετε για να μας διευκολύνετε στο έργο μας”.

- **Το θύμα χρειάζεται να αισθανθεί ότι η καταγγελία του γίνεται πιστευτή από τους Αστυνομικούς.**
Αυτό ισχύει ιδιαίτερα στις περιπτώσεις που ο δράστης είναι άτομο υπεράνω υποψίας.
- **Κατά την εξέταση του θύματος, είναι προτιμότερες οι ανοικτού τύπου ερωτήσεις,** όπως: *“Τι έγινε όταν επέστρεψε ο σύζυγος σπίτι; Με ποιο τρόπο σε κακοποίησε;”* αντί του κλειστού τύπου όπως: *“Σε κακοποίησε ο σύζυγος;”*.
- **Το θύμα πρέπει να καλείται να περιγράψει τα γεγονότα σε μια χρονολογική σειρά,** που ξεκινάει πριν το συγκεκριμένο περιστατικό της κακοποίησης. *Π.χ. «Τι ώρα επέστρεψες στο σπίτι εκείνο το απόγευμα; Τι έγινε;»*
- **Το θύμα πρέπει να αφήνεται να καταθέσει μόνο του και ο αστυνομικός να το ακούει προσεκτικά, χωρίς σχόλια.** Στην περίπτωση που το θύμα κλαίει ή θέλει χρόνο για να ηρεμήσει, δεν πρέπει να πιέζεται για να μιλήσει.
- **Οι καταγγελίες που αφορούν κακοποίηση και τραυματισμό, ειδικότερα στο στάδιο της μαρτυρικής κατάθεσης, πρέπει να λαμβάνονται με ευθείες ερωτήσεις:** *“Που σε χτύπησε; Πώς σε χτύπησε; Χρησιμοποίησε τις γροθιές του, κάποιο αντικείμενο ή όπλο;”*.
- **Το θύμα δεν πρέπει να αισθανθεί ότι ενοχοποιείται.**
Δεν θα πρέπει ποτέ να δεχθεί μία ερώτηση του τύπου *«τι έκανες και σε χτύπησε;»*. Το θύμα της ενδοοικογενειακής βίας δεν είναι ένοχο και σε καμία περίπτωση δεν ευθύνεται για τα κίνητρα και τις προθέσεις του δράστη.
- **Δεν θα πρέπει να γίνονται ερωτήσεις / τοποθετήσεις που θυματοποιούν και ενοχοποιούν συνήθως το θύμα.** Τέτοιους είδους ερωτήσεις / τοποθετήσεις μπορεί να είναι οι ακόλουθες:
  - *“Γιατί μένεις μαζί του;”*
  - *“Για να κάθεται πάει να πει ότι σου αρέσει”*,
  - *“Τι του έκανες και σε χτύπησε”*,
  - *“Προσπάθησε να τον ηρεμήσεις”*,
  - *“Μάθε να υποχωρείς”*.
- **Μία δήλωση – επιβεβαίωση προς το θύμα ότι δεν ευθύνεται αυτό για την κακοποίησή που υπέστη,** καθώς και ότι κανείς δεν έχει το δικαίωμα να ασκεί οποιαδήποτε μορφή βίας σε βάρος του μπορεί να συμβάλλουν στο να νιώσει μεγαλύτερη ασφάλεια και να προχωρήσει σε καταγγελία.
- **Δεν θα πρέπει ποτέ το θύμα να ερωτάται για το συμβάν παρουσία του φερόμενου ως δράστη.** Ο φόβος που νιώθει το εμποδίζει να καταθέσει. Είναι αναγκαίο το θύμα να νιώσει ασφάλεια και ότι προστατεύεται από την Αστυνομία για να καταθέσει με πληρότητα τη βία που έχει υποστεί.
- **Η έρευνα να μην επικεντρώνεται μόνο στην πρόκληση σωματικής βίας,** αλλά και στις άλλες μορφές κακοποίησης, όπως απειλές, σεξουαλική επίθεση, καταστροφές αντικειμένων κ.λπ.

Η επικινδυνότητα της κακοποίησης

Η ασφάλεια του θύματος θα πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη σ' οποιαδήποτε αστυνομική παρέμβαση.

Γι' αυτό κρίνεται απαραίτητο η παρέμβαση να μην εστιάζεται μόνο στο συγκεκριμένο περιστατικό της κακοποίησης, αλλά να επιχειρείται μια ευρύτερη εκτίμηση της κατάστασης του θύματος, για να διαπιστωθεί κατά πόσο κινδυνεύει.

Οι παρακάτω ερωτήσεις μπορούν να συμβάλλουν στην εκτίμηση από πλευράς Αστυνομικού της επικινδυνότητας:

- Πότε άρχισε η κακοποίηση;
- Είναι χρόνια η κατάσταση αυτή;
- Υπάρχει κλιμάκωση συχνότητας και σοβαρότητας επιθέσεων σε βάρος του θύματος;
- Ποιο είναι το πιο επικίνδυνο τραύμα που έχει υποστεί το θύμα και πότε το υπέστη;
- Υπάρχουν όπλα στο σπίτι (μαχαίρια, ρόπαλα ή πυροβόλα όπλα);
- Έχει χρησιμοποιήσει ή απειλήσει να χρησιμοποιήσει ο δράστης κάποιου είδους όπλο;
- Έχει ποτέ αποπειραθεί ο δράστης να στραγγαλίσει το θύμα;
- Πίνει ο δράστης αλκοόλ ή παίρνει ναρκωτικά;
- Κακοποιεί ο δράστης όταν βρίσκεται κάτω από την επήρειά τους;
- Έχει απειλήσει ο δράστης ότι θα σκοτώσει το θύμα ή κάποιον άλλον;
- Φοβάται το θύμα ότι θα δολοφονηθεί από τον δράστη;
- Φοβάται το θύμα ότι ο δράστης θα αυτοκτονήσει;
- Είναι ο δράστης υπερβολικά ζηλιάρης;
- Πάσχει ο δράστης από κατάθλιψη;
- Διακατέχεται το θύμα από τάσεις αυτοκτονίας;
- Παρακολουθεί τις κινήσεις του θύματος, το κατασκοπεύει, το ελέγχει ή το παρενοχλεί;
- Έχει ποινικό μητρώο ο δράστης; Έχει τραυματίσει και άλλους ανθρώπους;
- Σκέφτεται το θύμα (σύζυγος ή σύντροφος) να χωρίσει;

Εάν η απάντηση σε αρκετές από τις παραπάνω ερωτήσεις είναι θετική ενδεχομένως το θύμα να βρίσκεται σε υψηλό κίνδυνο. Είναι σημαντικό ο Αστυνομικός να συζητήσει αμέσως με το θύμα, τρόπους προστασίας του, γνωρίζοντας ότι:.

- Η ασφάλεια και η προστασία του θύματος αποτελούν βασικούς στόχους της αστυνομικής παρέμβασης, σύμφωνα με το νόμο και τους αστυνομικούς κανονισμούς.
- Τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας συνήθως προσπαθούν να υποβαθμίσουν τη βία που υφίστανται. Ένας από τους λόγους που συμβαίνει αυτό, είναι ότι η βία έχει κλιμακωθεί σταδιακά και το θύμα μπορεί να μην έχει συνειδητοποιήσει πόσο επικίνδυνη είναι η κατάσταση.
- Αρκετά θύματα ντρέπονται ή έχουν σοκαριστεί τόσο πολύ από την κακοποίηση που βιώνουν, ώστε δεν έχουν συνειδητοποιήσει τη σοβαρότητα του κινδύνου.
- Υπάρχουν θύματα που από την ενοχοποίηση που έχουν δεχτεί, θεωρούν τον εαυτό τους υπόλογο και οι ενοχές τους τα οδηγούν να μειώνουν την σοβαρότητα του κινδύνου.
- Πολλές φορές το θύμα είναι απρόθυμο ή αρνείται να συνεργαστεί με τους Αστυνομικούς που συνιστούν τη λήψη μέτρων ασφάλειας.
- Είναι σημαντικό να ερωτάται το θύμα τι χρειάζεται για να είναι ασφαλές, καθώς και με ποιο τρόπο έχει προσπαθήσει να προστατέψει τον εαυτό του και τα παιδιά του.

Οδηγίες για την προστασία του θύματος

Σε κάθε περίπτωση ενδοοικογενειακής βίας ο Αστυνομικός, για την προστασία του θύματος οφείλει:

- Αν υπάρχει ανάγκη ιατροφαρμακευτικής φροντίδας να συνιστά στο θύμα να μεταβεί για παροχή ιατρικής βοήθειας ή να μεριμνά σε σοβαρές περιπτώσεις για τη μεταφορά του θύματος σε νοσοκομείο ή σε κέντρο υγείας.
- Εφόσον διενεργεί προανάκριση να προβαίνει σε όλες τις διαδικαστικές και νομικές ενέργειες που προβλέπονται από τη νομοθεσία (π.χ. παραγγελία για ιατροδικαστική εξέταση του θύματος, κατάσχεση τυχόν όπλων, ενημέρωση εισαγγελικών αρχών, καταχώρηση εγγραφών στο βιβλίο αδικημάτων και συμβάντων κ.λπ.).

Όταν το θύμα και ο δράστης δεν ζουν μαζί, ο Αστυνομικός ενδείκνυται να συζητά με το θύμα τα παρακάτω μέτρα προστασίας:

- Αλλαγή κλειδαριάς εάν έχει κλειδιά ο δράστης.
- Επιπρόσθετη ασφάλεια στα παράθυρα και στις πόρτες του σπιτιού.
- Ενημέρωση των γειτόνων για την κατάσταση, τους οποίους μπορεί να παρακαλέσει να τηλεφωνήσουν στην Αστυνομία, μόλις αντιληφθούν ότι το θύμα κινδυνεύει.
- Διαμονή συγγενικού ή φιλικού προσώπου μαζί με το θύμα για κάποιο χρονικό διάστημα.
- Αλλαγή του αριθμού τηλεφώνου και μετατροπή του σε απόρρητο.
- Εάν υπάρχουν ανήλικα παιδιά θα πρέπει να μάθουν τη διεύθυνση και το τηλέφωνο του σπιτιού τους προκειμένου να επικοινωνήσουν σε περίπτωση ανάγκης με την Αστυνομία.

Εάν το θύμα έχει χωρίσει πρόσφατα με το δράστη, ο Αστυνομικός μπορεί να προτείνει στο θύμα:

- Να επιδιώξει την αλλαγή ωραρίων στην εργασία του και να ενημερώσει τους συναδέλφους του να μη δίνουν πληροφορίες.
- Να αλλάξει τα δρομολόγια προς και από την εργασία του.
- Να αλλάξει καταστήματα εξυπηρέτησης (αγοράς τροφίμων, κομμωτηρίου, καφετέριας κ.λπ.), μέχρι να λήξει το πρόβλημα.

Βασικές αρχές για τον Αστυνομικό

Ο αστυνομικός ως υπεύθυνο άτομο και δημόσιος λειτουργός οφείλει να καταδικάζει τη χρήση της βίας ως μέσο επίλυσης των προβλημάτων μέσα στην οικογένεια και να προτείνει το διάλογο για την επίλυσή τους.

Τις αρχές αυτές πρέπει να τις αποδεικνύει εμπράκτως, τόσο με τη συμπεριφορά του στη δική του οικογένεια, όσο και την επαγγελματική του στάση όταν κληθεί να επιληφθεί σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας.

Η βία στην οικογένεια του αστυνομικού

Οι αρχές ενδεχομένως να κληθούν να χειριστούν υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας με δράστη Αστυνομικό.

Στην περίπτωση αυτή ο Αστυνομικός που εξετάζει την υπόθεση δεν θα πρέπει να “εγκλωβίζεται” σε απόψεις, όπως:

-Το θύμα υπερβάλλει επειδή ο συνάδελφος είναι υπεράνω υποψίας.

-Η βία που ασκήθηκε είναι δικαιολογημένη ή τουλάχιστον ανεκτή, λόγω της κακής συμπεριφοράς του θύματος.

-Προέχει η αντιμετώπιση της καταγγελίας με βάση μια “φιλική” παρέμβαση λόγω “συναδελφικής αλληλεγγύης”.

Αντίθετα, ο Αστυνομικός που θα χειριστεί την υπόθεση πρέπει να εξετάσει διεξοδικά την καταγγελία και ιδιαίτερα αν η βία που ασκεί ο δράστης αστυνομικός συνδυάζεται με απειλή ή χρήση του οπλισμού που κατέχει, προκειμένου ληφθούν όλα τα αναγκαία μέτρα για την προστασία του θύματος.

Η αυστηρή τήρηση των κανόνων της αστυνομικής δεοντολογίας και η περαιτέρω αναφορά του συμβάντος, προκειμένου να εξεταστεί η βίαια συμπεριφορά του δράστη-αστυνομικού, θα δημιουργήσει τη σχέση εμπιστοσύνης που είναι αναγκαία για νιώσει το θύμα ασφαλές.

Κάθε άλλη μεταχείριση αποβαίνει σε βάρος του θύματος.

Παρατήρηση: Προσοχή στα θύματα trafficking

Στην περίπτωση θύματος παράνομης διακίνησης και εμπορίας με σκοπό την σεξουαλική και οικονομική εκμετάλλευση (trafficking) ο αστυνομικός πρέπει να καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια, ώστε το θύμα να συνεργαστεί μαζί του για την εξιχνίαση των εγκληματικών πράξεων. Όπως είναι γνωστό, ο νόμος προβλέπει διαδικασίες που εγγυώνται την ασφάλεια και προστασία ακόμη και του αλλοδαπού που βρίσκεται παράνομα στη χώρα μας, εφόσον χαρακτηριστεί από την εισαγγελική αρχή ως θύμα trafficking. Στην περίπτωση αυτή ο Αστυνομικός ακολουθεί τις ειδικές οδηγίες που έχουν δοθεί με τις εγκυκλίους μας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και την αρωγή στα θύματα.

Βάση για το εγχειρίδιο αυτό, αποτέλεσε κείμενο που συντάχθηκε από τον Αστυνομικό Διευθυντή Βασίλειο ΓΑΤΣΑ, Διευθυντή της Α. Δ. Σάμου.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ
ΣΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΠΕΥΘΥΝΟΝΤΑΙ ΟΙ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ
ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΜΕΣΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ ΤΗΛ. 197

Το Εθνικό Κέντρο Άμεσης Κοινωνικής Βοήθειας, απευθύνεται κυρίως στα παιδιά και τους εφήβους που κακοποιούνται και στις κακοποιημένες γυναίκες, θύματα ενδοοικογενειακής βίας. Το Ε.Κ.Α.Κ.Β. λειτουργεί σε 24ωρη βάση.

Στο Ε.Κ.Α.Κ.Β. απευθύνονται οι Αστυνομικές Αρχές και για τα θύματα trafficking (βλέπε 3007/38/90πζ από 8-3-2005 διαταγή της Διεύθυνσης Δημόσιας Ασφάλειας /Α.Ε.Α.).

ΚΕΝΤΡΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ Ε.Κ.Α.Κ.Β. ΣΤΗΝ ΑΤΤΙΚΗ

Κ.Κ.Σ. ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗ ΡΕΝΤΗ

Θεσσαλονίκης -9, Αγ. Ιωάννης Ρέντη. Τηλ. 210-4257553, 4257551

Κ.Κ.Σ. ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ

Β. Σοφίας -135 & Ζαχάρωφ, Αμπελόκηποι. Τηλ. 210-6497706, 6497771,

Κ.Κ.Σ. ΔΡΑΠΕΤΣΩΝΑΣ

Κουντουριώτου & Παπαφλέσσα, Δραπετσώνα. Τηλ. 210-4614083

Κ.Κ.Σ. ΚΑΛΑΜΑΚΙΟΥ-ΑΓ. ΣΩΣΤΗ

Τσουκανέλη -7, Καλαμάκι. Τηλ. 210-9844734

Κ.Κ.Σ. ΛΑΥΡΙΟΥ

Συνοικία Ρουμάνικα, Λαύριο. Τηλ. 2292069163

Κ.Κ.Σ. Ν. ΙΩΝΙΑΣ

Γαληνού & Αγ. Όλγας, Ν. Ιωνία. Τηλ. 210-2790086

Κ.Κ.Σ. ΠΕΙΡΑΙΑ

Καραολή Δημητρίου & Ηρώων Πολυτεχνείου-19, Πειραιάς. Τηλ. 210-4122088

Κ.Κ.Σ. ΠΛΑΤΕΙΑ ΒΑΘΗΣ

Καρόλου -16, Αθήνα. Τηλ. 210-5236641, 5236541

ΚΕΝΤΡΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ Ε.Κ.Α.Κ.Β. ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Κ.Κ.Σ. ΦΟΙΝΙΚΑ

Εθνικής Αντιστάσεως & Θησέως, Θεσσαλονίκη. Τηλ. 2310-471101

Κ.Κ.Σ. ΠΥΛΗΣ ΑΞΙΟΥ

Γαλανάκη -1, Ξηροκρήνη. Τηλ. 2310-550905, 550906

ΛΟΙΠΟΙ ΝΟΜΟΙ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ Ο.Τ.Α.

BIBΛIOΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αλεξιάδης, (2003) Ανακριτική, ε' έκδοση, Αθήνα: Σάκκουλα
- Αλεξιάδης, (2000) Εγκληματολογία, Αθήνα: Σάκκουλα
- Αγάθωνος- Γεωργοπούλου Ε., (1993) Οικογένεια, Παιδική προστασία και Κοινωνική πολιτική, Αθήνα: Ινστιτούτο Υγείας παιδιού
- Αρτινοπούλου Β. (1980), Η βία στην οικογένεια. Ο αγώνας της γυναίκας, τ.5. Αθηνά: έκδοση του Συνδέσμου για τα δικαιώματα της γυναίκας
- Βαθρακοκοίλης Β.Α., Κώδικας πολιτικής δικονομίας. Ερμηνευτική-Νομολογιακή ανάλυση Άρθρον: Τόμος Α', αρθ. 1-220 & Τόμος Ε', αρθ.904-981
- Βασιλειάδου Μ.- Μάρκου Γ. (1996) Στερεότυπα και Προκαταλήψεις, Αθήνα: Γενική Γραμματεία Λαϊκής Επιμόρφωσης
- Βουιδάσκης Β. (1987), Η επιθετικότητα σαν κοινωνικό πρόβλημα. Β' έκδοση, Αθηνά: Γρηγόρης
- Κακλαμανάκη Ρ. (1984), Η θέση της Ελληνίδας γυναίκας στην Οικογένεια-Κοινωνία-Πολιτισμό. Αθηνά: Καστανιώτη
- Καραμπέλα, Οι Βιαστές και τα Θύματά τους, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2001, Αθήνα
- Κατάκη Χ. (1984), Οι τρεις ταυτότητες της ελληνικής οικογένειας. Αθήνα: Κέδρος
- Κωνσταντίδη- Κωστάρα (2000), Ποινικός Κώδικας και Ειδικοί Ποινικοί Νόμοι, γ' έκδοση, Αθήνα: Σάκκουλα
- Λαμπίρη – Δημάκη Ι., Η Κοινωνιολογία και η Μεθοδολογία της, Παραδείγματα Μεθοδολογικής Έρευνας, Επιστημονικός Προβληματισμός, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1990
- Λαμπροπούλου Ε. (1994), Κοινωνικός έλεγχος του εγκλήματος. Αθήνα: Παπαζήση
- Μάνος Ν. (1998 ή 1988?), Βασικά στοιχεία κλινικής ψυχιατρικής. Θεσσαλονίκη: University Studio Press
- Μουσούρου Λ. (1984), Η ελληνική οικογένεια. Αθήνα: Ίδρυμα Γουλανδρή-Χορν
- Μπέκας, Εγκλήματα κατά της Ζωής και της Υγείας, εκδόσεις Σάκκουλας, 2002, Αθήνα
- Μπρακατσούλιας Β.Ν. (2002), Ασφαλιστικά μέτρα, γ' έκδοση, Αθήνα-Κομοτηνή: Σάκκουλα
- Νέστορος Ι. Ν. (1992), Η επιθετικότητα στην οικογένεια, στο σχολείο, στην κοινωνία. Αθήνα: εκδόσεις Ελληνικά γράμματα
- Παναγόπουλος, Οικογενειακό Δίκαιο, εκδ. Σάκκουλα, 1998, Αθήνα.

- Πανούσης Γ.- Βιδάλη Σ., Κείμενα για την Αστυνομία και την αστυνόμευση, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα- Κομοτηνή 2001
- Παπακωσταντής Β. Γ., Ελληνική Αστυνομία, Οργάνωση Πολιτική και Ιδεολογία, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα- Κομοτηνή 2003
- Παπαμιχαήλ Σ., Ενδοοικογενειακή βία. Σημειώσεις εγκληματολογίας
- Παπαστάμου Σ.(1989), Σύγχρονες Έρευνες στην κοινωνική ψυχολογία, Η κοινωνική επιρροή. Α' έκδοση, Αθήνα: Οδυσσεάς, Σειρά κοινωνικής ψυχολογίας
- Παπαστάμου Σ. (1995), Σύγχρονες Έρευνες στην κοινωνική ψυχολογία, Κοινωνικές αναπαραστάσεις, Αθήνα: Οδυσσεάς
- Πατεράκης Σ.Θ. (2002), Δίκαιο και οικονομία. Η χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης, β' έκδοση. Αθήνα:Σάκκουλα
- Τσαλικογλου Φ.(1998), Μυθολογίες βίας και καταστολής. Β' έκδοση, Αθήνα:
- Τσιάντης Ι. (1991), Ψυχική υγεία του παιδιού και της οικογένειας, τ.Α', Αθηνά: Καστανιώτης
εκδόσεις Παπαζήση
- Χαραλαμπάκης (1999), Διάγραμμα Ποινικού Δικαίου. Γενικό μέρος., δ' έκδοση. Αθηνά-Κομοτηνή: Σάκκουλα
- Χρυσόγονος (2002), Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, β' έκδοση, Αθήνα: Σάκκουλα
- Σύνταγμα της Ελλάδας, επιμέλεια Δερβιτσιώτη Αλίκη (2000), Αθήνα: Σάκκουλα
- Σπάζοντας τη σιωπή: Βία στην οικογένεια- ένα έγκλημα πίσω από τα κλειστά παράθυρα, πρακτικά συνεδρίου που πραγματοποίησε το ΚΕΘΙ στο Ζάππειο 15- 16 Ιουνίου 2000/ Συνέδριο για την ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών, εκδόσεις ΚΕΘΙ, 2000, Αθήνα
- Η εκπαίδευση των αστυνομικών στη σύγχρονη κοινωνία, πρακτικά συνεδρίου που πραγματοποίησε η σχολή αστυφυλάκων, το τμήμα δοκίμων αστυφυλάκων Ρεθύμνου, στο Ρέθυμνο 26-27 Σεπτεμβρίου 1998, επιμέλεια Αστυν. Ά Ιωσήφ Καμπανάκης, 2001

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Mason J.(2003), Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας. Αθήνα:Ελληνικά γράμματα
- Mitzell T. (1981), Η εποχή της γυναίκας, μετάφραση Αδαμάκη Μ., Δ' έκδοση, Αθήνα: Πόλη
- Walker L.(1989), Η κακοποιημένη γυναίκα. Μεταφρ. Τάσος Ανθούλας. Αθήνα: Ελληνικά γράμματα
- Horkheimer M., Φιλοσοφία και Κοινωνική Κριτική, Παραδοσιακή και Κριτική Θεωρία, Εξουσία και οικογένεια, Η Κοινωνική Λειτουργία της Φιλοσοφίας, μεταφρ. Οικονόμου Α.- Σάρικας Ζ., Αθήνα: Ύψιλον/βιβλία, 1984
- Andree Michel, Βασικά Στοιχεία για την Ελληνική Οικογένεια, μεταφρ. Μουσούρου Λ., Αθήνα: Gutenberg, 1993
- Hazey, Barbara Shook Bracken, Caralyn, ill, Είναι δύσκολο να μεγαλώνεις: Ένα Βιβλίο για την Ανεξαρτησία και την Υπευθυνότητα, μετφρ. Κλάδου Μ.(1990) Αθήνα:Δωρικός
- Javeau Claude, Η Έρευνα με Ερωτηματολόγιο, Το Εγχειρίδιο του Καλού Ερευνητή, μεταφρ. Τζαννόνε Κ.- Τζώρτζη, Αθήνα: Τυπωθήτω
- Sauvy Alfred, Η Κοινή Γνώμη, μετφρ. Βασιλείου Βάσος (1966), Αθήνα:Ζαχαρόπουλος I. N.
- Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, Γενεύη, 1992, ICD-10, Ταξινόμηση Ψυχικών Διαταραχών και Διαταραχών της Συμπεριφοράς, απόδοση στα ελληνικά και επιμέλεια Κ. Στεφανής, Κ. Σολδάτος, Β. Μαυρέας (1993),Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής, εκδ. ΒΗΤΑ, επανέκδοση 1997
- Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, Γενεύη,1996, ICD-10, Οι ψυχικές διαταραχές στη πρωτοβάθμια φροντίδα, οδηγίες για τη διάγνωση και αντιμετώπιση, απόδοση στα ελληνικά και επιμέλεια Γ.Ν. Χριστοδούλου, Β. Αλεβίζος, Β. Μαυρέας, Ψυχιατρική Κλινική Παν/μιου Αθηνών, εκδ. ΒΗΤΑ, 1999

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ashley- Montagu, M.F.(Ed.). (1956). Marriage: Past and Present. Boston:Porter Sargent Pub.
- Duvall E.M & Miller, B.C.(1985). Marriage and family development (6th ed.). New York, N.Y.: Harper & Row

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

- Αστυνομική Ανασκόπηση, Μάιος- Ιούνιος 2005, έτος 22, τ.231
- Επιστημονικό Περιοδικό Κοινωνικών Λειτουργιών Ελλάδος, τ.4, έτος πρώτο, Αθήνα 1986
- Επιστημονικό Περιοδικό Κοινωνικών Λειτουργιών Ελλάδος, τ.49, έτος 13, Αθήνα 1998
- Επιστημονικό Περιοδικό Κοινωνικών Λειτουργιών Ελλάδος, τ. 47, έτος 12, Αθήνα 1997
- Επιθεώρηση «Ποινική Δικονομία», Διεθνές Συμπόσιο Θυματολογίας: Προβλήματα και Προοπτικές, Μαγγανά, 12/2002, έτος 5^ο
- Επιθεώρηση «Ποινική Δικονομία», Προγράμματα Θεραπείας και βραχείες Ποινές, Μαγγανά, 3/2000, έτος 3^ο
- Επιθεώρηση «Ποινική Δικονομία», Το Πρόβλημα της Καταγγελίας- Κατάδοσης, Μαγγανά, Λάζου, Γαβαλάκη, Ζάννη, 5/2003, έτος 6^ο
- Επιθεώρηση «Ποινική Δικονομία», Συνολική Αντιμετώπιση του Φαινομένου της Ενδοοικογενειακής Βίας, Μαγγανά, Παπαμιχαήλ, 11/1998, έτος 1^ο
- Επιθεώρηση «Ποινική Δικονομία», Επίκαιρα Νομοθετήματα, Κώδικας δεοντολογίας αστυνομικών, ΠΔ 254/2004, 12/2004, έτος 7^ο
- Μουζακίτης Χ. (1993), Κοινωνική Εργασία με οικογένεια. Η οικογενειακή θεραπεία στην κοινωνική εργασία. Κοινωνική Εργασία, τ.31, Σ.Κ.Λ.Ε., Αθήνα
- Μουζακίτης Χ.(1989), Συζυγική βία- Αιτιολογία- Επιπτώσεις- Παρέμβαση- Κοινωνική Εργασία, τ.16, Σ.Κ.Λ.Ε, Αθήνα
- Παπαϊωάννου Κ. (1994), Η ελληνική οικογένεια. Κοινωνική Εργασία, τ.35, Ιουλ.-Αυγ.-Σεπτ., Σ.Κ.Λ.Ε., Αθήνα
- Παπαϊωάννου Κ.(1996), Βία στην οικογένεια. Κοινωνική Εργασία, τ.44, Σ.Κ.Λ.Ε., Αθήνα
- Τζιόγκουρος Χ. (1989), Η άσκηση βίας στην οικογένεια. Εκλογή, Ιουλ.-Αυγ.-Σεπτ., Ε.Π.Π.Σ.Κ.Ε., Αθήνα
- Τσαλκάνης Ι.(1993), Η διάσπαση της οικογένειας. Εκλογή., τ.IV, τευχ.99, Οκτ.-Νοεμ.-Δεκ., Ε.Π.Π.Σ.Κ.Ε., Αθήνα
- Το Βήμα, Η Βία του Διπλανού Διαμερίσματος, Παπαδημητρίου, 28-05-2000
- Το Βήμα, Πολιτικό Πρόβλημα, Διαρκές Έγκλημα, Διαμαντοπούλου, 3-3-2002

INTERNET

- www.kethi.gr
- www.mopo.gr
- www.amnesty.gr
- www.world.gr
- www.Ert.gr/afieromata/women/kosmos.asp.
- www.isotita.gr
- www.femnetsalonica.gr
- www.unicef.org
- www.tovima.gr
- www.speech.di.uoa.gr/hestia/press
- www.eleftherotypia.gr
- www.enow.gr (european network of women)